

PlanMER Bestemmingsplan Landbouwontwikkelingsgebieden

Definitief 2

Gemeente Twenterand

Grontmij Nederland B.V.
Zwolle, 30 maart 2011

Verantwoording

Titel : PlanMER Bestemmingsplan Landbouwontwikkelingsgebieden
Subtitel :
Projectnummer : 284328
Referentienummer : 11/99058307
Revisie : 2
Datum : 30 maart 2011

Auteur(s) : drs. ing. Petra van den Hengel
E-mail adres : petra.vandenhengel@grontmij.nl
Gecontroleerd door : Bert van Straten

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : Roy Vink

Paraaf goedgekeurd :

i.o.

Contact : Grontmij Nederland B.V.
Noordzeelaan 50
8017 JW Zwolle
Postbus 1364
8001 BJ Zwolle
T +31 38 499 16 00
F +31 38 422 76 97
www.grontmij.nl

Samenvatting

Aanleiding

De gemeente Twenterand is voornemens een nieuw bestemmingsplan op te stellen voor de ontwikkelruimte van intensieve veehouderij van de drie landbouwonwikkelingsgebieden (LOG's): Fortwijk, Daarlerveen en Weitemanslanden. De mogelijkheden en voorwaarden voor de ontwikkelruimte van het Reconstructieplan Salland-Twente (2004) zijn sinds november 2006 al doorvertaald in het vigerende bestemmingplan. Echter, het maatschappelijke draagvlak bij een groot deel van de bewoners van de gemeente Twenterand voor de juridische mogelijkheden van nieuwvestiging, uitbreiding en omschakeling van intensieve veehouderijen, is niet aanwezig. Gezondheid en ruimtelijke kwaliteit zijn de grootste zorgen voor de lokale bevolking en betrokkenen. Daarnaast zijn er landelijke discussies over het inplaatsen van grote stallen, gezondheidsaspecten voor mens en dier bij intensieve veehouderij, dierenwelzijn en ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving.

Om een duidelijke uiteenzetting van de keuzes en afwegingen te maken voor de mogelijkheden voor intensieve veehouderij in de LOG's wordt er een gebiedsvisie gemaakt en een Milieueffectrapport (MER). In het MER worden de milieukundige aspecten meegenomen.

In de gebiedsvisie wordt de combinatie van het lokale maatschappelijk draagvlak, de milieukundige en landelijke ontwikkelingen met betrekking tot intensieve veehouderij meegenomen. De visie voor de LOG's zal uiteindelijk worden vertaald naar het bestemmingsplan. Het MER geeft zicht op de milieutechnische beoordeling die onder de (ruimtelijke) keuzes ligt van het bestemmingsplan en de LOG-visie..

Dit MER richt zich op veranderingen die betrekking hebben op intensieve veehouderijen. Verder aspecten blijven hetzelfde ten opzichte van het huidige bestemmingsplan.

De ontwikkeling van de intensieve veehouderij (IV) is in het bestemmingsplan dat nu van kracht is, geregeld door ruimtelijke regels op de volgende punten:

- uitbreiding;
- nieuwvestiging;
- omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij.

Kaders voor alternatievenvorming

In dit milieueffectrapport is allereerst het beleid geanalyseerd dat een relatie heeft met de hierboven genoemde activiteiten. Hierin spelen het Reconstructieplan 'Salland-Twente', Omgevingsvisie Provincie Overijssel en de Natuurbeschermingswet een belangrijke rol.

Daarna is de huidige situatie beschouwd alsmede de ontwikkeling die optreedt zonder het invoeren van het bestemmingsplan voor de LOG's. Dit is beschreven voor de aspecten archeologie, ruimtelijke kwaliteit, landschap en cultuurhistorie, water, bodem, infrastructuur, natuur, geur, lucht, geluid, externe veiligheid en gezondheid.

Hieropvolgend zijn de alternatieven gevormd. Bij de alternatievenvorming zijn de volgende punten van belang geweest:

- ruimtelijk-planologisch;
- natuur, recreatie en landbouw;
- maatschappelijk draagvlak;
- milieutechnisch;
- natuur, stikstofdepositie;

- trend groei veehouderij;
- reconstructie.

Alternatieven

Alternatieven zijn bepaald aan de hand van bovenstaande punten. Alternatief A houdt in dat er geen mogelijkheid is tot uitbreiding van intensieve veehouderij in alle LOG's. Nieuwvestiging en omschakeling is niet mogelijk. Alternatieven B en C houden rekening met de combinaties van de functies van natuur en intensieve veehouderij, waarbij intensieve veehouderij kan uitbreiden tot 1,5 hectare in alle LOG's. Omschakeling is alleen mogelijk in alternatief C. Nieuwvestiging is in alternatieven B en C niet mogelijk.

Effectenbeoordeling

De alternatieven zijn beoordeeld ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan. Het volgende is geconcludeerd:

Het alternatief waarin de ontwikkelruimte van intensieve veehouderij het meest wordt beperkt (door vastzetten op de huidige situatie), alternatief A, scoort het meest positief. Voor uitbreiding van de intensieve veehouderij in de LOG's en omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij zijn de belangrijkste aandachtspunten:

- geur;
- natuur/ammoniakdepositie;
- natuur/Ganzengebied
- ruimtelijke kwaliteit, landschap en cultuurhistorie
- gezondheid en intensieve veehouderij.

Geur

Voorgrond- en achtergrondbelasting¹

Beide type belastingen beperken de ruimte voor het uitbreiden van grote (intensieve) veehouderij bedrijven en het omschakelen van grondgebonden naar intensieve veehouderij.

De voorgrondbelasting (de geur afkomstig van een individueel bedrijf) geeft ruimtelijke beperkingen langs de bestaande randen in LOG Fortwijk en LOG Weitemanslanden, uitgezonderd de Oostermaatweg. Deze beperkingen zijn niet aanwezig in de open ruimte in het midden van deze LOG's en in LOG Daarlerveen. Hier zijn ontwikkeling(en) van agrarische bedrijven groter dan 12.500 vleesvarkenseenheden mogelijk. De voorgrondbelasting is in open ruimte geen belemmering.

De typering van het leefklimaat gezien vanuit de cumulatieve geurhinder voor de mens is redelijk tot zeer goed. Het uitbreiden van intensieve veehouderijen en omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij betekent een daling van het leefklimaat tot redelijk goed (Arcadis, 2009). De achtergrondbelasting geeft geen belemmering voor ontwikkeling van intensieve veehouderij.

Natuur / Ammoniakdepositie op Natura 2000 gebieden

Het totaal van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in en nabij de gemeente is op dit moment zo hoog dat er geen toename van ammoniak depositie op die gebieden mogelijk is onder het huidige beleid. In de achtergrondbelasting is, naast de bijdrage vanuit de landbouw, ook de bijdrage vanuit het verkeer en de industrie opgenomen. Gezien de hoogte van de belasting is er geen ruimte voor uitbreiding van veehouderij (en ook niet voor stikstof emitterende bedrijven en verkeer). In alternatief A, waarin de omvang van de huidige bouwblokken van de intensieve en grondgebonden veehouderij wordt gefixeerd en uitbreiding niet mogelijk is, wordt wel een daling van de ammoniakdepositie bereikt op gevoelige habitats. In de alternatieven B en C is er een toename van ammoniakdepositie op gevoelige habitats, maar is deze wel minder dan in de autonome ontwikkeling.

¹ Voorgrondbelasting: de belasting door een individueel bedrijf. Achtergrondbelasting: de belasting door alle andere bronnen samen.

Via generiek beleid wordt getracht om de achtergrondbelasting te reduceren en via lokaal beleid wordt geprobeerd om de voorgrondbelasting te verminderen. Deze plannen (Programmatische Aanpak Stikstof PAS en de Crisis- en Herstelwet, Provinciaal beleidskader stikstof inclusief salderen en beheerplannen N2000-gebieden) zijn of worden op dit moment opgesteld. Waarschijnlijk eind 2010/begin 2011 zal hier in totaliteit duidelijkheid over zijn. Door deze plannen zal waarschijnlijk (enige) ruimte in relatie tot ammoniak beschikbaar komen, onder strikte voorwaarden. Hierdoor ontstaat dan voor de landbouw naar verwachting weer enige ontwikkelruimte. Deze ontwikkelruimte zal, bij een voorgenomen uitbreiding of hervestiging, op bedrijfsniveau (individueel bedrijf) moeten worden aangetoond.

Natuur/Ganzengebied

In LOG Fortwijk en LOG Daarlerveen liggen percelen die als foerageergebied voor de Toendra-rietgans beschermd zijn in het kader van de externe werking van het N2000-gebied Engbertsdijkvenen². Een deel van het LOG Weitemanslanden is in het provinciale beleid aangewezen als ganzengebied. Bij grootschalige uitbreidingen en hervestigingen moet worden bekeken in hoeverre dit strijdig is met de beschermde waarden.

Ruimtelijke kwaliteit, landschap en cultuurhistorie

Op basis van de bestaande kwaliteiten van het landschap zijn de linten en open ruimte in de verschillende LOG's als kenmerkend gezien voor deze gebieden. Grootschalige uitbreidingen en omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij zal waarschijnlijk een negatief effect hebben op deze openheid en de structuur van de lintbebouwing. Vooral de openheid in Fortwijk en Daarlerveen is van zodanige kwaliteit, dat deze karakteristiek is voor het gebied. De linten en het doorzicht zijn hier van groot belang. In Weitemanslanden is het behoud van geleiding in/op de assen (in het bijzonder de knooppunten op de Oostermaatweg) en het doorzicht naar de open ruimte van belang. Uitbreidingen kunnen plaatsvinden indien er aan voorwaarden wordt voldaan die inpassing in het gebied waarborgen.

Gezondheid en intensieve veehouderij

Ondanks de onzekerheden omtrent de relatie tussen de gezondheid van mens en dier in relatie tot intensieve veehouderij kan aangenomen worden dat hoe groter het bouwblok en de nabijheid van woonbestemmingen en andere veehouderijen, hoe groter een eventueel risico op overdraagbaarheid van ziektes. Grotere bouwblokken zijn daarom in de linten van Fortwijk en Weitemanslanden niet gewenst.

Niet onderscheidende aspecten

De alternatieven zijn beoordeeld op diverse aspecten. De volgende milieuaspecten krijgen bij de effectenbeoordeling een gelijke score voor de alternatieven A, B en C. Deze aspecten zijn daarmee niet onderscheidend:

- Lucht
- Water
- Geluid
- Archeologie
- Bodem
- Externe Veiligheid

Aanbevelingen

De belangrijkste aanbevelingen zijn hieronder gegeven.

- Een (beperkte) ontwikkeling van de intensieve veehouderij kan mogelijk wel plaatsvinden binnen de criteria die de provincie Overijssel momenteel hanteert voor de vergunningverlening van Natuurbeschermingswetvergunningen (Beleidskader Stikstof). De verwachting is dat binnen het provinciale beleidskader de getoetste veehouderijen, indien nodig, een Natuurbeschermingswetvergunning kunnen krijgen om uit te breiden, mits de juiste technische maatregelen worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd.

² Concept Beheerplan Engbertsdijkvenen, oktober 2010.

Het uitbreiden van veehouderijen is mogelijk, indien er geen significante negatieve gevolgen zijn op Natura 2000 gebieden. Wij adviseren daarom niet een directe mogelijkheid tot uitbreiding van bouwblok, maar uit te zoeken of de beoogde bouwblokvergrotingen op een andere wijze in het bestemmingsplan kunnen worden opgenomen.

- Om geuroverlast te verminderen, zodat de geur norm niet overschreden wordt (voorgrondbelasting), kunnen reducerende maatregelen worden toegepast. Reducerende maatregelen kunnen de geurbelasting (voorgrondbelasting van individuele bedrijven) met maximaal 90% reduceren.
- De ontwikkeling van het landschap en de versterking van de landschapskenmerken is en blijft mogelijk indien er bij het uitbreiden van intensieve veehouderij voorwaarden voor landschappelijke inpassing worden gesteld.
- Er zijn nog geen landelijke vastgestelde duidelijke richtlijnen in het kader van gezondheid en intensieve veehouderij. Op grond van jurisprudentie dient de gemeente bij de besluitvorming mede het aspect gezondheid te betrekken. Voorkomen dient te worden dat onomkeerbaar een situatie ontstaat die uit oogpunt van volksgezondheid onwenselijk is. In het kader van een goede ruimtelijke ordening kan de gemeente ook voor dit aspect in het bestemmingsplan voorschriften opnemen die nadere regels bevatten (bijvoorbeeld een afstandsnorm). Door hier een flexibiliteitsmoment aan te verbinden (bijvoorbeeld differentiatie naar plaats en/of tijd, evaluatiemoment) wordt de juridische houdbaarheid bevorderd.

Leemten in kennis

De belangrijkste leemten in kennis zijn de volgende punten.

- Aangezien het hier gaat om de mogelijkheden tot omzetting en/of uitbreiding van intensieve veehouderij, is er een leemte in kennis over de werkelijke gang van zaken in de toekomst (zowel 'in het terrein' als in de wet- en regelgeving). Het is daarom van belang bij concrete aanvragen de milieueffecten voor omzetting of uitbreiding van intensieve veehouderij te onderzoeken op basis van de dan geldende regelgeving en actuele situatie 'in het terrein'.
- In de toekomst zal de ammoniakdepositie van intensieve veehouderijen moeten passen binnen de kaders van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) dat samen met het provinciale Beleidskader Stikstof een integrale aanpak vormt. De uitwerking van het PAS is op dit moment nog ontwikkeling. Op dit moment wordt het Beleidskader Stikstof van de Provincie aangehouden. Dit is echter in het kader van een concrete vergunningaanvraag nog niet getoetst door de Raad van State.
- Het onderzoek naar gezondheid en intensieve veehouderij wordt op dit moment uitgevoerd. Naar verwachting komen de resultaten niet voor eind 2010 / begin 2011 beschikbaar. Daarna zal er nog een traject volgen gericht op het opstellen en vaststellen van beleid. Het is nog dit moment onduidelijk of er afstandsnormen zullen komen en wat de impact daarvan zal zijn.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1	Aanleiding 9
1.1	Inleiding..... 9
1.2	Initiatiefnemer en bevoegd gezag..... 10
1.3	De milieueffectrapportage..... 10
1.4	Leeswijzer 10
2	Doelstelling en voorgenomen activiteit 12
2.1	Doelstelling..... 12
2.2	Relatie tussen het MER/Bestemmingsplan LOG's en de structuurvisie en het nieuwe bestemmingsplan buitengebied 12
2.3	Voorgenomen activiteit 12
3	Wettelijke kaders en beleidskaders 15
3.1	Nationale kaders 15
3.2	Provinciale en regionale kaders..... 18
3.3	Gemeentelijke kaders 25
4	Huidige situatie en autonome ontwikkeling..... 28
4.1	Inleiding..... 28
4.2	Intensieve veehouderij en rundveehouderij 28
4.3	Vraag vanuit andere sectoren (recreatie/wonen)..... 34
4.4	Geur 36
4.5	Natuur 42
4.5.1	Huidige situatie 42
4.5.2	Ganzen en weidevogelgebied..... 43
4.5.3	Wav-gebieden 45
4.5.4	Natura 2000 46
4.5.5	EHS met bijzondere flora en fauna waarden 48
4.6	Ammoniak 49
4.7	Luchtkwaliteit..... 63
4.8	Geluid..... 68
4.9	Ruimtelijke kwaliteit/landschap 70
4.10	Water..... 79
4.11	Verkeer..... 83
4.12	Archeologie 86
4.13	Bodem..... 89
4.14	Externe veiligheid..... 91
4.15	Gezondheid en intensieve veehouderij..... 94
5	Passende beoordeling 97
5.1	Noodzaak passende beoordeling 97
5.2	Afbakening effecten 97
5.3	Conclusies..... 97
6	Alternatieven ontwikkeling 99

6.1	Inleiding.....	99
6.2	Kaders van alternatieven	99
6.3	Alternatieven	100
7	Milieueffecten en effectbeperkende maatregelen.....	102
7.1	Inleiding.....	102
7.2	Niet relevante aspecten	102
7.3	Effectenbeoordeling	103
7.4	Effectbeoordeling per LOG en activiteit	114
7.5	Mitigerende maatregelen voor intensieve veehouderij	116
8	Conclusies en aanbevelingen	118
8.1	Inleiding.....	118
8.2	Conclusie	118
8.3	Aanbevelingen	120
9	Leemten in kennis en monitoring.....	121
9.1	Inleiding.....	121
9.2	Leemten in kennis.....	121
9.3	Monitoring	122
	Referentielijst.....	123
Bijlage 1	Klankbordgroep bijeenkomst 7 juli 2010	
Bijlage 2	Passende beoordeling	
Bijlage 3	Informatie Fayersheide	

1 Aanleiding

1.1 Inleiding

De gemeente Twenterand wil het bestemmingplan voor de drie Landbouwwontwikkelingsgebieden Fortwijk, Daarlerveen en Weitemanslanden opstellen. Dit bestemmingsplan wil de gemeenteraad aanpassen omdat er geen maatschappelijk draagvlak is voor het geldende bestemmingsplan, in het bijzonder voor de regeling van de intensieve veehouderij.

In het bestemmingsplan voor de LOG's worden de mogelijke uitbreidingen van intensieve veehouderij, al dan niet met wijzigingsbevoegdheid, vastgesteld. Dit kan worden beschouwd als m.e.r.-plichtige of m.e.r. - beoordelingsplichtige activiteiten die de drempelwaarden overschrijden in overeenstemming met het Besluit m.e.r.³, categorie C/D 14, kolom 3. De vaststelling van (een herziening van) een bestemmingsplan voor activiteiten die de m.e.r.-drempelwaarde overschrijden, is een plan waarvoor de m.e.r.-procedure voor plannen (plan-m.e.r.) moet worden doorlopen⁴.

Nabij het plangebied liggen Natura 2000-gebieden. Dit zijn Engbertsdijkvenen, Vecht- en Beneden-Reggegebied, Wierdenseveld, Springendal & Dal van de Mosbeek en Itterbecker heide (D). Er is een 'voortoets' gedaan om te beoordelen of er mogelijk significante negatieve effecten plaatsvinden op de nabij gelegen Natura 2000-gebieden. De conclusie van dit rapport is dat er niet kan worden uitgesloten dat de ruimte die het nieuwe bestemmingsplan biedt ten opzichte van de realistische situatie een negatief significant effect geeft. Daarom is er een zogenoemde passende beoordeling volgens de Natuurbeschermingswet uitgevoerd, die geïntegreerd is in het PlanMER.

Indien individuele veehouderijen ammoniakneutraal uitbreiden ten opzichte van de vergunde situatie tijdens de aanwijzing van de Vogel en Habitatrichtlijngebieden, is er geen sprake van significante negatieve effecten⁵. Dan is er op dit moment geen passende beoordeling nodig.

De provincie Overijssel heeft in april 2010 het Beleidskader Stikstof vastgesteld. De strekking van het provinciale beleid is dat indien wordt voldaan aan de strikte regels van het beleidskader er binnen de wettelijke kaders van de Natuurbeschermingswet wordt geopereerd. Dit betekent dat dan geen passende beoordeling meer hoeft te worden uitgevoerd bij bedrijfsontwikkeling op individueel bedrijfsniveau. Er zal echter per individuele bedrijfssituatie moeten worden bekeken of er met toepassing van dit beleidskader weer enige ruimte voor landbouwkundige ontwikkeling ontstaat. Op het niveau van planvorming geldt de genoemde vrijstelling echter niet.

Het plan-m.e.r. (milieueffectrapportage) richt zich specifiek op de milieukundige beoordeling van mogelijke alternatieven voor de mate van ontwikkeling van de intensieve veehouderij (IV)⁶. De milieukundige beoordeling wordt gerapporteerd in dit milieueffectrapport (MER). Het MER dient als advies voor het bevoegd gezag bij de besluitvorming over het vast te stellen bestemmingsplan. Andere planologische veranderingen die worden opgenomen in het nieuwe bestemmingsplan worden niet in dit Plan-MER beschouwd, omdat deze niet m.e.r.-plichtig zijn of omdat deze al een MER procedure hebben doorlopen.

³ gewijzigd Besluit m.e.r. 1994 (2008)

⁴ zie voetnoot 2

⁵ AbRvS 31 maart 2010, zaaknummer 200903784/1/R2

⁶ De uitbreidingsmogelijkheden voor grondgebonden veehouderij veranderen niet in vergelijking met het vorige bestemmingsplan.

1.2 Initiatiefnemer en bevoegd gezag

Het initiatief tot het opstellen van het bestemmingsplan is genomen door de gemeenteraad LOG's van de gemeente Twenterand. Het bevoegd gezag in de procedure is de eindverantwoordelijke voor het plan m.e.r. plichtige plan en het doorlopen van de m.e.r.-procedure. Bij dit bestemmingsplan is dat de gemeenteraad van de gemeente Twenterand.

1.3 De milieueffectrapportage

Doel van het instrument m.e.r. is om bij de besluitvorming over plannen en programma's het milieu een volwaardige plaats te geven met het oog op de bevordering van een duurzame ontwikkeling. De m.e.r. is gekoppeld aan plannen die (uiteindelijk) kunnen leiden tot concrete projecten of activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. De inhoud van dit milieueffectrapport richt zich in het bijzonder op het in beeld brengen van de te verwachten effecten die het gevolg kunnen zijn van de omvang en locatie van intensieve veehouderij in de drie LOG's van gemeente Twenterand.

De procedure van het plan-m.e.r. is gestart met een openbare kennisgeving die is uitgebracht in Gemeentecontact week 21 (2010). Er is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau opgesteld. De notitie is op 25 mei 2010 vastgesteld door het College van burgemeester en wethouders en voor kennisgeving aangenomen door de gemeenteraad op 22 juni 2010. De Notitie heeft ter inzage gelegen op het gemeentehuis van 27 mei tot en met 8 juli 2010 en is ook naar de betrokken bestuursorganen en adviseurs verstuurd. De Notitie Reikwijdte en Detailniveau is op 25 juni 2010 besproken door de gemeente Twenterand en de Commissie voor de milieueffectrapportage tijdens het locatiebezoek van de Commissie. De tijdens de ter inzage legging ontvangen reacties zijn beoordeeld en zo nodig verwerkt in het voorliggende MER.

Het MER wordt samen met het voorontwerp bestemmingsplan ter visie gelegd. Het voorontwerp bestemmingsplan is afgestemd op het MER. Op het MER en het bestemmingsplan kunnen zienswijzen worden ingediend (procedure volgens Algemene Wet Bestuursrecht (Awb)). Het MER wordt vervolgens getoetst door de Commissie voor de milieueffectrapportage. Het bevoegde gezag (de Gemeenteraad) neemt vervolgens een besluit en motiveert dat op basis van het MER, de inspraakreacties en overige adviezen. Daarna wordt het definitieve bestemmingsplan vastgesteld.

Na afronding van deze plan-m.e.r.-procedure ten behoeve van het bestemmingsplan is er nog steeds een besluit m.e.r.-plicht voor uitbreidingen van intensieve veehouderij bedrijven. Dit is afhankelijk van de omvang van de bedrijven⁷. Deze besluit m.e.r.-procedure dient uitgevoerd te worden op individueel bedrijfsniveau ten behoeve van de vergunningverlening.

1.4 Leeswijzer

De hoofdstukindeling is deels gebaseerd op basis van artikel 7.10 van de Wet milieubeheer, waarin beschreven staat dat het MER tenminste deze onderdelen moet bevatten. Dit MER bevat de volgende hoofdstukken:

- een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd: dit is beschreven in hoofdstuk 1 'Aanleiding';
- een beschrijving van de voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven inclusief de motivering van de keuze voor de alternatieven: dit is beschreven in hoofdstuk 2, onder 'Voorgenomen activiteit', en in hoofdstuk 5 'Alternatieven' ontwikkeling;
- een overzicht van eerder vastgestelde plannen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven: dit is beschreven in hoofdstuk 3 'Wettelijke kaders en beleidskader';
- een beschrijving van de bestaande toestand en autonome ontwikkeling van het milieu: dit is beschreven in hoofdstuk 4 'Huidige situatie en autonome ontwikkeling';

⁷ Indien boven de drempelwaarde behorende bij de mer(beoordelings-)plicht, zie het Besluit mer 1994.

- een beschrijving van de gevolgen voor het milieu die de voorgenomen activiteit en beschreven alternatieven kunnen hebben: dit is beschreven in hoofdstuk 6 'Milieueffecten en effectbeperkende maatregelen';
- een beschrijving van de conclusie en aanbevelingen is gegeven in hoofdstuk 7;
- een overzicht van de leemten door het ontbreken van de benodigde gegevens: dit is beschreven in hoofdstuk 8 'Leemten in kennis en monitoring';
- een samenvatting met voldoende inzicht in de beoordeling van het MER en de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven: deze gaat vooraf aan het eigenlijke MER onder de kop Samenvatting.

2 Doelstelling en voorgenomen activiteit

2.1 Doelstelling

De Gemeente Twenterand is voornemens een nieuw bestemmingsplan voor de drie landbouwontwikkelingsgebieden Fortwijk, Daarlerveen en Weitemanslanden op te stellen. Het Reconstructieplan Salland-Twente (2004) is sinds november 2006 al doorvertaald in het bestemmingsplan. Echter, het maatschappelijke draagvlak bij een groot deel van de bewoners van de Gemeente Twenterand voor de juridische mogelijkheden van uitbreiding en omschakeling van intensieve veehouderijen, is niet aanwezig. Aanvragen voor grote stallen in de LOG's resulteerden in het verleden in een groot aantal formele bezwaren (aantal: 1600). Gezondheid en ruimtelijke kwaliteit zijn de grootste zorgen voor de lokale bevolking en betrokkenen. Daarnaast zijn er landelijk discussies over het inplaatsen van grote stallen, gezondheidsaspecten voor mens en dier bij intensieve veehouderij, dierenwelzijn en ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Om een duidelijke uiteenzetting van de keuzes en afwegingen te maken voor de mogelijkheden voor intensieve veehouderij in de LOG's is er een Ontwikkelingsvisie gemaakt en een MER. In het MER zijn in het bijzonder de milieukundige aspecten meegenomen. In de Ontwikkelingsvisie is de combinatie van het lokale maatschappelijk draagvlak met de milieukundige en landelijke ontwikkelingen met betrekking tot intensieve veehouderij meegenomen. De Ontwikkelingsvisie voor de LOG's is uiteindelijk vertaald naar het bestemmingsplan. Het MER geeft zicht op de milieutechnische beoordeling die onder de (ruimtelijke) keuzes ligt van het bestemmingsplan en de LOG-visie.

2.2 Relatie tussen het MER/Bestemmingsplan LOG's en de structuurvisie en het nieuwe bestemmingsplan buitengebied

De milieuruimte in de LOG's en in het overige buitengebied (verwevings- en extensiveringsgebied) zijn natuurlijk niet onafhankelijk van elkaar. Daarom worden de meeste resultaten vanuit de milieutechnische analyse van de LOG's in de structuurvisie meegenomen. Indien nodig worden deze verder uitgewerkt voor het hele buitengebied. Ook zal de gemeente afwegen of de voorwaarden voor intensieve veehouderij uit het traject van de LOG's (bijvoorbeeld ruimtelijke voorwaarden aan de ruimtelijke kwaliteit) worden overgenomen in de structuurvisie. Uiteindelijk zal de structuurvisie worden vertaald in het bestemmingsplan buitengebied. Dit traject zal circa 2015 klaar zijn.

2.3 Voorgenomen activiteit

Zoals al in hoofdstuk 1 is aangegeven, zal het MER zich richten op veranderingen die betrekking hebben op intensieve veehouderijen⁸. Verdere aspecten zijn conserverend ten opzichte van het huidige bestemmingsplan.

De ontwikkeling van de intensieve veehouderij (IV) is in het bestemmingsplan dat nu van kracht is, geregeld door ruimtelijke regels op de volgende punten:

- uitbreiding;
- nieuwvestiging;
- omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij.

⁸ Definitie van intensieve veehouderij: Een agrarisch bedrijf of een deel daarvan met ten minste 250m² bedrijfsvloeroppervlak dat wordt gebruikt voor veehouderij volgens de Wet Milieubeheer en waar geen melkrundvee, schapen, paarden, of dieren 'biologisch' worden gehouden en waar geen dieren worden gehouden uitsluitend of in hoofdzaak ten behoeve van natuurbeheer (bron: Toelichting Reconstructieplan Salland-Twente, 2004). Indien melkrundvee niet grondgebonden is, wordt dit ook gezien als intensieve veehouderij.

Hieronder is een overzicht opgenomen over de mogelijkheden voor intensieve veehouderij in het vigerende bestemmingsplan.

Tabel 2.1 Mogelijkheden voor intensieve veehouderij in het vigerende bestemmingsplan buitengebied

Landbouwonwikkelingsgebied	Verwevingsgebied	Sterlocaties in verwevingsgebied
Bouwwlak: 1 ha (of werkelijke grootte ten tijde van vaststelling bestemmingsplan)	Bouwwlak: werkelijke grootte ten tijde van vaststelling bestemmingsplan in 2006	Bouwwlak: werkelijke grootte ten tijde van vaststelling bestemmingsplan in 2006
Wijzigingsbevoegdheid tot maximaal 3 ha	Wijzigingsbevoegdheid tot maximaal 1,5 ha. Wijzigingsbevoegdheid conform reconstrucieplan, dus geen maximum aan bouw-blok. Dit wordt bepaald door eisen vanuit omgeving (water, geur, ammoniak etc.).	
Pluimvee 20% groter bouwwlak toegestaan, met wijzigingsbevoegdheid max. 3,6 ha		
Omzetten van agrarisch naar intensieve veehouderij is mogelijk	Geen nieuwvestiging van of omschakeling naar intensieve veehouderij mogelijk.	
Wijziging van agrarisch bouwperceel naar wonen is uitgesloten in LOG (zodat deze agrarische bouwpercelen beschikbaar blijven voor eventuele nieuwvestiging van intensieve veehouderijen en woningen in de toekomst niet beperkend zijn voor uitbreidingen van intensieve veehouderij).		
Wijziging van agrarisch bouwperceel naar bedrijfsdoeleinden is uitgesloten in LOG (zodat deze beschikbaar blijven voor nieuwvestiging van intensieve veehouderijen).		
Wijziging van agrarisch gebied naar agrarisch bouwblok met intensieve veehouderij met een maximaal oppervlak van 1 ha of 1,5 ha, als de noodzaak is aangetoond. (mogelijk maken nieuwvestiging van intensieve veehouderij).		

Red. SAB 2010

De gemeente is voornemens met het nieuwe bestemmingsplan de ruimte voor de intensieve en de grondgebonden veehouderijen zodanig te regelen dat er maatschappelijk draagvlak is onder de bewoners van Gemeente Twenterand. Aan de hand van het raadsluit (30 juni 2009) is in tabel 2.2 de gewenste regeling voor het nieuwe bestemmingsplan LOG's aangegeven.

Tabel 2.2 Gewenste regeling voor het nieuwe bestemmingsplan voor de LOG's

Activiteit	Fortwijk	Daarleveen	Weitemans-landen
Uitbreiding van bestaande intensieve veehouderij ⁹	X	X	X
Hervestiging van intensieve veehouderij op bestaande intensieve veehouderijbedrijven ¹⁰	X	X	X
Omschakeling van bestaand grondgebonden bedrijf naar intensieve veehouderij ¹¹			X

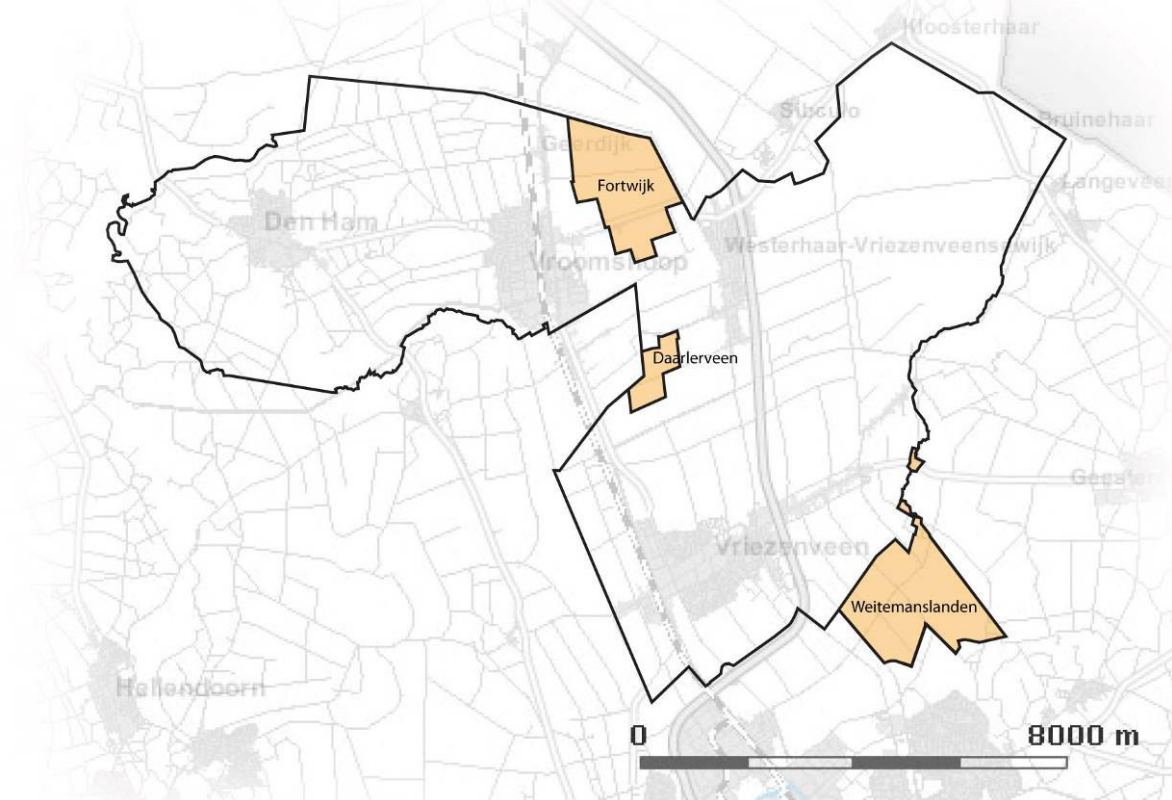
⁹ Raadsbesluit: bouwblok tot maximaal 1,5 ha (overeenkomstig regiem verwevingsgebied)

¹⁰ Raadsbesluit: bouwblok tot maximaal 1,5 ha (overeenkomstig regiem verwevingsgebied)

¹¹ Raadsbesluit: bouwblok tot maximaal 1,5 ha (overeenkomstig regiem verwevingsgebied)

Het gebied waarop het Bestemmingsplan voor de landbouwontwikkelingsgebieden Fortwijk, Daarlerveen en Weitemanslanden van toepassing is wordt gegeven in figuur 2.1.

Figuur 2.1 Landbouwontwikkelingsgebieden Fortwijk, Daarlerveen en Weitemanslanden

3 Wettelijke kaders en beleidskaders

In dit hoofdstuk zijn de regels en beleidskaders beschreven, waarbinnen de voorgenomen activiteit moet passen. Allereerst worden de kaders op rijksniveau beschreven, vervolgens komen de provinciale en regionale kaders aan de orde en ten slotte volgt het gemeentelijke beleid.

3.1 Nationale kaders

Nota Ruimte (2006)

De Nota Ruimte bevat de visie van het kabinet op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland. De nota bevat de ruimtelijke bijdrage aan een sterke economie, een veilige en leefbare samenleving en een aantrekkelijk land. Het gaat om de inrichtingsvraagstukken die spelen tussen nu en 2020, met een doorkijk naar 2030. In de nota worden de hoofdlijnen van beleid aangegeven, waarbij het kabinet kiest voor 'decentraal wat kan en centraal wat moet'.

Nota Belvédère (1999)

De Nota Belvédère (1999) is een beleidsnota over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. Het beleidsuitgangspunt is 'behoud door ontwikkeling'.

Reconstructiewet 2002

In 2002 is de 'Reconstructiewet concentratiegebieden' in werking getreden. Deze wet is in het leven geroepen vanwege de ruimtelijke problematiek in de concentratiegebieden intensieve veehouderij. Landbouw, overige bedrijvigheid, natuur en landschap, recreatie en wonen, zitten elkaar hier dikwijls in de weg. Economische functies worden beperkt in hun ontwikkelingsmogelijkheden, met alle nadelige gevolgen van dien voor de sociaaleconomische vitaliteit en leefbaarheid. Intensieve veehouderijbedrijven kunnen zich op hun huidige plek vaak niet meer ontwikkelen in verband met geur- en ammoniak- wet- en regelgeving. De Reconstructiewet vraagt om in de concentratiegebieden een onderscheid te maken in een drietal zones, te weten:

- landbouwon ontwikkelingsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied met het primaat landbouw die geheel of gedeeltelijk voorzien in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderijen;
- verwevingsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van de gebieden zich daar niet tegen verzetten;
- extensiveringsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk zal worden gemaakt.

Voor Salland en Twente zijn deze zones vastgelegd in het Reconstructieplan Salland-Twente. Het plan is in 2004 vastgesteld en zal paragraaf 3.2.2 nader worden toegelicht.

Wet ammoniak en veehouderij (Wav)

Op 8 mei 2002 is de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden en op 1 mei 2007 is de wet gewijzigd. De Wav vormt een onderdeel van de 'nieuwe' ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen. Deze 'nieuwe' regelgeving kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van de zeer kwetsbare gebieden.

Op grond van de Wav wijzen Provinciale Staten gebieden aan die als zeer kwetsbaar worden aangemerkt. In juni 2009 heeft de Raad van State geoordeeld dat het besluit van Provinciale Staten van Overijssel tot aanwijzing van zeer kwetsbare gebieden op goede gronden is genomen.

Onder de Wav worden de zeer kwetsbare gebieden extra beschermd. Gebieden zijn zeer kwetsbaar als ze voor verzuring gevoelig zijn en tevens binnen de door de provincie begrensde Ecologische Hoofdstructuur (EHS) liggen. Veehouderijen waarvan de dierenverblijven geheel of gedeeltelijk in een zeer kwetsbaar gebied of op minder dan 250 meter van een zeer kwetsbaar gebied liggen, worden door de Wav beperkt in hun uitbreidingsmogelijkheden.

Voor veehouderijen waarvan alle dierenverblijven in zijn geheel op meer dan 250 meter van zeer kwetsbaar gebied liggen gelden nauwelijks beperkingen. Dit geldt voor de bedrijven die liggen in de LOG's van gemeente Twenterand.

Wel moeten van die bedrijven de stallen mogelijk emissiearm uitgevoerd worden en moeten nieuwvestigingen of uitbreidingen met kippen of varkens boven grenzen (dieraantallen) aan de IPPC-richtlijn getoetst worden. De mogelijkheden voor bedrijven in zeer kwetsbaar gebied of in een zone van 250 meter er omheen, om een vergunning te krijgen zijn onder meer afhankelijk van de soort vergunning die gevraagd wordt (oprichten of veranderen), de diercategorie die gehouden wordt en de wijze waarop de dieren gehuisvest worden.

AMvB Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij

Het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (Besluit huisvesting) is op 1 april 2008 in werking getreden. Het besluit bepaalt dat dierenverblijven, waar emissiearme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissiearm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit maximale emissiewaarden. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een emissiefactor die lager is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde toegepast worden. Op grond van het Besluit wijziging besluit huisvesting zijn nog de volgende wijzigingen doorgevoerd: 1) het zogenaamde 'intern salderen' is mogelijk gemaakt, 2) de datum van 30 oktober 2007 als datum waarvoor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) hun stallen emissiearm moeten hebben gemaakt, is vervallen. Op grond van artikel 22.1a Wm blijft gelden dat veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) uiterlijk 30 oktober 2007 wel aan de IPPC-richtlijn moeten voldoen en 3) het bevoegd gezag heeft de mogelijkheid om strengere emissiegrenswaarden en eerdere tijdstippen vast te stellen voor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) vanwege de technische kenmerken en geografische ligging evenals de plaatselijke milieuomstandigheden.

Tekstbox 3.1 geeft de IPPC richtlijn aan.

Tekstbox 3.1 IPPC-richtlijn

De IPPC-richtlijn verplicht de lidstaten van de EU om grote milieuvervuilende bedrijven te reguleren middels een integrale vergunning gebaseerd op de best beschikbare technieken (BBT). Deze richtlijn heeft een geïntegreerde preventie en beperking van verontreiniging tot doel. Zij bevat maatregelen ter voorkoming, en wanneer dat niet mogelijk is, beperking van emissies door bepaalde activiteiten in lucht, water en bodem. Tevens bevat zij maatregelen om een hoog niveau van bescherming van het milieu in zijn geheel te bereiken. Ten aanzien van intensieve veehouderij is de IPPC-richtlijn alleen van toepassing bij vergunningverlening aan grote varkens- en pluimveebedrijven (> 40.000 plaatsen voor pluimvee, > 2.000 plaatsen voor vleesvarkens of > 750 plaatsen voor zeugen).

Het Actieplan Ammoniak en Veehouderij is (na enig uitstel) op 1 december 2009 door de minister van VROM aangeboden aan de Tweede Kamer. Het Actieplan biedt een extra tijdperiode aan de naar schatting 4.100 varkens- en 600 pluimveebedrijven in Nederland die per 1 januari 2010 niet hebben voldaan aan de maximale emissiewaarden voor ammoniak uit het Besluit ammoniakemissie huisvesting intensieve veehouderij.

In april 2010 hebben de intensieve veehouderijen een Bedrijfsontwikkelingsplan (BOP) moeten inleveren bij de gemeente om aan te tonen hoe zij reducerende maatregelen gaan toepassen. Dan is uitstel mogelijk tot 1 januari 2013.

In verband met het van kracht worden van deze Amvb Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij is de verwachting dat een fors aantal van de (kleinere) bedrijven die nog niet aan de eisen voldoen per 1 januari 2013 stoppen of verminderen en vervolgens op 1 januari 2016 stoppen. Inmiddels heeft de Minister voor zg. afbouwers verder uitstel gegeven tot 2020.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Deze wet heeft als doel het beschermen en in stand houden van bijzondere gebieden (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) in Nederland. De Natura 2000-gebieden bestaan uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. De Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen voor de bescherming van bepaalde vogelsoorten (kwalificerende soorten). Kwalificerende soorten zijn soorten waarvan geregeld meer dan 1% van de biogeografische populatie in het gebied verblijft of waarvoor het gebied tot de vijf belangrijkste gebieden in Nederland behoort. De Habitatrichtlijngebieden zijn aangemeld voor het beschermen van habitattypen (natuurtypen) waarvoor Europa op wereldschaal een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Samen vormen deze gebieden het Europese Natura 2000-netwerk.

Voor de Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelen vastgesteld of in voorbereiding. Hierin staat omschreven wat de doelen zijn met betrekking tot het oppervlakte en de kwaliteit van de habitattypen. Voor sommige doelen betreft dat behoud van oppervlakte en kwaliteit. Maar ook uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit of een combinatie daarvan zijn mogelijkheden. Nieuwe ontwikkelingen mogen geen significant negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelen van de habitattypen en soorten en in het Plan-MER moeten deze getoetst worden aan de Natuurbeschermingswet 1998. Op grond van de voorgenomen activiteiten binnen de gemeente Twenterand en de ligging van Natura 2000-gebieden kunnen significante effecten op de instandhoudingsdoelen van deze gebieden niet uitgesloten worden. De Natuurbeschermingswet schrijft in deze gevallen een passende beoordeling voor. Het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet is opgenomen in bijlage 2.

Op dit moment wordt in de lijn van het NSL (Nationaal Stimuleringsprogramma Luchtkwaliteit) onder leiding van het Ministerie van EL&I een programmatische aanpak voor stikstof (PAS) ontwikkeld. De Minister heeft het voorstel PAS op 1-7-2010 aan de Tweede kamer aangeboden. De PAS beoogt met een combinatie van generiek en gebiedsgericht beleid de stikstofdepositie stapsgewijs terug te brengen naar niveaus die duurzaam behoud van de gewenste habitats mogelijk maken. Deze maatregelen voor stikstofreductie moeten vervolgens deel uitmaken van integrale maatregelpakketten in de beheerplannen. In 2010 zal het raamwerk voor de PAS worden vastgesteld en volgt de uitwerking in de regionale maatregelpakketten.

De Crisis- en Herstelwet biedt de ministers van EL&I en VROM de bevoegdheid nadere regels te stellen over de systematiek van de verdeling van de ontwikkelruimte over de verschillende sectoren. De PAS zal deze systematiek nader uitwerken. Daarbij zal in de PAS in ieder geval nader worden ingegaan op ontwikkelruimte voor die bronnen die slechts in zeer geringe mate bijdragen aan de stikstofdepositie en die niet de mogelijkheid hebben om hun emissies nog verder te reduceren. Vastlegging van deze regels in het definitief programma geschiedt conform de wet in overeenstemming met de ministeries van EZ en V&W en Gedeputeerde Staten.

Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

De PAS brengt in beeld wat de bijdrage op verschillende niveaus (generiek, provinciaal, gebiedsgericht) en van verschillende sectoren (landbouw, verkeer, industrie en overig: bouw, consumenten, enz.) aan de oplossing van het stikstofprobleem is. Daarbij is de oplossing het per saldo geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de depositie, waardoor in de tijd realisatie van de natuurdoelen dichterbij komt. De PAS kent de volgende onderdelen:

- Beheerplannen: zonder beheerplannen geen PAS;
- Instrument voor goede probleemanalyse op gebiedsniveau;
- Provinciale maatregelen om depositie terug te dringen;
- Generieke maatregelen om achtergronddepositie terug te dringen;
- Borging van noodzakelijk maatregelen in wetgeving;
- Een goed systeem van stikstof-monitoring;
- Afdoende regeling van de financiering van de benodigde maatregelen.

De planning is om medio 2010 met betrokken partijen overeenstemming te hebben over de aanpak (reductie stikstofdepositie en beschikbare ontwikkelruimte voor sectoren).

Bron: aanbiedingsbrief Ministerie van LNV (nu EL&I), 8 februari 2010)

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is sinds 25 mei 1998 van kracht. In deze wet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende vogels, zoogdieren, reptielen en amfibieën beschermt. Daarnaast zijn er selectieve lijsten van beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelde dieren. De beschermde soorten en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden verstoord of vernietigd. Plannen en ontwikkelingen kunnen pas aan de Flora- en faunawet getoetst worden op het moment dat de exacte ingreep min of meer bekend is. Om die reden wordt de Flora- en faunawet in deze fase niet beschouwd, maar wel worden aandachtspunten voor de verdere procedure gegeven.

3.2 Provinciale en regionale kaders**Omgevingsvisie Provincie Overijssel 2009**

De Omgevingsvisie combineert het streekplan met het waterhuishoudingplan en milieubeleidsplan. De volgende aspecten worden in de Omgevingsvisie toegelicht:

1. Woonomgeving

Aantrekkelijke en gevarieerde woonmilieus, die voorzien in woonvraag.

- Voldoende en flexibel aanbod van woonmilieus, die voorzien in vraag.
- Beschikbaarheid van hoogwaardige voorzieningen.

2. Economie en vestigingsklimaat

Een vitale en zichzelf vernieuwende regionale economie, met voldoende en diverse vestigingsmogelijkheden voor kennisintensieve maakindustrie en mkb.

- Vitale werklocaties, die aansluiten bij de vraag van ondernemingen.
- Ontwikkelingsmogelijkheden voor schaalvergroting en verbreding in de landbouw.
- Ontwikkelingsmogelijkheden en kwaliteitsverbetering toerisme en vrije tijdsbesteding.

3. Natuur

Behoud en versterking van de rijkdom aan plant- en diersoorten (biodiversiteit).

- Vitaal en samenhangend stelsel van natuurgebieden (EHS, waaronder robuuste verbindingzones, Natura 2000).
- Behoud en versterking van verspreide bos- en natuurwaarden.

4. (Binnen-)steden en landschap

Behoud en versterken van de verscheidenheid en identiteit van (binnen-) stedelijke kwaliteit en mooie landschappen in het buitengebied.

- Versterken identiteit en onderlinge diversiteit van landschappen en dorpen.
- Behoud en versterken cultureel erfgoed (monumenten, industrieel en agrarisch erfgoed).

- Versterken kernkwaliteiten (binnen-) steden (monumenten, architectuur, water/groen, culturele voorzieningen, stationsgebieden).

5. Bereikbaarheid

Een vlotte en veilige reis over weg, water, spoor en per fiets van en naar stedelijke netwerken en streekcentra binnen en buiten Overijssel.

- Goede bereikbaarheid voor het autoverkeer van en naar stedelijke netwerken en streekcentra.
- Vergroten van kwaliteit en aandeel openbaar vervoer.
- Vergroten van kwaliteit en aandeel fietsverkeer.
- Versterken van kwaliteit en aandeel goederenvervoer over water en spoor, faciliteren over de weg.

6. Watersysteem en klimaat

Watersystemen met goede ecologische en chemische kwaliteit, die voor de lange termijn klimaatbestendig en veilig zijn.

- Optimale watercondities (kwaliteit en kwantiteit) voor landbouw, wonen, natuur en landschap.
- Betrouwbare drinkwatervoorziening (kwaliteit en kwantiteit).
- Voorbereid zijn op langetermijneffecten van klimaatverandering (veiligheid en droogte).

7. Veiligheid en gezondheid

Veilig, gezond en schoon kunnen wonen, werken, recreëren en reizen.

- Zorgen voor waterveiligheid, externe veiligheid en verkeersveiligheid.
- Zorgen voor een gezond leefmilieu.
- Bieden van bescherming tegen wateroverlast.

8. Energie

Een betrouwbare en veilige energievoorziening met beperking van uitstoot broeikasgassen.

- Bevorderen van duurzame energieopwekking (biomassa, wind, zon, bodem).
- Bevorderen van energiebesparing (in bebouwde omgeving).

9. Ondergrond

Balans behouden tussen gebruik en bescherming van de ondergrond.

- Beschermen van intrinsieke bodemeigenschappen en aardkundige en archeologische waarden.
- Zorgvuldig gebruik van de ondergrond (energie, zoutwinning, opslag, zandwinning, KWO, hoofdtransportleidingen).

Omgevingsvisie; Partiële herziening Reconstructieplan Salland Twente, mei 2009

In de Omgevingsvisie Overijssel is nieuw provinciaal beleid opgenomen voor:

1. de vestiging van nieuwe agrarische bouwpercelen;
2. de uitbreiding van agrarische bouwpercelen.

Dit beleid is van toepassing in geheel Overijssel, inclusief het reconstructiegebied Salland-Twente. Op grond van de Reconstructiewet bevat een reconstructieplan het ruimtelijk beleid voor de intensieve veehouderij voor een reconstructiegebied. Om het beleid van de Omgevingsvisie dat betrekking heeft op de intensieve veehouderij van toepassing te laten zijn in het reconstructiegebied Salland-Twente dient dit beleid daarom ook te worden opgenomen in het Reconstructieplan Salland-Twente.

Met betrekking tot intensieve veehouderij wordt in de Omgevingsvisie het volgende aangegeven dat afwijkt van het reconstructieplan.

- In de Omgevingsvisie wordt niet meer gesproken over de 20% extra ruimte voor pluimveehouderijen bovenop de maximaal toegestane grootte van het bouwvlak. Deze regeling kan dus, conform vigerende provinciale beleid, worden losgelaten.

- Het salderingsprincipe voor agrarische bedrijven uit provincie Overijssel is nieuw. De verwachting is dat dit de vraag naar nieuwvestigingslocaties beperkt.
- In de Omgevingsvisie en -verordening wordt ingezet op sturen op ruimtelijke kwaliteit. Daarom is een zinsnede toegevoegd bij wijzigingen naar een groter bouwvlak dat het verlies aan landschappelijk en ecologisch kapitaal in voldoende mate wordt gecompenseerd door investeringen in de versterking van ruimtelijke kwaliteit in de omgeving (kwaliteitsimpuls groene omgeving).

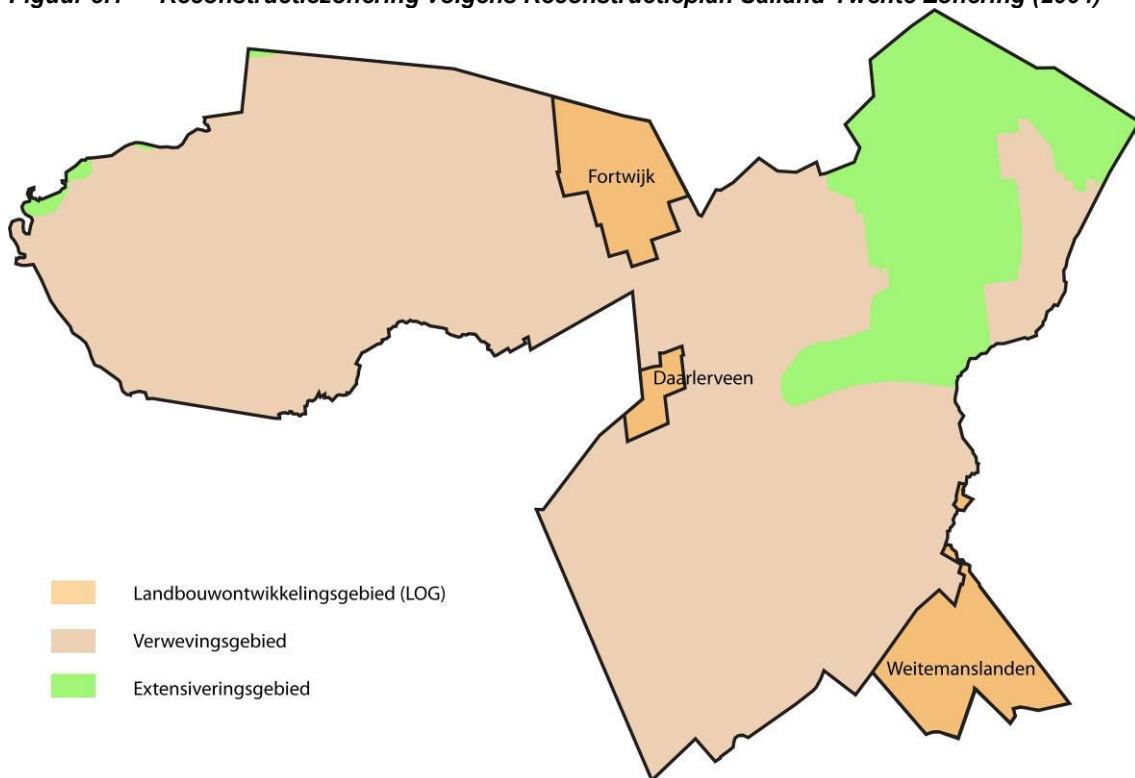
Reconstructieplan 'Salland-Twente' en partiële herziening

Met het Reconstructieplan 'Salland-Twente', dat sinds 4 november 2004 formeel van kracht is, wil de provincie Overijssel ruimte en ontwikkelingsmogelijkheden scheppen voor de landbouw, en tegelijk veel problemen op het gebied van milieu, natuur, landschap, water en leefbaarheid aanpakken.

Centraal voor Zuidwest-Twente staat het versterken van de economische vitaliteit van het gebied. Daarnaast moet de kwaliteit van landschap en natuur behouden worden en moet een gezond platteland samengaan met een gezond sociaal klimaat waar mensen van alle leeftijden en afkomst kunnen wonen en werken.

Via het reconstructieplan is het reconstructiegebied voor het onderdeel intensieve veehouderij ingedeeld in drie zones: landbouwontwikkelingsgebied, verwevingsgebied en extensiveringsgebied. De drie zones bieden verschillende mogelijkheden voor intensieve veehouderijen. In figuur 3.1 worden de zones van de reconstructie in de gemeente Twenterand afgebeeld.

Figuur 3.1 Reconstructiezonering volgens Reconstructieplan Salland-Twente Zonering (2004)

In de drie zones zijn verschillende mogelijkheden voor intensieve veehouderijen. Deze zijn gegeven in tekstbox 3.2 (bron: Tabel 1.6 Beleid reconstructiezonering voor IV, Reconstructieplan Salland Twente, 2004).

Tekstbox 3.2 Mogelijkheden voor intensieve veehouderij per zone.

Beleidsaspect of maatregel	Landbouwontwikkelings gebied	Verwevingsgebied	Sterlocaties in verwevingsgebied	Extensi- verings gebied
Verplaatsen intensieve veehouderijbedrijven	Nee	Nee	Nee	Ja
Toestaan nieuwvestiging IV	Ja (2,7)	Nee	N.v.t.	Nee
Toestaan hervestiging intensieve veehouderij op niet IV-bouwblok	Ja (7)	Nee (1)	N.v.t.	Nee
Toestaan hervestiging IV op IV-bouwblok	Ja (7)	Ja (3,7)	Ja (7)	Nee
Uitbreiden IV op IV-bouwblok	Ja (2,7)	Mogelijk, mits andere functies dit toestaan (2,4,7)	Ja (2,7)	Nee
Wijzigen omvang bouwblok	a. max. 3 ha. (2); b. > 3 ha. voor zover nodig voor een goede bedrijfsontwikkeling en na herziening van het bestemmingsplan	Max. 1,5 ha. (2,6)	a. max. 1,5 ha. (2,5); b. > 1,5 ha. voor zover nodig voor een goede bedrijfsontwikkeling en na herziening van het bestemmingsplan	N.v.t.
Beperken omvang bouwblok op basis van bebouwing intensieve veehouderij (met evt. kleine uitbreiding i.v.m. milieu of dierwelzijn)	Nee	Nee	Nee	Ja
Inrichten (samenwerkings) clusters IV	Ja (2,7)	Nee	Eventueel in voorkomende situaties (2,7)	Nee
Tegengaan nieuwe hinderende activiteiten voor intensieve veehouderij	Ja	Nee	Ja	Nee

Toelichting

- (1.) In het verwevingsgebied mag geen hervestiging van intensieve veehouderij op een niet-intensieve veehouderij bouwblok plaatsvinden, maar in bijzondere gevallen is hierop een uitzondering mogelijk. Het gaat dan bijvoorbeeld om situaties waarbij onder de gegeven omstandigheden hervestiging kan bijdragen aan clustervorming nabij al gevestigde intensieve veehouderijen.
- (2.) Bij uitbreiding van intensieve veehouderijen en zeker bij vergroting van het bouwblok en bij sterlocaties worden hoge eisen gesteld aan vormgeving en landschappelijke inpassing. Gemeenten ontwikkelen daarvoor een passend toetsingskader dat wordt gehanteerd bij een aanvraag om bouwvergunning.
- (3.) Bezien moet worden of er wellicht meer geschikte alternatieven zijn.
- (4.) Mogelijk, mits andere functies dit toestaan. Dat betekent dat er recht op uitbreiding (conform bestaand bouwblok) bestaat, maar dat de afweging moet plaatsvinden met de gelijkwaardige belangen en ontwikkelingen van andere functies in relatie tot de reconstructiedoelen. Daarbij moet bezien worden of voortzetting en uitbreiding van het bedrijf niet beter elders kan plaatsvinden (met behulp van eventuele inzet van stimuleringsinstrumenten).
- (5.) Waar het gaat om een pluimveebedrijf is ontwikkeling tot maximaal 1,5 ha plus 20% toegestaan.
- (6.) Het bestaande gemeentelijke beleid ten aanzien van de bouwblokgrootte blijft gehandhaafd.
- (7.) Voor nieuwvestigingen en uitbreidingen van intensieve veehouderijen en bij sterlocaties zullen wij in overleg met de gemeenten nagaan of bij vergunningverlening verdergaande emissietechnieken kunnen worden gevraagd.

De gemeente heeft elke drie maanden een overleg met de provincie over onder andere de uitvoering van het Reconstructieplan.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De Ecologische Hoofdstructuur is een samenhangend netwerk van natuurgebieden en landbouwgebieden met veel natuurwaarden die met elkaar verbonden worden door ecologische verbindingzones. In de EHS geldt het 'nee, tenzij' principe. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen niet zijn toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang. De effecten van een ingreep moeten bovendien worden gecompenseerd. In de omgevingsvisie is het ruimtelijk beleid voor de EHS vastgesteld. Dit bestaat uit het volgende:

- Het handhaven van de rust en het tegengaan van verstoring en versnippering door het weren van grootschalige nieuwe ontwikkelingen;
- Bestaande agrarische bedrijven worden niet in hun bedrijfsvoering belemmerd. Nieuw vestiging van landbouwbedrijven binnen de PEHS is alleen mogelijk als onderdeel van een integrale gebiedsgerichte aanpak waarbij per saldo de natuurwaarden worden versterkt. In het reconstructieplan is verder de ontwikkeling van zogenaamde 'sterlocaties' voor de intensieve veehouderij binnen de EHS uitgesloten;
- Opheffen van de bestaande barrièrewerking door infrastructuur en het autoluw maken van de bos- en natuurgebieden;
- Het afstemmen van de water- en milieuomstandigheden op de natuurdoelen die voor het gebied zijn geformuleerd.

Weidevogel- en ganzengebieden

Weidevogel- en ganzengebieden hebben voornamelijk de functie landbouw en zijn meestal in gebruik als grasland. Het zijn meestal vochtige graslanden. Er geldt een beleid van handhaving van de condities voor de instandhouding van de weidevogel- en ganzenpopulaties (waterpeil, openheid en rust.) Het structureel verbeteren geschiedt alleen op basis van vrijwilligheid.

Beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen

De provincie Overijssel heeft recentelijk (april 2010) het Beleidskader Stikstof vastgesteld. In april 2010 is dit beleid in werking getreden. Hierin zijn voorwaarde gecreëerd om de ammoniakdepositie terug te dringen.

Het blijkt dat op dit moment ongeveer 8% van de veehouderijen (ca. 920 bedrijven) nabij Natura2000-gebieden een depositie boven de drempelwaarde van 1% heeft en 13% (ca. 1500 bedrijven) een depositie boven de drempelwaarde van 0,5%. Deze bedrijven liggen deels ook in Drenthe, Gelderland en Friesland. Er wordt een registratiesysteem veehouderijen opgesteld waarin wordt vastgelegd welke bedrijven onder en boven de drempelwaarde vallen. Vooruitlopend op beheerplannen wordt bij een vergunningaanvraag bepaald of een bedrijf onder of boven de drempelwaarde valt.

Gecorrigeerd emissieplafond

Vanuit het beleidskader wordt per bedrijf een gecorrigeerd emissieplafond ingevoerd. Dit is het daadwerkelijke aantal dieren op 1 februari 2009 vermenigvuldigd met het emissieniveau per dierplaats conform de AmvB-huisvesting. Dit gecorrigeerde emissieplafond wordt gehanteerd als uitgangspunt voor de vergunningverlening en voor het stellen van de hieraan verbonden voorwaarden.

Hiermee wordt voorkomen dat veehouderijen - op dit moment geldt dit vooral voor intensieve veehouderijen en in de toekomst naar verwachting ook voor melkveehouderijen - de winst die door het nemen van de maatregelen op grond van de AmvB-huisvesting gehaald wordt, volledig benutten voor groei (zogenaamd intern salderen).

Voorwaarden voor uitvoering projecten

De voorwaarden voor de ontwikkeling van veehouderijen zijn verschillend voor bedrijven boven en onder de drempelwaarde. Bij een uitvoering van een project wordt een vergunning of vrijstelling verleend onder de volgende voorwaarden:

Veehouderijen met een depositie onder de drempelwaarde

Uitgangspunt is dat door de uitvoering van projecten van veehouderijen de totale emissie van alle veehouderijen met een directe depositie niet mag toenemen. Hiervoor worden de volgende voorwaarden gesteld.

- Bij toetsing van een bedrijf aan de Natuurbeschermingswet wordt het emissieplafond per bedrijf verlaagd tot het gecorrigeerd emissieplafond.
- Om de ontwikkeling naar de nieuwe situatie te borgen, mag eenmalig tot maximaal 50% van de emissiereductie ten gevolge van het gecorrigeerde emissieplafond worden benut voor bedrijfsontwikkeling.
- Bij plannen en projecten waarbij uitbreiding van het aantal dieren aan de orde is - een uitbreiding van een stal of de bouw van een nieuwe stal- moeten verdere toenames van emissie ten opzichte van het gecorrigeerde emissieplafond met in achtneming van de hierboven beschreven overgangsregeling, door techniek en/of externe en/of interne saldering teniet worden gedaan.
- In 2028 moet het gehele bedrijf voldoen aan de emissienormen 'einde derde beheerplanperiode'.

Veehouderijen met een depositie boven de drempelwaarde

- Bij toetsing van een bedrijf aan de Natuurbeschermingswet wordt het emissieplafond per bedrijf verlaagd tot het gecorrigeerd emissieplafond.
- Bij plannen en projecten waarbij uitbreiding van het aantal dieren aan de orde is - een uitbreiding van een stal of de bouw van een nieuwe stal- 'emissiewaarde derde beheerplanperiode' toepassen over de uitbreiding (emissiewaarde tabel 4 beleidskader).
- Indien ondanks de toepassing van techniek de depositie stijgt, dient deze toename teniet gedaan te worden door interne en/of externe saldering. Toenames van depositie worden op habitatype niveau gesaldeerd.
- In 2028 is 'emissiewaarde derde beheerplanperiode' per dierplaats toegepast over de gehele bedrijfsvoering (emissiewaarde tabel 4).

- e. Er mag geen piekbelasting ontstaan: de depositie die wordt veroorzaakt op habitattypen is minder dan 50 % van de kritische depositiewaarde.

Piekbelastingen

Als na bedrijfsontwikkeling nog steeds sprake is van piekbelasting, wordt geen vergunning verleend, tenzij door het toepassen van techniek de piekbelasting alsnog wordt weggenomen. Wanneer de mogelijkheid daartoe aanwezig blijkt te zijn worden de hierboven genoemde voorwaarden verbonden aan de vergunning.

Eisen na drie beheerplanperioden

Alle bedrijven moeten na drie beheerplanperioden 'emissiewaarde einde derde beheerplanperiode' per dierplaats hebben toegepast over de gehele bedrijfsvoering. Het gaat daarbij om de gemiddelde emissiewaarde per dierplaats. Om aan deze eis te voldoen mogen bedrijven dus intern salderen. Daarbij blijft gelden dat de depositie op habitattypen per saldo niet mag toenemen. Monitoring blijft noodzakelijk om te voorkomen dat ontwikkeling van (melk- en intensieve-) veehouderijen onder de drempelwaarde tesamen leidt tot een toename van de stikstofdepositie. (Bron: <http://www.overijssel.nl/thema's/natuur-platteland/natuur/natura-2000/beleid>)

Wet Geurhinder en Veehouderij

Voor het bepalen van de milieugebruiksruimte voor geur is de Wet Geurhinder en Veehouderij van belang. Deze is in de plaats gekomen van de Stankwet voor reconstructiegebieden en de drie stankrichtlijnen (de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996, de Veehouderij en Hinderwet 1985 en het Cumulatierapport).

Belangrijke inhoudelijke wijzigingen ten opzichte van de voormalige regelgeving is dat in de Wet Geurhinder en Veehouderij onderscheid wordt gemaakt tussen maximaal toegestane geurbelasting binnen en buiten de bebouwde kom in concentratie en niet-concentratiegebieden. De gemeente Twenterand valt binnen de concentratiegebieden (= reconstructiegebieden). De aangrenzende gemeente Hardenberg valt in het niet-concentratiegebied.

In de Wet Geurhinder en Veehouderij wordt de geurbelasting berekend in OU (Odour Units). De geuremissie wordt uitgedrukt in OU/s. Het toetscriterium voor geurbelasting wordt uitgedrukt in OU/m³. Normen die gehanteerd dienen te worden in de reconstructiegebieden zijn 14 OU/m³ voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom en 3 OU/m³ voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom¹². Voor verblijfsrecreatieterreinen wordt dezelfde norm gehanteerd als voor objecten binnen de bebouwde kom. Gemeenten kunnen hiervan afwijken, mits zij een goede onderbouwing hebben, die is vastgelegd in een beleidsplan. De gemeente Twenterand heeft geen gemeentelijke geurbeleid vastgesteld. Van de omliggende gemeentes hebben Hardenberg en Almelo op dit moment een geurverordening opgesteld.

Voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom, kan worden afgeweken tot 14 OU/m³ en voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom kan worden afgeweken tot 35 OU/m³. Daarvoor moet de gemeente dan wel een geurverordening met motivering opstellen.

Geurgevoelige objecten zijn gebouwen, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, worden gebruikt. Hierbij dient te worden vermeld dat voormalige agrarische bedrijfsgebouwen waarin nu wordt gewoond in de volgende gevallen geen geurgevoelig object zijn:

- als de milieuvergunning niet is ingetrokken;
- als de milieuvergunning van een voormalig agrarisch bedrijf pas op of na 19 maart 2000 is ingetrokken;
- als het een woning betreft die gebouwd is conform de Rood voor Rood-regeling op een voormalig agrarisch bouwblok met een milieuvergunning.

¹² In niet concentratiegebieden liggen de grenzen bij 8 OU/m³ respectievelijk 2 OU/m³.

Indien er geen mestopslag plaatsvindt bij een agrarisch bedrijf, dan wordt dit bedrijf wel aange-merkt als geurgevoelig object.

Ook is in dit kader van belang het inwerking treden van het AMvB Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij dat eisen stelt aan de wijze van huisvesting in relatie tot de uitstoot van ammoniak. In het kader van de technische maatregelen op de bedrijven zal dit ook effect hebben op de geuremissie (minder geuruitstoot).

Geur wordt dus in de toekomst veel minder een probleem en als het een probleem is, dan is het nog meer dan op dit moment een lokaal probleem in de directe omgeving van de veehouderij.

3.3 Gemeentelijke kaders

Bodembeleidsplan 2005-2010

Het doel van dit beleidsplan is een samenhangend en consistent bodembeleid te formuleren en dit binnen de gemeentelijke organisatie en daarbuiten uit te dragen. Met het instrument 'actief bodembeheer' kan duurzaam bodembeheer binnen de gemeente nader worden geconcretiseerd.

In dit bodembeleidsplan zijn diverse thema's vallend onder de paraplu van Actief Bodembeheer nader uitgewerkt. Het bodembeleidsplan wordt in 2010 geactualiseerd. Dan wordt ook het buitengebied, dat in het vigerende plan nog ontbrak, meegenomen.

Externe Veiligheid 2007

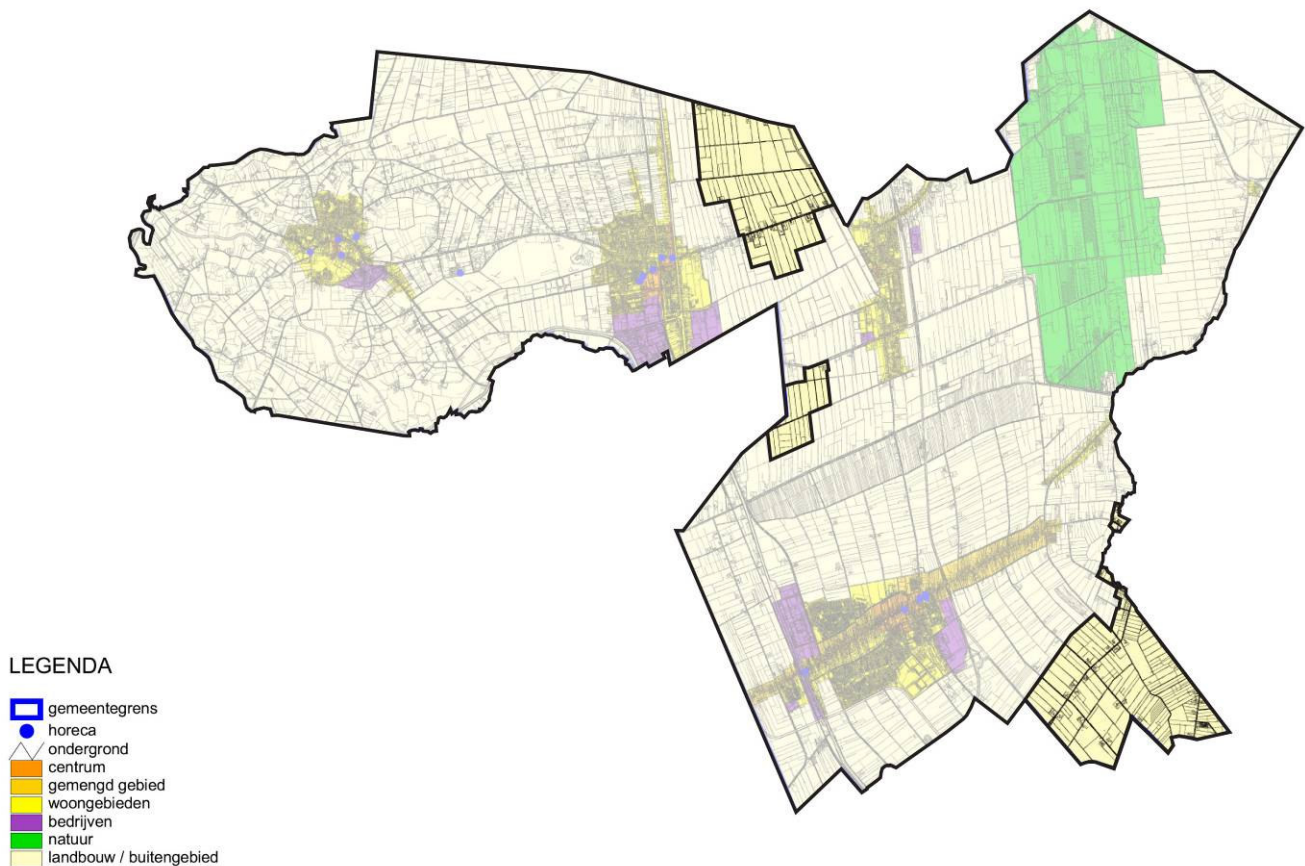
Doel van het externe veiligheidsbeleid is om duidelijk te maken welke externe veiligheidsrisico's in de Gemeente Twenterand aanwezig zijn en hoe met deze en toekomstige risico's dient te worden omgegaan. Dit betekent dat onder meer invulling wordt gegeven aan de wettelijke verplichting om het groepsrisico en plaatsgebonden risico te overwegen.

Waterplan Twenterand Strategische visie 2002

Eind 2001 heeft de Gemeente Twenterand in samenspraak met het Waterschap Regge en Dinkel besloten om gezamenlijk een waterplan op te stellen voor de Gemeente Twenterand. Daardoor ontstaat beter inzicht in de werking van het watersysteem en worden de accenten voor beleid en maatregelen in de komende jaren vastgelegd. Betrokken organisaties hebben afgesproken gezamenlijk de koers vast te leggen in dit strategisch document en zo de basis te leggen voor intensivering van de onderlinge samenwerking.

Nota Geluidsbeleid en Nota Hogere Grenswaarden 2008

In het kader van de Wet Geluidhinder heeft de gemeente Twenterand een motiveringsplicht met betrekking tot geluid. Dit heeft ertoe geleid dat de gemeente in 2008 de Nota Geluidsbeleid heeft vastgesteld. Het doel van dit beleid is om de goede kwaliteiten te behouden en waar mogelijk de geluidskwaliteit binnen de gemeente te verbeteren. Om dit te kunnen bewerkstellingen is de gemeente in een zestal gebieden ingedeeld conform de MILO-systhematiek. Het gaat dan om de categorieën natuurgebied, landbouw/buitengebied, woongebied, centrumgebied, gemengd gebied en bedrijventerrein. Voor die gebiedstypen is, voor geluid afkomstig van verkeer en inrichtingen, een passende geluidskwaliteit opgenomen in de Nota Geluidsbeleid. Bij het treffen van maatregelen die de geluidhinder beperken richt de gemeente zich eerst op de bron, vervolgens in de overdracht en als laatste bij de ontvanger.

Figuur 3.2 Gebiedsindeling voor geluid

Toelichting: de LOG gebieden zijn in het beleid niet specifiek aangewezen in het kader van geluid, er is geen onderscheid tussen LOG's en verwevingsgebied. Op de kaart zijn de LOG's alleen geaccentueerd om de ligging duidelijk te maken.

De boven- en ondergrens van de geluidskwaliteit wordt door de gemeente Twenterand omschreven in de geluidsklasse 'ambitie'. Van die ambitie kan in bepaalde situaties worden afgeweken. Dit is vastgelegd in de Nota Hogere Grenswaarden. Indien mag worden afgeweken van de geluidsklasse 'ambitie', wordt er gekeken naar de geluidsklasse 'bovengrens'. De bovengrens van die klasse is dan de maximaal toegestane afwijking.

Geluid kan van verschillende bronnen afkomstig zijn. In de LOG's zijn verkeer en geluid afkomstig van inrichtingen in de gemeente Twenterand de belangrijkste bronnen.

Landschapsontwikkelingsplan 2008

Het plan beoogt de gewenste ontwikkelingsrichting van het landschap binnen Noord Oost Twente. Het plan omvat de uitgangspunten voor inpassing in het landschap van gewenste ontwikkelingen en geeft de benodigde middelen aan voor onderhoud, aanleg en beheer van landschapselementen.

Welstandsnota 2004

De nota geeft de kans om door middel van goede uitleg, voorbeelden en verduidelijkende tekeningen helder aan te geven wat ten aanzien van de bebouwing in waar gewenst is in de Gemeente Twenterand. Op deze wijze is de nota een belangrijk instrument ter bevordering van de ruimtelijke kwaliteit.

Milieubeleidsplan 2003-2007

In het milieubeleidsplan van de gemeente wordt beleid op het gebied van verschillende milieu-aspecten gegeven. In 2010 komt een nieuw Milieubeleidsplan, mede als bouwsteen voor de structuurvisie.

Geurverordeningen buurgemeenten

Gemeente Hardenberg en Almelo hebben een geurverordening opgesteld om stads en dorp-ontwikkelingen en veehouderij ontwikkelingen meer ruimte te geven. In gemeente Almelo wordt voor het deelgebied Bornerbroek een geurverordening opgesteld en wordt eind dit jaar vastgesteld. In gemeente Hardenberg zijn geurnormen tussen de 3 en 14 OU ingevoerd (de gemeente heeft zelf LOG gebieden aangewezen en daarvoor de geurnormen verruimd).

Gemeente Ommen, Hellendoorn en Tubbergen hebben geen geurverordening vastgesteld. Gemeente Wierden zit in het proces om te bekijken of er een verordening wordt vastgesteld. Waarschijnlijk zal hier geen verordening worden vastgesteld.

4 Huidige situatie en autonome ontwikkeling

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de huidige situatie en de ontwikkeling beschreven die plaats zou vinden zonder een nieuw bestemmingsplan. Dat houdt in dat het Bestemmingsplan Buitengebied 2005 de belangrijkste richtlijn is zijn voor de intensieve veehouderij. Deze geeft aan dat intensieve veehouderij in de landbouwonwikkelingsgebieden kan uitbreiden tot 3 hectare (onder toepassing van de wijzigingsbevoegdheid). Ook rundvee heeft deze uitbreidingsmogelijkheid.

Een samenvatting van de knelpunten op de diverse milieuthema's bij de autonome ontwikkeling staat in onderstaande tabel.

Tabel 4.1 Knelpunten in de LOG's

Aspect	Mogelijke knelpunten	Geen knelpunten
Geur voorgrond belasting	(x)	
Geur achtergrondbelasting		X
Natuur; ammoniakdepositie	x	
Natuur; ganzengebied	x	
Luchtkwaliteit	(x)	(x)
Geluid		x
Ruimtelijke kwaliteit/landschap	(x)	(x)
Water		x
Verkeer		x
Archeologie		x
Bodem		x
Externe veiligheid		x
Gezondheid en intensieve veehouderij	(x)	(x)
Recreatie(f medegebruik)		x

Tussen haakjes = niet voor het hele plangebied maar wel bij individuele bedrijven

Hieronder staan de verschillende aspecten beschreven. Omdat de ontwikkeling van intensieve veehouderij hierbij van belang is zal deze ook worden beschreven.

4.2 Intensieve veehouderij en rundveehouderij

Huidige situatie

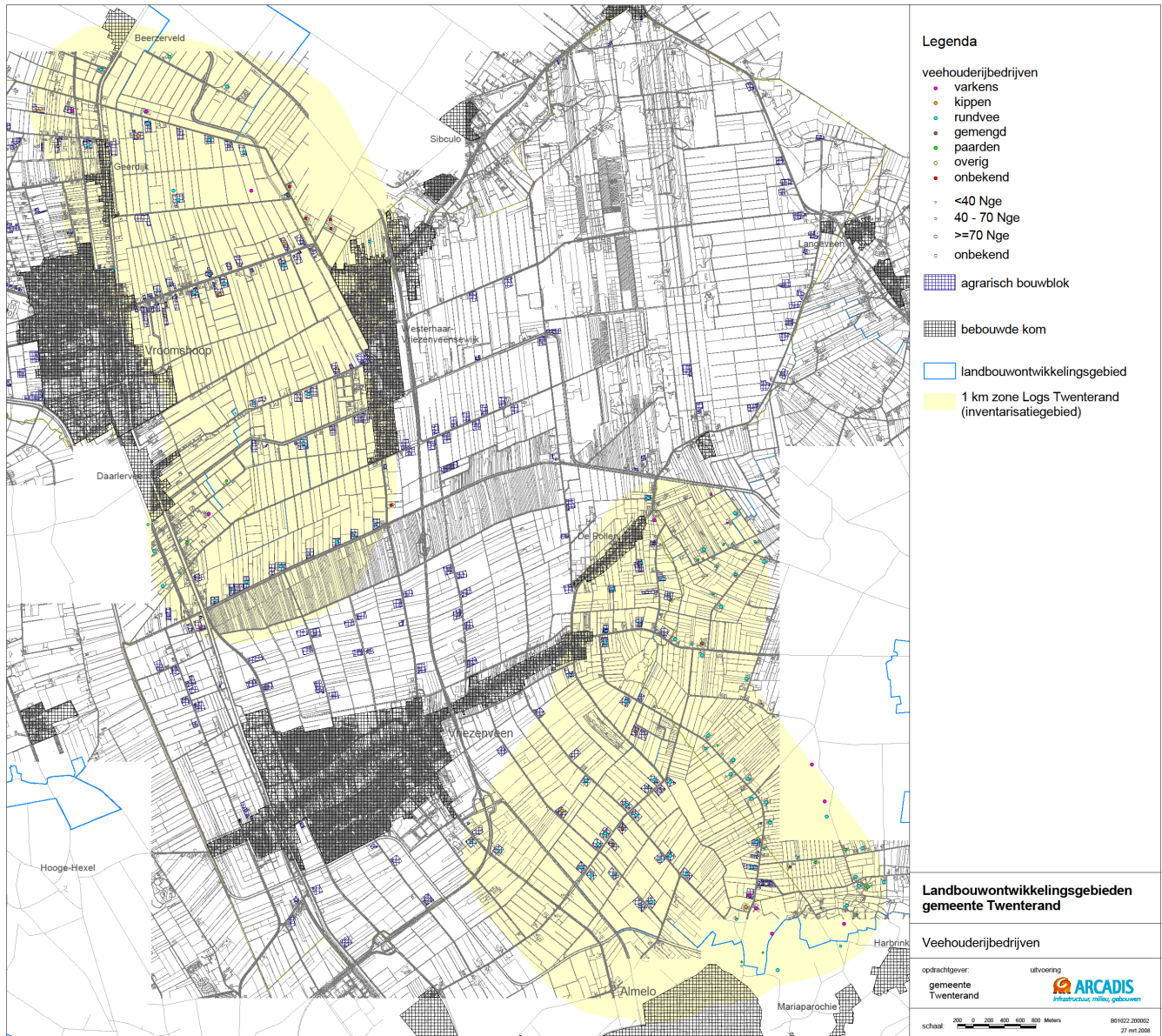
In 2008 waren er in totaal 286 landbouwbedrijven in de gemeente, waarvan 230 hoofdberoepsbedrijven en 56 nevenberoepsbedrijven. Er is sprake van een hoofdberoep indien de arbeidstijd in het bedrijf van het bedrijfshoofd, de bedrijfsleider en/of de levenspartner ieder minimaal 20 uur per week is. In alle de andere situaties is sprake van een nevenberoep. Dit betreft over het algemeen agrariërs met een baan erbij, gestopte agrariërs of 'nieuwe plattelanders' die op enkele hectares grond wat vee houden. Deze groep wordt ook wel 'hobbyboeren' genoemd.

Bij de hoofdberoepsbedrijven is de melkveehouderij de grootste tak (98 bedrijven), gevolgd door de overige graasdierhouderij (48 bedrijven). Hieronder vallen o.a. zoogkoeien, schapen, geiten en paarden. Er zijn 35 intensieve veehouderijen in de gemeente en 21 akkerbouwbedrijven. Bij 19 bedrijven is sprake van meerdere productietakken, veelal een combinatie van melkvee met varkens.

De nevenberoepsbedrijven vallen voor bijna driekwart onder de categorie overige graasdierhouderij. Ook zijn er enkele akkerbouwers en gemengde bedrijven die als nevenberoepsbedrijven worden aangemerkt.

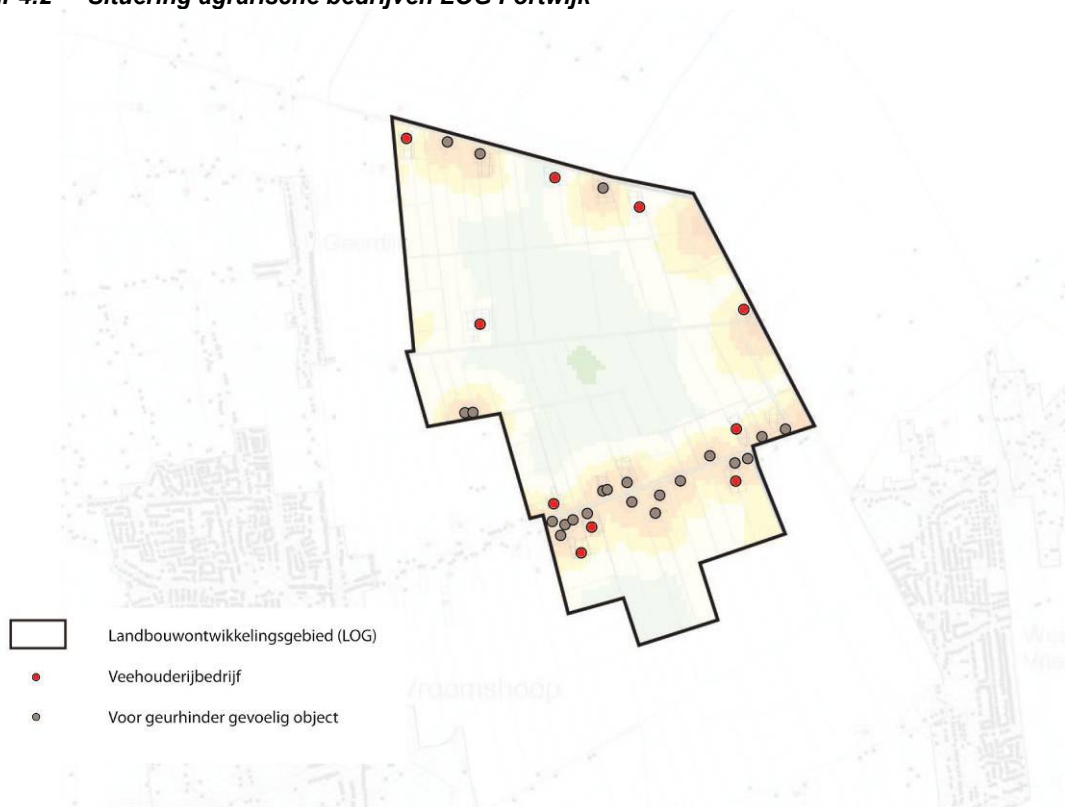
Ten opzichte van de omliggende gemeenten, Almelo, Hardenberg, Hellendoorn, Ommen, Tubbergen en Wierden en de provincie Overijssel wijkt het voorkomen van verschillende typen bedrijven niet erg af. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde valt op dat in de Overijsselse gemeenten het percentage melkveehouderijen en intensieve veehouderijen een stukje hoger ligt. Er is minder akkerbouw en tuinbouw. De veehouderij is van oudsher al sterk aanwezig in deze regio (Hopster, 2010). In onderstaand figuur staan de locaties van de veehouderijen in de LOG's en nabijheid.

Figuur 4.1 Situering agrarische bedrijven gemeente Twenterand

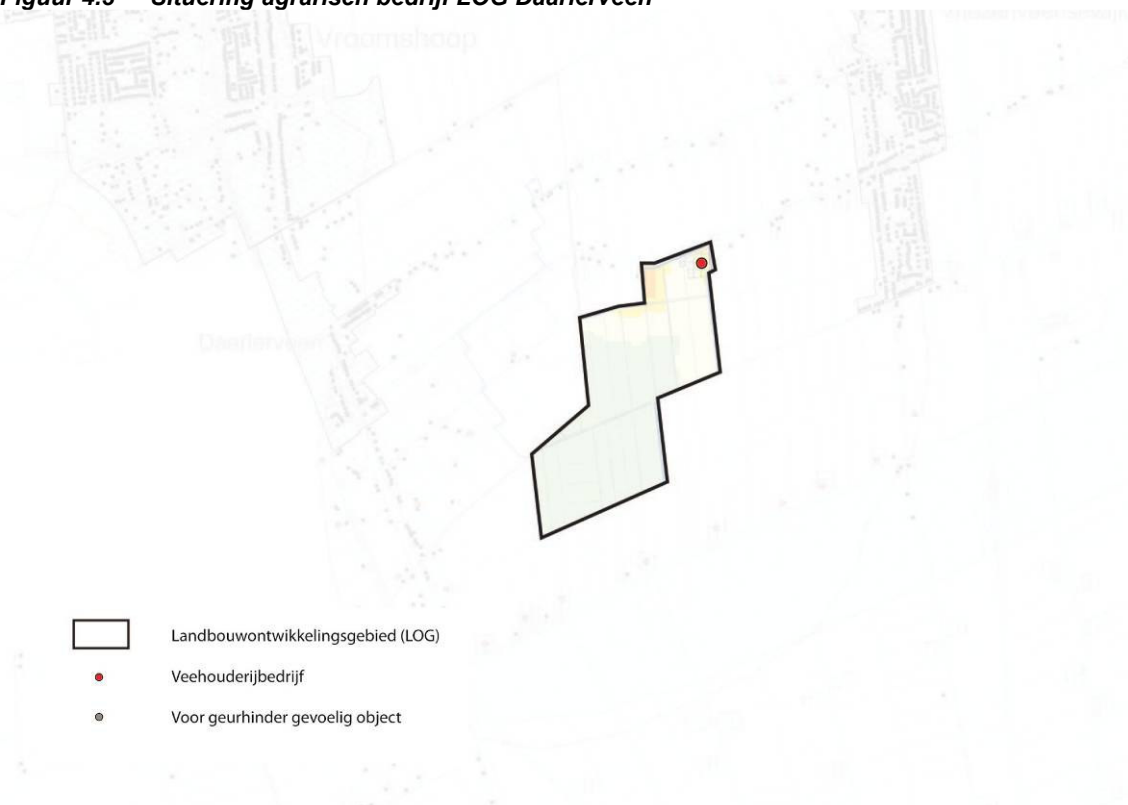

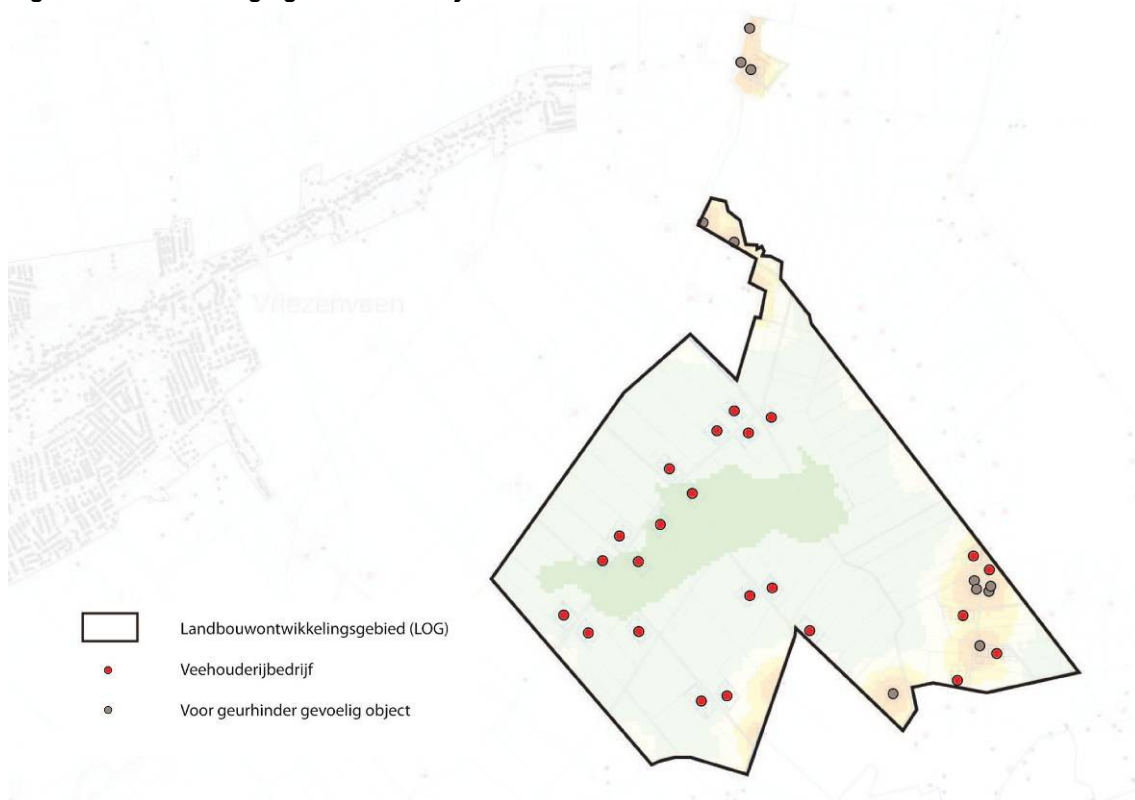
Hierna zijn de agrarische bedrijven en woonobjecten weergegeven per LOG.

Figuur 4.2 Situering agrarische bedrijven LOG Fortwijk

Figuur 4.3 Situering agrarisch bedrijf LOG Daarlerveen

Figuur 4.4 Situering agrarische bedrijven LOG Weitemanslanden

Opgemerkt moet worden dat het LOG Weitemanslanden een geheel vormt met het LOG Geesteren in gemeente Tubbergen. In het LOG in gemeente Tubbergen geldt dat er nieuwvestiging en uitbreiding mogelijk is. Het LOG Fortwijk vormt 1 geheel met LOG Beerzerveld in Ommen.

Op dit moment loopt het aantal hokdierbedrijven terug, maar het aantal hokdieren stijgt. Er is blijkbaar sprake van concentratie en groei van toekomstbestendige bedrijven. In de rundveehouderij is dezelfde trend te zien. Het aantal dieren groeit en het aantal bedrijven daalt naar verwachting. Voor de pluimveebedrijven is er sprake van een daling van het aantal dieren.

Tabel 4.1 Aantal landbouwbedrijven gemeente Twenterand

Perioden	2007	2008	2009
Aantal landbouwbedrijven, totaal	299	289	283
Aantal bedrijven met akkerbouw	209	210	198
Aantal bedrijven met tuinbouw open grond	12	12	14
Aantal bedrijven met tuinbouw onder glas	-	-	1
Aantal bedrijven met rundvee	g.g.	g.g.	g.g.
Rundvee, totaal	18.866	19.980	24.658
Aantal bedrijven met hokdieren	65	55	56
Varkens, totaal	24.522	35.475	39.204
Kippen, totaal	507.994	475.735	447.978

Bron: CBS StatLine, 2010

De agrarische bedrijvigheid in en rond de LOG's (inventarisatiegebied LOG's + 1 km zone) bestaat voor het grootste deel uit melkveehouderijen. De intensieve veehouderijen liggen meer buiten de LOG's dan erin. De situering van de bedrijven is op kaart 4.1 aangegeven.

Medio 2008 heeft de gebiedscoördinator de agrarische bedrijven die in de LOG's zijn gelegen bezocht. Hieruit zijn de volgende aspecten naar voren gekomen:

- De meeste bestaande bedrijven hebben een volledig grondgebonden bedrijf.
- In de LOG's liggen de volgende bedrijven:
 - Weitemanslanden: 22 bedrijven, waarvan
 - vijftien grondgebonden bedrijven (melkvee, akkerbouw, schapen);
 - zeven bedrijven met intensieve bedrijfsvoering (veehouderij), waarvan drie intensieve bedrijven (varkens), drie gecombineerde bedrijven en één overig bedrijf.
 - Fortwijk: twaalf bedrijven, waarvan
 - zeven grondgebonden bedrijven (vier melkveehouderijen en drie akkerbouwbedrijven);
 - vijf bedrijven met intensieve bedrijfsvoering, waarvan twee pluimveehouderijen, twee vleeskalverhouderijen en één gecombineerd bedrijf.
 - Daarlerveen: één melkrundveebedrijf.

Autonome ontwikkeling van veehouderij

Landelijke trends en ontwikkelingen

- De schaalvergroting, mechanisatie en automatisering zetten in rap tempo door, zowel bij intensieve veehouderij als bij melkveehouderij.
- Er is sprake van stijgende kosten voor agrariërs in verband met wet- en regelgeving op het gebied van milieu (mestafzet, terugdringen ammoniakuitstoot, verbeteren dierenwelzijn).
- Uitbraken van dierziekten hebben de ontwikkeling in de landbouw de laatste jaren verstoord.
- Er is sprake van sterke concurrentie, met name vanuit niet-EU landen.
- Er blijft wel perspectief voor de landbouw, want er is sprake van een blijvende vraag vanuit de markt en er is sprake van een verdergaande liberalisering van handel.
- Nederland behoort tot de marktleiders in de kalverhouderij.
- Er is sprake van concentraties in de keten (veevoer, verwerking, handel).
- Het imago behoeft permanente aandacht.
- Technologieën voor mestverwerking, huisvesting, productontwikkeling en ICT leiden tot duurzaamheid.
- De (opnieuw) ingestelde compartimentering van Nederland zorgt ervoor dat er geen verschuivingen indieraantallen tussen zuid- oost- en de rest van Nederland kan plaatsvinden.
- Melkquotum vervalt na 2015.
- Ontwikkeling van intensieve veehouderij zou op grond van de Reconstructiewet plaats vinden in de landbouwontwikkelingsgebieden en op sterlocaties in de verwevingsgebieden.

Provinciale trends en ontwikkelingen

- In het Reconstructieplan Salland-Twente zijn 26 landbouwontwikkelingsgebieden aangewezen. Uit een globale inventarisatie begin 2008 bleek dat destijds ongeveer 50 aanvragen voor vestiging van intensieve veehouderijbedrijven in de LOG's in Salland-Twente zijn ingediend. Van deze aangemelde bedrijven zoekt er op dit moment (september 2009) nog maar een beperkt aantal een plek. De meeste bedrijven hebben een plek. Gezien de aanvullende mogelijkheden die het salderingsbeleid van de provincie in het omgevingsplan (ingevoerd bij de herziening van het reconstructieplan in 2009) biedt, is de verwachting dat er de komende tijd niet veel vraag zal zijn naar nieuwe bouwblokken.
- Het agrocluster (toelevering, productie, verwerking en afzet van agrarische producten) is van groot belang voor Overijssel. 10,4% van de werkgelegenheid vindt plaats binnen het agrocluster. 9,9% van het provinciale inkomen is hieruit afkomstig.
- De varkenshouderij komt nog veel voor op gemengde bedrijven. Er vindt echter steeds meer specialisatie plaats.
- De pluimveebedrijven en de varkenshouderijen in Overijssel zijn kleiner dan gemiddeld in Nederland.
- Handel en verwerkende bedrijven zijn aanwezig in de regio.

Gemeentelijke trends en ontwikkelingen

Korte termijn

In de gemeente Twenterand zijn de laatste jaren (periode 2006 tot en met 2009) aanvragen ingediend voor ontwikkeling van veehouderijen.

- Fortwijk:
 - twee aanvragen van intensieve veehouderijen zijn inmiddels ingeplaatst;
 - drie initiatieven voor ontwikkeling van een nieuw IV bouwblok zijn in hoger beroep bij RvS;
 - één initiatief voor ontwikkeling van een nieuw niet IV bedrijf (melkvee) aan de Tonnendijk;
 - Daarnaast is er een principeverzoek binnengekomen voor nieuwvestiging van een melkveehouderijbedrijf in het kader van een voorgenomen verplaatsing uit het extensivering-gebied te Wierden.
- Weitemanslanden:
 - Initiatieven voor ontwikkeling van een:
 - uitbreiding IV Oostermaatweg.
 - omschakeling van niet IV naar IV.
 - nieuwvestiging aan de Oostermaatweg zijnde niet IV.

Lange termijn

Uit de in 2008 gehouden bedrijfsbezoeken van de gebiedscoördinator komt het volgende naar voren.

- In het gebied de Fortwijk geven de agrariërs aan dat hun grond of bedrijfslocatie niet vrijkomt in de komende jaren.
- In het gebied Weitemanslanden komt op termijn van vijf à tien jaar wel wat grond te koop, naar waarschijnlijkheid echter geen bedrijfslocaties (wellicht wel op de wat langere termijn). Acht agrariërs geven aan dat er geen bedrijfsopvolger is. Maar bedrijfslocaties komen hiermee niet vrij. Men wil men graag zolang als het gaat door blijven boeren en langzaam het bedrijf afbouwen richting een hobbymatige omvang en op de locatie blijven wonen.

In verband met het van kracht worden van de Amvb Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij is de verwachting dat een aantal van de (kleinere) bedrijven die nog niet aan de eisen voldoen per 1 januari 2013 stoppen of verminderen en vervolgens op 1 januari 2016 stoppen. Er zijn 37 bedrijfsondernemingsplannen ingeleverd. Omdat de meeste intensieve veehouderijbedrijven buiten de LOG's zijn gelegen is het effect binnen de LOG's naar verwachting gering. Er zijn 37 BOP's ingediend. negentien bedrijven hebben aangegeven te zullen stoppen (vier voor 1 januari 2013; vijftien voor 1 januari 2016). Deze zijn alle buiten de LOG's gelegen.

Uit de gevoerde gesprekken komt naar voren dat bedrijven in de LOG's met een opvolger graag mogelijkheden willen houden voor doorontwikkeling (zowel op het bouwblok als voor vergroting van het bedrijfsareaal). Melkvee- en akkerbouwbedrijven hebben vooral belang bij voldoende grond in de omgeving van het bedrijf, terwijl intensieve bedrijven juist belang hebben bij voldoende bouw mogelijkheden. Deze bouw mogelijkheden kunnen liggen in de hoogte (voldoende goot- en nokhoogte) of in de breedte/lengte (voldoende groot bouwblok).

Overigens werd door zowel grondgebonden als niet-grondgebonden bedrijven aandacht gevraagd voor het behouden van voldoende bouw mogelijkheden. Daarnaast werd aandacht gevraagd voor het behouden van voldoende milieuruimte per bedrijf, dit in relatie tot de reeds ingediende aanvragen voor vestiging in de LOG-gebieden.

In de toekomst is er vanuit de gevestigde grondgebonden agrarische bedrijven een blijvende vraag naar grond (dit blijkt uit de door de gebiedscoördinator gevoerde gesprekken). In het kader van de voortgaande schaalvergroting is bij grotere omvang van de veestapel ook meer grond nodig in het kader van milieueisen. Ook bij intensiveren van het bedrijf (bijvoorbeeld via zomerstalvoeding) in combinatie met mestverwerking zal de vraag naar grond vanuit kostenoverwegingen niet dalen. Er is vanuit dit perspectief in de LOG-gebieden dan ook geen plaats voor nieuwe bedrijfslocaties met een voldoende areaal aan bedrijfsgrond.

Er is hoogstens ruimte voor uitbreiding van of omschakeling naar niet grondgebonden productie (intensieve bedrijfsvoering) voor producten met hoge(re) toegevoegde waarde. Bedacht moet worden dat door uitbreiding of omschakeling naar intensieve bedrijfsvoering de milieuruimte voor de aanwezige bedrijven mogelijk wordt ingeperkt.

Milieutechnische eisen

Voor de (her)vestiging van intensieve veehouderij zijn de volgende milieutechnische eisen en adviezen aan de locatie relevant.

- Op de locaties waar de ontwikkeling van intensieve veehouderij plaatsvindt, dient in verband met het tegengaan van verspreiding van dierziekten voldoende afstand tussen de bouwblokken te worden aangenomen. Om de verspreiding van dierziekten tegen te gaan wordt een afstand tussen de bouwblokken van minimaal 100 meter geadviseerd door de NVV (Nederlandse Vereniging van Varkenshouderijen). In adviezen vanuit de gezamenlijke GGD-en wordt een afstand van 1 tot 3 km geadviseerd. Het ministerie van EL&I voert een onderzoek uit naar de effecten van fijnstof en zoönosen op de gezondheid van mens en dier. De resultaten daarvan worden in 2010 verwacht. De provincie Overijssel adviseert een afstand van 500 meter aan te houden (de motie Evering c.s., 25 juni 2008).
- Op basis van de Wet Geurhinder en Veehouderij dient een afstand van 25 meter tussen het bedrijfsgebouw en de naastgelegen bedrijfswoning te worden aangehouden en een afstand van 50 meter tussen het emissiepunt en de naastgelegen bedrijfswoning (van naastgelegen bedrijf) te worden aangehouden.
- Er dient ruimte te zijn voor innovatie, zowel op het gebied van milieu (mestverwerking), markt(keten) als ruimtelijke kwaliteit. Naar verwachting zal hierdoor en door de werking van het Besluit Huisvesting een extra ruimtevraag op en rond het bouwblok ontstaan.
- De bedrijfswoning, mestopslag en silo's staan op het agrarisch bouwblok.

Klankbordgroep

In de LOG-gebieden is op gebiedsniveau sprake van gezamenlijke belangen volgens de klankbordgroep. Er is een algemeen uitgesproken mening dat nieuwvestiging niet gewenst is. Ruimtelijke kwaliteit en gezondheid zijn belangrijke en bepalende aspecten in de afwegingen bij de ontwikkeling van de intensieve veehouderij. Er wordt wel door de klankbordgroep aangegeven dat het noodzakelijk is dat ontwikkelingsruimte geboden wordt voor lokale veehouderijen. Voor een samenvatting van de klankbordgroep, zie bijlage 1.

Conclusie

Het aantal bedrijven neemt af, maar er treedt een grote schaalvergroting op. De verwachting is dat de komende 10 jaar in de intensieve veehouderij een verdere schaalvergroting plaatsvindt naar 5.000 – 10.000 vleesvarkens per bedrijf met uitschieters tot boven 20.000 varkens. Wel is er een toenemende maatschappelijke weerstand tegen deze allergrootste bedrijven. De argumentatie daarvoor is divers en ligt op terreinen als grotere gevoeligheid voor dierziekten, milieu- en landschappelijke bezwaren, toenemende gezondheidsrisico's voor de mens.

In de rundveehouderij neemt het aantal melkveebedrijven af, maar het aantal dieren per melkveebedrijf neemt toe. Naar verwachting staat de rundveehouderij voor een proces van verdere schaalvergroting en/of intensivering. De motor achter dit proces is dat door het opheffen van de melkquotumregeling (in 2015) in de competitieve Europese markt kostprijsverlaging nodig is om als bedrijf in de markt mee te kunnen. Bedrijven die hiertoe geen mogelijkheden hebben zullen zich gaan verbreden om het inkomen op peil te houden of stoppen met de productie.

Omdat trends in de veehouderij grillig verlopen, wordt in dit MER een aanname gedaan om de beschrijving van de autonome ontwikkelingen inzichtelijker te maken. In dit MER wordt aangenomen dat het aantal dieren gelijk blijft. Bedrijven met een omvang van kleiner dan 70 NGE zullen op den duur verdwijnen en de bedrijven groter dan 70NGE zullen uitbreiden.

4.3 Vraag vanuit andere sectoren (recreatie/wonen)

De recreatieve vraag in de LOG gebieden is vooral gericht op mogelijkheden voor medegebruik ten behoeve van fietsen en wandelen vanuit nabijgelegen kernen en linten en de bewoners.

Grotere recreatieve ontwikkeling is vooral voorzien nabij de Engbertsdijkvenen (opwaarderen veenmuseum, verblijfsrecreatie Hardenbergse zijde. Maar dit is buiten en op afstand van de landbouwontwikkelingsgebieden en levert geen directe ruimtevraag in de landbouwontwikkelingsgebieden.

De zandwinning Oosterweilanden van groter dan 100 hectare is op dit moment in de planning. De winning van zand zal waarschijnlijk rond het begin van 2012 beginnen.

Na afloop van de zandwinning (pas over 25-30 jaar) zal de waterplas mede een recreatieve functie krijgen, met o.a. fiets- en wandelpaden in de omgeving van de plas. Dit bevindt zich buiten het LOG.

Figuur 4.5 Ligging van de zandwinning Oosterweilanden

Er zijn geen ruimte vragende ontwikkelingen op het gebied van wonen nabij de landbouwontwikkelingsgebieden.

4.4 Geur

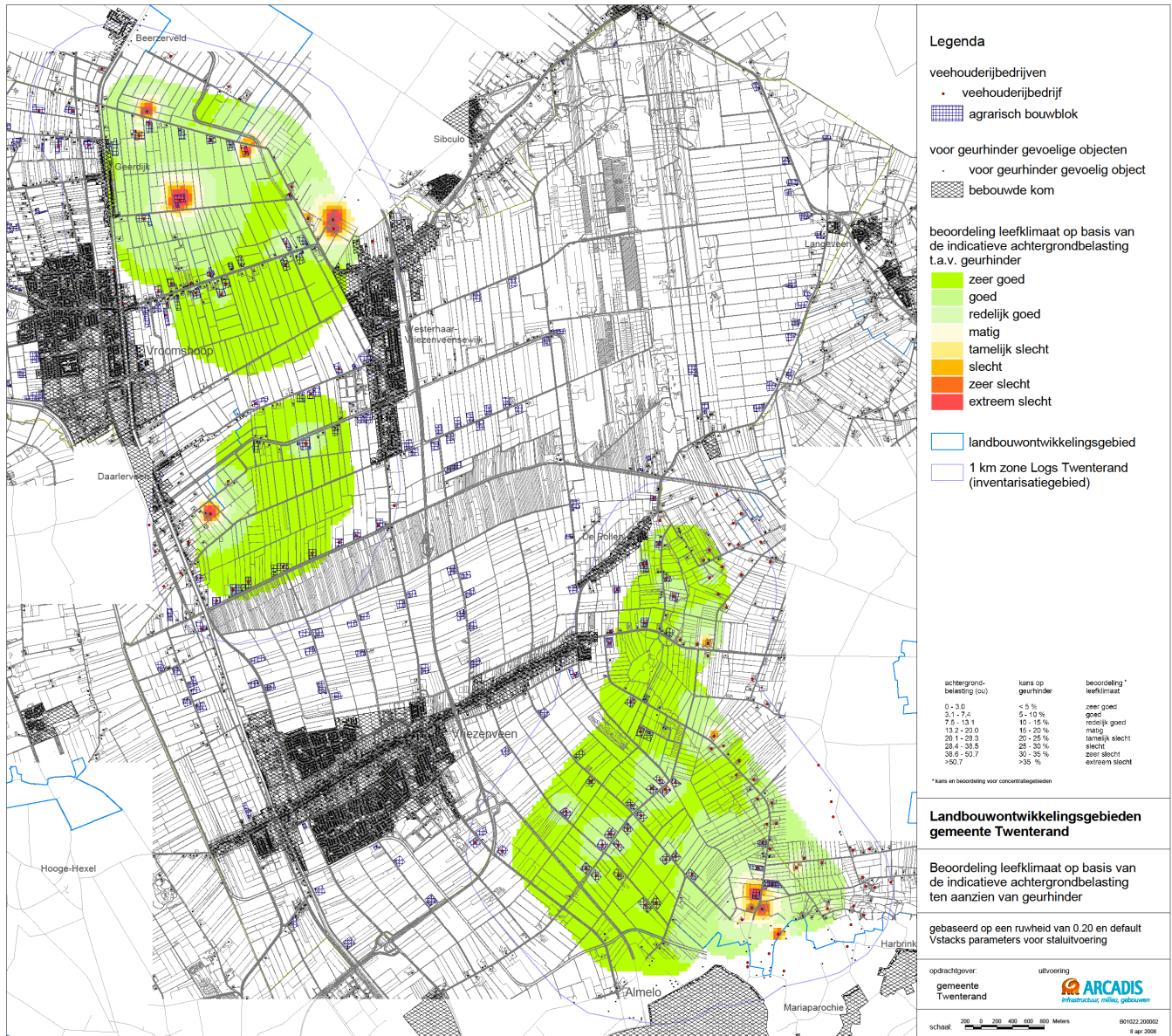
Conclusie geur

Uit de geurscan die uitgevoerd is in 2008 blijkt dat er in de landbouwontwikkelingsgebieden op dit moment geen 'geurknelpunten' aanwezig zijn. Wegens de generiek/landelijk voorgeschreven maatregelen voor toepassing van de nieuwste technieken is er vanuit het oogpunt van geur ten opzichte van de geurscan uit voorjaar 2008 mogelijk in de praktijk in 2010 meer geurruimte beschikbaar. Op basis van het vigerende bestemmingsplan zijn er mogelijkheden voor nieuwvestiging of uitbreiding van veehouderijbedrijven tot 3 ha per bouwblok. Deze mogelijkheden zijn zo ruim dat hiermee de aanwezige geurruimte tot het toegestane maximum volledig kan worden opgevuld als er gekeken wordt naar individuele bedrijven. De beschikbare geurruimte in de linten van de LOG's (vooral in Fortwijk) dichtbij geurgevoelige objecten, beperkt de uitbreiding van veehouderijbedrijven (mede afhankelijk van de inzet van geuremissie reducerende technieken). In de open ruimtes is er nog voldoende geurruimte aanwezig voor uitbreiding of nieuwvestiging van veehouderijbedrijven.

In het kader van ruimtelijke besluitvorming kan echter ook worden gekeken naar de cumulatie van geur van alle aanwezige agrarische bedrijven als onderdeel van het leefklimaat. De beoordeling van het leefklimaat op basis van de cumulatie van geur (achtergrondgeurbelasting) is zo goed in de LOG's dat dit niet direct tot beperking van het aanbod van ruimte leidt. Wel zal bij het toestaan van extra geuremissies (door uitbreiding of nieuwvestiging) het niveau van de achtergrondbelasting van het leefklimaat kunnen veranderen (bijvoorbeeld dalen naar matig tot redelijk goed).

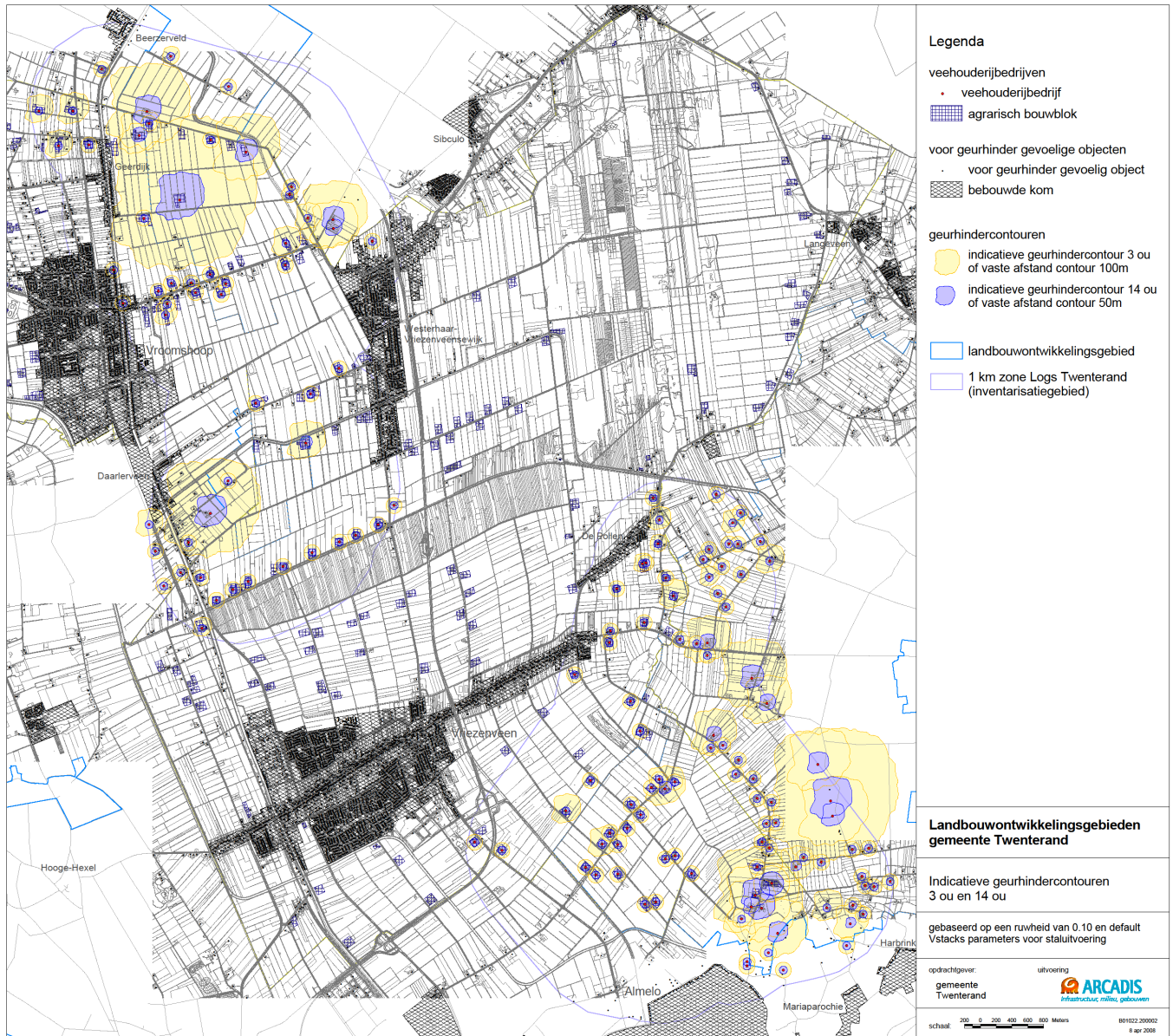
Huidige situatie

De gemeente heeft een quickscan voor geur laten uitvoeren, om te onderzoeken welke milieuruimte er op basis van de Wet Geurhinder en Veehouderij aanwezig is voor de her- en nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven (Arcadis, 2008). Daarmee is duidelijk geworden wat de huidige achtergrond belasting is (zie kaart 4.1) en wat de geurbelasting van de aanwezige bedrijven is (zie kaart 4.2, met de geurcontouren van 3 en 14 OU/m³).

Kaart 4.1 **Indicatieve achtergrondbelasting geur Twenterand**

De achtergrondbelasting in de gemeente Twenterand is laag en kent alleen sterk lokaal een verhoogd geurniveau. Daarmee is het woon- en leefklimaat in de LOG's als redelijk goed tot zeer goed te karakteriseren. Wel is er bij nieuwvestiging of uitbreiding van veehouderijbedrijven mogelijk een achteruitgang van het woon- en leefklimaat.

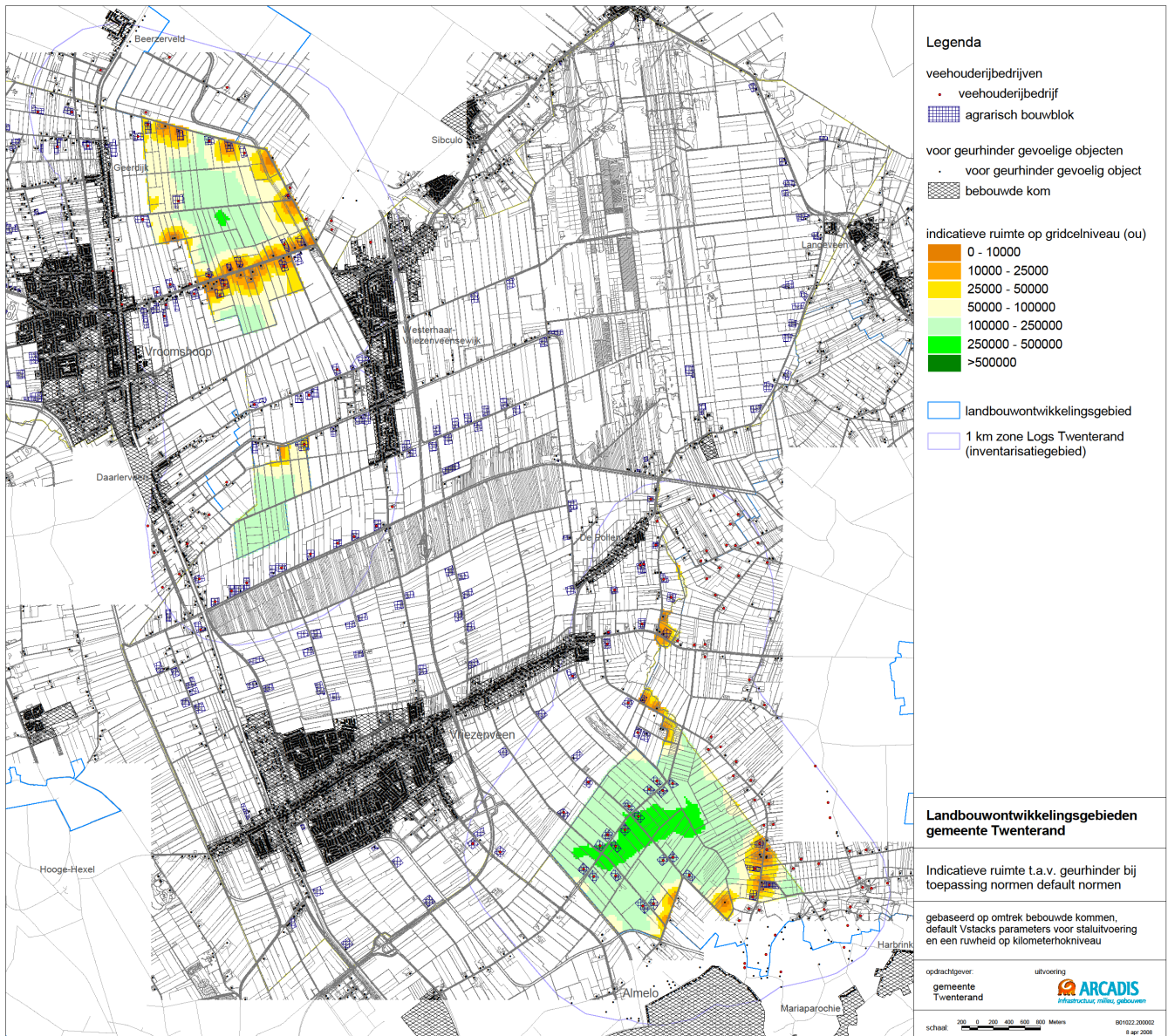
Kaart 4.2 Geurcontouren bedrijven Twenterand op basis van vergunde rechten milieuvergunning

Kaart 4.2 toont dat de geurcontouren alleen sterk lokaal rond de veroorzakende bedrijven aanwezig zijn. Op basis van deze quickscan liggen er in Twenterand geen geurgevoelige objecten binnen de van toepassing zijnde contour. Er is binnen en rondom de LOG's sprake van geurgevoelige objecten. Deze komen vooral voor langs de randen van het LOG.

Op deze kaart is ook te zien dat in de LOG's in de gemeente Twenterand vooral rundveebedrijven aanwezig zijn. Deze bedrijven hebben immers een vaste afstand (50 of 100 meter) waarbinnen zich geen geurgevoelige objecten mogen bevinden. In het gebied zijn enkele intensieve bedrijven aanwezig, variërend in grootte.

Kaart 4.3 Ruimte voor geurtoevoeging (door bedrijfsuitbreiding of nieuwvestiging) ten opzichte van geurgevoelige objecten

Kaart 4.3 geeft aan hoeveel uitbreidingsruimte op basis van de voorgrond geurbelasting er is (voor het aspect geur) ten opzichte van de geurgevoelige objecten. Hierin staat aangegeven hoeveel odour units (OU) nog kunnen worden toegevoegd aan het gebied, zonder dat daarbij de wettelijke normen nabij de geurgevoelige objecten worden overschreden. In de berekeningen is uitgegaan van de standaard-geurnorm van 14 OU voor het buitengebied en 3 OU voor de bebouwde kom (en in Hardenberg 8 resp. 2 OU).

Uit de kaart kan worden geconcludeerd dat er, ten aanzien van het aspect geurhinder, nog uitbreidingsruimte is. Op de kaarten is te zien dat er in veel gebieden meer dan 100.000 OU aan geurruimte is. Kleine delen bieden zelfs meer dan 250.000 OU aan geurruimte. Geur vormt wettelijk geen beperkende factor voor de eventuele vestiging van nieuwe IV-bedrijven. Wel is er dan sprake van een achteruitgang in het woon- en leefklimaat.

Deze ruimte kan worden ingenomen door uitbreidingen van bestaande bedrijven, of door nieuwvestiging (bijvoorbeeld van enkele grote of meerdere kleinere).

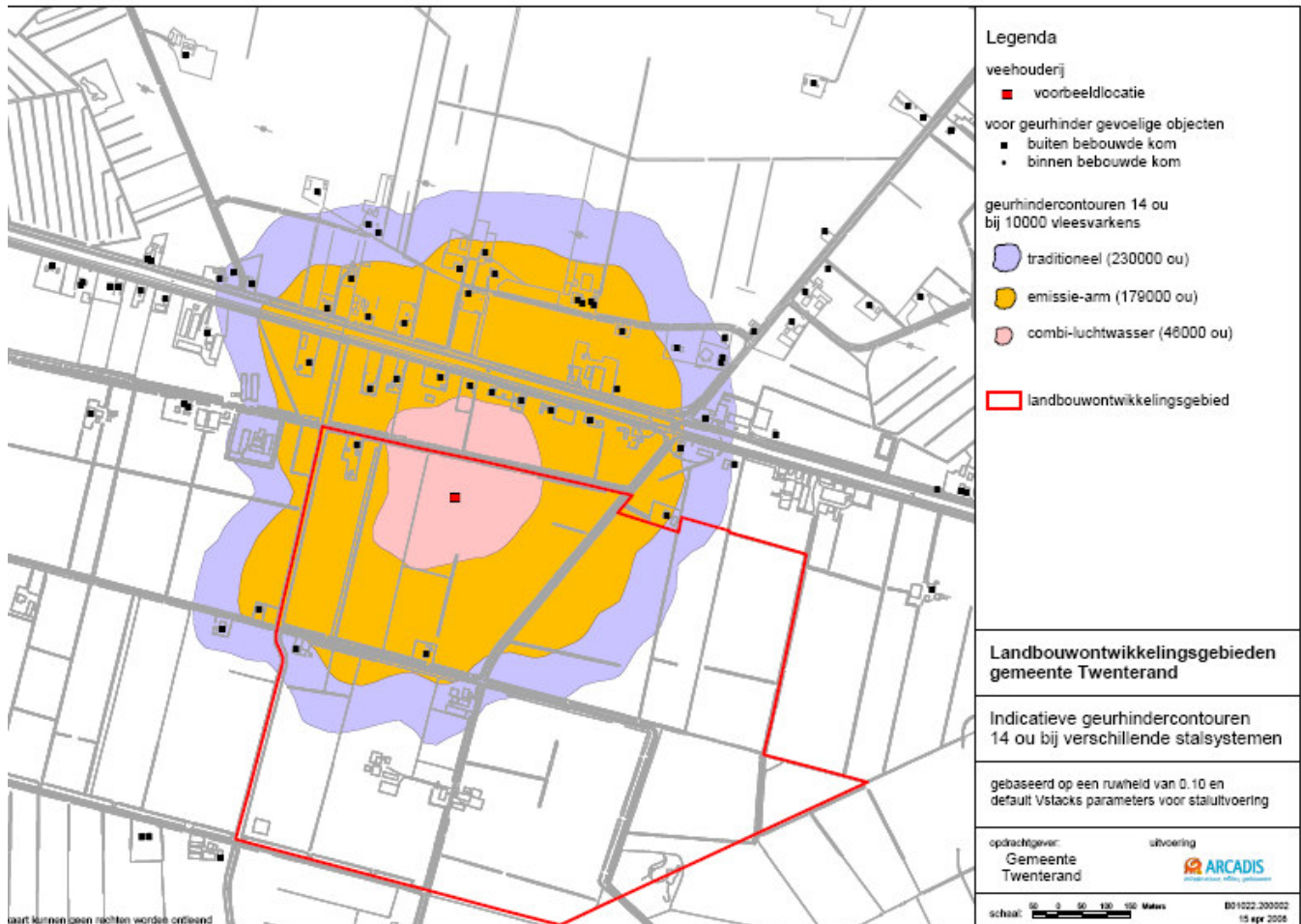
Het is niet mogelijk om de hoeveelheid geur-ruimte direct te koppelen aan bedrijfsomvang en/of dieraantallen¹³. Dit is van meerdere factoren afhankelijk, bijvoorbeeld stalsystemen, windrichting, etc. De invloed van het gekozen stalsysteem is goed zichtbaar in onderstaande figuur 3.4. Deze kaart 3.4 laat, bij een gelijkblijvende veestapel, de geurcontouren bij verschillende stalsystemen zien. Maar om globaal een indruk te krijgen van de mogelijke impact zijn bovenstaande waarden indicatief vertaald naar een bedrijfsomvang met een rekenregel (zie voetnoot 13).

Geurruimte voor uitbreiding / nieuwvestiging	Bedrijfsomvang (vleesvarkens), bij toepassing rekenregel uit voetnoot	Bouwblokgrootte (ha)
100.000 OU	Circa 8.000	1,23
250.000 OU	Circa 20.000	3,09

Uit deze indicatieve berekening wordt duidelijk dat er, bij toepassing van gemiddelde technische maatregelen voor reductie van emissies, ruimte kan zijn voor bedrijven met een zodanige omvang dat deze getypeerd kunnen worden als 'megabedrijven' (getypeerd als bedrijven > 12.500 vleesvarkeneenheden¹⁴). Als de best beschikbare technieken (BBT) worden ingezet is er wel ruimte voor bedrijven die boven deze omvang uitgaan.

¹³ Als rekenregel kan worden gehanteerd dat 37.500 OU gelijk staat aan 3.000 vleesvarkeneenheden. Aan elke diersoort en staltype is een bepaalde geuremissie gekoppeld. Deze rekenregel is gebaseerd op categorie D3, vleesvarkens, uitgaande van een emissiearme stal met chemische wasser (30% reductie), emissiefactor 12,5.

¹⁴ Zie voetnoot 1.

Kaart 4.4 Effect van staltype op omvang geurcontour**Autonome ontwikkeling**

Uit de geurscan blijkt dat er geur-ruimte aanwezig is voor uitbreiding of nieuwvestiging van veehouderijbedrijven. Wegens de generiek/landelijk voorgeschreven maatregelen voor toepassing van de nieuwste technieken is er vanuit het oogpunt van geur ten opzichte van de geurscan uit voorjaar 2008 mogelijk in de praktijk in 2010 meer geurruimte beschikbaar.

In het kader van de AMvB Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij dienen bestaande huisvestingssystemen uiterlijk 1 januari 2010 te voldoen aan de maximale emissiewaarden. Niet duidelijk is in hoeverre in de periode 2008 - 2010 op de aanwezige bedrijven verbetermaatregelen zijn genomen of dat deze al in 2008 aanwezig waren. Het Besluit kent een uitstelbepaling mits een bedrijfsontwikkelingsplan is aangeleverd vóór 1 april 2010. Dan is uitstel mogelijk tot 1 januari 2013. In dit kader hebben 19 intensieve veehouderijen aangegeven te stoppen. Hiermee is het waarschijnlijk dat de achtergrondbelasting wordt verlaagd.

Op basis van het vigerende bestemmingsplan zijn er mogelijkheden voor nieuwvestiging of uitbreiding van veehouderijbedrijven tot 3 ha per bouwblok. Deze mogelijkheden zijn zo ruim dat hiermee de aanwezige geurruimte tot het toegestane maximum volledig kan worden opgevuld. In de linten een eventueel probleem ontstaat als bedrijven gaan uitbreiden. In de open ruimten zijn er geen tot weinig knelpunten aanwezig voor uitbreiding van veehouderijen en nieuwvestiging.

4.5 Natuur

Conclusie

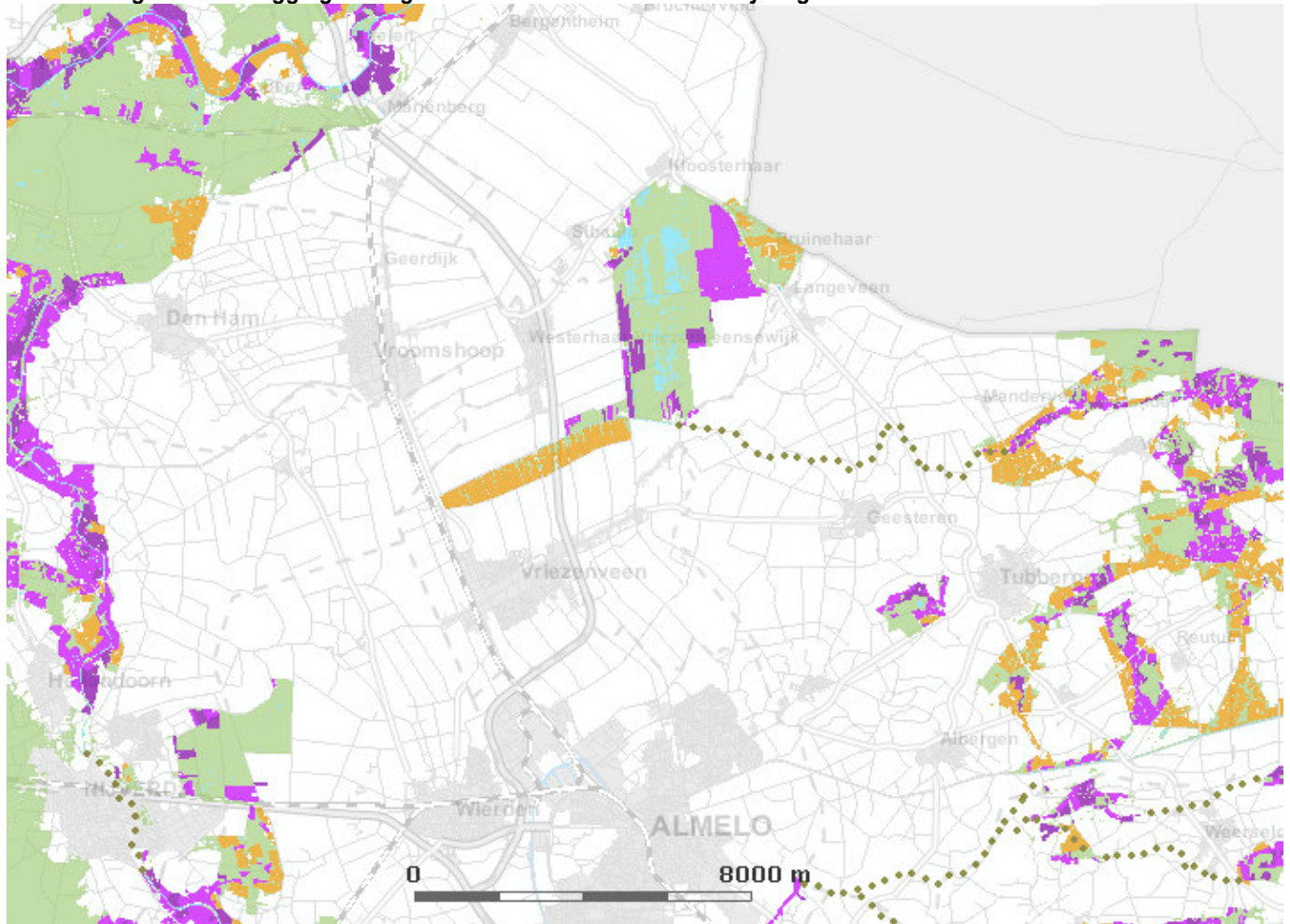
In de landbouwontwikkelingsgebieden zijn geen Natura 2000-gebieden, beschermde natuurmonumenten, gebieden van de Ecologische Hoofdstructuur of Wav-gebieden gelegen. Het LOG-gebied Weitemanslanden overlapt deels een ganzenbeschermingsgebied. In de nabijheid van de LOG-gebieden zijn wel beschermde gebieden gelegen. Ook is er een natuurgebied gelegen nabij het LOG Weitemanslanden. Dit gebied Fayersheide heeft geen status maar heeft wel een aanbod van diverse flora en fauna.

De ammoniakemissie van de agrarische bedrijven in de LOG's draagt bij aan de overschrijding van de kritische stikstofdepositiewaarde van de Natura 2000 gebieden. In Weitemanslanden ligt een ganzengebied, dat voor een mogelijke belemmering zorgt.

4.5.1 Huidige situatie

Ecologische Hoofdstructuur

In de gemeente Twenterand ligt één aangesloten gebied dat is aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur, zie figuur 4.6. Het Veenschap loopt net ten zuiden van het LOG-gebied Daarlerveen vanuit het gebied Engbertsdijkvenen. Dit is ook aangewezen als EHS-gebied.

Figuur 4.6 Ligging Ecologische Hoofdstructuur in en nabij de gemeente Twenterand**Legenda**

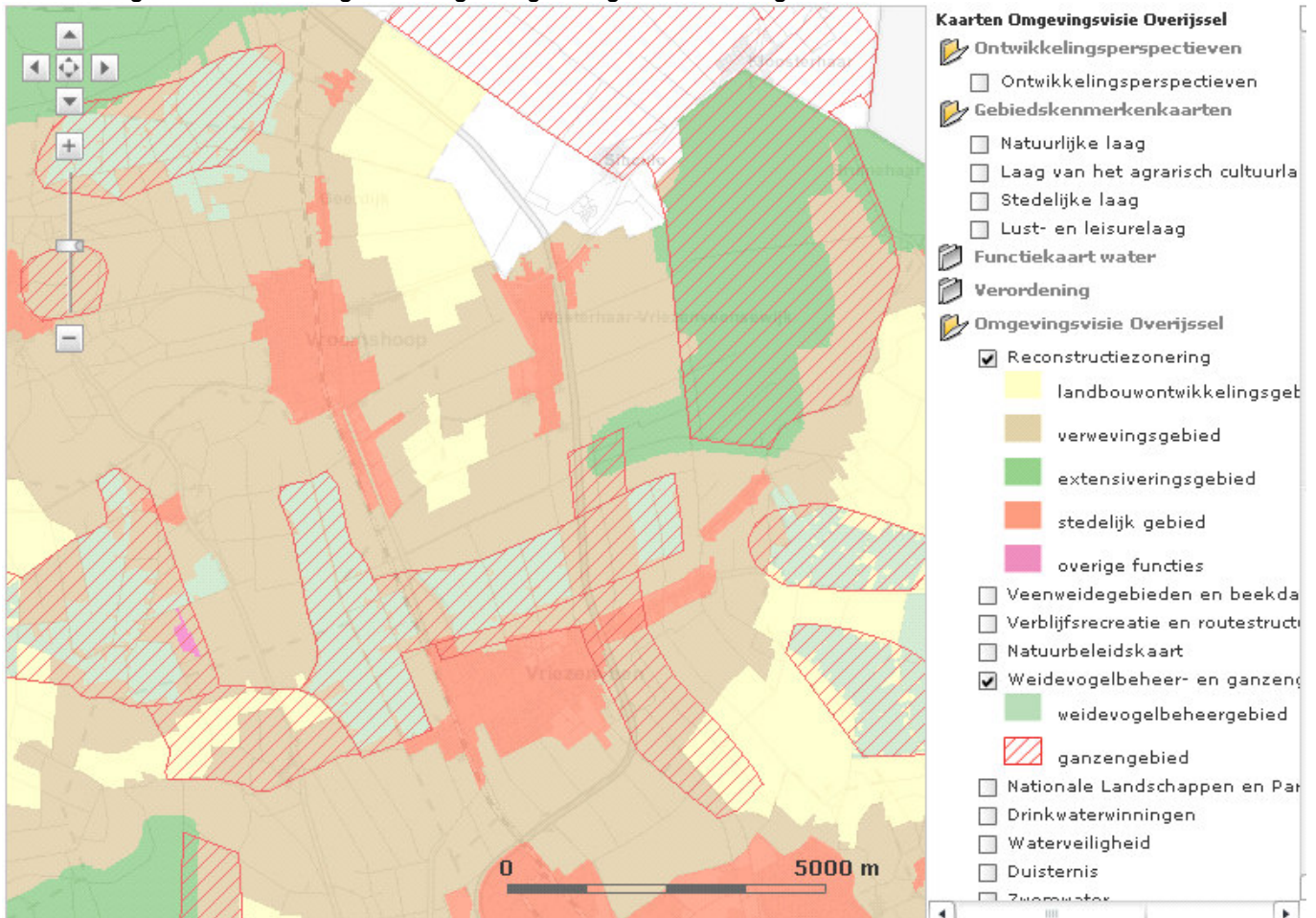
Concreet begrensde Ecologische Hoofdstructuur	
	bestaande natuur
	water
	nieuwe natuur gerealiseerd
	nieuwe natuur nog te realiseren
	beheersgebied
Zoekgebieden Ecologische Hoofdstructuur	
	nieuwe natuur
	nieuwe natuur Ruimte voor de Rivier
	nog te begrenzen ecologische verbingszone
	nog te begrenzen robuuste verbinding

4.5.2 Ganzen en weidevogelgebied

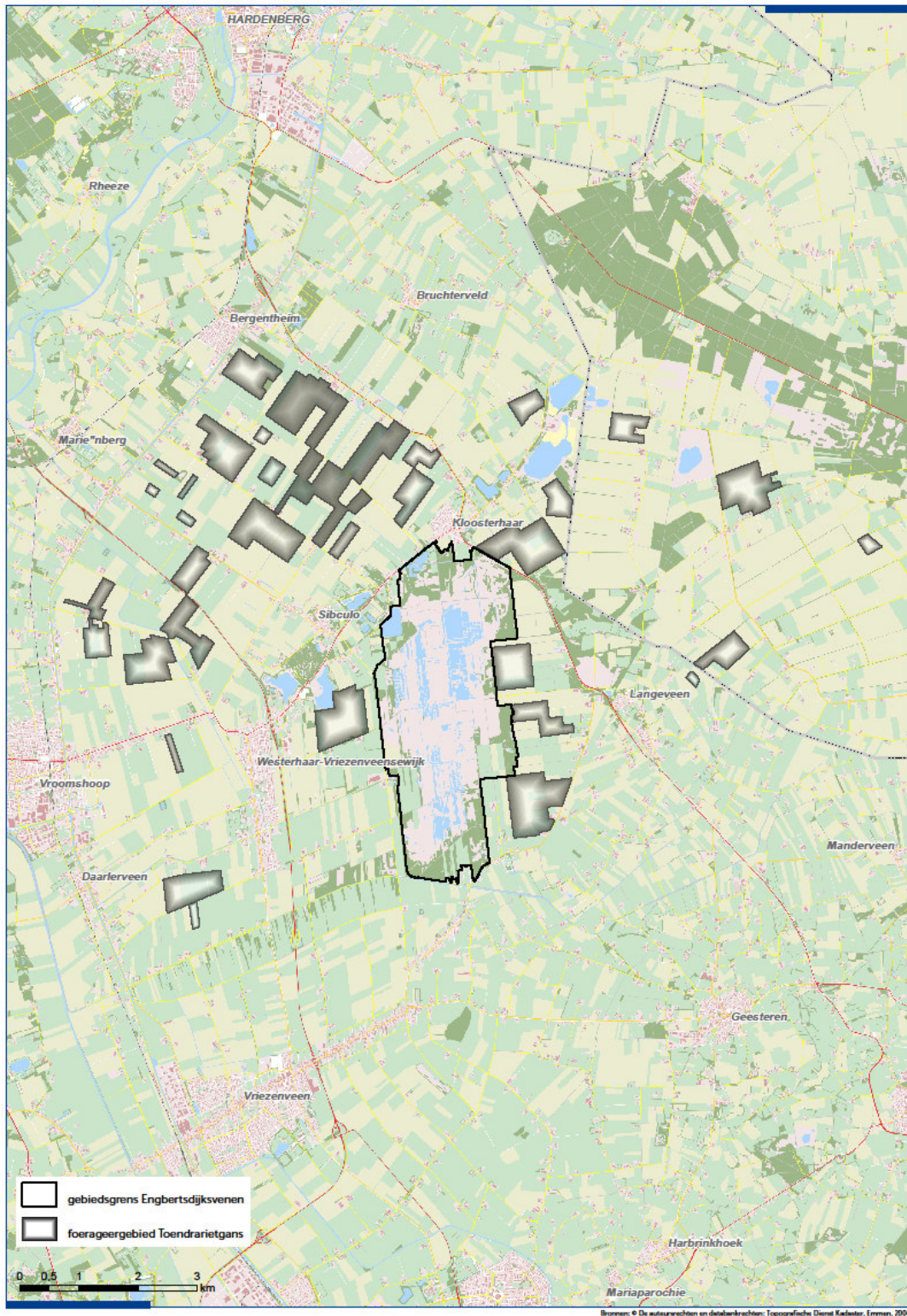
Het landbouwontwikkelingsgebied Weitemanslanden in de gemeente Twenterand ligt deels in een door de provincie aangewezen ganzengebied. Ganzengebieden hebben voornamelijk de functie landbouw en zijn meestal in gebruik als grasland. Er geldt een beleid van handhaving van de condities voor de instandhouding van de weidevogel- en ganzenpopulaties. Grootschalige ontwikkelingen dienen geweerd te worden.

De provincie bekijkt per geval of de uitbreiding of her- of nieuwvestiging van een intensieve veehouderij een grootschalige ontwikkeling betreft. Naar verwachting geldt dit alleen bij gebundelde nieuwvestiging. De provincie neemt hierover het uiteindelijke besluit.

Figuur 4.7a Situering Weidevogel en ganzengebieden in de gemeente Twenterand

Het foerageergebied van de Toendrarietgans wordt gegeven in onderstaand figuur. In LOG Fortwijk en LOG Daarlerveen liggen percelen die als foerageergebied voor Kraanvogel en Toendrarietgans beschermd zijn in het kader van de externe werking van het N2000-gebied Engbertsdijkvenen. De foerageergebieden liggen buiten bouwblokken van bestaande agrarische bedrijven.

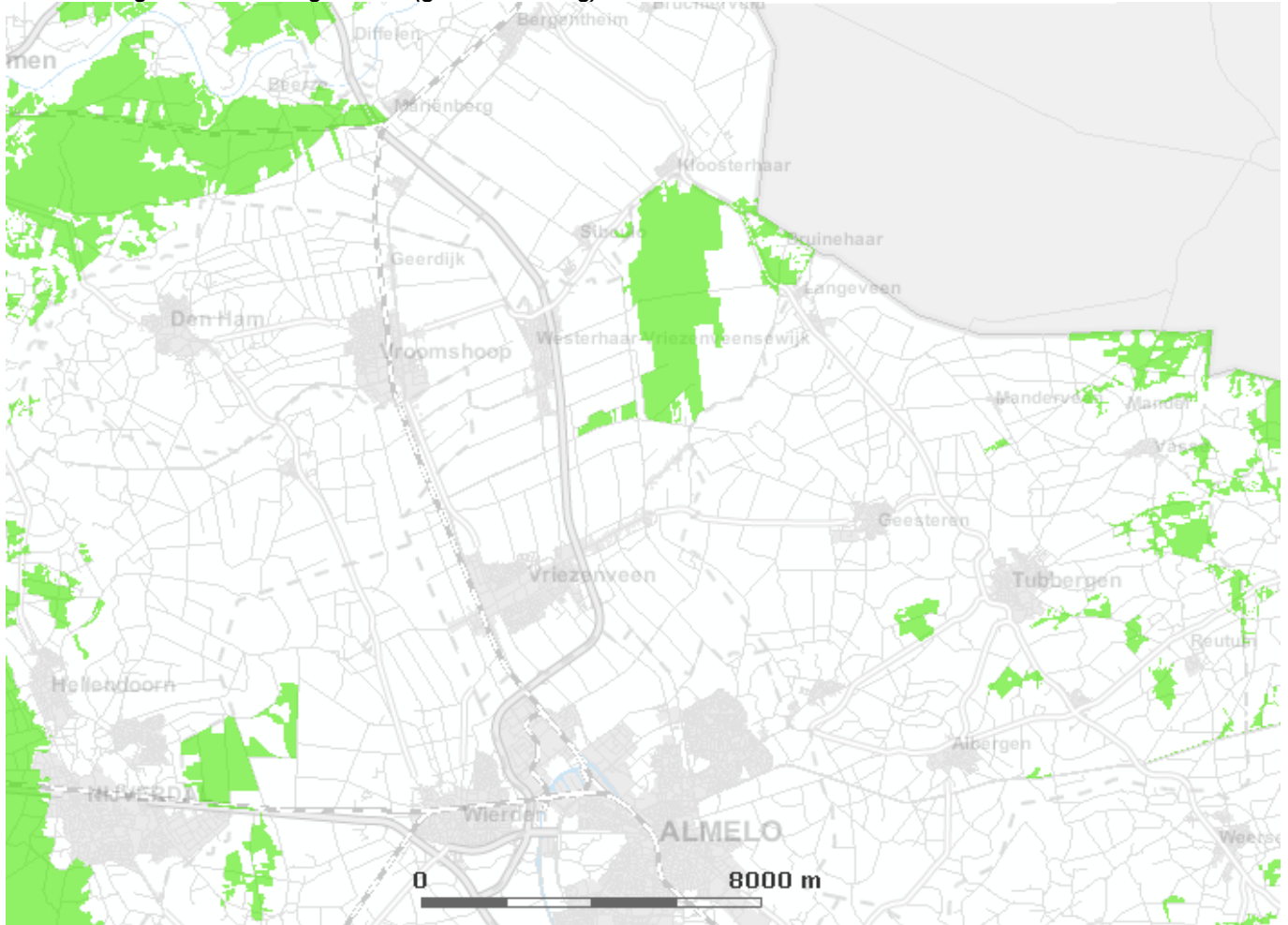
Figuur 4.7b Foerageergebied Toendrarietgans in de LOG's Twenterand

4.5.3 Wav-gebieden

Net ten oosten van het LOG Daarlerveen zijn twee gebieden in het kader van de Wav aange-
wezen als zeer kwetsbaar gebied (Aanwijzingsbesluit PS 14 november 2007 PS/2007/742). Dit
betekent dat deze gebieden gevoelig zijn voor verzuring/vermesting die o.a. veroorzaakt wor-
den door emissies uit de landbouw.

Ook de gebieden Engbertsdijkvenen, Wierdense Veld, 'Vecht en Beneden Regge' en 'Springendal en dal van de Mosbeek' zijn als Wav-gebied aangewezen. In de LOG gebieden zelf zijn geen Wav-gebieden aangewezen.

Figuur 4.8 Wav-gebieden (groene arcering)

4.5.4 Natura 2000

In de gemeente Twenterand zijn twee Natura 2000-gebieden gelegen, de Engbertsdijkvenen en deels 'Vecht en Beneden Regge'. In de omgeving van de gemeente liggen nog de Natura 2000-gebieden Wierdense Veld, 'Vecht en Beneden Regge' en 'Springendal en dal van de Mosbeek'. In Duitsland ligt de Itterbecker Heide. Hieronder staat een samenvatting per Natura 2000 gebied. Voor verdere informatie zie de Voortoets Nb-wet bestemmingsplan LOG's gemeente Twenterand, 2010 en de Passende beoordeling, 2011 gegeven in bijlage 2.

Figuur 4.9 Natura 2000-gebieden in en nabij de gemeente Twenterand

Engbertsdijkvenen

Engbertsdijkvenen is een restant van een groot voormalig veengebied. De Engbertsdijkvenen is nu een vrijwel geheel afgegraven hoogveengebied. De meest grootschalige vervening vond plaats in de periode 1850 tot 1950. Omdat de randen geheel zijn afgegraven, steekt het gebied ver boven het omringende landschap uit. Het gebied herbergt een restant niet afgegraven veen. Deze omvangrijke hoogveenkeren is voor boekweitbrandcultuur gebruikt, maar niet verveend en tijdig tegen verdere verdroging beschermd. Een groot deel van het overige veen is tot circa 1940 in gebruik geweest voor boekweitcultuur. Om wegzijging tegen te gaan, was het nodig het gebied (hydrologisch) te isoleren. Daartoe is het gebied gecompartmenteerd door middel van dammen. Buiten de actieve hoogveenkeren bestaat het gebied uit natte heide, waarin ook droge delen aanwezig zijn. Langs de randen van het gebied zijn enkele kleine berkenbossen te vinden.

Vecht en Beneden-Regge

Het gebied Vecht en Beneden-Regge ligt in twee zeer verschillende landschappen: in het rivierengebied (uiterwaarden van de Vecht en de Beneden-Regge) en in de hogere zandgronden (Boswachterij Ommen, Beerze, het landgoed Eerde en de Archermer- en Lemelerberg). De bodem van de hogere zandgronden is van oorsprong zuur en voedselarm, langs Vecht en Regge komen voedselrijkere bodemtipes voor. De Overijsselse Vecht is een kleine rivier waarin veel transport van zand plaatsvindt door erosie en sedimentatie. De rivier is hier niet bedijkt en er zijn reliëfrijke rivierduinen, hoge oeverwallen en oude meanders. De rivier is, onder andere bij de koelanden van Junne en Arriën, rechtgetrokken, er zijn stuwen in aangebracht en het zomerbed is verbreed. Inundaties met rivierwater zijn daardoor afgenomen evenals nieuwe zandafzettingen. De Regge is een kleine laaglandrivier in het oostelijk zandgebied.

Langs de Vecht bevinden zich oude meanders in verschillende stadia van verlanding, rivierduinen, natte en droge schraalgraslanden (waaronder stroomdalgraslanden), ruigten, struwelen gedomineerd door sleedoorn, heiderestanten met jeneverbesstruweel en loofbos. In de ongestoorde kronkelwaarden is een grote verscheidenheid aan milieumomstandigheden die worden bepaald door hoogteligging, vochtigheid, voedselrijkdom, kalkgehalte, expositie en microklimaat. Het dekzandgebied is een groot complex van naald- en loofbossen, heiden, stuifzanden en vennen. Het grootste deel van de heiden bestaat uit droge struikheidebegroeiingen. In laagten komen natte heiden met dophei en soms veenmossen voor. Plaatselijk komen vochtige, schrale graslanden voor waarin klokjesgentiaan en borstelgras kenmerkend zijn. In Beerze liggen daarnaast een mooi kamduin en uitgebreide veenputtencomplexen. Op de hogere gronden ten oosten van de Regge komen goede voorbeelden van zure vennen voor. Landgoed Eerde bestaat uit oud kampenlandschap en jongere heideontginningen met heiderestanten en jeneverbessen. De Archemer en Lemelerberg bestaan uit gestuwde rivierzanden en dekzanden. Hier komt droge heiden, jeneverbesstruweel, een hellingveentje en stuifzand voor.

Wierdense veld

Het Wierdense veld is een restant van een ooit uitgestrekt veenlandschap in Twente. Het gebied is grotendeels afgegraven voor de turf. Het is begroeid met vochtige heide en enkele berkenbosjes. Binnen het hoogveen is het dekzandrelief plaatselijk zo sterk en uitgesproken dat op dekzandruggen droge heide voorkomt. Op de lage delen zijn enkele met water gevulde veenputten aanwezig.

Springendal & Dal van de Mosbeek

Het gebied Springendal en Dal van de Mosbeek ligt op de stuwwal van Ootmarsum. Het gebied dankt zijn grote verscheidenheid voor een groot deel aan het aanwezige reliëf met opgestuwde heuvelruggen, waarin een aantal erosiedalen is uitgeschuurd. In de dalen is het oude kleinschalige cultuurlandschap met een afwisseling van bos, heide en beekjes herkenbaar. Keileem afzettingen en glauconiethoudende kleien in de ondergrond maken het gebied zeer gevarieerd en rijk aan bronnen. In het Springendal, het dal van de Mosbeek en Hazelbekke vinden we natte schraalgraslanden (waaronder kalkmoeras en trilveenvegetaties), bronnetjesbos, jeneverbesstruweel, droge en vochtige heiden en heischrale graslanden. De graslanden en heiden worden afgewisseld met bos, struweel en houtwallen.

Itterbecker heide

In Duitsland is het dichtstbij gelegen Natura 2000-gebied de Itterbecker heide. Deze is op 10,5 kilometer gelegen van het buitengebied van de gemeente Twenterand. Het gebied is ongeveer 117 ha groot en bestaat voor het grootste deel uit heide. Overige delen bestaan uit bos op armere zandgronden.

4.5.5 EHS met bijzondere flora en fauna waarden

Fayersheide

Ongeveer een kilometer ten zuiden van de uiterste oostpunt van Vriezenveen ligt de Fayersheide, een restant van het oude slagenlandschap van 10 hectare groot. Tussen de houtwallen, die inmiddels wel wat dichter en zwaarder zijn dan dat bij boerengebruik het geval zou zijn, liggen stukjes heide, verschralend grasland en een klein moerasje. Verschillende zeldzame planten zijn, door verdroging, hier verdwenen. Paden zijn hier niet. Het oorspronkelijke verkavelingspatroon van smalle kavels en houtwallen is nog goed zichtbaar. In bijlage 3 is een toelichting op dit gebied.

De Fayersheide is van belang vanwege het waardevolle schraalgrasland met onder andere het zeldzame vetblad. Ook de situering van de Fayersheide is van belang, omdat dit een van de weinige stapstenen is tussen de omvangrijke natuurkerngebieden Veen-schap/Engbertsdijkvenen in het noorden (hoogveen) en Wierdenseveld/Notterveld in het westen (natte heide). Zowel de Fayersheide als de Kooiplas liggen in een natte noord-zuidzone aan de voet van de hogere zandgronden van Twente. In het grotere verband vormt deze zone de abiotische drager van natte ecosystemen die de bovenlopen van de dalstelsels van de Vecht en de Regge met elkaar verbindt.

Ten oosten van Vriezenveen ligt het gebied Kooiplas. Ten tijde van de ontginning van Weitemanslanden rond de jaren 1930 bleef alleen de Kooiplas (omvang ongeveer 25 ha) onaangetaast. Door de ontginning en de drooglegging van de Weitemanslanden had de Kooiplas na enkele jaren niet meer voldoende water en groeide daardoor al spoedig dicht. Het betreft een moeras met een groot aandeel opgaande begroeiing. De kern van de Kooiplas bestaat uit een verlandingsmilieu met kleine en grote zeggenvegetaties. Daaromheen ligt een wilgen- en berkenbroekbos, vervolgens elzenbroek en aan de drogere buitenrand wintereikenbeukenbos. Kenmerkend zijn vooral de verschillende soorten zeggen (zwarte zegge, zompzegge, snavelzegge en blaaszegge) en enkele soorten van matig voedselarme, zwak zure wateren (wateraardbei, wilde gagel en waternavel).

Figuur 4.10 Situering Fayersheide en Kooiplas

Autonome ontwikkeling

Ten aanzien van de aanwijzing van gebieden is geen nieuw beleid te verwachten, zodat de huidige aanwijzing voor natuurgebieden en andere gevoelige gebieden in de komende jaren niet wijzigt.

Mogelijk is er wel nieuw beleid te verwachten ten aanzien van de effectbeoordeling van met name de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden (zie het eind van paragraaf 4.6).

4.6 Ammoniak

Conclusie ammoniak

Er is geen milieuruimte voor het onderdeel ammoniak die ontwikkeling van veehouderij mogelijk maakt. Dit geldt zowel voor de intensieve veehouderij als voor de grondgebonden veehouderij (en ook voor verkeer en andere bedrijven).

De huidige depositie op de beschouwde N2000-gebieden (Engbertsdijkvenen, Wierdense Veld, 'Vecht en Beneden Regge' en 'Springendal en dal van de Mosbeek') is ver boven de kritische depositiewaarde van de meest gevoelige habitats in die gebieden. Ook op de middellange termijn is er als gevolg van de autonome ontwikkeling geen ruimte omdat de daling van de achtergrondbelasting erg langzaam gaat en de overschrijding van de kritische depositiewaarde erg groot is. Ontwikkelruimte kan eventueel ontstaan in het kader van het voorgenomen, onderling samenhangend pakket van aanpassingen in de regelgeving (Programmatie Aanpak Stikstof (PAS), provinciaal beleidskader stikstof, beheerplannen voor N2000-gebieden, benutten salderingsbeleid in Reconstructieplan).

Huidige situatie

Bij intensieve veehouderij is met name de depositie van ammoniak op deze beschermde gebieden van belang. De maximale hoeveelheid ammoniakdepositie die een Natura2000-gebied kan verdragen, is de kritische depositiewaarde.

1. De huidige N-depositie in Nederland

Bij de beschrijving van situatie voor het onderwerp ammoniak in het kader van de herziening van het bestemmingsplan zijn de volgende gegevens van belang:

1. De huidige N-depositie;
2. De toekomstige N-depositie (autonome ontwikkelingen)
3. De kritische depositiewaarde;

De bijdrage van de ontwikkelingen (inclusief alternatieven) aan de N-depositie.

De ammoniak- en stikstofdepositie in Overijssel is recent door Alterra (Gies e.a., rapport 1682, 2008, en Aanvullend Rapport 1893, 2009) onderzocht. Voor de huidige N depositie kan onderscheid worden gemaakt in de depositie van de landbouw in Overijssel zelf en de depositie vanuit overige bronnen, de zogenaamde achtergronddepositie (zie onderstaande tabel). De totale bijdrage van de landbouw in de 10 km zone op de Natura2000-gebieden bedraagt 35% van de totale N depositie. In de 10 km zone wordt de bijdrage voor 62% geleverd door stal en opslagmissie.

Tabel 5. Herkomst van de N depositie op de Natura2000-gebieden in Overijssel voor het jaar 2006.

Bronnen/maatregelen	Depositie (mol N ha ⁻¹ jr ⁻¹) ¹⁾				Achtergrond depositie	Totaal
	Ten gevolge van emissies in de 10 km zones					
	0-250m	250m- 1km	1-3 km	3-10 km		
NH ₃ depositie stal						
<i>Stal rundvee</i>	57	43	65	89		254
<i>Stal varkens+pluimvee</i>	18	24	62	110		212
<i>Overig vee</i>	3	4	6	8		21
NH ₃ depositie aanwending	122	38	53	80		293 ⁶⁾
NH ₃ Achtergrond NL ²⁾					495(22%)	495
NH ₃ Achtergrond BTL ³⁾					368(16%)	368
NO _x depositie Overijssel ⁴⁾					90(4%)	90
NO _x depositie achtergrond ⁵⁾					506(23%)	506
Totaal	200 (9%) ¹⁾	108(5%)	186(8%)	288(13%)	1459(65%)	2240

¹⁾ tussen haakjes de relatieve bijdrage t.o.v. de totale depositie (%)

²⁾ betreft NH₃ depositie ten gevolge van landbouwbronnen (stal, beweiding en aanwending) buiten de 10km zones maar binnen Nederland.

³⁾ betreft de NH₃ emissie ten gevolge van landbouwbronnen buiten Nederland en de NH₃ emissie ten gevolge van de niet-landbouwbronnen binnen en buiten Overijssel, incl. buitenlandse bronnen.

⁴⁾ Betreft NO_x depositie ten gevolge van alle Overijsselse bronnen (industrie en verkeer); dus ook buiten de 10km zone.

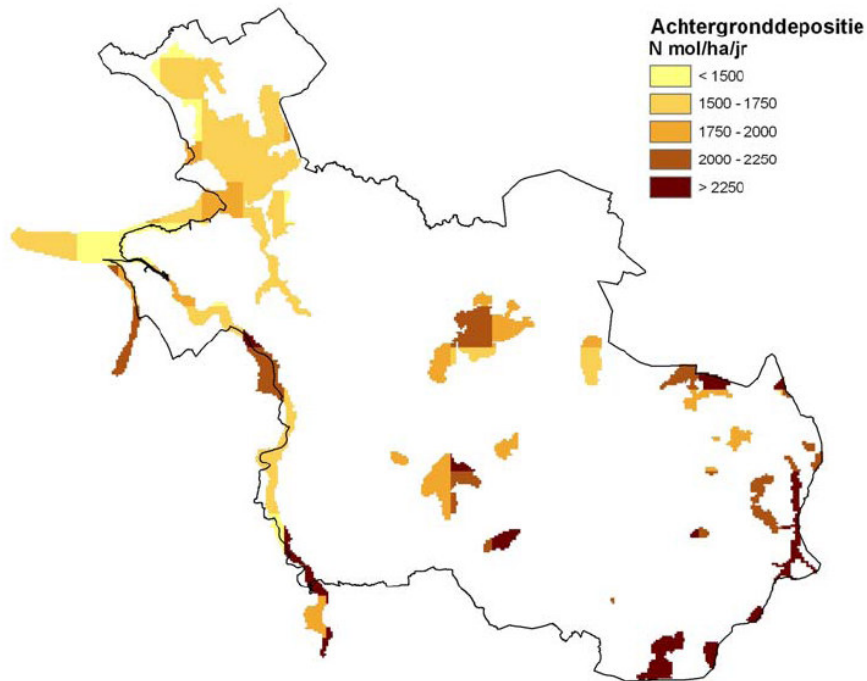
⁵⁾ Betreft NO_x depositie ten gevolge van alle bronnen (industrie en verkeer) buiten Overijssel, incl. buitenlandse bronnen

⁶⁾ Hiervan wordt 69% veroorzaakt door aanwending van dierlijke mest, 16% door beweiding en 15% door de aanwending van kunstmest

Bron: Gies e.a., 2009

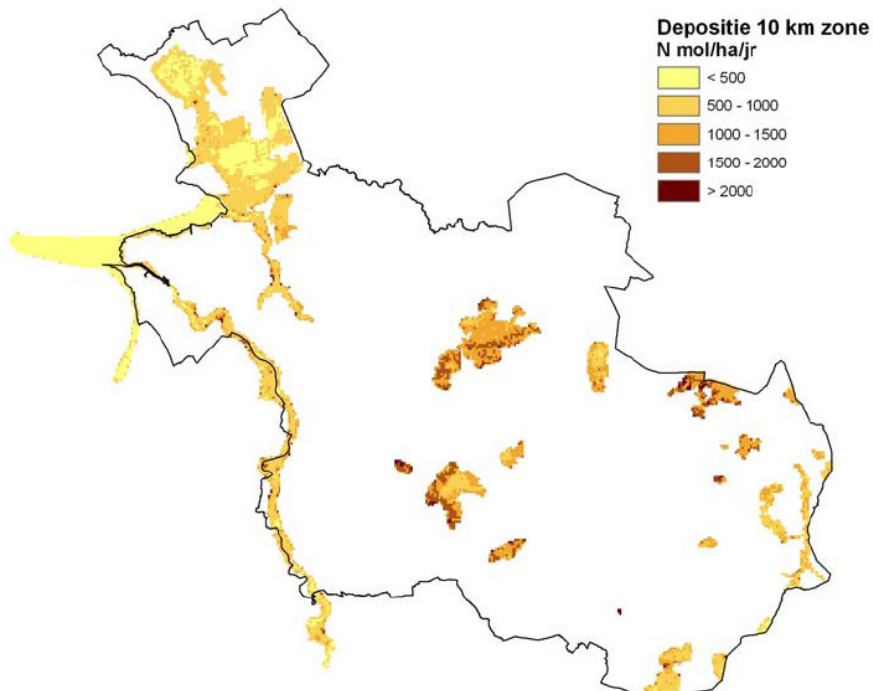
Op de kaarten 4.5, 4.6 en 4.7 is voor heel Overijssel de situatie van de achtergronddepositie, de depositie vanuit landbouwbronnen binnen Overijssel en de totale depositie weergegeven.

Kaart 4.5 Achtergronddepositie in Overijssel in 2005

Figuur 2. Achtergronddepositie in Overijssel in 2006: NH_3 van landbouw buiten 10 km zone rondom Natura 2000 gebieden en de niet landbouw NH_3 bronnen binnen Overijssel en NO_x van binnen en buiten Overijssel (bron: PBL).

Kaart 4.6 NH_3 depositie vanuit de landbouwbronnen binnen Overijssel in 2005

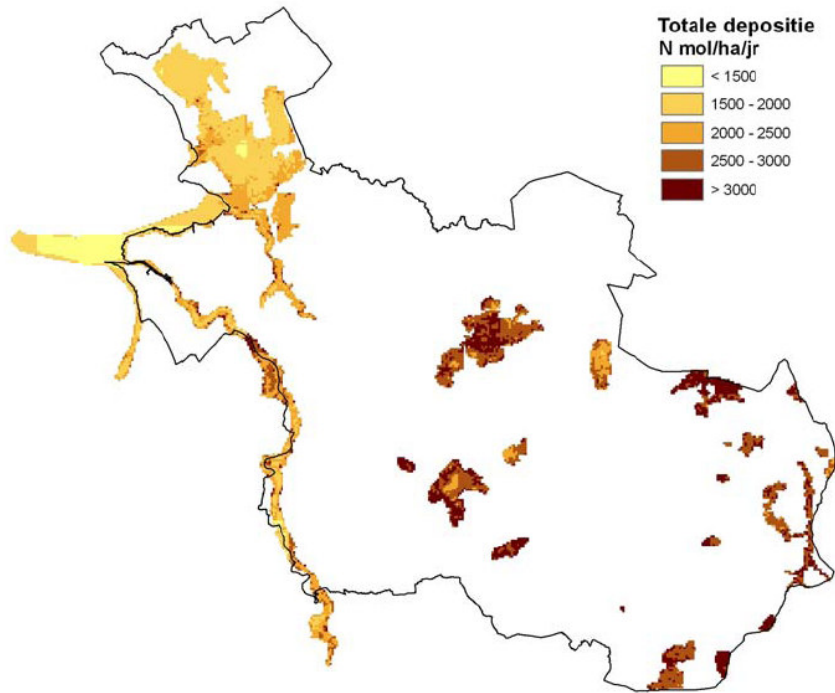

Figuur 3. NH_3 depositie vanuit de landbouwbronnen binnen de 10km zone rondom Natura 2000-gebieden in Overijssel 2006.

Bron kaart 4.5 en 4.6: Gies, e.a., 2009

Kaart 4.7 Berekende totale N depositie in Overijssel in 2005

Figuur 3. NH₃ depositie vanuit de landbouwbronnen binnen de 10km zone rondom Natura 2000-gebieden in Overijssel 2006.

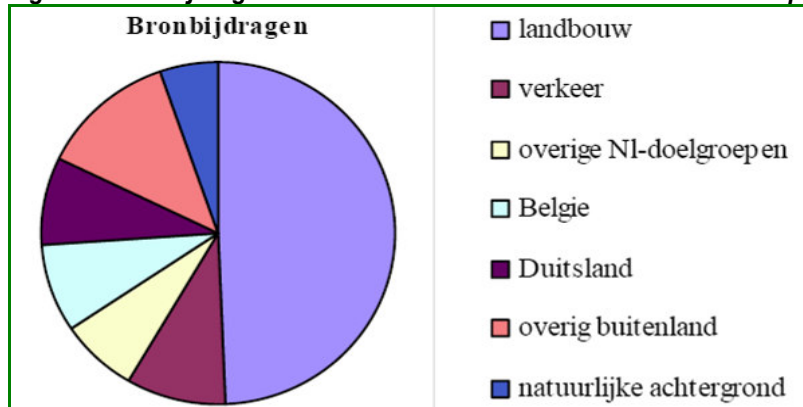
Figuur 4. Berekende totale N depositie Overijssel in 2006.

Bron: Gies, e.a., 2009

Een te hoge stikstofdepositie, ook wel vermestende depositie genoemd, op de natuurlijke ecosystemen kan leiden tot een verstoring en verslechtering van de biodiversiteit van deze ecosystemen. Overmatige depositie van stikstof (N) leidt tot verstoring van de voedingstoffenbalans in de bodem en verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater, wat uiteindelijk leidt tot het verdwijnen van karakteristieke soorten in bossen en natuurterreinen. De N-depositie in Nederland bestaat uit ammoniak (NH_x) en stikstofoxiden (NO_x).

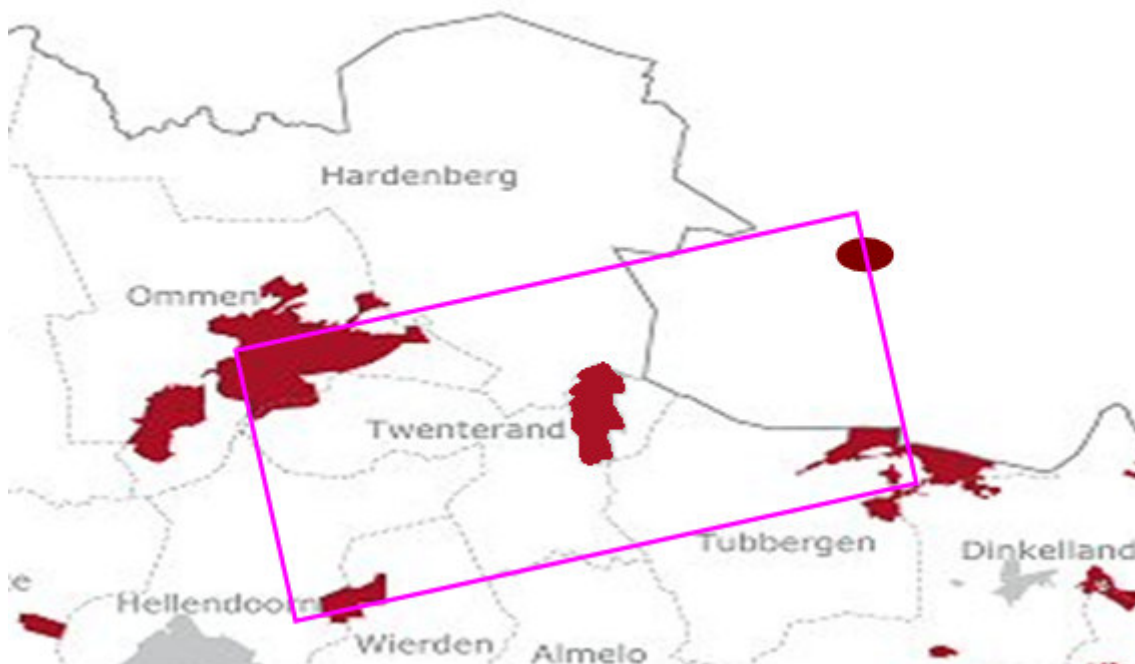
De N-depositie in Nederland bestaat uit ammoniak (NH_x) en stikstofoxiden (NO_x). De uitstoot van N-verbindingen bestaat bij verkeer en industrie voornamelijk uit stikstofoxiden (NO_x) en bij de landbouw uit ammoniak (NH₃). De landbouw krijgt veel aandacht bij de stikstofproblematiek. Deze sector veroorzaakt een groot gedeelte van de stikstofdepositie in Nederland. Echter, ook andere sectoren veroorzaken stikstofdepositie. De stikstofdepositie op natuurgebieden is voor de helft afkomstig uit de Nederlandse landbouw, in de vorm van ammoniak.

Een kleiner deel van de stikstofdepositie is, in de vorm van stikstofoxides, afkomstig van verkeer en industrie. Ongeveer een kwart van de stikstofdepositie is afkomstig uit het buitenland' (figuur 6.1; bron: Cie c. Trojan, 2008).

Figuur 4.11 Bijdragen van verschillende bronnen aan de stikstofdepositie op natuurgebieden

Bron: Milieu en Natuurplanbureau opgenomen in het rapport van de taskforce olv hr C. Trojan

In het Alterra onderzoek is ook de stikstof depositie voor de Overijsselse Natura 2000 berekend. In kaart 4.8 zijn de nabij Twenterand gelegen N2000 gebieden weergegeven. Dit zijn de Engbertsdijkvenen in Twenterand zelf, Het Wierdense Veld, het gebied 'Vecht en Beneden Regge' in Ommen, 'Springendal en het dal van de Mosbeek' in Tubbergen en het in Duitsland gelegen Itterbecker Heide.

Kaart 4.8 Natura2000 gebieden in noordoostelijk deel van Overijssel en globale locatie Itterbecker heide in Duitsland

Bron: Provincie Overijssel, 2010

In het onderzoeksrapport van Alterra is per gebied de totale, actuele stikstofdepositie weergegeven (peiljaar 2005). Deze is uitgesplitst naar verschillende bronnen (landbouw, overige bronnen, buitenland, enz.). Daarnaast is de actuele gebiedseigen (binnen 10 km zone) depositie als gevolg van de landbouw uitgesplitst naar sector. Tevens is het aandeel depositie weergegeven voor de zones van 0-3 km, 3-5 km en 5-10 km per N2000-gebied.

In tabel 4.1 is een tabel weergegeven uit het rapport van Alterra waarin in de derde kolom de totale depositie van stikstof staat aangegeven voor 2006. Voor het Natura 2000 gebied Engbertsdijkvenen is dit 2.497 mol/ha/jaar.

Voor het Wierdense veld is dit 2.530 mol/ha/jaar en voor Vecht en Beneden Regge gebied 2.581 mol/ha/jaar en voor het Springendal en dal van de Mosbeek 2.706 mol/ha/jaar. Voor het jaar 2020 (zesde kolom) blijven alle waarden ruim boven de 2.100 mol/ha/jr liggen. Het Duitse gebied Itterbecker Heide is niet in het rapport opgenomen.

Tabel 4.1 Gemiddelde N depositie op Overijsselse Natura2000 gebieden

Tabel 10. Gemiddelde N depositie op de habitatgebieden voor 2006 en 2020 volgens het GE scenario voor NO_x, NH₃ en totale N depositie. Zowel voor 2006 als voor 2020 volgens de grootschalige (5×5 km²) van het PBL.

Naam Natura2000-gebied	Gemiddelde depositie (mol N ha ⁻¹ jr ⁻¹)						Verschil (2006-2020) N totaal	
	NH ₃	NO _x	N	NH ₃	NO _x	N	mol N ha ⁻¹ jr ⁻¹	%
	2006	2006	2006	2020	2020	2020		
Aamsveen	2230	650	2880	1851	545	2396	484	17
A. de Voort, Agelerbr. & Voltherbr.	2039	614	2652	1853	558	2412	241	9
Bergvennen & Brecklenkampse Veld	2023	600	2623	1893	565	2458	166	6
Boddenbroek	2670	630	3300	3098	731	3829	-529	-16
Boetelerveld	2540	650	3190	2149	550	2699	491	15
Borkeld	2154	729	2883	1914	647	2561	322	11
Buurserzand & Haaksbergerveen	2099	638	2737	1819	558	2377	360	13
Dinkelland	1949	632	2580	1713	558	2272	309	12
Engbertsdijkvenen	1892	605	2497	1609	515	2124	373	15
Ketelmeer & Vossemeer	939	501	1439	1462	592	2054	-615	-43
Landgoederen Oldenzaal	1983	677	2659	1750	599	2349	310	12
Lemselermaten	2065	632	2698	2017	617	2635	63	2
Lonnekermeer	2349	722	3071	1987	620	2607	464	15
Olde Maten & Veerslootslanden	1281	611	1892	1122	536	1658	234	12
Sallandse Heuvelrug	2024	672	2696	1783	592	2375	321	12
Springendal & Dal van de Mosbeek	2103	602	2706	1964	563	2527	179	7
Uiterwaarden IJssel	1543	654	2197	1298	550	1848	350	16
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	1313	618	1931	1145	539	1683	248	13
Vecht- en Beneden-Reggegebied	1932	649	2581	1773	596	2369	212	8
Veluwerandmeren	1308	618	1925	1484	598	2081	-156	-8
Weerribben	1127	565	1692	1031	517	1548	143	8
Wieden	1239	538	1777	1054	460	1515	262	15
Wierdense Veld	1900	630	2530	1618	536	2154	376	15
Witte Veen	2110	630	2740	1927	582	2508	232	8
Zwarte Meer	1119	583	1702	1452	594	2045	-343	-20
Gemiddeld ¹⁾	1497	596	2093	1404	542	1946	147	7

¹⁾ Betreft een naar oppervlakte gewogen gemiddelde.

Bron: Gies e.a., 2009

De procentuele bijdrage uit de 10 km zone is weergegeven in tabel 4.2. De bijdrage uit de eigen zone bedraagt 15 – 25 %.

De bijdrage van de agrarische bedrijven uit de gemeente Twenterand zal voor het gebied Engbertsdijkvenen meer zijn dan op de gebieden Wierdense Veld, Vecht en Beneden Regge gebied, vanwege de overheersende zuidwestelijke windrichting. Verwacht wordt dat de invloed op Itterbeckerheide en Springendal en dal van de Mosbeek afwezig is door de grotere afstand. De precieze bijdrage kan niet opgemaakt worden uit de studie. Het is afhankelijk van aantal, omvang en afstand van bedrijven ten opzichte van de respectievelijke gebieden.

Tabel 4.2 Procentuele depositie en de herkomst daarvan op de Overijsselse Natura2000 gebieden

Tabel 7. Procentuele depositie en de herkomst daarvan op de Overijsselse Natura 2000-gebieden

	N2000-gebied/ beschermd natuurmonument	N depositie (%)							
		NH ₃ emissie vanuit de 10 km zone rondom N2000-gebieden				Achter- grond (NH ₃) ⁵⁾	Achter- grond (NO _x) ⁶⁾		Totaal
		Stal- en opslagemissie ¹⁾		Aanwending/ beweiding ³⁾					
		<i>Eigen zone</i>	<i>Ov. zone ²⁾</i>					totaal	
1	Aamsveen	2	8	10	6	63	4	25	3120
2	A. de Voort, Agelerbr. & Voltherbr.	21	11	32	14	32	4	16	2925
3	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	15	10	25	12	44	3	17	3091
4	Boddenbroek	62	5	67	5	17	3	17	6036
5	Boetelerveld	31	12	42	12	26	2	9	3270
6	Borkeld	21	13	33	10	34	5	18	3196
7	Buurserzand & Haaksbergerveen	16	7	22	9	46	3	17	2824
8	Dinkelland	11	8	19	11	48	4	19	2872
9	Engbertsdijkvenen	15	15	30	11	34	4	17	2481
10	Ketelmeer & Vossemeer	3	3	6	7	54	2	18	1475
11	Landgoederen Oldenzaal	10	11	21	13	42	9	37	2792
12	Lemselermaten	28	11	38	15	28	5	18	3438
13	Lonnekermeer	7	15	22	12	44	4	17	3199
14	Olde Maten & Veerslootslanden	7	6	13	28 ⁴⁾	31	4	16	2248
15	Sallandse Heuvelrug	22	14	35	9	33	4	25	2886
16	Springendal & Dal van de Mosbeek	23	10	33	13	36	4	17	3296
17	Uiterwaarden IJssel	15	4	19	16	35	3	17	2225
18	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	14	6	20	19	33	5	22	2184
19	Vecht- en Beneden- Reggegebied	22	13	35	12	30	5	25	2883
20	Veluwerandmeren	5	4	9	8	52	2	19	1983
21	Weerribben	11	5	17	14	38	4	25	1795
22	Wieden	9	6	15	15	41	5	25	1881
23	Wierdense Veld	15	15	31	13	32	6	27	2621
24	Witte Veen	7	8	15	7	58	3	21	3211
25	Zwarte Meer	6	5	11	10	46	2	16	1750
Totaal ⁷⁾		22	-	22	13	39	4	23	2240

1) Depositie alleen ten gevolge van de emissie vanuit de 10 km zones

2) Depositie ten gevolge van de emissies vanuit de zones van de overige gebieden

3) Depositie ten gevolge van aanwending en beweiding vanuit alle zones

4) Deze relatief hoge bijdrage van beweiding en aanwending wordt veroorzaakt doordat een groot gedeelte van die gebied in het model is meegenomen als bemest grasland. [

5) NH₃ niet landbouw en NH₃ buitenland.

6) Alle NO_x, zowel binnen als buiten de provincie

7) Betreft een naar oppervlakte gewogen gemiddelde.

Bron: Gies e.a., 2009

2. Kritische depositiewaarde

De hoeveelheid depositie die een ecosysteem nog kan verdragen zonder schade te ondervinden, wordt de kritische depositiewaarde of kritische belasting genoemd. Aangezien de depositie van invloed kan zijn op de vegetatie en habitattypen in de Natura 2000-gebieden, is er recentelijk een studie uitgevoerd naar de effectiviteit van ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in Nederland (Dobben & Hinsberg 2008). Hiervoor zijn de kritische depositiewaarden van de habitattypen bepaald.

De kritische depositie is de hoeveelheid depositie die een ecosysteem nog kan verdragen zonder schade te ondervinden. In tabel 4.3 zijn de kritische depositiewaarden voor de habitattypen weergegeven in de eerste twee kolommen.

Tabel 4.3 Overzicht kritische depositiewaarden habitattypen

Tabel 2 Overzicht van de kritische depositiewaarde (mol ha⁻¹ jr⁻¹) per Natura2000-gebied naar de verschillende methodieken.

Natura2000-gebied	Kritische depositiewaarde (mol ha ⁻¹ jr ⁻¹) Habitattypen ¹⁾		Natuur- doeltypen ²⁾		Toetsings- kader ³⁾
	min	max	min	max	
Aamsveen	593	2413	400	2400	1071
Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	593	2428	400	2400	779
Bergvennen & Brecklenkampse Veld	414	2413	400	2400	1071
Boddenbroek	593	1828	1100	2400	729
Boetelerveld	414	2428	400	2400	736
Borkeld	593	2428	400	2400	1071
Buurserzand & Haaksbergerveen	371	2428	400	2400	1071
Dinkelland	414	2428	400	2400	1071
Engbertsdijkvenen	414	2428	400	2400	1071
Ketelmeer & Vossemeer	1428	2413	1400	2000	-
Landgoederen Oldenzaal	714	2428	1100	2400	1336
Lemselermaten	593	1864	1100	2400	736
Lonnekermeer	414	2428	400	2400	1071
Olde Maten & Veerslootslanden	414	2428	1000	2400	514
Sallandse Heuvelrug	593	2178	400	2400	1071
Springendal & Dal van de Mosbeek	593	2428	400	2400	1071
Uiterwaarden IJssel	835	2428	1000	2500	1300
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	714	2428	1000	2400	1071
Vecht- en Beneden-Reggegebied	371	2428	400	2400	1071
Vehuwerandmeren			400	2400	-
Weerribben	371	2428	700	2400	514
Wieden	371	2428	400	2400	514
Wierdense Veld	593	964	400	2400	1071
Witte Veen	414	2428	1400	1800	1071
Zwarte Meer	1428	2428	400	2400	1536

¹⁾ Op basis van habitattypen gebaseerd op de vegetatiekaarten Schouwenberg (2007) en de kritische depositiewaarden per habitatype volgens Bal et al. (2007). Vermeld zijn de laagste (min) en de hoogste (max) kritische depositieniveaus van de voorkomende habitattypen.

²⁾ Op basis van de natuurdoeltypen volgens de provinciale natuurdoeltypenkaart en de kritische depositieniveaus voor natuurdoeltypen volgens Bal et al. (2007). Vermeld zijn de laagste (min) en de hoogste (max) kritische depositieniveaus van de voorkomende natuurdoeltypen.

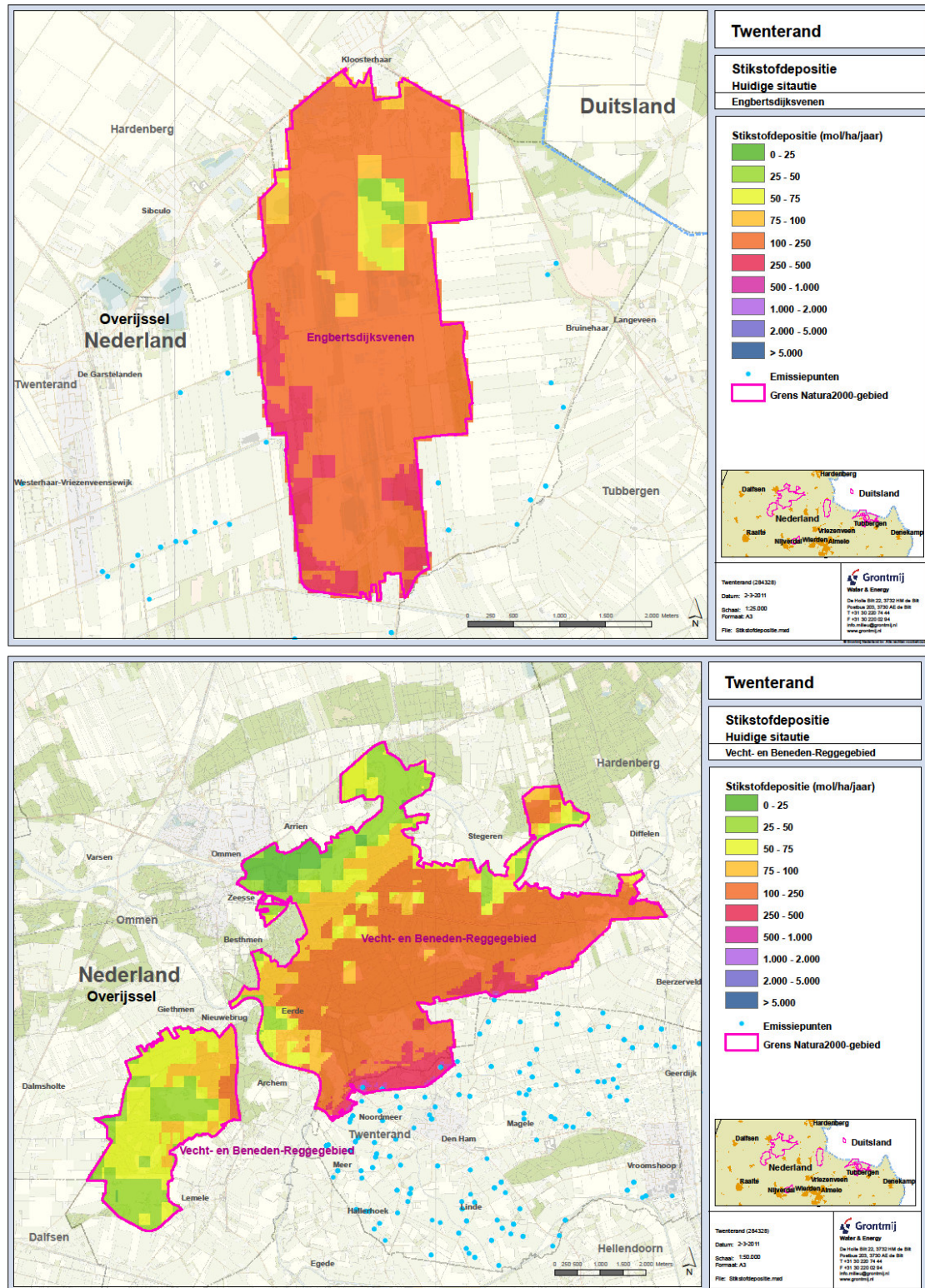
³⁾ Op basis van het Toetsingskader Ammoniak en Natura2000. Hierbij is de kritische depositie gerelateerd aan het meest kritische habitatype zoals aangegeven in het toetsingskader, bijlage 3

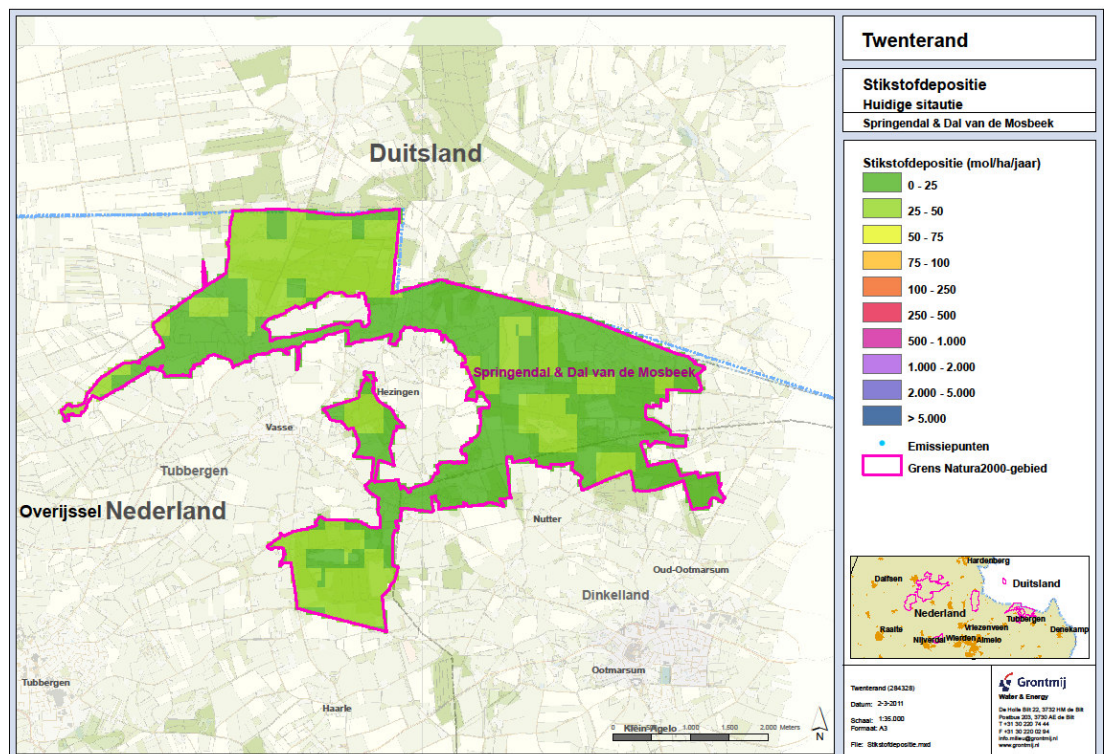
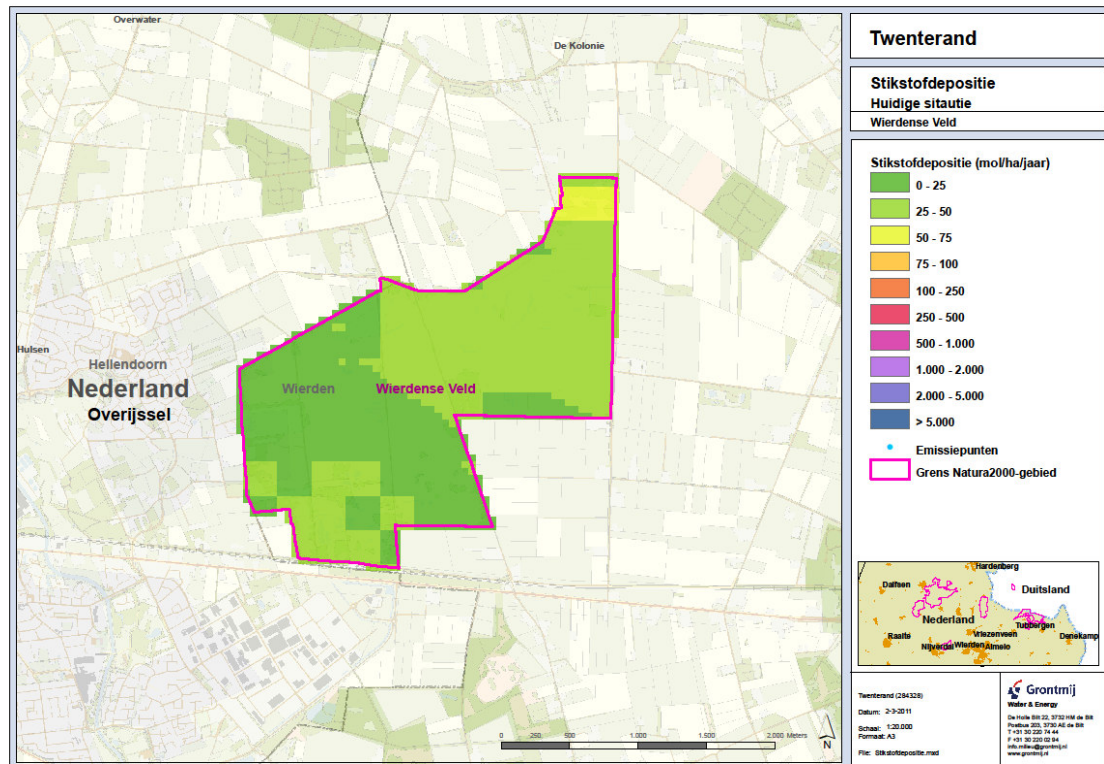
Bron: Gies, E.A., 2008

Als de waarden in de eerste twee kolommen van tabel 6.3 met elkaar worden vergeleken, dan is te zien dat al de vijf betrokken Natura2000-gebieden gevoelig zijn voor stikstofdepositie. De minimale kritische depositiewaarden liggen in al deze gebieden beneden 600 mol/ha/jaar.

De totale depositie vanuit de gemeente Twenterand plus de achtergronddepositie, zowel in 2005 als de verwachting voor 2020, van ruim boven 2300 mol/ha/jaar is duidelijk hoger. De bijdrage daarbinnen van de veehouderij in Twenterand op de Natura2000-gebieden is in onderstaande figuren weergegeven. Het is goed te zien dat de depositie gekoppeld is aan de locaties van de naturagebieden ten opzichte van de veehouderijbedrijven en de heersende windrichting. Met name Engbertsdijkvenen en Vecht- en Beneden Reggegebied ontvangen de depositie uit Twenterand. Daar zijn de depositiewaarden ook relatief hoog.

Figuur 4.12 Stikstofdepositie op de Natura2000-gebieden in de huidige situatie (bijdrage veehouderij Twenterand)

Bron: Passende beoordeling gemeente Bestemmingsplan LOG's Twenterand, 2011.

Autonome ontwikkeling

Ammoniakdepositie in Nederland

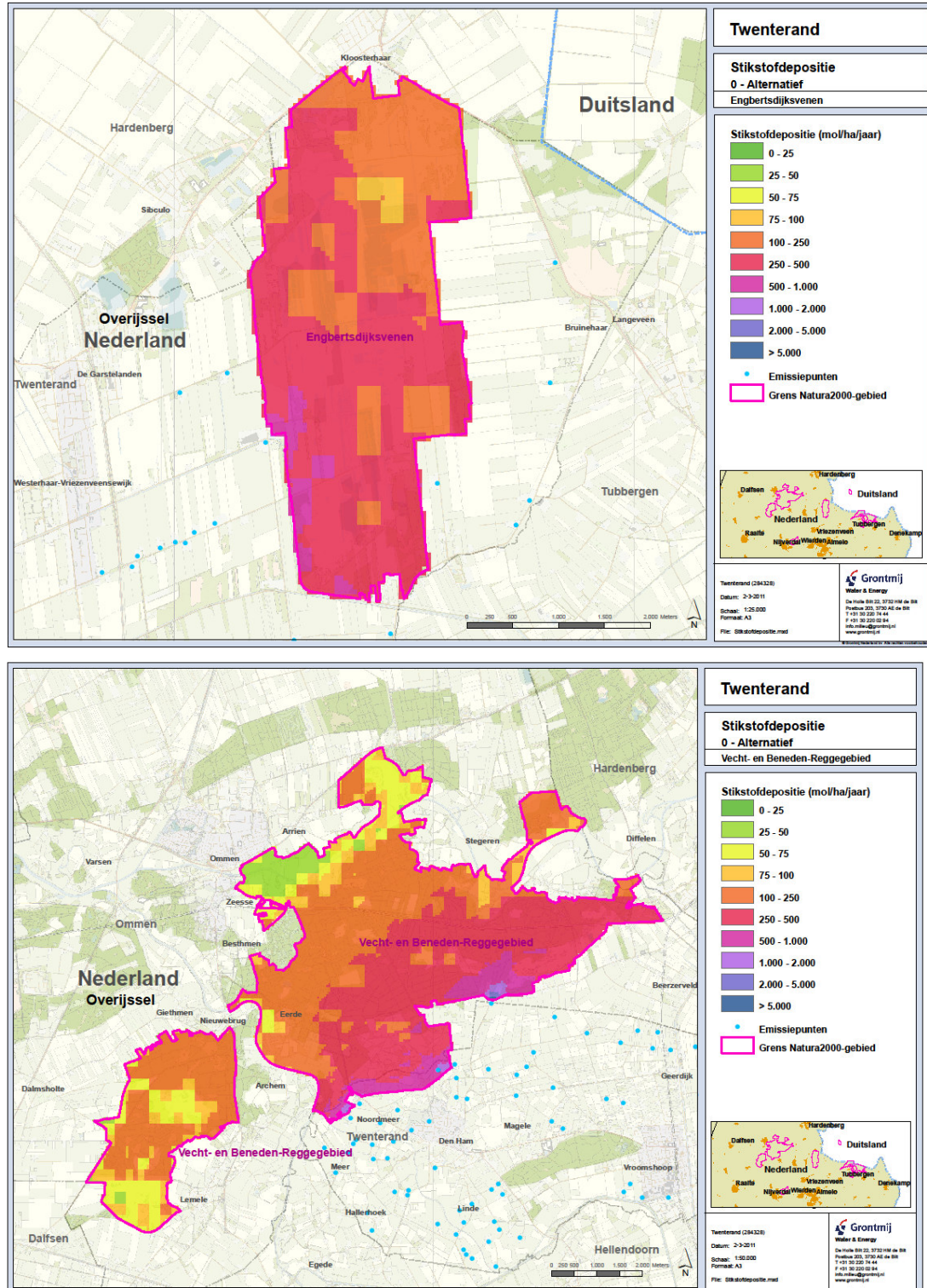
Er vinden in Nederland en omliggende landen ontwikkelingen plaats die zorgen voor een afname van de stikstofdepositie. Landelijk blijkt de stikstofdepositie over de langere termijn af te nemen. Uit een onderzoek van het RIVM blijkt dat in de periode 1981 – 2002 de gemiddelde stikstofdepositie in Nederland is afgenomen van 3.100 naar 2.200 mol / ha (Ruiter *et. al.*, 2006).

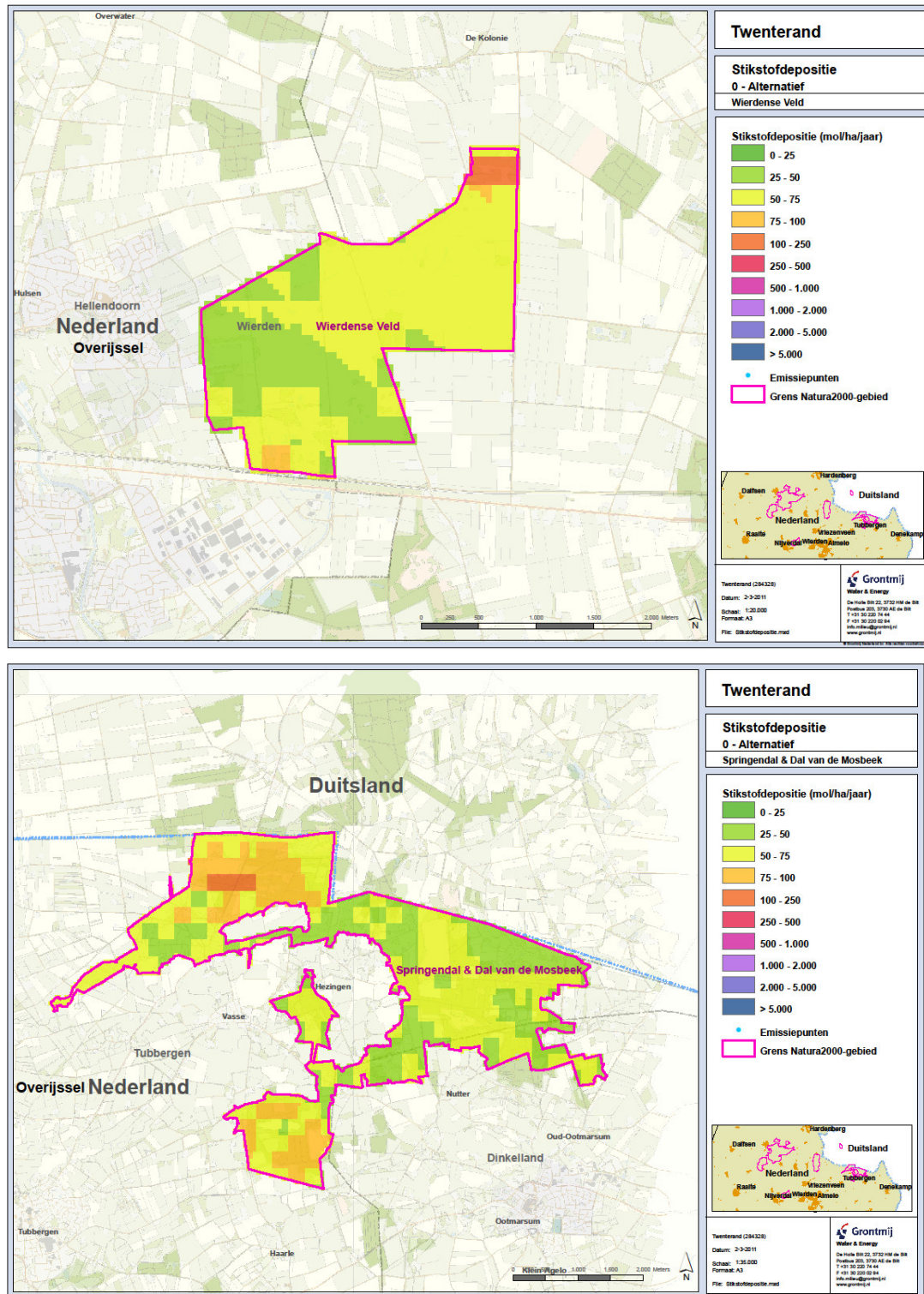
Dit betekent een afname van 30% in 20 jaar. In 2005 en 2006 is de gemiddelde stikstofdepositie echter weer licht toegenomen (Gies *et. al.*, 2009).

Ammoniak depositie vanuit gemeente Twenterand

In gemeente Twenterand zijn berekeningen gemaakt om de bijdrage vanuit de veehouderij in de gemeente in kaart te brengen in de autonome ontwikkeling. Hierbij zijn aannames gemaakt dat de bedrijven boven de 70 NGE groeien tot de uitbreidingsgrootte die mogelijk is gemaakt in het bestemmingsplan. De bedrijven kleiner dan 70 NGE zullen verdwijnen in de komende 10 jaar. In onderstaande tabel is deze stikstofdepositie gegeven.

Figuur 4.13 Stikstofdepositie op de Natura2000-gebieden in de autonome ontwikkeling (bijdrage veehouderij Twenterand)

Bron: Passende beoordeling gemeente Bestemmingsplan LOG's Twenterand, 2011.

De berekeningen naar de bijdrage door de veehouderij in Twenterand op de vier Natura2000-gebieden laat zien dat in de autonome ontwikkeling (Alt 0) een forse toename van de depositie ten opzichte van de huidige situatie is te verwachten. (zie onderstaande tabel en figuren).

Naam Natura2000-gebied	Min Ndep (mol)	Max Ndep (mol)	Gem Ndep (mol)
Huidig			
Engbertsdijkerven	46,80	720,00	164,36
Itterbecker Heide	30,40	34,40	32,31
Springendal & Dal van de Mosbeek	10,50	45,40	23,49
Vecht- en Beneden-Reggegebied	14,40	1.110,00	116,35
Wierdense Veld	15,00	62,50	27,59
Alt 0			
Engbertsdijkerven	91,70	1.190,00	304,26
Itterbecker Heide	67,50	75,70	71,29
Springendal & Dal van de Mosbeek	25,50	112,00	58,68
Vecht- en Beneden-Reggegebied	28,10	7.800,00	233,32
Wierdense Veld	30,70	128,00	57,12

Bron: Passende beoordeling gemeente Bestemmingsplan LOG's Twenterand, 2011.

Beleid stikstofdepositie en Natura 2000 gebieden

In de afgelopen jaren heeft de door de minister van EL&I ingestelde Adviesgroep Huys aanbevelingen gedaan voor een meer integrale benadering bij de stikstof problematiek in relatie tot de te behalen natuurdoelen. Daarbij wordt de rol van de kritische depositiewaarde minder dominant en komen de instandhoudingsdoelstellingen meer centraal te staan. Ook de op te stellen beheerplannen en andere milieufactoren dan stikstof spelen hierbij een rol.

Er is wordt nieuw beleid opgesteld in relatie tot de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. In de Crisis- en herstelwet (CHW) is aangegeven dat de Natuurbeschermingswet wordt aangepast. Daarin is bepaald dat er sprake is van bestaand gebruik als de veestapel en ammoniakemissie niet is gewijzigd ten opzichte van de vergunde situatie. Een NB-wetvergunning is dan niet nodig tot het van kracht worden van het beheerplan.

Indien veehouderijen ammoniakneutraal uitbreiden ten opzichte van de vergunde situatie tijdens de aanwijzing van de Vogel en Habitatrichtlijngebieden, is er geen sprake van significante negatieve effecten. Er kan dan een NB-wet vergunning worden verleend. In combinatie met deze wettelijke aanpassingen wordt ook gewerkt aan een Programmatische Aanpak Stikstof (zie kader). In dit kader heeft de provincie Overijssel aan het provinciaal beleidskader stikstof vastgesteld (13 april 2010). Indien aan het beleid wordt voldaan hoeft er bij uitbreiding van individuele bedrijven geen passende beoordeling te worden uitgevoerd. Voor plannen geldt deze vrijstellingsregeling niet. De beheerplannen voor de N2000-gebieden zijn nog niet vastgesteld. Veelal zijn de stikstof paragrafen nog niet ingevuld. Het doel van de beheerplannen is om de ammoniakdepositie terug te dringen en de vrijkomende ruimte deels te benutten voor noodzakelijke ruimtelijke ontwikkeling en toch het bereiken van de vastgestelde natuurdoelen te borgen.

Programmatie Aanpak Stikstof (PAS)

De PAS brengt in beeld wat de bijdrage op verschillende niveaus (generiek, provinciaal, gebiedsgericht) en van verschillende sectoren (landbouw, verkeer, industrie) aan de oplossing van het stikstofprobleem is. Daarbij is de oplossing het per saldo geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de depositie, waardoor in de tijd realisatie van de natuurdoelen dichterbij komt. De PAS kent de volgende onderdelen.

- Beheerplannen: zonder beheerplannen geen PAS.
- Instrument voor goede probleemanalyse op gebiedsniveau.
- Provinciale maatregelen om depositie terug te dringen.
- Generieke maatregelen om achtergronddepositie terug te dringen
- Borging van noodzakelijke maatregelen in wetgeving.
- Een goed systeem van stikstof-monitoring.
- Afdoende regeling van financiering van de benodigde maatregelen.

De planning is om medio 2010 met betrokken partijen overeenstemming te hebben over de aanpak (reductie stikstofdepositie en beschikbare ontwikkelruimte voor sectoren).

Bron: aanbiedingsbrief Ministerie van LNV (nu EL&I), 8 februari 2010)

Het stikstof beleidskader van de provincie heeft tot doel ontwikkelruimte te creëren. Op grond van het beleidskader van de provincie kan er een Nb vergunning worden afgegeven voor nieuwvestiging en uitbreiding. Het beleid van april 2010 geeft aan dat de voorwaarden voor nieuwvestiging en forse uitbreidingen gepaard moeten gaan met salderen. Omdat de gemeente Twenterand nabij een aantal Natura 2000 gebieden ligt, kan er worden gesteld dat salderen een netto afname moet geven op alle Natura 2000 gebieden. Dit is behoorlijk complex. Maatwerk is daarom gewenst.

De afstand van een bedrijf tot het natuurgebied is erg belangrijk voor de hoogte van de ammoniakdepositie. Ook eventuele omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij is van belang voor de verandering in ammoniakdepositie.

Ontwikkelruimte

Omdat de kritische depositiewaarden nu en in de toekomst ver overschreden worden, is er geen milieugebruiksruimte voor het onderdeel ammoniak.

Dit is bovenstaand aangetoond met de berekeningen van Alterra (Gies e.a., 2008/2009) en vanuit de passende beoordeling (Grontmij, 2011). Onder strikte hantering van de NB wet is er geen enkele ontwikkelruimte aanwezig. In individuele gevallen zal onder het stikstofbeleid van de Provincie, en het nog op te stellen PAS waarschijnlijk wel een mogelijkheid tot uitbreiding zijn.

4.7 Luchtkwaliteit

Conclusie luchtkwaliteit

De luchtkwaliteit in de gemeente Twenterand is goed te noemen. Er zijn geen situaties aan te wijzen waar kritische waarden zoals grenswaarden dreigen te worden overschreden. De waarde liggen ruim onder de wettelijk voorgeschreven toetswaarden. Er is voldoende ruimte voor eventuele ontwikkeling of nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven in de LOG gebieden.

Huidige situatie

Bij het opstellen van het vigerende bestemmingsplan Buitengebied, herziening 2005 is onderzoek gedaan naar de luchtkwaliteit. Het Besluit luchtkwaliteit 2005 schrijft voor dat nieuwe bouw- en gebruikontwikkelingen getoetst moeten worden aan de in het Besluit genoemde normen. De Wet op de Ruimtelijke Ordening geeft aan dat een nieuw planologische regime (in casu voorliggend bestemmingsplan) moet voldoen aan de eisen van een goede ruimtelijke ordening. Het bestemmingsplan Buitengebied, herziening 2005 voorzag niet in grootschalige ontwikkelingen.

Geconcludeerd kan worden dat het bestemmingsplan herziening 2005 voldoet aan de eisen gesteld in het Besluit luchtkwaliteit 2005. Uit de resultaten van het uitgevoerde onderzoek blijkt dat in de jaren 2006, 2010 en 2016 wordt voldaan aan alle grenswaarden voor stikstofdioxide (NO₂), fijn stof (PM₁₀), benzeen (C₆H₆), zwaveldioxide (SO₂) en koolmonoxide (CO). Dit geldt zowel voor de vier locaties waar de achtergrondwaarde is berekend alsook voor de situatie langs de Aadorpweg.

De situatie voor de luchtkwaliteit wordt vastgelegd in een landelijk systeem (Rapportagetool en Saneringstool). Sinds de inwerkingtreding van het onderdeel Luchtkwaliteitseisen in hoofdstuk 5 van de Wet milieubeheer, bekend als de 'Wet luchtkwaliteit' neemt het zogenaamde Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) een belangrijke plaats in. Voor het opstellen van het NSL is de Saneringstool ontwikkeld. De omvang van 'de saneringsopgave' van de NSL-gebieden wordt met dit instrument op eenduidige en uniforme wijze in kaart gebracht. Ten behoeve van de consistentie in de gegevens en de rapportage van de luchtkwaliteit vindt de (drie)jaarlijkse rapportage door gemeenten plaats met behulp van een rapportageversie van de Saneringstool (verder te noemen: 'Rapportagetool').

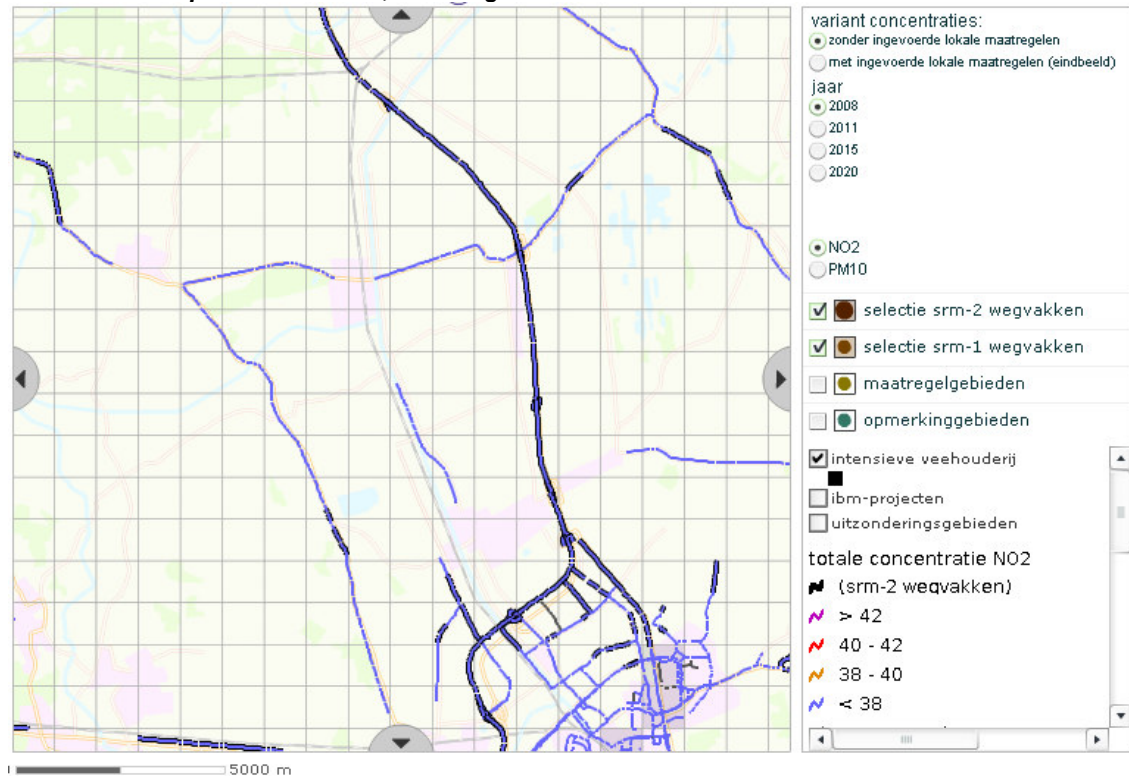
De resultaten van de Rapportagetool worden gebruikt voor de (verplichte) nationale rapportage van de luchtkwaliteit in Nederland aan de Europese Commissie. De resultaten worden eveneens ter beschikking gesteld aan gemeenten en provincies.

Uit de meest recente rapportage 2009 (over 2008) zijn voor Twenterand op basis van de gegevens over 2008 geen te saneren knelpunten opgenomen (zie onderstaande kaarten voor NO₂ en PM10).

Stikstof

In onderstaande kaart is te zien dat er geen overschrijdingen zijn in de gemeente Twenterand in relatie tot stikstof. De heersende waarde in 2008 lag namelijk ver onder de grenswaarde.

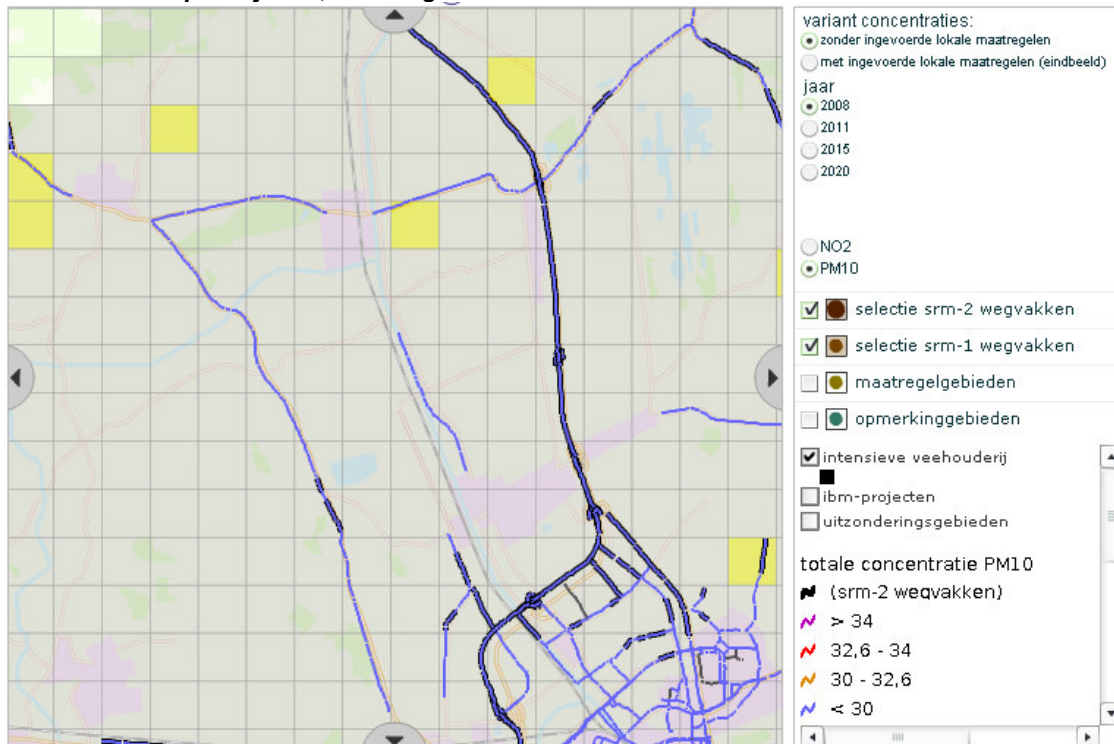
Kaart 4.9 Aspect stikstof NO₂, Saneringstool 2008

Fijn stof

Fijn stof is tegenwoordig een punt van grote zorg. De concentratie van fijn stof van intensieve veehouderijen is echter zeer lokaal en zal rond de stallen hoger zijn dan verder van de stallen. Gelet op de situering van het plangebied (het betreft geen sterk verkeersbelaste locaties in stedelijk gebied), op de aard van het gebied (landelijk gebied met incidentele bebouwing) en de cumulatie (volgens CAR) worden voor het gebied bij uitbreiding en nieuwvestiging van varkensstallen geen overschrijdingen verwacht t.a.v. fijn stof. Op individueel niveau is er een kleine verhoging rondom de stallen.

Voor fijnstof PM10 is op de kaarten duidelijk te zien dat door generieke maatregelen de achtergrondbelasting naar verwachting de komende jaren zal dalen.

Kaart 4.10 Aspect fijnstof, Saneringstool 2008

Op de kaart is te zien dat in het buitengebied van de gemeente Twenterand gele blokken aanwezig zijn. Deze geven de hoogste waarden weer. De waarden liggen in de categorie 24,5-27 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ voor fijnstof (PM₁₀). De gemiddelde waarde voor Twenterand ligt op circa 23 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Dat is de achtergrondwaarde, inclusief de zogenaamde zeezoutcorrectie. Voor de berekeningen dient voor de gemeente Twenterand met 3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in mindering te worden gebracht¹⁵. Deze waarde ligt ruim onder de jaargemiddelde norm van 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

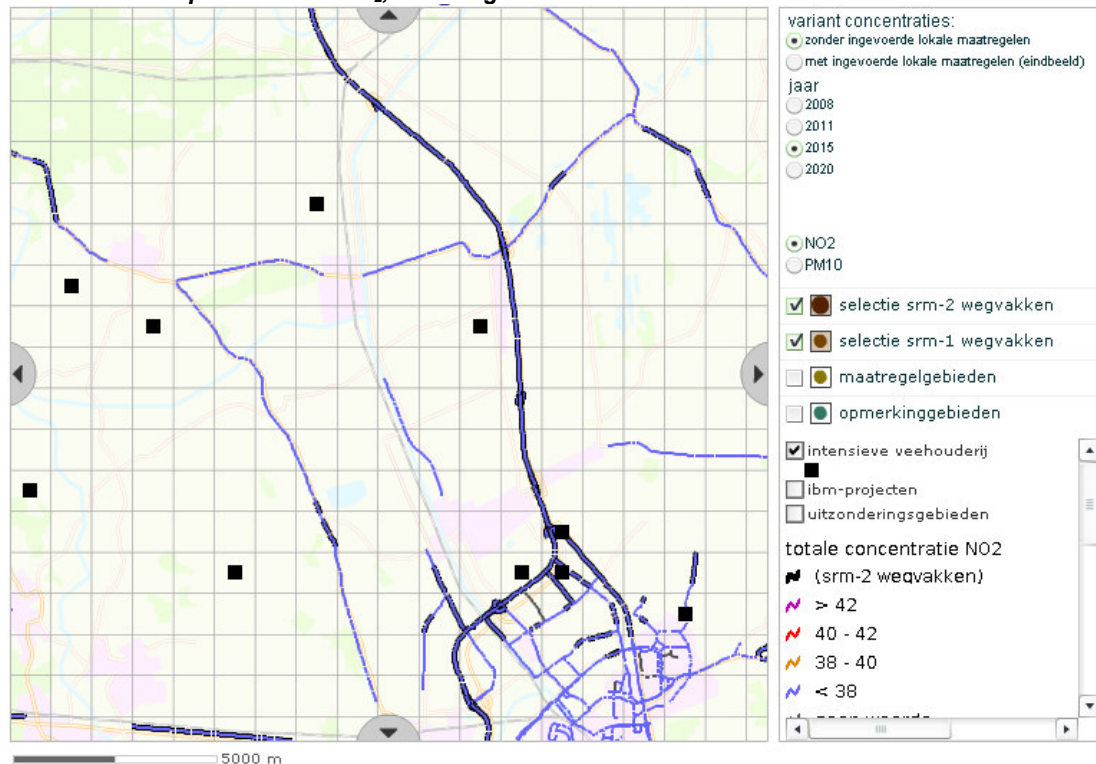
Autonome ontwikkeling

In de Rapportage- en Saneringstool zijn ook kaartbeelden beschikbaar waarop de effecten van het vigerende generieke beleid inzichtelijk worden gemaakt.

Stikstof

In onderstaande kaart is te zien dat er geen overschrijdingen zijn in de gemeente Twenterand in relatie tot stikstof in de toekomst.

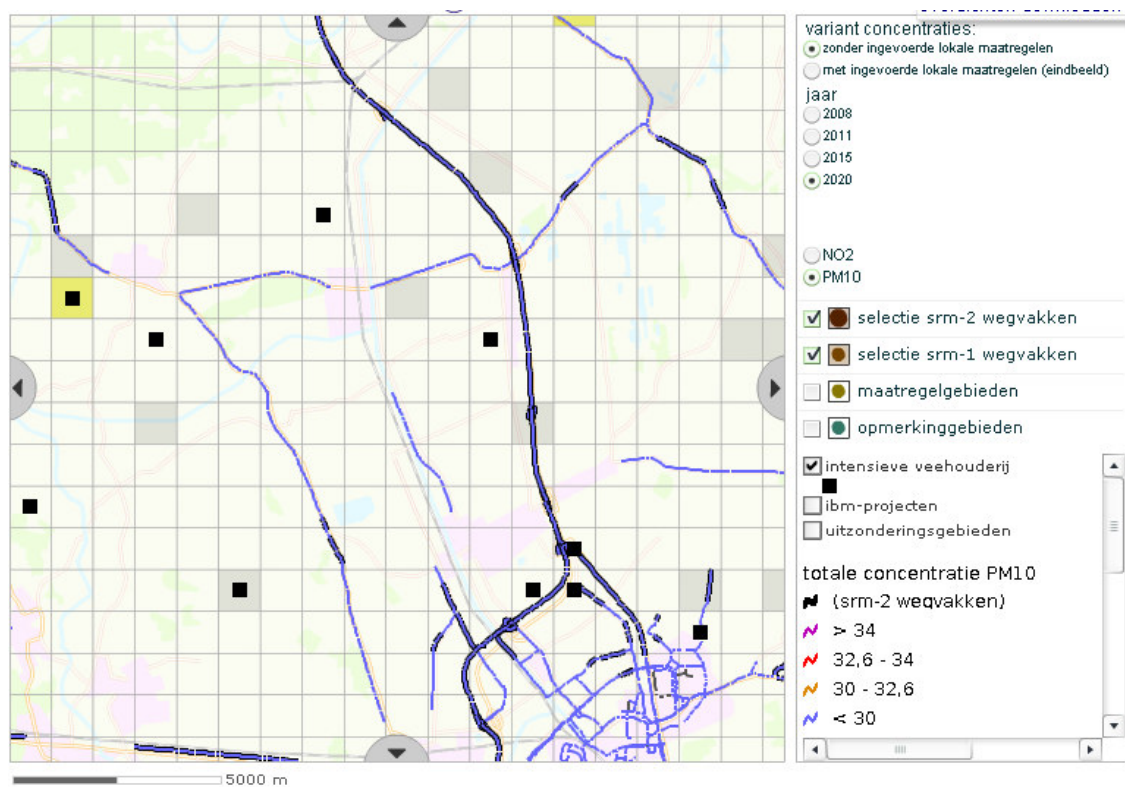
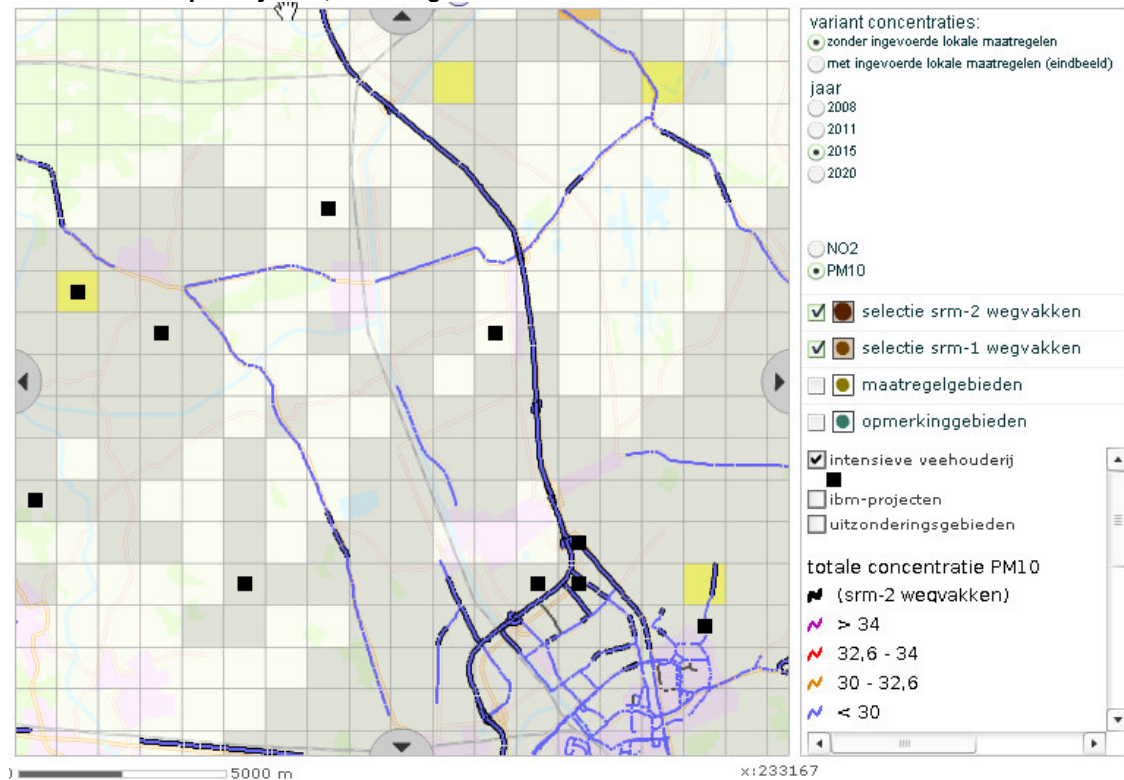
¹⁵ zie de regeling van de Minister van VROM van 13 november 2007, *Stcrt.* 2007, 220, p. 31.

Kaart 4.11 Aspect stikstof NO_2 , Saneringstool 2015**Fijnstof**

Voor fijnstof PM_{10} is op de kaart 4.12 duidelijk te zien dat door generieke maatregelen de achtergrondbelasting naar verwachting de komende jaren zal dalen.

In 2011 zal voor het eerst moeten worden gerapporteerd over de $\text{PM}_{2,5}$ -concentraties (fijnere fractie van fijnstof) in het jaar 2010. Als vanaf 2011 aan de grenswaarden voor PM_{10} wordt voldaan dan wordt naar verwachting ook aan de grenswaarde voor $\text{PM}_{2,5}$ voldaan. De nieuwe grenswaarden voor $\text{PM}_{2,5}$ zullen dus zeer waarschijnlijk niet leiden tot nieuwe plaatsen waar grenswaarden voor PM worden overschreden. Om de streefwaarden voor $\text{PM}_{2,5}$ te halen is mogelijk extra fijnstofbeleid nodig. Voor het jaar 2020 zal Nederland ook een Europese NEC¹⁶ doelstelling krijgen voor fijnstof, uitgedrukt als $\text{PM}_{2,5}$. In 2009 zullen de onderhandelingen hierover starten.

¹⁶ National Emission Ceilings

Kaart 4.12 Aspect fijnstof, Saneringstool 2015 en 2020

Ondanks de generieke daling van de fijnstofbelasting zullen naar verwachting bedrijven met een grotere bedrijfsomvang (schatting groter dan 20.000 vleesvarkens, mede afhankelijk van in te zetten techniek) te maken krijgen met een overschrijding van het aantal maal dat de 24-uursgemiddelde concentratie van $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ mag wordt overschreden. Zij dienen reducerende maatregelen te nemen.

Bij de voorgenomen realisatie van de veehouderijen dient in alle gevallen bij de vergunningaanvraag ingevolge de Wet milieubeheer een gedetailleerd luchtkwaliteitsonderzoek te worden uitgevoerd

4.8 Geluid

Conclusie geluid

In algemene zin kan worden geconcludeerd dat het geluid van zowel ventilatoren en voermachines als verkeer van landbouwbedrijven niet als een obstakel hoeft te worden gezien. Naar verwachting is er bij verspreide groei van intensieve veehouderijbedrijven geen overschrijding van de in het lokaal geluidbeleid aangegeven maximaal toegelaten grenswaarden aan de orde. Bij geconcentreerde groei zou dit wel het geval kunnen zijn.

Voor het geluid van ventilatoren geldt dat ook naar verwachting deze geen relevante bijdrage zullen leveren ter plaatse van woningen van derden, indien gelegen op meer dan 100 meter van de inrichting. Als de afstand tussen een bedrijf en woning van derden minder dan 100 meter bedraagt, zal meer gedetailleerd akoestisch onderzoek nodig zijn om te beoordelen of voldaan kan worden aan de grenswaarden.

De geluidbelasting, geproduceerd door het aantal vrachtwagens dat een huis passeert naar aanleiding van de (her)vestiging van één bedrijf van gemiddelde grootte, is acceptabel ook als er woningen langs de weg staan.

Huidige situatie

De LOG-gebieden Fortwijk, Daalerveen en Weitemanslanden vallen onder het lokaal geluidbeleid (Nota Geluidbeleid, 2008) van gemeente Twenterand in de categorie Landbouw/Buitengebied. Voor die categorie is het onderstaande beleid vastgesteld.

Weg en railverkeer

Binnen die categorie ligt de geluidsbelasting afkomstig van weg- en railverkeer in de klasse 'redelijk rustig'. Concreet betekent dit dat geluidhinder die veroorzaakt wordt door het wegverkeer, maximaal 48 dB mag bedragen. Voor railverkeer geldt een maximale geluidhinder van 55 dB. De geluidhinder van railverkeer is ten opzichte van wegverkeer hoger omdat geluid afkomstig van railverkeer als minder vervelend wordt ervaren.

In situaties waarin mag worden afgeweken van deze klasse geldt als bovengrens de klasse 'onrustig'. Dit houdt in dat geluidhinder afkomstig van het wegverkeer maximaal 53 dB mag bedragen en 58 dB voor het railverkeer.

In het kader van de vergunningverlening en AMvB wordt verkeersgeluid getoetst aan de normen volgens de regeling voor Indirect hinder. Dit speelt alleen ter plaatse van de inrichting en het direct aansluitende wegvak. Daarbij geldt als voorkeurswaarde een belasting van 50dB(A) en als maximum grenswaarde 65 dB(A).

Bedrijven

Bij geluid afkomstig van inrichtingen is sprake van de klasse 'rustig'. Dit betekent dat de geluidhinder vanwege een inrichting ter plaatse van de gevel van een geluidgevoelige bestemming (lees woning) niet groter mag zijn dan 45 dB(A). In situaties waarin mag worden afgeweken van deze klasse geldt als bovengrens de klasse 'redelijk rustig'. Dit betekent een maximale geluidhinder van 50 dB(A).

Ten aanzien van de ambitiewaarden sluit de gemeente Twenterand aan op de etmaalindeling zoals die is opgenomen in het Besluit landbouw milieubeheer. Dit geldt voor alle landbouwbedrijven. Referentiepunten voor de intensieve veehouderij zijn vastgesteld op 100 meter vanaf de inrichtingsgrens. Voor de overige inrichtingen is het referentiepunt vastgesteld op 50 meter vanaf de inrichtingsgrens.

Autonome ontwikkeling

De Wet Geluidhinder staat slechts in bepaalde gevallen toe dat er wordt afgeweken van de geluidsklasse die als ambitie is aangemerkt. Alleen als de maatregelen, die erop gericht zijn om de geluidsbelasting te verminderen op woningen of andere geluidsgevoelige gebouwen, niet voldoende doeltreffend zijn kan van de betreffende klasse worden afgeweken. Ook als er sprake is van bezwaren ten aanzien van stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige, landschappelijk en of financiële aard kan worden afgeweken van de geluidsklasse.

Het toetsen aan de ambities zoals hierboven aangegeven is alleen van toepassing voor nieuwe situaties, zoals de aanleg van een nieuwe weg, de bouw van woningen bij een bestaande weg, het vestigen van een bedrijf bij bestaande woningen of de bouw van woningen bij een bestaand bedrijf. In nieuwe situaties is het immers mogelijk om keuzes te maken voor het situeren van een geluidgevoelige bestemming ten opzichte van een geluidsbron.

Als aan die voorwaarde is voldaan moet er naar locatiespecifieke zaken worden gekeken om te kunnen beoordelen of een hogere waarde is toegestaan. Dit is vastgelegd in de Nota Hogere Grenswaarde (2008) van de gemeente Twenterand. De volgende locatiespecifieke eisen zijn dan van toepassing.

- De nieuwbouw ter plaatse dient ter vervanging van de bestaande bebouwing.
- De locatie is opgenomen in herstructureringsplannen.
- De nieuwbouw vult een open plek op tussen aanwezige bebouwing.
- De huidige functie komt niet overeen met de gewenste functie.
- Met de ontwikkeling van de betreffende locatie worden een of meerdere andere milieuknelpunten opgelost.

Als ook aan de locatie-eisen is voldaan kan de gemeente Twenterand, onder voorwaarden, een hogere waarde toestaan.

In de landbouw is sprake van een autonome ontwikkeling met twee sporen, enerzijds groei en concentratie op grotere bedrijven anderzijds afname van het aantal bedrijven. Bij de agrarische bedrijven, en zeker bij de intensieve veehouderijen, is er door vergroting een toename aan geluid. Dit wordt vooral veroorzaakt door ventilatoren en voermachines van de inrichting zelf. Daarnaast speelt het vrachtverkeer een rol voor het aspect geluid. Groei van bedrijven betekent extra vervoersbewegingen (naar verwachting geen recht evenredige groei, door efficiënter inzetten van vrachtwagens). Daar staat tegenover dat door beëindiging van bedrijven het aantal vervoersbewegingen weer afneemt.

Voor het geluid van ventilatoren geldt dat, indien deze afkomstig is van één bedrijf, deze geen relevante bijdrage zullen leveren ter plaatse van woningen van derden. Uitgaande van BBT ('best beschikbare technieken') zal het bronvermogen van zo'n ventilator niet meer bedragen dan 87 dB(A). Indien de minimale afstand tot de inrichting 100 meter bedraagt, zal voor wat betreft de voornoemde ventilatoren voldaan kunnen worden aan de richtwaarde van 45 dB(A). Deze afstand geldt als veilige marge. In specifieke gevallen kan de afstand van de inrichting tot woningen kleiner zijn en zal meer gedetailleerd akoestisch onderzoek nodig zijn om te beoordelen of kan worden voldaan aan de grenswaarden.

De ligging van intensieve veehouderijen op korte afstand van woningen van derden kunnen knelpunten opleveren ten aanzien van geluid. Hier kunnen echter geluidsreducerende maatregelen worden genomen.

Voor het verkeer geldt dat er gezien de gebiedscategorisering als 'redelijk rustig' gebied ruimte lijkt voor extra vervoersbewegingen. Er zijn echter geen geluidsgegevens per ontsluitingsweg beschikbaar die hiervoor een harde onderbouwing bieden. Dat zal per vergunningaanvraag bekeken moeten worden.

Op basis van de indicatie van het aantal transportbewegingen per bedrijf, wordt bij een bedrijfsuitbreiding met circa 5.000 vleesvarkens als uitgangspunt gehanteerd dat er vier extra vervoersbewegingen per etmaal plaatsvinden, waarbij alle bewegingen worden uitgevoerd gedurende de dagperiode (tussen 07.00 en 19.00). Deze extra vervoersbijdrage op het infrastructuurnetwerk is dermate laag dat deze, akoestisch gezien, niet relevant is.

Zelfs indien een woning is gelegen direct aan de weg, kan nog voldaan worden aan de voorkeurswaarde van 50 dB(A) voor indirecte hinder (volgens de 'Circulaire Geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting: beoordeling in het kader van vergunningverlening op basis van de Wet milieubeheer van het ministerie van VROM van 29 februari 1996').

Voor het effect van wegverkeer kan indicatief gesteld worden dat, als de afstand van een woning tot de wegrand zes meter is, 4 bedrijven van 5000 vleesvarkens 16 vrachtwagens een geluidbelasting van 50 dB(A) op de gevel veroorzaken. We nemen aan dat de woningen in de LOG's niet dicht bij de weg staan dan zes meter en daarom het effect minder dan 50 dB(A) is.

4.9 Ruimtelijke kwaliteit/landschap

Conclusie ruimtelijke kwaliteit/landschap

Op dit moment vind er een schaalvergroting (qua afmetingen en oppervlakten) in agrarische bedrijven plaats. Inplaatsing van deze grote bedrijven in het open landschap van de veenontginningen vergt nadere integrale heroverweging, toespitsing en onderbouwing van het beleid over de ruimtelijke kwaliteit. Deze integrale benadering omvat het landschapsbeleid, de beeldkwaliteit en welstand. Op dit moment is het ruimtelijk kwaliteitsbeleid onvoldoende uitgekristalliseerd en helder.

In de provinciale omgevingsvisie (2009) is ruimtelijke kwaliteit naast duurzaamheid het leidend thema. De visie laat ruimte voor ontwikkeling van veehouderijen, indien de verkavelingstructuur met respect wordt behandeld, de ontwikkeling goed wordt ingepast, aan sluit bij de dragende structuren, er aandacht voor ruimtelijke kwaliteit is en investeringen worden gedaan in de kwaliteit van de omgeving.

De vigerende gemeentelijke beleidsdocumenten Landschapsontwikkelingsplan¹⁷ (2008) en Welstandsnota¹⁸ (2004) geven in de open ruimte van de drie landbouwontwikkelingsgebieden mogelijkheden voor (grootschalige) agrarische ontwikkelingen met grote bedrijfsgebouwen. In het Landschapsontwikkelingsplan wordt gesproken van de ontwikkeling tot een 'nieuw landschap' waarbij de bestaande openheid (deels) wordt opgevuld met relatief grote bouwblokken met relatief grote bouwmassa's. De woningen worden omringd met erfbeplanting, de bedrijfsgebouwen staan daarachter vrij in het veld. Het ontwikkelen van een nieuw landschap staat op gespannen voet met de visie op de ontwikkeling die in de Welstandsnota is opgenomen.; In de Welstandsnota staat dat behoud van het contrast tussen de dichtere randen en de open ruimte voorop staat. Dit wordt hieronder nader toegelicht.

In/op de linten en ontwikkelingsassen binnen de landbouwontwikkelingsgebieden gelden per lint/ontwikkelingsas de volgende conclusies.

- Weitemanslanden: In het landschapsontwikkelingsplan wordt een omvorming naar een agrarische ruimte voorgestaan. Dit sluit aan op de in de Welstandsnota voorgestane ontwikkeling van de open ruimte. In de Welstandsnota wordt echter ook vastgehouden aan het behoud van geleiding in/op de assen (in het bijzonder de knooppunten op de Oostermaatweg) en het doorzicht naar de open ruimte. Ook de combinatie van omvorming naar agrarische ruimte en ruimte bieden voor stedelijke uitloop lijken op het gebied van ruimtelijke kwaliteit op gespannen voet met elkaar te staan. Het lint Weitemansweg wordt in de Welstandsnota niet als belangrijk lint meegenomen. Op het niveau van het landbouwontwikkelingsgebied is dit echter een belangrijk zuidoostelijke grens van de open ruimte.

¹⁷ Het Landschapsontwikkelingsplan Hoofddoel van het LOP is het formuleren van de gewenste ontwikkelingsrichting voor het landschap voor de komende 10 jaar.

¹⁸ De welstandsnota geeft criteria van welstand (o.a. maatvoering, materialen) waaraan bouwwerken getoetst worden bij vergunningaanvragen.

Daarvoor kan behoud van het contrast tussen dichtere rand en open ruimte als belangrijk element in de aanwezige ruimtelijke kwaliteit worden beschouwd. De beschreven ontwikkelingsrichting van de open ruimte in relatie tot de kenmerken en ontwikkeling van de linten/ontwikkelingsassen geeft geen blijk van een consistente integrale benadering.

- Fortwijk: In het Landschapsonontwikkelingsplan wordt een omvorming tot agrarische ruimte voorgestaan. Daarnaast wordt expliciet aangegeven dat het contrast tussen de dichtere randen en de open ruimte voorop moet blijven staan. In de Welstandsnota wordt ook vastgehouden aan het behoud van geleding in/op de ontwikkelingsassen (in het bijzonder de Tonnendijk) en het doorzicht naar de open ruimte. Het lint Hammerdijk wordt in de Welstandsnota niet als belangrijk lint meegenomen. Op het niveau van het landbouwonontwikkelingsgebied Fortwijk is dit echter een belangrijke noordelijke grens van de open ruimte. Daarvoor kan dezelfde ontwikkeling worden voorgestaan als de Tonnendijk. De Fortwijk ligt midden in het open gebied en bebouwing met nieuwe erven doet afbreuk aan de ervaring van de nu aanwezige openheid. De beschreven ontwikkelingsrichting van de open ruimte in relatie tot de kenmerken en ontwikkeling van de linten/ontwikkelingsassen geeft geen blijk van een consistente integrale benadering.
- Daarlerveen: In het landschapsonontwikkelingsplan wordt een behoudende koers gevaren en worden geen nieuwe vestigingsmogelijkheden geboden. Dit staat op gespannen voet met de in de Welstandsnota beschreven ontwikkeling van de open ruimte. Een consistente integrale benadering is op dit moment nog niet aanwezig.

De ontwikkelingsrichting uit de provinciale Omgevingsvisie sluit aan bij de ontwikkelingsrichting die wordt aangegeven in het Landschapsonontwikkelingsplan en de invulling die wordt gegeven aan de criteria in de Welstandsnota. De beschrijving van het landschap in zowel LOP als Welstandsnota geeft veel waarde en betekenis aan de kenmerken van het landschap aanwezig in de LOG's en het behoud hiervan.

De omgevingsvisie en LOP suggereren in het kader van het landbouwonontwikkelingsgebied twee aspecten. Enerzijds dat er veel ruimte is om nieuwe landschappen te creëren. Anderzijds dat er waardevolle landschappen zijn die versterkt moeten worden.

De Welstandsnota geeft criteria die het behoud en de versterking van deze waardevolle landschappen borgen.

De hier onderstaande analyse geeft aan dat het creëren van nieuwe landschappen niet samen gaat met het behoud en de versterking van het aanwezige waardevolle landschap.

Huidige situatie

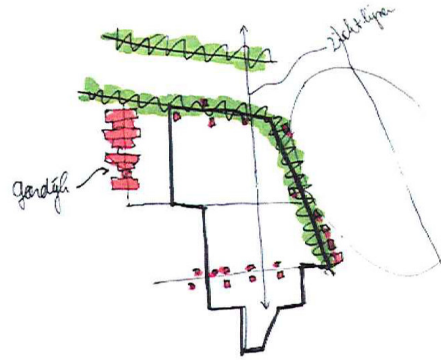
De landbouwonontwikkelingsgebieden zijn gelegen in gebieden die geomorfologisch gekarakteriseerd kunnen worden als dekzandgebieden (dekzandvlakte, dekzand en dekzandruggen) afgedekt door veen. Het veen is tijdens de veenontginningen ontgonnen waardoor de dekzanden nu het landschap bepalen.

Op het niveau van elementen is het lint aan de Weitemansweg erg dicht door de eikenlaanbeplanting en de beplanting op de erven zelf. De erven langs de weg zijn rechthoekig van vorm met de smalle kant naar de weg. Het groen wordt rond de boerderij toegepast.

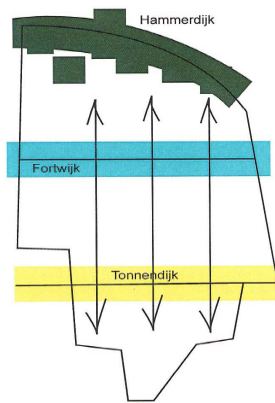
Op de knooppunten van de Oostermaatweg staan de agrarische erven dicht ingepakt in groen, met de woningen aan het kruispunt. Buiten de knooppunten is het landschap erg open. Het is van belang vanuit de huidige landschapskarakteristiek dat dit intact blijft. De erven zijn vierkant van vorm en zijn sterk beplant. De woning is echter vanaf het kruispunt duidelijk te zien.

Fortwijk

De ontstaangeschiedenis heeft de karakteristiek van dit gebied bepaald. Het gebied ligt in een komvormige laagte met veengronden, met aan de oostelijk kant een hoger gelegen stuwwallen- en keileenlandschap en aan de westelijke grens de stuwwal bij Hoge Hexel. Het landschap wordt gekarakteriseerd als Veelkoloniaal landschap, wat zich kenmerkt door een rationele, open en grootschalige inrichting.

De open ruimte in Fortwijk wordt doorsneden door oost-west bebouwingslinten met een verschillende opbouw, historie en functie. De drie linten hebben elk duidelijk hun eigen identiteit.

Aan de noordzijde wordt de open ruimte begrensd door de Hammerdijk. De Hammerdijk is ook ten behoeve van de ontvening aangelegd, maar is veel later dan de Tonnendijk bebouwd. De bebouwing is vooral agrarisch van aard en bevindt zich vooral aan de zuidzijde van de dijk. De Hammerdijk is beplant met eiken en markeert daarmee de open ruimte van fortwijk.

Midden door het open gebied loopt een as Fortwijk. Oorspronkelijk was dit een wijk (watergang) waarover het gestoken veen werd afgevoerd. Nu is het een landbouwweg met enkele moderne agrarische erven. Op deze as is de openheid en de veegeschiedenis van Fortwijk sterk te beleven.

De Tonnendijk is als bebouwingslint ontstaan rond het einde van de 19^e eeuw bij de start van de veenontginningen. Groninger boeren vestigden zich langs de Tonnendijk (typische Groningse boerderijen). Aan de Tonnendijk liggen nu zowel agrarische erven als burger erven. Vanaf de Tonnendijk kan de openheid van het gebied worden ervaren via smalle zichtlijnen.

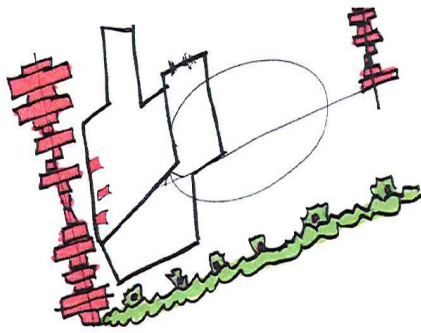
Op het niveau van elementen zijn de erven langs de Hammerdijk sterk beplant en vormen groene eilanden aan de weg. De afstand tot de weg varieert. De indeling van de erven is ook verschillend, maar door de rijke beplanting worden de gebouwen opgenomen in het eiland en heeft het voor het landschappelijk beeld weinig consequenties.

De erven aan de Fortwijk zijn rechthoekig van vorm en staan met de smalle kant naar de weg. Er wordt weinig groen toegepast op het erf.

De oorspronkelijke erven aan de Tonnendijk zijn rechthoekig van vorm en staan met de smalle kant naar de weg. Groen wordt op het erf toegepast rond de boerderij.

Daarlerveen

Ook Daarlerveen dankt zijn landschappelijke karakteristiek aan de veengeschiedenis en is te duiden als Veenkoloniaal landschap.

Het Vriezenveensche Veenkanaal is een relict uit de veenperiode en vormt de noordgrens. De rafelige rand van Daarlerveen begrenst het gebied in het westen. De oostkant bestaat uit een grote open ruimte. Het landschap kenmerkt zich door een rationele, open en grootschalige inrichting. Eén ontsluitingsweg loopt door dit open gebied, maar deze heeft ruimtelijk geen invloed. In het gebied liggen twee rijk beplante erven, aan een lint van bebouwing (Vriezenveensche Veenkanaal) dat juist ten westen buiten het landbouwontwikkelingsgebied loopt.

Op het niveau van elementen zijn de beide erven rijk beplant.

Autonome ontwikkeling

Eerst komt de provinciale omgevingsvisie aan bod. Daarna komt het Landschapontwikkelingsplan aan de orde voor de ontwikkeling op landschapsniveau. Daarna wordt ingegaan op de Welstandsnota en wordt ingezoomd op bebouwings- en erfenmerken op het niveau van open ruimte, linten en erven.

De provincie stelt in de Omgevingsvisie (2009) ruimtelijke kwaliteit naast duurzaamheid als leidend thema. Bij ruimtelijke kwaliteit is uitgangspunt het voortbouwen aan de kenmerkende structuren van de agrarische cultuurlandschappen. Dit uit zich in het voortborduren op de dragende structuren waardoor de samenhang en karakter worden versterkt. Wel wordt opgemerkt dat ontwikkelingen zoals de realisatie van grote stallen voor melkveehouderij en intensieve veehouderij een sterk nivellerende werking kunnen hebben op deze structuren. Door nieuwe initiatieven zorgvuldig en royaal in te passen en aan te sluiten op de dragende structuren kan dit worden vermeden en kunnen nieuwe kwaliteiten ontstaan.

Daarnaast staat de provincie voor het behouden van het contrast tussen verschillende landschappen binnen de provincie en het versterken van de karakters.

In het ontwikkelingsperspectief is aangegeven dat in de landbouwontwikkelingsgebieden het accent ligt op productie. Hier is de ontwikkeling van de landbouw sturend voor de gebiedsontwikkeling. Voor de landbouwontwikkelingsgebieden geldt ook dat behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit in relatie tot de gebiedskenmerken onderdeel van de gebiedsontwikkeling is. In het kader van de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving worden de volgende ontwikkelingen aangegeven:

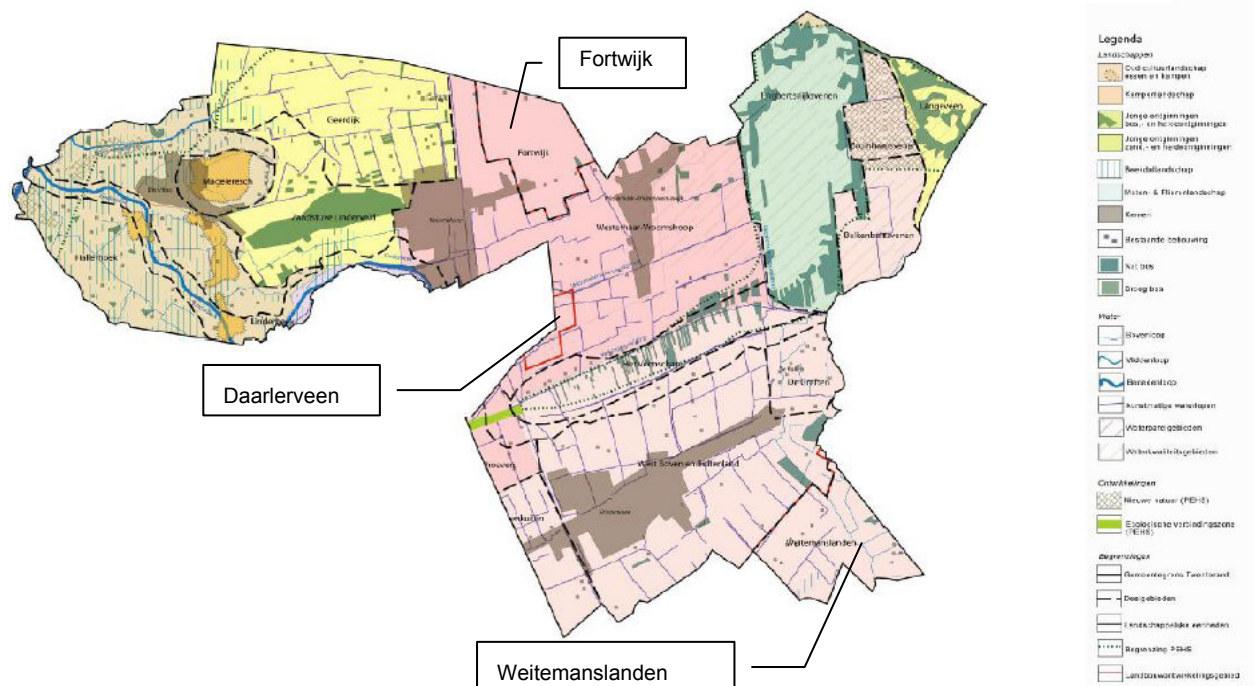
- In de hoogveenontginningen:
 - toevoegen van bebouwing aan de bestaande linten en op bestaande erven.
- In het veenkoloniaal landschap:
 - ruimte voor grootschalige akkerbouw en veehouderij met respect voor de verkavelingsstructuur;
 - verstevigen van de beplantingsstructuur in linten en op erven.

De omgevingsvisie laat ruimte voor ontwikkeling van veehouderij, indien de verkavelingsstructuur met respect wordt behandeld, de ontwikkeling goed wordt ingepast, aan sluit bij de dragende structuren, er aandacht voor ruimtelijke kwaliteit is en investeringen worden gedaan in de kwaliteit van de omgeving.

De gemeente Twenterand heeft in 2008 het 'Landschapontwikkelingsplan Noordoost Twente en Twenterand, Gemeentelijke uitwerking: Gemeente Twenterand' vastgesteld. Het plan is de landschappelijke basis voor het bestemmingsplan buitengebied en dient als toetsings- en sturingskader. Het heeft daarbij ook een belangrijke relatie met de ontwikkelingsvisie voor de landbouwontwikkelingsgebieden.

Kaart 4.14 Visiekaart gemeente Twenterand

Bijlage 1. Visiekaart gemeente Twenterand

Voor het landschap in de gemeente Twenterand zijn verschillende ontwikkelingsaccenten opgesteld. Deze accenten zijn behoud, herstel en omvorming. Voor de landbouwontwikkelingsgebieden geldt het accent omvorming, hier is plaats voor moderne toekomstgerichte agrarische bedrijven. Per gebied zal hieronder kort de autonome ontwikkeling worden beschreven.

Weitemanslanden

Weitemanslanden is aangemerkt in het reconstructiebeleid als landbouwontwikkelingsgebied. De toegekende functie als landbouwontwikkelingsgebied loopt door in de gemeente Tubbergen. Ook heeft Weitemanslanden te maken met een grote stedelijke druk vanuit Almelo. Daardoor heeft het gebied te maken met een zeer hoge functiedruk. Ook in de omgeving vinden grootschalige ontwikkelingen plaats. Er speelt de gebiedsontwikkeling Vriezenveen-zuidoost (zandwinning, bedrijventerrein) en in Almelo de ontwikkeling van een uitbreidingslocatie Waterrijk. In het kader van de hoge functiedruk ligt het accent in dit gebied op omvorming naar agrarische ruimte. Een omvorming van het huidige landschap naar een landschap waar intensieve veehouderij in combinatie met grondgebonden landbouw zich kan ontplooiën, maar waar ook enige stedelijke uitloop mogelijk is.

Dit is realiseerbaar door naast ruimte te bieden voor de agrarische sector, als tegenprestatie een investering in de ruimtelijke kwaliteit te vragen, waardoor een aantrekkelijk landschap blijft bestaan voor bewoners en bezoekers. Hierbij sluit het LOP aan op het concept 'Ontwikkeling landbouwontwikkelingsgebieden Twenterand'.

Door landschappelijke karakteristieken te behouden en deze als landschappelijke dragers te bestempelen kan op een goede manier ruimte worden geboden voor intensieve veehouderij en grondgebonden landbouw.

Landschapstype: Hoogveenontginning

Ontwikkelingsrichting: Omvorming naar 'agrarische ruimte'

Aandachtspunten en kansen.

- Het LOP sluit aan op de bestaande visie voor LOG Weitemanslanden.
- Ontwikkelingsgerichte landbouwgebieden met ruimtelijke kwaliteit.

Fortwijk

Het grootschalige open landschap is typerend voor Fortwijk. De rationele structuur en de karakteristieke linten bepalen de kwaliteit van het gebied. Ook in dit gebied zal in de toekomst het accent liggen om omvorming naar agrarische ruimte. Omvorming naar een landschap waar intensieve veehouderij en grondgebonden landbouw zich kan ontplooiën. De toegekende functie als landbouwonwikkelingsgebied loopt door in de gemeente Ommen (Beerzerveld)²⁰.

Dit kan gerealiseerd worden door naast ruimte te bieden voor de agrarische sector, als tegenprestatie een investering in de ruimtelijke kwaliteit te vragen, waardoor een aantrekkelijk landschap blijft bestaan voor bewoners en bezoekers. Het concept 'Ontwikkeling landbouwonwikkelingsgebieden Twenterand' is een uitwerking van dit LOP.

Deze investering in ruimtelijke kwaliteit vraagt een versterking van de kenmerken van het landschap. Contrast tussen de dichtere randen en het open middengebied moet daarbij voorop staan.

Landschapstype: Veenkoloniale veenontginning

Ontwikkelingsrichting: Omvorming naar 'Agrarische ruimte'

Aandachtspunten en kansen.

- De conceptvisie voor LOG Fortwijk is een uitwerking van het LOP en speelt in op compensatie van grootschalige ingrepen in het landschap door investering in landschappelijke kwaliteit.
- Behoud van landschappelijke kenmerken en verschillen tussen ontginningsassen.

Daarlerveen

Vanuit landschappelijk oogpunt dienen de openheid, grootschaligheid en de strakke verkaveling dienen in dit gebied behouden te worden. Het accent in dit gebied ligt op het behoud van landschappelijke kwaliteiten en functionaliteit. De kleine omvang van het gebied en de openheid maken het gebied vrij kwetsbaar.

Het landschap in het landbouwonwikkelingsgebied Daarlerveen biedt in die zin voornamelijk ruimte aan de al gevestigde agrariër. Nieuwe ontwikkelingen sluiten niet aan op de landschappelijke karakteristiek van het gebied.

Landschapstype: Hoogveenontginning

Ontwikkelingsrichting: Behoud landschappelijke kwaliteiten en functionaliteit

Aandachtspunten en kansen.

- Mogelijkheden voor watervasthouden benutten.
- Openheid en grootschaligheid behouden.
- LOP-Twenterand sluit aan op Gebiedsuitwerking veenschap en omgeving.
- Ontwikkelingsvisie Landbouwonwikkelingsgebieden Twenterand doet uitspraken over het landschap in het LOG, LOP-Twenterand sluit hierbij aan.

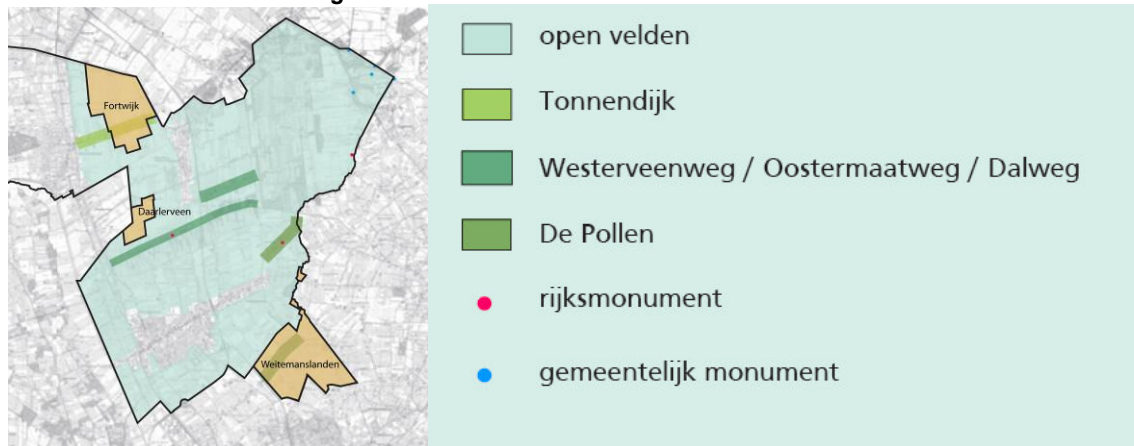
In het toetsingskader is voor de Landbouwonwikkelingsgebieden in zijn algemeenheid het volgende opgenomen.

Ontwikkeling	Kenmerken	Potentiele meerwaarde voor het landschap
Intensieve veehouderij erven Landbouwonwikkelingsgebied, Sterlocaties.	• Functionele en flexibele opzet op voldoende grote bouwblokken (grootschalig, ruimte om te boeren) • Vestiging langs linten of los in het landschap • Autonoom	• Nieuwe landschappelijke identiteit, contrasten door opschaling met kleinschalig landschap • Versterken van de orthogonale (rechthoekige) structuren/ landschappelijk casco

Na deze beschrijving op landschapsniveau wordt hieronder ingezoomd op de gewenste ontwikkeling op het niveau van welstand (Welstandsnota 2004). Binnen het veenlandschap zijn vier deelgebieden te onderscheiden (een open ruimte en drie typen linten, zie figuur):

²⁰ De gemeenteraad van Ommen is voornemens die functietoekenning te laten vervallen dan wel minder planologische mogelijkheden te bieden.

- Een groot open veld. Dit betreft alle drie de LOG's;
- Het meest noordelijke lint is De Tonnendijk. Deze is gelegen in het LOG Fortwijk;
- De drie linten Dalweg, Westerveenweg en Oostermaatweg die ten tijde van de ruilverkaveling zijn aangelegd vertonen ruimtelijk veel overeenkomsten. Voor alle drie gelden dezelfde welstandsregels. Alleen de Oostermaatweg is gelegen in een LOG (Weitemanslanden);
- Het compacte lintdorp De Pollen is ontstaan op een uitloper van een zandrug, langs de doorgaande weg van Vriezenveen naar Bruinehaar.

Kaart 4.15 Gebiedsindeling

Bron: Welstandsnota Twenterand 2004

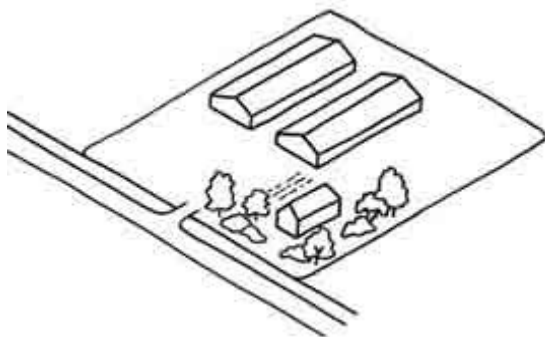
Alleen de voor de LOG's relevante delen worden beschreven. Eerst aandacht voor de ontwikkeling van het open gebied in de drie LOG gebieden buiten de linten. Vervolgens wordt via beschrijving van de linten uiteindelijk wordt ingezoomd op de welstandscriteria op erf niveau (zowel op het niveau van bebouwing als van landschappelijke inpassing).

Ad 1. Open velden, behoud openheid

Beschrijving

De in de velden gelegen boerderijen hebben een forse maat. Naast het woonhuis staan één of meer grote schuren of stallen. De situering van de bijgebouwen varieert momenteel. Soms staan ze naast het woonhuis, soms er voor, dan weer erachter.

Plaatsing achter de voorgevel van het woonhuis of helemaal achter het huis heeft de voorkeur. De grote schuren en stallen kunnen achter op de kavel kaal in het open veld staan. Deze grote objecten passen bij de weidsheid en het landbouwkundige karakter van het landschap. Het erf rondom het woonhuis mag vriendelijker van karakter worden. Een goede beplanting helpt daarbij.

Figuur 4.14 Erf met stallen vrij in het veld

Welstandscriteria

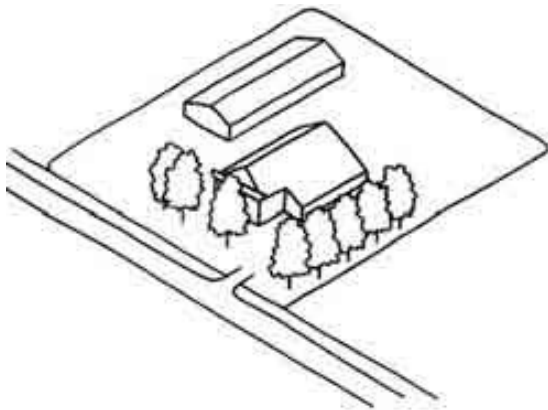
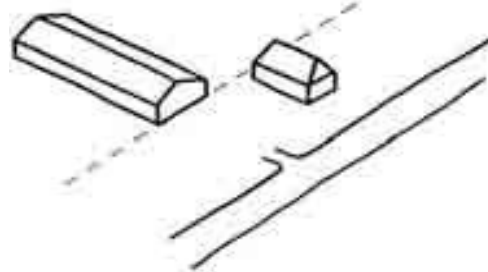
- De bijgebouwen staan achter de voorgevellijn van de woning.

Erfinrichting

- De erfbepanting staat rond de woning.
- Nieuwe grote stallen staan vrij in het veldwoonhuis mag vriendelijker van karakter worden.

Ad 2. Tonnendijk, agrarisch lint, ruimte voor grotere nieuwe landbouwbedrijven (pag. 76)**Beschrijving**

Langs de Tonnendijk staan de boerderijen los van elkaar waardoor er doorzichten zijn naar het achterliggende veenlandschap. Behoud van dit transparante karakter is uitgangspunt voor de toekomstige ontwikkelingen. De situering van de gebouwen op het erf en de erfinrichting spelen bij de beleving een rol. Het situeren van de woon- en bedrijfsgebouwen met de nokrichting haaks op de weg geeft een verwijzing naar het achterliggend veld. Typerend voor dit lint is ook dat de woonhuizen met de voorkanten naar de weg staan en de bijgebouwen daarachter. Kenmerkend zijn de solitaire bomen of boomgroepen rond het woonhuis. Het ontbreken van erfafscheidingen maakt het mogelijk om vanaf de openbare weg over het erf naar het achtergelegen agrarisch gebied te kijken.

Figuur 4.15 Bomen rond woning**Figuur 4.16 Nokrichting haaks op de woning
Bijgebouwen achter de woning****Welstandscriteria**

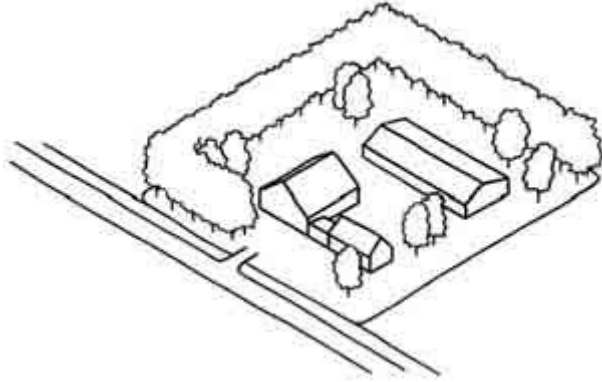
- Tussen de kavels zijn er ruime doorzichten naar het achterliggende landschap.
- De voorgevel van de woning is op de weg gericht, bijgebouwen staan achter de woning.
- De nokrichting van bebouwing staat haaks op de weg.

Erfinrichting

- Rond het voorhuis/de woning staan bomen.

Ad 3. Oostermaatweg: behoud van het oorspronkelijke karakter ruilverkavelingslint**Beschrijving**

De ruilverkavelingslinten kennen ruime doorzichten, tussen de boerderijen door, naar het achterliggende open gebied. De erven zijn compact, de bebouwing is rood gekleurd. De compacte opzet wordt versterkt door een groene beplantingszoom rondom. Leidraad voor de toekomstige ontwikkelingen van het lint is het behoud van de genoemde kenmerken.

Figuur 4.17 Erfbeplanting rond agrarische bedrijven**Welstandscriteria**

- Tussen de kavels blijft ruimte voor doorkijken naar achterliggende landschap.
- De erven kennen een compacte opzet.
- De bebouwingsmassa staat in een goede verhouding tot de erfbeplanting.
- De voorkanten van de woningen staan aan de weg, de bijgebouwen staan achter de voor-gevelrooilijn.
- Voor de gevel en de kap van de bebouwing worden 'rode' kleuren gebruikt.

Erfinrichting

- De erven zijn rondom beplant.

4.10 Water**Conclusie**

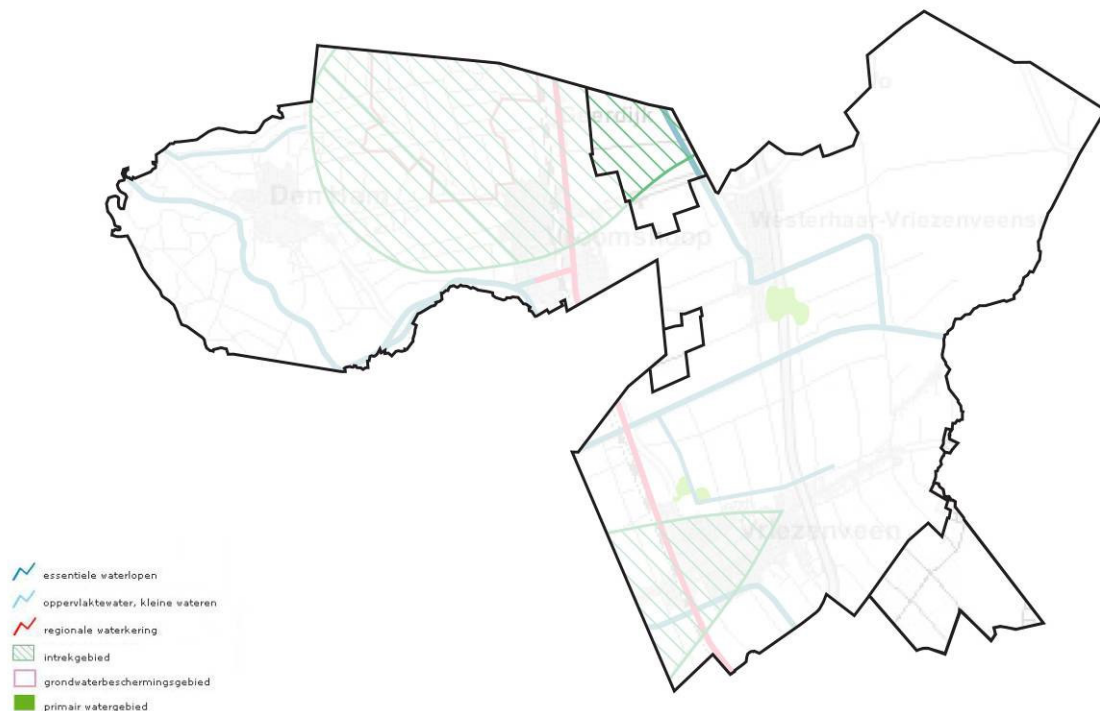
Voor nieuwe intensieve veehouderijbedrijven wordt door het waterschap een stand-still beginsel gehanteerd ten aanzien van de lozing van bedrijfswater en de invloed op het watersysteem. Dat betekent dat er geen verslechtering van de huidige waterkwaliteit mag optreden. Door het toepassen van de nieuwste technieken verwacht het waterschap dat als een bedrijf zich verplaatst het effect voor het watersysteem per saldo zal verbeteren.

Ten noordwesten van Vroomshoop ligt het grondwaterbeschermingsgebied van de waterwinning Hammerflier. Behalve dat in Fortwijk een intrekgebied is gelegen (Hammerflier), zijn er voor Fortwijk, Daalerveen en Weitemanslanden geen bijzonderheden ten aanzien van de drinkwatervoorziening.

Ten aanzien van de waterveiligheid, waterlopen en waterberging zijn er voor de drie gebieden geen bijzonderheden te noemen.

Huidige situatie**Oppervlaktewater**

De gemeente Twenterand ligt voornamelijk in het benedenstroomse deel van het stroomgebied van de Stads Regge. Een klein deel in het noorden valt onder de Laagland Regge (Hammerwetering en subwatersysteem van de Hammerwetering) en een ander deel onder het watersysteem van de Vecht (Geesters Stroomkanaal en Engbertsdijksvenen). In de veengebieden rondom Vriezenveen worden de peilen gehandhaafd met stuwen. Dit geldt ook voor het gebied rondom Den Ham.

Kaart 4.16 Grondwaterbeschermingsgebied en intrekgebied waterwinning Hammerflier**Waterveiligheid**

Ook ten aanzien van de waterveiligheid, waterlopen en waterberging zijn er voor de drie gebieden geen bijzonderheden te noemen.

Waterkwaliteit

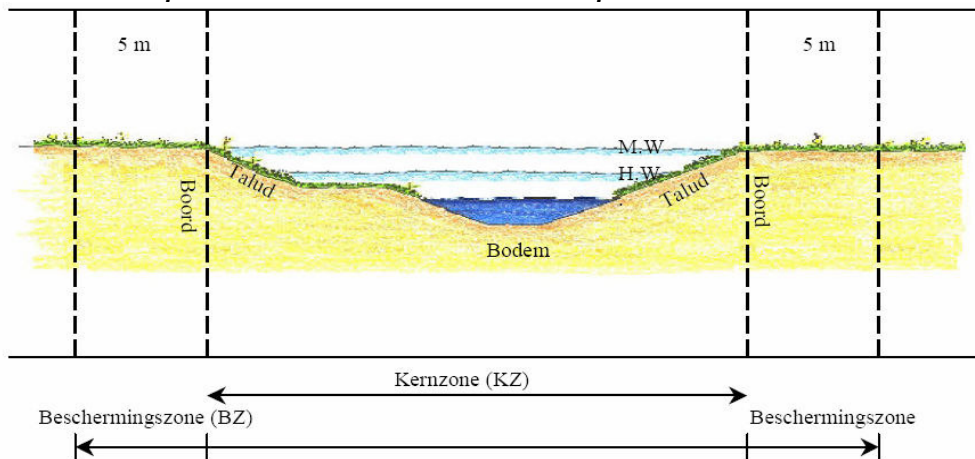
De waterkwaliteit in de hoofdwateren wordt sterk beïnvloed door de doorvoer van het stedelijk water. Vanuit het gebied zelf is natuurlijk ook beïnvloeding door het ruimtegebruik. Zo komen vanuit de bebouwde omgeving met name zware metalen en PAK's in het watersysteem. Vanuit de landbouw kunnen dat fosfaten, ammoniak, nitraten en bestrijdingsmiddelen zijn. Uit waterkwaliteitsmetingen van het waterschap blijkt dat het water in het algemeen voedselrijk is. De informatie is echter onvoldoende om exacter de huidige situatie en de knelpunten in de waterkwaliteit aan te geven.

Waterbodems

In het kader van het baggerplan is onderzoek gedaan naar de kwaliteit van waterbodems in de bebouwde omgeving. De resultaten zijn getoetst aan de normen uit de Vierde Nota Waterhuis houding. Uit het onderzoek blijkt dat waterbodems voorkomen die in meer of mindere mate verontreinigd zijn. Gedetailleerde informatie over ligging en type van verontreinigingen is opgenomen in het baggerplan.

Waterlopen

In de plangebieden liggen waterlopen die worden beheerd door het Waterschap Regge en Dinkel. De waterlopen zijn van essentieel belang voor het waterbeheer in en rond de plangebieden en zijn daarom in de leggers van het waterschap opgenomen. Op de kernzone en de beschermingszones zijn de gebods- en verbodsbepalingen van de Keur van het waterschap van toepassing. Voor het uitvoeren van werken in de keurzones is watervergunning van het waterschap Regge en Dinkel nodig. De beschermingszones, in principe 5 m breed, dienen o.a. toegankelijk te zijn voor (groot) onderhoud van de waterlopen.

Figuur 4.19 Principeschets keurzones van een waterloop

M.W. = maximum waterpeil@ (waterstand 1 à 2 dagen per 50 tot 100 jaar)

H.W. = hoog waterpeil@ (waterstand 1 dag per jaar)

Retentie

Om de vereiste ruimte voor water in extreme omstandigheden te borgen is de retentiecompensatiekaart opgesteld en in het Waterbeheerplan 2010-2015 opgenomen. Als (bouw)activiteiten leiden tot vermindering van de benodigde berging zoals aangegeven op deze kaart, dan moet deze verminderde berging (m3) worden gecompenseerd. Deze toetsing zal als onderdeel van de watertoets worden uitgevoerd. Het LOG 'Weitemanslanden' bestaat voor een groot gedeelte uit retentiecompensatiegebied. Het betreft een gebied met water-op-het-maaiveld in situaties tussen eens per 10 en eens per 100 jaar, waarbij het retetievolume dat verloren gaat door (bouw)activiteiten zal worden gecompenseerd door het waterschap.

Bovendien voert het waterschap in de LOG's het beleid, dat de landbouw het primaat heeft boven de overige ruimtelijke functies. Ook dat is voor het waterschap een reden om bij vermindering van het retetievolume als gevolg van landbouwkundige ontwikkelingen de compensatieverplichting niet bij de initiatiefnemer neer te leggen.

De retentiecompensatie wordt bij voorkeur in het plangebied uitgevoerd. Bij het zoeken naar een locatie voor vervangende berging dient bedacht te worden dat het gaat om incidentele inundaties. Hiermee zijn er kansen voor combinatie met andere functies.

Voorkoming wateroverlast bij bebouwing

Om wateroverlast bij de bebouwing te voorkomen, adviseert het waterschap de bebouwing op voldoende hoogte aan te leggen. Met name in het LOG 'Weitemanslanden' betreft het de bovengenoemde 'water-op-het-maaiveld-situaties' tussen eens per 10 en eens per 100 jaar.

Autonome ontwikkeling

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moeten de contacten tussen waterbeheerders en gemeente geïntensiveerd te worden om in het bijzonder op het gebied van ruimtelijke ordening tot optimale inpassing van nieuwe plannen te kunnen komen. Verder worden bedrijven gestimuleerd om besparende maatregelen te treffen.

Oppervlakte- en grondwater

In samenhang met het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime wordt nagegaan of het peilbeheer in de agrarische gebieden aangepast moet worden. Vaak gaat het dan om peilbeheer dat meer is afgestemd op het verloop van de grondwaterstanden. Het waterschap zal het initiatief nemen om het peilbeheer te wijzigen en eventueel peilbesluiten te nemen.

Waterwinning

Ook voor het intrekgebied in Fortwijk zal het waterschap de regie voeren om eventueel maatregelen te nemen die gericht zijn op de gewenste grond- en oppervlaktewatersituatie in dit gebied. Grootschalige ruimtelijke ingrepen die het risico van grondwaterverontreiniging met zich meebrengen, worden in de intrekgebieden geweerd, of er moeten voorzieningen worden getroffen.

Het ruimtelijk beleid van provincie Overijssel (Omgevingsvisie, 2009) en van gemeenten en waterschappen richt zich op het weren of regelen van strijdige functies en het bevorderen van harmoniserende functies binnen de beschermings- en intrekgebieden van de grondwaterwinningen. Nieuwe ruimtelijke functies die een risico vormen voor de kwaliteit van het grondwater zijn slechts toegestaan wanneer hiermee, ten opzichte van de bestaande functie, een verbetering van de beschermingssituatie wordt bereikt.

Locaties waar grondwater voor drinkwatervoorziening aan de bodem wordt onttrokken moeten afdoende worden beschermd. Er worden beperkingen gesteld aan activiteiten en ruimtelijke functies in het zgn. grondwaterbeschermingsgebied en in mindere mate in het zgn. intrekgebied. Activiteiten en functies die de kwaliteit van het grondwater negatief beïnvloeden, worden geweerd, of er moeten voorzieningen worden getroffen. Het belang van het water is hier kaderstellend. Voor grote risicovolle functies, zoals ondermeer intensieve veehouderij, geldt het stand-still principe. Dit betekent dat nieuwvestiging van intensieve veehouderij alleen mogelijk is binnen een intrekgebied wanneer de risico's voor drinkwater niet toenemen.

Waterkwaliteit

Voor nieuwe intensieve veehouderijbedrijven wordt door het waterschap een stand-still beginsel gehanteerd ten aanzien van de lozing van bedrijfswater en de invloed op het watersysteem. Dat betekent dat er geen verslechtering van de huidige waterkwaliteit mag optreden. Door het toepassen van de nieuwste technieken verwacht het waterschap dat als een bedrijf zich verplaatst het effect voor het grondwater per saldo zal verbeteren.

4.11 Verkeer**Conclusie**

De landbouwontwikkelingsgebieden zijn goed bereikbaar via de stroom- en gebiedsontsluitingswegen. De toekomstige ontwikkeling van de infrastructuur rond Vriezenveen heeft geen of weinig invloed op de bereikbaarheid van de landbouwontwikkelingsgebieden.

Aandachtspunt voor de verkeersveiligheid is de geringe breedte van de verharding (in combinatie met onvoldoende passeerplaatsen/inritten). Voor passerende vrachtwagens en agrarisch verkeer is deze breedte nu eigenlijk al te smal. In relatie tot de ontwikkeling van de landbouwontwikkelingsgebieden met toenemende aantallen voertuigen zal deze situatie slechter worden. Door de autonome proces van verbreding van (landbouw) voertuigen kan er op de erftoegangswegen wel een subjectief gevoel van onveiligheid ontstaan bij fietsers.

Huidige situatie*Infrastructuur*

Binnen de gemeente zijn enkele stroom- en gebiedsontsluitingswegen aanwezig, te weten de N36 en N750 (noord-zuid verbindingen), de Hammerweg/Tonnendijk/Vroomshoopseweg/-Sibculoseweg (oost-west verbinding), en de Oosterweilandweg/Almeloseweg (zuid-oostelijk gebied richting Almelo).

De landbouwontwikkelingsgebieden zijn goed bereikbaar via deze stroom- en gebiedsontsluitingswegen.

- LOG Fortwijk: via N36 en Sibculoseweg (woonkern Westerhaar), Vroomshoopseweg en Tonnendijk/Hammerdijk/Fortwijk.
- LOG Daarlerveen: via N36 en Sibculoseweg (woonkern Westerhaar), Vroomshoopseweg, Tonnendijk, N750 (woonkern Daarlerveen) en Nieuwe weg/Nonkeswijk.
- LOG Weitemanslanden: via N36 en Oosterweilandweg/Almeloseweg, Oostermaatweg/Blankenbergerweg/Boslandweg/Weitemansweg.

Binnen de landbouwontwikkelingsgebieden zijn alleen gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen aanwezig. De Tonnendijk die in het LOG Fortwijk is gelegen, is een gebiedsontsluitingsweg A. Alle overige wegen in de landbouwontwikkelingsgebieden zijn aangemerkt als erftoegangswegen. Met uitzondering van de tonnendijk zijn deze wegen afgebakend tot 60 km/uur zones. Vanuit gebruik en intensiteit is er geen noodzaak aanvullende 60 km/uur maatregelen te treffen.

Volgens het Handboek Wegontwerp – Erftoegangswegen van CROW (2002) varieert het gebruik van erftoegangswegen in termen van verkeersintensiteiten van enkele honderden voertuigen per dag tot 5.000 à 6.000 voertuigen. Bij de hoge genoemde intensiteit is vaak sprake van een (gemeentelijke) verbindingsweg tussen woonkernen. Bij enkele honderden voertuigen per dag levert een rijbaanbreedte van 3,50 meter geen problemen op. Bij een intensiteit van 1.000 of meer voertuigen is de kans op bermschade erg groot en dient een bredere verharding te worden aangelegd. Er dient dus een duidelijke relatie te worden gelegd tussen intensiteit en verhardingsbreedte. Uit gemeentelijke gegevens blijkt dat de gemeten intensiteiten ruim blijven binnen de uitgangspunten van de CROW.

Wel kennen de aanwezige erftoegangswegen een beperkte verhardingsbreedte (bijvoorbeeld Fortwijk, Hammerdijk, Nieuweweg: 3.20 m). Dit kan gevaar opleveren voor passerende vrachtauto's (gevaar van wegzakken in de berm) in combinatie met het ontbreken van voldoende passerplaatsen/inritten. Verbreding is uit oogpunt van veiligheid gewenst indien door ontwikkeling van de landbouwontwikkelingsgebieden het aantal bedrijven en daarmee het aantal toe- en afleverende vrachtauto's gaat toenemen. Ook vanuit het oogpunt van kwaliteit en functie van de wegbermen zijn maatregelen dan gewenst.

Onderstaande tabel geeft een indicatie van het aantal transportbewegingen bij verschillende typen intensieve veehouderijbedrijven. Uit deze tabellen kan worden afgeleid dat de toename van het aantal verkeersbewegingen bij de vestiging van een intensief veehouderijbedrijf laag is.

Tabel 4.6 Globale indicatie transportbewegingen

Bedrijf met 5000 mestvarkens. (Drie rondes varkens/jaar)								
Voertransport	aantal dierplaatsen	Kg voer per dier per jaar	Aantal rondes	Totaal Kg	Totaal ton per jaar	Ton per vrachtauto	Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoersbewegingen
	5.000	240	3	3.600.000	3.600	36	100	200
Diertransport	aantal dieren	Aantal dieren per vracht					Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoersbewegingen
-aanvoer biggen	15.000	200					75	150
-afvoer varkens	15.000	125					120	240
Mesttransport	aantal dierplaatsen	M3 mest per dierplaats per jaar	(1m3=1 ton)		Totaal ton per jaar		Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoersbewegingen
	5.000	1,2			6.000	36	167	333
			Totaal aantal vervoersbewegingen per jaar:					923
			Aantal vervoersbewegingen per week:					18
			Aantal vervoersbewegingen per werkdag:					4
Bedrijf met 100.000 vleeskuikenplaatsen (6,5 rondes kuikens/jaar)								
Voertransport	aantal dierplaatsen	Kg voer per kuikenplaats per jaar	Aantal rondes	Totaal Kg	Totaal ton per jaar	Ton per vrachtauto	Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoersbewegingen
	100.000	3,7	6,5	2.405.000	2405	36	67	134
Diertransport	aantal dieren	Aantal dieren per vracht					Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoersbewegingen
-aanvoer kuikens	650.000	100.000					7	13
-afvoer vleeskuikens	650.000	10.000					65	130
Mesttransport	aantal dierplaatsen	Kg mest per dierplaats per jaar			Totaal ton per jaar		Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoersbewegingen
	100.000	11		1.100.000	1100	20	55	110
Aanvoer strooisel	1 vrachtwagen per ronde kuikens						7	13
			Totaal aantal vervoersbewegingen per jaar:					400
			Aantal vervoersbewegingen per week:					8
			Aantal vervoersbewegingen per werkdag:					2

Bron: Informatiebundel Schetsschuit LOG Beemte-Vaassen, DLG, 2007

Verkeersveiligheid

Op de erftoegangswegen maken de fietser en overig langzaam (gemotoriseerd) verkeer in beginsel gebruik van de rijbaan. De afwikkeling van (veel) fietsers op een rijloper van circa 3,50 meter wordt bij relatief lage intensiteiten als duurzaam veilig aangemerkt. Bij relatief hoge intensiteiten kan het niet als duurzaam veilig worden aangemerkt. De huidige verhardingsbreedtes van 3.20 m voldoen hier niet aan. Bij een toename van het (brede) agrarisch- en vrachtautoverkeer wordt deze situatie slechter.

Autonome ontwikkeling

Infrastructuur

Voor de kern Vriezenveen heeft de gemeente een verkeersvisie opgesteld waarin maatregelen worden beschreven die de kern Vriezenveen te ontlasten. Daarvoor zijn een noordelijke rondweg en een ontbrekende schakel aan de zuidzijde van de kern in beeld.

In de visie is voor het landbouwverkeer aangegeven dat het zaak is dat het verkeer dat oost-west georiënteerd is, zoveel mogelijk gebruik maakt van routes die de kern van Vriezenveen mijden. De noordelijke ontsluiting biedt hiervoor een goede mogelijkheid. Het landbouwverkeer aan de zuidkant van Vriezenveen kan wellicht gebruik maken van een toekomstige verbinding tussen de Westerweilandweg en de Almelseweg, parallel aan de Rijksweg 36. Voor de ontsluiting van de landbouwontwikkelingsgebieden is dit echter nauwelijks van belang.

De erftoegangswegen in de landbouwontwikkelingsgebieden voldoen aan de uitgangspunten, zoals aangegeven door CROW. Er geldt dan ook dat de vestiging van een beperkt aantal intensieve veehouderijbedrijven niet zal leiden tot een dusdanige toename van verkeersbewegingen dat er meer schade aan bermen zal optreden dan bij een autonome ontwikkeling. Er kan met andere woorden geconcludeerd worden dat verbreding van het verhardingsoppervlak enkel nodig is, indien dit in de huidige situatie ook al nodig is.

De gevolgen van extra vervoersbewegingen op de constructie van de weg is afhankelijk van de huidige constructie van de weg en het huidige gebruik van de weg. Bekend is dat de bestaande infrastructuur in de landbouwontwikkelingsgebieden een beperkte verhardingsdikte heeft. Om negatieve gevolgen van extra vervoersbewegingen op de constructie van de weg te voorkomen zal de constructie verbeterd moeten worden.

Verkeersveiligheid

Op basis van de bestaande verhardingsbreedtes (< 3,50 m) is ook bij de huidige lage intensiteiten geen sprake van een typering 'duurzaam veilig'.

Bij lage intensiteiten zal de verkeersveiligheidssituatie zich, onafhankelijk van de intensiteiten, eerder richten op de (beperkte) breedte van de looper en de steeds verder toenemende breedte van de (landbouw)voertuigen. Voor fietsers kunnen in deze situatie subjectieve gevoelens van verkeersonveiligheid optreden.

Op basis van de aanwezige verhardingsbreedtes is voor passerend agrarisch- en vrachtauto-verkeer geen sprake van een veilige situatie (noodzaak tot uitwijken in de onverharde berm).

4.12 Archeologie

Conclusie

De drie landbouwontwikkelingsgebieden hebben overwegend een lage archeologische verwachtingswaarde. In Fortwijk en Weitemanslanden zijn gebiedjes met middelhoge archeologische verwachtingswaarde aanwezig. Die moeten planologisch worden beschermd.

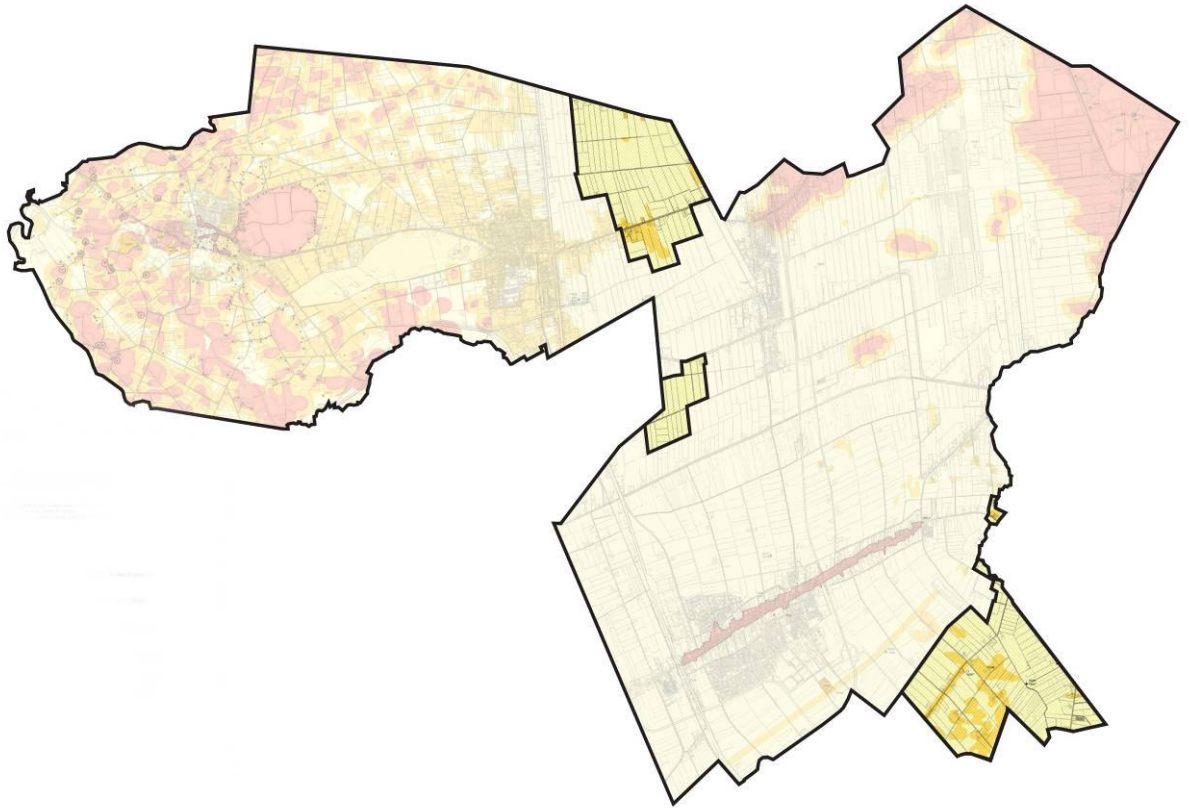
In Weitemanslanden zijn een drietal archeologische vindplaatsen aangegeven waarvan een met administratieve plaatsing. Er is in de landbouwontwikkelingsgebieden geen sprake van archeologische rijksmonumenten, gemeentelijk archeologische monumenten of AMK-terreinen.

Voor alle landbouwontwikkelingsgebieden geldt dat de grond (mogelijk) verstoord is. Als de verstoring tot onder het archeologisch relevante niveau heeft plaatsgevonden in het verleden, dan is archeologisch onderzoek niet verplicht. Bij verstoringen tot boven het archeologisch relevante niveau is het beleid behorend bij de archeologische verwachtingswaarde van toepassing.

Huidige situatie

In 2007 heeft de gemeente Twenterand een archeologische inventarisatie laten uitvoeren. Naar aanleiding hiervan is een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart opgesteld. Uit die gegevens blijkt dat het buitengebied van de gemeente Twenterand overwegend een lage archeologische verwachtingswaarde laat zien. De uitzondering hierop is het westen en het noordoosten van de gemeente. In dat deel van de gemeente is sprake middelhoge en hoge verwachtingswaarden. Het gaat hierbij dan voornamelijk om dekzandruggeten, stuwwallen en esker.

Kaart 4.17 Archeologische verwachtingswaarde

Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart Gemeente Twenterand

LEGENDA

Rijksmonumenten

 beschermd monument (0)

Overige AMK-terreinen

 zeer hoge waarde (0)

 hoge waarde (4)

 van waarde (0)

Beleidsadvies

Geen enkele bodemverstorende activiteiten toegestaan. Behoud in situ is uitgangspunt. Alle bodemverstorende activiteiten zijn vergunningsplichtig (aanvraag bij RACM)

Streven naar behoud in situ. Indien niet mogelijk, dan dient archeologisch onderzoek plaats te vinden. Ingrenen met een oppervlakte kleiner dan 100 m² zijn vrijgesteld van onderzoek

Archeologische verwachting

 hoge verwachting

 hoge verwachting bij cultuurhistorisch element of in dorpskern

 middelhoge verwachting

 lage verwachting

 verstoringen

Beleidsadvies

Bij ingrenen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte gelijk aan of groter dan 2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrenen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte gelijk aan of groter dan 100 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk

Bij ingrenen dieper dan 40 cm en met een oppervlakte gelijk aan of groter dan 2500 m² is archeologisch onderzoek noodzakelijk

geen archeologisch onderzoek noodzakelijk mits:
- planlocatie geheel in een lage verwachtingszone ligt
- grenzend aan de planlocatie geen waardevol archeologisch terrein aanwezig is

- Bij bestaande verstoringen dieper dan archeologische laag: geen archeologisch onderzoek noodzakelijk
- Bij bestaande verstoringen ondieper dan archeologische laag: archeologisch onderzoek noodzakelijk

overig

 archeologische vindplaats

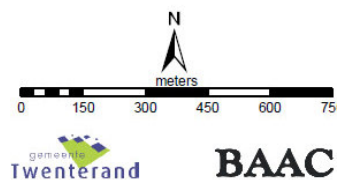
 archeologische vindplaats met administratieve plaatsing

 verspreide bebouwing in 1832

 gemeentegrens

 topografie (beeldrecht: Topografische Dienst)

Versie 1.1 27-08-2007
Project V-07.0181
Opdrachtgever: Gemeente Twenterand

Voor Fortwijk geldt een overwegend lage archeologische verwachtingswaarde en is grotendeels verstoord. Er is hier sprake van de landschapseenheden beekdal en dekzandwelling en het is grotendeels afgedekt met veen. Op enkele locaties bevinden zich dekzandruggen. Hier geldt een middelhoge verwachtingswaarde voor. Er is geen sprake van archeologische rijksmonumenten, gemeentelijk archeologische monumenten of AMK-terreinen.

Daalerveen wordt ook gekenmerkt door de landschapseenheden beekdal en dekzandwieling en laat in zijn geheel een lage archeologische verwachtingswaarde zien. Het verstoorte landschapsonwikkelingsgebied is afgedekt met veen.

Bij Weitemanslanden is eveneens grotendeels sprake van een lage archeologische verwachtingswaarde en is ook in zijn geheel verstoort. Net als bij de andere gebieden is ook hier sprake van de landschapseenheden beekdal en dekzandwieling. Op een aantal plekken komt dekzandruggen voor en hier geldt een middelhoge verwachtingswaarde voor. In dit gebied zijn een drietal archeologische vindplaatsen aangegeven waarvan een met administratieve plaatsing. Er is geen sprake van archeologische rijksmonumenten, gemeentelijk archeologische monumenten of AMK-terreinen.

Autonome ontwikkeling

Het beleid van de gemeente Twenterand ten aanzien van de archeologische verwachtingen is het behoud van de archeologische waarden in de originele context na te streven.

Fortwijk en Weitemanslanden zijn gebieden met deels middelhoge archeologische verwachtingen. Die moeten planologisch beschermd worden door opname in een bestemmingsplan voor het gebied waarin zij gelegen zijn. Bij ontwikkelingen op deze terreinen heeft inpassing van archeologische waarden te allen tijde de voorkeur. Bodemversturende activiteiten of grootschalige dan wel langdurige grondwaterpeilverlagingen worden niet toegestaan, tenzij met behulp van een archeologisch onderzoek kan worden aangetoond dat er geen archeologische resten worden bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling. Plangebieden met een verstoringsdiepte van maximaal 40 cm beneden maaiveld of met een oppervlak van maximaal 2500 m² zijn vrijgesteld van onderzoek.

Voor Daalerveen in zijn geheel en grote delen van Fortwijk en Weitemanslanden is in beginsel geen onderzoek noodzakelijk bij ontwikkelingen in deze gebieden. Als een plangebied echter meerdere verwachtingswaarden kent dan is archeologisch onderzoek wel verplicht. Ook als er archeologische waardevolle resten bekend zijn die grenzen aan een plangebied met lage verwachtingen is archeologisch onderzoek verplicht. Plangebieden met een verstoringsdiepte van maximaal 40 cm beneden maaiveld of met een oppervlak van maximaal 2500 m² zijn vrijgesteld van onderzoek.

Voor alle landbouwonwikkelingsgebieden geldt dat de grond (mogelijk) verstoort is. Of er een archeologisch onderzoek plaats dient te vinden is afhankelijk van de verwachtingswaarde die voor het gebied van toepassing is. De exacte aard en diepte van de verstoringen moeten eerst in kaart worden gebracht. Als de verstoring tot onder het archeologisch relevante niveau heeft plaatsgevonden in het verleden, dan is archeologisch onderzoek niet verplicht. Bij verstoringen tot boven het archeologisch relevante niveau is het beleid behorend bij de archeologische verwachtingswaarde van toepassing.

4.13 Bodem

Conclusie

Het buitengebied is niet gezoneerd en derhalve is de bodemkwaliteit hiervan niet in kaart gebracht. In alle landbouwonwikkelingsgebieden bevinden zich wel zones bermgrond langs asfaltwegen, bermgrond langs elementverhardingen en sloten. Voor de bermgrond langs asfaltwegen geldt dat er sprake is van lichte verontreiniging met PAK (> 2xSW1). De andere twee zones voldoen aan de streefwaarden (SW1) of aan de eisen van MVR-grond en worden ook beleidsmatig als 'schone grond' gezien. Voor nieuwe ontwikkelingen moet worden voldaan aan de vigerende regelgeving. Er zijn op voorhand geen bijzondere belemmeringen voor de ontwikkeling van intensieve veehouderij.

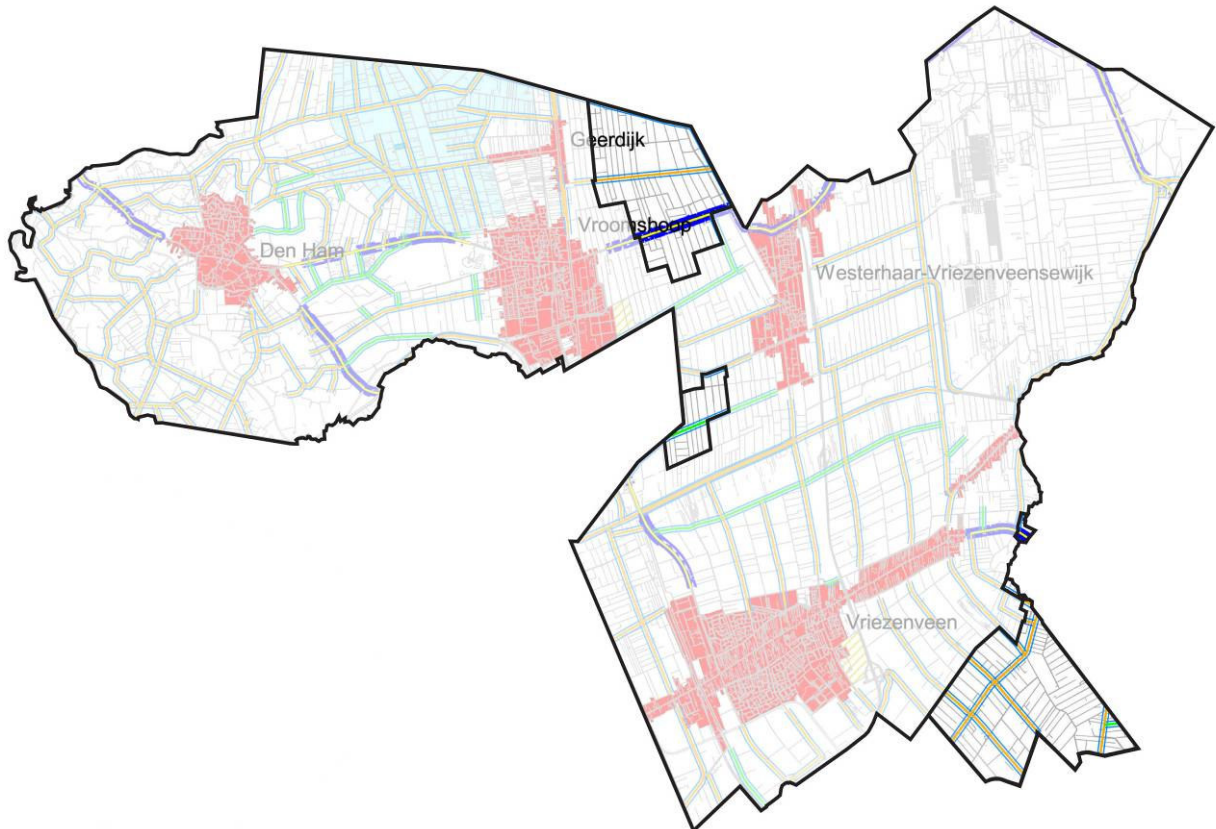
Huidige situatie

De bodemkwaliteit is in de gemeente Twenterand gedeeltelijk in kaart gebracht. Het gaat hierbij om zones stedelijk gebied, bermgrond langs asfaltwegen, bermgrond langs elementverharding en sloten. Dit is weergegeven op de Bodemkwaliteitskaart van de gemeente Twenterand.

Het buitengebied is niet gezoneerd en derhalve is de bodemkwaliteit hiervan niet in kaart gebracht. In 2010 wordt het bodembeleid geactualiseerd waarin het buitengebied ook wordt meegenomen.

In alle landbouwonwikkelingsgebieden bevinden zich de zones bermgrond langs asfaltwegen, bermgrond langs elementverhardingen en sloten. Dit blijkt uit de Bodemkwaliteitskaart en grondstromenplan van de gemeente Twenterand. Voor de bermgrond langs asfaltwegen geldt dat er sprake is van lichte verontreiniging met PAK ($> 2 \times \text{SW1}$). De andere twee zones voldoen aan de streefwaarden (SW1) of aan de eisen van MVR-grond en worden ook beleidsmatig als 'schone grond' gezien.

Kaart 4.18 Kaart bodemzonering

toepassingszone →							
herkomstzone ↓		1	2	3	4	5	6
	1. Stedelijk gebied						
	2. Bermen langs asfaltwegen						
	3. Bermen langs wegen met elementenverharding						
	4. Sloten						
	5. Provinciale bermen						
	6. Provinciale sloten						
		grondverzet toegestaan zonder voorafgaande partijkeuring					
		grondverzet niet mogelijk tenzij de resultaten van een partijkeuring uitwijzen dat er sprake is van een vergelijkbare bodemkwaliteit					

Legenda	
Definitieve zonering	
1	 Stedelijk gebied
	 Bedrijven, toekomstig (niet gezoneerd)
	 Niet gezoneerd
2	 Wegbermen langs asfaltverharding
3	 Wegbermen langs elementenverharding
4	 Sloten
5	 Bermen provinciaal beheer
6	 Sloten provinciaal beheer
	 Waterwingebieden
	 Grondwaterbeschermingsgebieden

Autonome ontwikkeling

In het Bodembeleidsplan 2005-2010 van de gemeente Twenterand wordt nader invulling geven aan een van de doelstellingen van het NMP 3 om de bodem duurzaam te beheren. Op basis van het Bodembeleidsplan is de autonome ontwikkeling in kaart gebracht. Hier staat in omgeschreven dat bij de aanvraag van een bouwvergunning, een rapport van een recent uitgevoerd bodemonderzoek moet worden overlegd. Op de locatie moet een vooronderzoek conform NVN 5725 worden uitgevoerd. Hieruit volgt dan de onderzoeksstrategie (verdacht dan wel onverdacht) voor het uit te voeren verkennende bodemonderzoek conform NEN 5740. Uit het beleidsplan blijkt dat slechts in bepaalde situaties ontheffing mogelijk is. Het gaat dan om kleine uitbreidingen (maximaal 50m²) en om bouwvergunningvrije of licht bouwvergunningplichtige bouwwerken. Er kan ook ontheffing voor bodemonderzoek worden verleend als mensen maximaal 2 uren per dag in het bouwwerk verblijven. Ook als er een bruikbaar recent bodemonderzoek aanwezig is voor het plangebied kan er ontheffing worden verleend.

Bij een bestemmingsplanwijziging is het uitvoeren van zowel een vooronderzoek (conform NVN 5725) als een verkennend bodemonderzoek (conform NEN 5740) verplicht. In deze situatie is een ontheffing niet aan de orde.

Op grond van de Wm wordt een nul-onderzoek verlangd van bedrijven die bodembedreigende activiteiten uitvoeren. Hiermee moet de kwaliteit van de bodem ter plaatse van potentieel bodembedreigende activiteiten (bijvoorbeeld opslag/overslagplaatsen, ondergrondse tanks, vulpunten, olieafscijders en dergelijke) worden vastgelegd.

De gemeente Twenterand wil voorkomen dat er gebouwd gaat worden op grond waarin zich asbest bevindt. Om die reden moet in historisch bodemonderzoek verplicht naar asbest worden gekeken. Als een plangebied een asbestverdachte locatie is moet er bodemonderzoek worden gedaan conform NEN 5740 en 5707. Als er asbest is gevonden op een asbestverdachte locatie dan moet er een asbestonderzoek plaatsvinden op de bouwstof.

4.14 Externe veiligheid

Conclusie

In de landbouwontwikkelingsgebieden zijn er geen knelpunten met betrekking tot het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. Er zijn geen ontwikkelingen voorzien die deze situatie veranderen en belemmerend kunnen werken op de ontwikkeling van de intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden.

Algemeen

Doel van het externe veiligheidsbeleid van de gemeente Twenterand is om duidelijk te maken welke externe veiligheidsrisico's in de gemeente aanwezig zijn en hoe met deze en toekomstige risico's dient te worden omgegaan. Bij externe veiligheid wordt gekeken naar risicobronnen die invloed hebben op het plaatsgebonden- en groepsrisico. Deze risicobronnen bestaan uit risicovolle inrichtingen en transportassen en buisleidingen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen.

Huidige situatie

In het Externe Veiligheidsbeleid is aangegeven dat de gemeente een relatief beperkt risicoprofiel heeft. De gemeente Twenterand kent ten aanzien van risicobronnen een aantal BEVI-inrichtingen. Daarnaast is er ook een aantal bedrijven dat valt onder de drempelwaardenlijst. Met uitzondering van twee stationaire bronnen (LPG-tankstations), zijn er in de gemeente Twenterand geen knelpunten met betrekking tot het plaatsgebonden risico. Voor wat betreft het groepsrisico bestaan er geen knelpunten in de gemeente. In LOG Fortwijk is één risicobron gelegen.

Kaart 4.19 Externe veiligheid

Risicobronnen

- 1 Fortwijk 5
- 2 Hammerweg 75
- 3 Handelsweg 1
- 4 Hoofdweg 99
- 5 Ommerweg 51
- 6 Oosteinde 55
- 7 Rijksweg 36 Oostzijde
- 8 Rijksweg 36 Westzijde
- 9 Schoolstraat 14
- 10 Slenke 2
- 11 Tonnendijk 12-16
- 12 Vroomshoopseweg 23
- 13 Vroomshoopseweg 25
- 14 Vroomshoopseweg 31
- 15 Zwembadlaan 6
- 16 Tonnendijk (gasreducerstation > 40.000 m³/ uur)
- 17 Almelseweg (gasreducerstation < 40.000 m³/ uur)

Plaatsgebonden risicocontour $pr10^{-6}$
Invloedsgebied (1% letaal)

Bedrijventerreinen gemeente Twenterand

naam	bedrijfs categorieën
● A Weitzelpoort	categorie 1 t/m 4
● B Kanaaldijk-West	categorie 1 t/m 3
● C Almelseweg-Oost	categorie 1 t/m 3*)
● D Vriezendijk	categorie 1 t/m 3
● E Kroezenhoek (in ontwikkeling)	categorie 1 t/m 3*)
● F Revitalisering Lindervliet	categorie 1 t/m 3b*)
● G Zwolsekanaal	categorie 1 t/m 3
● H De Sluis	categorie 1 en 2
● I Vroomshoop-Oost (in ontwikkeling)	categorie 1 t/m 4a
● J Twistveen	categorie 1 t/m 3*)
● K Garstelanden	categorie 1 t/m 4*)
● L Vriezenveen Zuidoost (structuurvisie)	categorie 1 t/m 4
● M Vroomshoop (structuurvisie)	
*) Bedrijven en milieuzonering VNG uitgave 1999	

Toekomstige woningbouwlocaties

- I Uitbreiding Weemelanden
- II Kruidenwijk
- III Uitbreiding Zuidmaten
- IV Uitbreiding woningbouw Vroomshoop Oost

- Route gevaarlijke stoffen
- Leiding gasunie
- Leiding NAM

Ook het transport van gevaarlijke stoffen is een thema die valt binnen de externe veiligheid. Het gaat dan om transport van gevaarlijke stoffen over de weg en door buisleidingen. Het vervoer van gevaarlijke stoffen over water en over het spoor is in de gemeente Twenterand echter niet aan de orde. Door de gemeente lopen wel twee aardgastransportleidingen. Die lopen voornamelijk door het buitengebied van de gemeente Twenterand. Een van deze leidingen ligt langs de grens van Weitemanslanden. De ander is gedeeltelijk in Fortwijk gelegen.

Op basis van de vigerende normen treden hierbij geen knel- of aandachtspunten op. De gemeente Twenterand heeft een routing voor het vervoer van gevaarlijke stoffen ingesteld. Deze route is vastgesteld om het vervoer van gevaarlijke stoffen te kunnen structureren.

De ligging van hogedruk aardgastransportleidingen in de LOG's geeft mogelijk beperkingen op uitbreidings- en nieuwvestigingslocaties intensieve veehouderij.

Autonome ontwikkeling

Plaatsgebonden risico

In het landelijke gebied accepteert de gemeente een enigszins minder streng veiligheidsregime en is de komst van inrichtingen met enige risicobelasting op de omgeving onder voorwaarden mogelijk.

In nieuwe situaties dienen de 10-6 contouren binnen de inrichtingsgrenzen van risicovolle inrichtingen te blijven. Uitzondering op deze regel betreft situaties waarin de PR-10-6 contour:

- door het stimuleren van bronmaatregelen gereduceerd is, en
- daarna uitsluitend een gebied buiten de inrichtingsgrens inneemt waarbinnen nu en in de toekomst geen (beperkt) kwetsbare objecten gevestigd zullen worden.

Groepsrisico

- Het invloedsgebied van een risicobron dat geldt voor het bepalen van het groepsrisico mag niet over woongebieden vallen.
- Een toename van het groepsrisico wordt geaccepteerd, mits invulling wordt gegeven aan de verantwoordingsplicht voor het groepsrisico zoals opgenomen in het BEVI.
- De oriënterende waarde voor het groepsrisico wordt in nieuwe situaties als grenswaarde beschouwd. Overschrijding van de oriënterende waarde van het groepsrisico wordt dus niet geaccepteerd.

Effectbenadering

Risicobronnen die voldoen aan de eisen voor het plaatsgebonden risico en het groepsrisico kunnen bij een calamiteit wel schadelijke en letale (dodelijke) effecten voor de mens veroorzaken. In dergelijke gevallen dienen de te verwachten effecten ook in de beoordeling te worden betrokken. Vanuit het oogpunt van pro-actie en preventie dient te worden gekeken naar de mogelijkheden voor beperking, beheersing en bestrijding van effecten.

4.15 Gezondheid en intensieve veehouderij

Conclusie

Er is een toenemende maatschappelijke onrust over de gevolgen van de (groei van de) intensieve veehouderij op de volksgezondheid. Tot voor kort was een afstand van 100 meter tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en woonbestemmingen gebruikelijk. Op dit moment wordt door de GGD geadviseerd een grotere afstand aan te houden tussen intensieve veehouderij en bebouwing. Er is nog geen duidelijkheid over de daarbij te hanteren afstandsmaten, de adviezen variëren van 500 meter tot 3 kilometer. Gezien de gevolgen voor de volksgezondheid adviseren de GGD's zeer terughoudend om te gaan met kleine afstandsmaten. Eind 2010 of begin 2011 worden de resultaten verwacht van onderzoek door het ministerie van EL&I in deze materie.

Huidige situatie

Door het RIVM zijn verscheidene analyses uitgevoerd naar de effecten van de schaalvergroting van intensieve veehouderij op de volksgezondheid (RIVM rapport 609300006, januari 2008, en rapport 215011002, februari 2008). Enkele relevante conclusies uit deze studies zijn hieronder weergegeven.

De meeste studies die zijn verricht naar effecten op de gezondheid ten aanzien van intensieve veehouderij richten zich op werknemers, niet zozeer (of in veel mindere mate) op omwonenden.

Uit deze studies blijkt omwonenden tot een factor 1000 lager worden blootgesteld aan gezondheidsrisico's dan werknemers.

Ondanks het feit dat werknemers meer kans hebben op gezondheidsklachten (klachten aan luchtwegen, rillingen, transpiratie, koorts en gewrichtspijnen) hebben, rapporteren zij dit minder vaak dan omwonenden. Overigens blijkt dat een directe relatie tussen blootstelling aan specifieke componenten uit de intensieve veehouderij en de gezondheidsklachten vooralsnog niet valt te leggen.

Een mogelijk verband tussen grote bedrijven en het voorkomen en de verspreiding van infectieziekten (zoönosen) en antibioticumresistentie is op basis van de beschikbare literatuur niet eenvoudig vast te stellen. Er zijn diverse bedreigingen maar ook enkele kansen bij verdere schaalvergroting. De balans hangt sterk af van de wijze waarop de bedrijfsvoering en het stalconcept worden ingevuld. Bij groei van bedrijven zonder aanpassing van bedrijfsvoering en stalconcept zullen de bedreigingen de kansen van grote bedrijven overstijgen. Dit maakt het noodzakelijk extra voorwaarden te stellen aan megabedrijven. Op basis van de beschikbare gegevens lijkt het in ieder geval belangrijk om:

1. het antibioticumgebruik op bedrijven, megabedrijven in het bijzonder, zoveel mogelijk te beperken;
2. grote bedrijven op een bepaalde minimum afstand van elkaar te positioneren (het voorstel is 1 à 2 km, 500 meter wordt echter ook als richtlijn gehanteerd, o.a. provincie Overijssel, de motie Evering c.s., 25 juni 2008);
3. te voorkomen dat varkens en kippen op één groot bedrijf worden gecombineerd, en;
4. in het stalontwerp de risico's voor introductie en verspreiding van micro-organismen mee te nemen.

In verband met de recente uitbraken van de Q-koorts (oorspronkelijk in Brabant maar nu ook elders in Nederland) is er ook grote bezorgdheid rondom melkgeiten- en melkschapenhouderij. De drachtige geiten/schapen zorgen in het bijzonder tijdens de lammerperiode voor verspreiding van de bacterie. Besmetting kan optreden door inademing van besmet stof van stallen, weilanden, ruwe wol en dierenhuiden, door direct contact met besmette dieren en door het nuttigen van besmette rauwe melk of onvoldoende verhitte van besmet vlees. Vooral het verwaaien van ingedroogde en op weilanden uitgereden mest zou zorgen voor verspreiding van de bacteriën naar de mens. Eén enkele bacterie is voldoende om besmet te raken. De bestrijdingsmogelijkheden zijn beperkt, omdat de bacterie lang kan overleven in de omgeving en zich zo ook verder kan verspreiden. Hoe dicht bij het bedrijf, hoe groter de kans op het inademen van de bacterie. Aangenomen wordt dat er een verhoogde kans is op het oplopen van Q-koorts in een cirkel van 5 km rond een besmet bedrijf.

In Twenterand zijn op dit moment geen besmette bedrijven aanwezig, omdat er geen melkgeiten- schapenhouderijen in de gemeente zijn gevestigd.

Gezien het feit dat potentiële risico's ook grotere gevolgen kunnen hebben, is duidelijk dat management en vakmanschap een relatief grotere rol zullen spelen en dat men beter voorbereid moet zijn op een calamiteit.

De GGD Zeeland en Brabant heeft in haar informatieblad van januari 2009 deze bevindingen overgenomen en vertaald in de volgende maatregelen.

- Voldoende afstand (minimaal 1-2 km) tussen intensieve veehouderijbedrijven om verspreiding van dierziekten en infectieziekten te voorkomen. Deze norm wordt al gehanteerd in het kader van risicobeheersing van dierziekten. Is binnen een LOG deze afstand niet haalbaar? Dan kan ervoor gekozen worden het LOG als geheel als eenheid te beschouwen en de afstand tot andere LOG's op minimaal 1-2 km te zetten.
- Geen varkens en pluimvee op één bedrijfslocatie te huisvesten.
- Huisvestingssysteem voor de beheersing van introductie en verspreiding van micro organismen.
- Bedrijfsvoering gericht op minimalisatie van introductie en verspreiding van micro organismen en antibioticumresistentie.

- Monitoring van dieren en personeel op het voorkomen van enkele specifieke (nader te bepalen) infectieziekten.
- Geen activiteiten gericht op interactie met de bevolking binnen de LOG's.

De provincie Overijssel hanteert voor locaties voor hervestiging en voor intensieve veehouderij-bedrijven op nieuwe bouwblokken een afstand van minimaal 500 meter tot woonkernen en aaneengesloten lintbebouwing²¹, tenzij aangetoond kan worden dat er geen ongewenste effecten voor aanwonenden aanwezig zijn (de motie Evering c.s., 25 juni 2008);

Op 16 december 2009 heeft de provincie een voorbereidingsbesluit genomen waarin is bepaald dat voor geiten- en schapenhouderijen beperkingen worden gesteld aan nieuw- en hervestiging, uitbreiding en omschakeling, totdat de omgevingsverordening op dit punt is aangepast.

Zoals ook bij andere infectieziekten is in een stal met meer dieren de kans op onderlinge besmetting verhoogd. Los van de schaalvergroting wordt er naar aanleiding van een grote epidemie in Duitsland in 2005 geadviseerd geen schapen te houden binnen een afstand van 500 meter van een woongebied.

Minister Verburg geeft in haar brief van januari 2009 aan de Tweede Kamer aan dat zij in overleg met het RIVM en andere betrokkenen bekijkt of nader onderzoek naar volksgezondheidsrisico's (en instrumenten om deze te beheersen) gewenst is. Hierover zal zij de Tweede Kamer informeren door middel van een gezamenlijke beleidsbrief over intensieve veehouderij en de risico's voor de volksgezondheid.

De minister van EL&I (toen nog LNV) heeft in haar brief van 9 december 2009 aan de Tweede Kamer gemeld dat de ontwikkelingen omtrent de Q-koorts zodanig zijn dat er maatregelen getroffen moeten worden en aangegeven een aantal van de door de deskundigencommissie voorgestelde maatregelen te zullen overnemen. Het Rijk beraadt zich nog het op het exacte pakket maatregelen. In het kader van deze ontwikkelingen is het ministerie van EL&I is op dit moment (begin 2011) bezig met een onderzoek naar de effecten van fijnstof en zoönosen op de gezondheid van mens en dier. De resultaten daarvan worden medio 2011 verwacht.

Op dit moment in gemeente Twenterand zijn er geen klachten bekend rondom gezondheid wat relatie kan hebben met intensieve veehouderij. Opgemerkt wordt dat buiten de LOG's het huidige gezondheidsrisico groter is dan erin binnen omdat de meeste dieren en bedrijven met intensieve veehouderij buiten de LOG's zijn gelegen.

Autonome ontwikkeling

Er zijn geen vastgelegde normen voor afstanden tussen bedrijven die noodzakelijk zijn voor het reduceren van risico's op de gezondheid. Omdat er geen normering is met betrekking tot gezondheid en intensieve veehouderij wordt dit aspect niet kwantitatief meegenomen in de effectenbeoordeling en zal alleen een kwalitatieve beoordeling worden gegeven.

²¹ De terminologie lintbebouwing is in de planologie veel gebruikt. Vrijstaande woningen en gegroepeerde woningen die niet in een lijnvormig verband staan vallen er buiten. Door het gebruik van de toevoeging 'aaneengesloten' is bovendien duidelijk dat het lint als eenheid duidelijk herkenbaar moet zijn en begrensd kan worden en ook dat de ruimte tussen de woningen beperkt moet zijn. Een enkele onderbreking in het lint kan mogelijk zijn maar een los verband van bijvoorbeeld langs een weg staande vrijstaande woningen is geen lint. Er wordt zo aangesloten op het begrip 'bebouwde kom' in de zin van de Wro.

5 Passende beoordeling

5.1 Noodzaak passende beoordeling

Een passende beoordeling op grond van de Europese Habitatrichtlijn is noodzakelijk, indien significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten. Op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn lidstaten namelijk verplicht speciale Natura 2000-gebieden aan te wijzen, waarin het behoud en herstel van de biodiversiteit, centraal moeten staan. In en nabij (< 10 km afstand) het plangebied van de gemeente Twenterand heeft Nederland de gebieden 'Wierdense veld', 'Engbertsdijkvenen', 'Vecht- en

Beneden-Reggegebied' en 'Springendal & Dal van de Mosbeek' aangewezen als Natura 2000-gebieden. Het dichtstbijzijnde gebied dat in Duitsland is aangewezen als Natura 2000-gebied is Iitterbecker heide en dit gebied ligt op meer dan 10 km afstand.

5.2 Afbakening effecten

In de voortoets (Grontmij, 2010) is bepaald voor welke effecten de habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten binnen de betreffende Natura-2000 gebieden gevoelig zijn:

- oppervlakteverlies;
- versnippering;
- vermesting en/of verzuring;
- verontreiniging;
- verdroging;
- verstoring door geluid;
- verstoring door licht;
- bewuste verandering soortensamenstelling;
- verstoring door mechanische effecten;
- optische verstoring.

Uit de voortoets is naar voren gekomen dat ten aanzien van verzuring en vermesting (ammoniakdepositie) significante negatieve effecten als gevolg van het nieuwe bestemmingsplan niet kunnen worden uitgesloten. Nadere beschouwing leert verder dat de afstand tussen de LOG's en de Natura-2000 gebieden dusdanig is dat significante negatieve effecten, anders dan vermesting en verzuring als gevolg van stikstofdepositie, op voorhand uitgesloten kunnen worden. In deze passende beoordeling wordt derhalve uitsluitend ingegaan op de effecttypes verzuring en vermesting. In de voortoets is aanbevolen om de effecten van verzuring en vermesting zo goed mogelijk in kaart te brengen door kwantitatieve informatie te genereren (stikstofberekeningen). Dit om inzicht te krijgen in de verspreiding van stikstof (ammoniak) vanuit de plangebieden in de gemeente Twenterand en de gevolgen van deze verspreiding op de beschermde natuurgebieden in de omgeving van het plangebied.

5.3 Conclusies

In de passende beoordeling is gekeken in hoeverre de in de alternatieven van het bestemmingsplan gegeven ontwikkelingsruimte leidt tot een aantasting van de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied. Voortzetting van bestaand gebruik is volgens de Nb-wet toegestaan zolang er nog geen goedgekeurd beheerplan voor de Natura 2000-gebieden is. In het beheerplan wordt het bestaand gebruik geregeld dat geen significant negatieve effecten heeft op habitattypen en soorten waarvoor het betreffende Natura 2000-gebied is aangewezen.

Het bestaand gebruik dat niet in het beheerplan wordt of kan worden geregeld moet via het vergunningenspoor van de Nb-wet (artikel 19d) worden getoetst wanneer geen sprake is van een situatie zoals beschreven in artikel 19kd Nb-wet.

Op grond van de Nb-wet mag in het bestemmingsplan alleen ontwikkelingsruimte worden toegelaten voor zover dit niet leidt tot strijdigheid met de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden.

Uit de effectanalyse (zie hoofdstuk 7) blijkt dat bij alle getoetste alternatieven (0-Alternatief (autonome ontwikkeling en voorzetting huidige beleid), Alternatief A, Alternatief B en Alternatief C) sprake is van een toename van de stikstofdepositie. De toename van de stikstofdepositie is bij Alternatief B en Alternatief C wel geringer van bij het 0-Alternatief (tussen 8% en 32% geringere toename van depositie). Bij alternatief A is de depositie nog iets lager dan in alternatief B, maar nog steeds hoger dan in de huidige situatie. Dit komt echter omdat in de stikstofberekeningen de toename vanuit de verwevingsgebieden is meegemodelleerd. Wanneer alleen wordt gekeken naar de depositie vanuit het LOG, dan leiden de ontwikkelingsmogelijkheden in Alternatief A naar verwachting niet tot significant negatieve effecten. Dit vanwege de uitgangspunten 'standstill' en het beëindigen van bedrijven < 70 NGE bij Alternatief A.

Zonder nadere maatregelen leiden de geboden ontwikkelingsmogelijkheden in de LOG's in de Alternatieven 0, B en C mogelijk wel tot significant negatieve effecten op natuurlijke habitats waarvoor de Natura 2000-gebieden Engbertsdijkswen, Vecht- en Beneden-Reggegebied, Wierdense Veld en Springdal & Dal van de Mosbeek zijn aangewezen. Hoewel nog niet definitief juridisch vastgesteld kunnen deze significant negatieve effecten mogelijk worden voorkomen door in het bestemmingsplan uitbreiding van agrarische bedrijven niet bij recht maar op grond van een wijzigingsbevoegdheid toe te staan. Door de uitbreidingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven te koppelen aan een wijzigingsbevoegdheid wordt geborgd dat iedere uitbreiding op individueel niveau (en cumulatief) getoetst wordt aan de bepalingen uit de Natuurbeschermingswet (artikel 19d Nb-wet). Goedkeuring van het bestemmingsplan middels dit systeem van wijzigingsbevoegdheid gekoppeld aan een individuele toetsing aan de Nb-wet zal derhalve niet leiden tot een significant negatief effect op natuurlijke habitats waarvoor de Natura 2000-gebieden, Vecht- en Beneden-Reggegebied, Wierdense Veld en Springdal & Dal van de Mosbeek zijn aangewezen.

Een eventuele afname in het kader van een verbeteropgave wordt niet geregeld via het bestemmingsplan maar via de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) of via het Beheerplan Natura 2000 voor het betreffende gebied en kan derhalve in deze passende beoordeling buiten beschouwing blijven.

6 Alternatieven ontwikkeling

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is de alternatieven ontwikkeling beschreven. Eerst wordt ingegaan op de kaders waarbinnen de alternatieven zijn ontwikkeld. Daarna zijn de alternatieven beschreven die vervolgens zijn beoordeeld op effecten. Op basis van deze beoordeling en politieke besluitvorming wordt het zogenoemde voorgenomen alternatief geformuleerd. Dit kan een optimum zijn van elementen afkomstig van de beschreven alternatieven. De effectenbeoordeling van de alternatieven geeft de mogelijkheid aan effecten weer en kan gebruikt worden bij het opstellen van het voorgenomen alternatief om zo mogelijke negatieve effecten te minimaliseren of te voorkomen. Het voorgenomen alternatief is het alternatief dat de basis is voor de uitwerking in het bestemmingsplan.

6.2 Kaders van alternatieven

Vanuit de analyse van het beleid, de huidige situatie, de autonome ontwikkeling van diverse aspecten en de lokale situatie in de gemeente Twenterand, inclusief het maatschappelijk draagvlak, zijn de kaders opgesteld waarbinnen de alternatieven zijn opgesteld.

- Ruimtelijk-planologisch

Het kader van de hieronder opgestelde alternatieven vormt het bestemmingsplan, waarin alleen de ruimtelijk-planologische aspecten worden vastgelegd. Daarom verschillen de alternatieven enkel in ruimtelijk-planologisch opzicht van elkaar.

- Thema natuur, recreatie en landbouw

Omdat de Gemeente Twenterand een landelijke gemeente is, waarbij natuur en recreatie naast landbouw belangrijke elementen zijn, zijn bij het ontwikkelen van de alternatieven deze thema's meegenomen. In relatie tot duurzaamheid en natuur volgt de gemeente de provinciale beleidskaders.

- Maatschappelijk draagvlak

De maatschappelijke discussie rondom de LOG's in de Gemeente Twenterand met betrokkenen en het raadsbesluit van juni 2009 spelen in de ontwikkeling van de alternatieven een grote rol. Hieruit blijkt dat er een grote weerstand aanwezig is tegen nieuw vestiging van en groei tot grote intensieve veehouderijen. Duidelijk is dat lokale agrariërs ontwikkelmogelijkheden nodig hebben om economisch rendabel te blijven. De omvang van de ontwikkelmogelijkheden is op dit moment vanuit maatschappelijk draagvlak nog niet duidelijk. De gemeenteraad heeft in eerste instantie voor het LOG een grootte van 1,5 hectare genoemd.

- Milieutechnisch

Als gekeken wordt naar de analyse van de beschikbare ontwikkelruimte is vanuit het oogpunt van milieukwaliteit en ruimtelijke kwaliteit geen nieuwvestiging gewenst. Uitbreidingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij zijn aanwezig, maar de omvang is niet precies bekend. In de huidige situatie met autonome ontwikkeling zijn op basis van het vigerende bestemmingsplan voor het LOG uitbreidingsmogelijkheden van maximaal 3 hectare aanwezig, maar dit geeft mogelijke knelpunten op het gebied van geur, natuur, gezondheid en ruimtelijke kwaliteit.

- **Natuur, stikstofdepositie**

Met betrekking tot het aspect natuur, stikstofdepositie is er nog een aandachtspunt: De afstand tussen de locatie van een agrarisch bedrijf en de Natura 2000-gebieden is van belang bij het bepalen van de mogelijkheden voor bedrijfsuitbreiding. De drie LOG's liggen zodanig tussen de Natura 2000-gebieden dat op voorhand niet zonder depositieberekeningen is te bepalen wat de effecten van ontwikkelingen op de diverse Natura2000-gebieden zijn.

De mogelijkheden van de salderingsmethode uit het reconstructieplan Salland-Twente zullen bovendien via marktwerking plaatsvinden. Het is niet op voorhand aan te geven welke combinatie van uitbreiding, hervestiging en/of sanering van intensieve veehouderijbedrijven zal plaatsvinden. Dit kan zich uitstrekken over één of meerdere LOG's maar ook over het verwevingsgebied. Saneren is daarom niet in de alternatieven verwerkt omdat het te afhankelijk is van de locatie in de LOG's en buitengebied van de gemeente Twenterand.

- **Trend groei veehouderij**

Omdat de ontwikkeling van veehouderij behoorlijk onvoorspelbaar is, is dit MER aangesloten op een scenario van het LEI. Hier wordt aangenomen dat het totaal aantal dieren gelijk blijft in de komende tien jaar. Bedrijven met een omvang van kleiner dan 70 NGE zullen op den duur verdwijnen en de bedrijven groter dan 70 NGE zullen uitbreiden.

- **Reconstructie**

De intensieve veehouderij krijgt ontwikkelmogelijkheden door het bieden van verschillen in ontwikkelmogelijkheden in extensiveringsgebied, verwevingsgebied en landbouwontwikkelingsgebied. De gemeenteraad heeft in het besluit van juni 2009 aangegeven in het LOG een regiem na te streven in overeenstemming dat in het verwevingsgebied.

Vanuit de genoemde kaders zijn de alternatieven opgesteld. De alternatieven zijn uitgedrukt in de omvang van het bouwblok (mate van uitbreidingsmogelijkheden) voor intensieve veehouderij. Alternatief 0 geeft de ontwikkeling van de intensieve veehouderij een maximale kans, alternatief 1 is optimaal voor natuurontwikkeling en alternatief 2 en 3 geven een middenweg voor ontwikkeling van natuur en intensieve veehouderij. De alternatieven 0 en 1 geven de maximale en minimale uitbreidingsmogelijkheden weer voor de intensieve veehouderij.

6.3 Alternatieven

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is al voorgesorteerd op de alternatiefvorming in dit PlanMER. Omdat de alternatieven in dit PlanMER iets zijn geherformuleerd is besloten de aanduiding 1 tot 3 te wijzigen in A tot C. De aanduiding nul-alternatief is gehandhaafd.

0 alternatief: Referentiesituatie

De alternatieven worden beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. De referentiesituatie is gedefinieerd als de autonome ontwikkeling van het plangebied.

De autonome ontwikkeling is een voortzetting van de huidige ontwikkelingen met daarbij inbegrepen de realisatie van het vastgestelde beleid. De autonome ontwikkeling is dus de ontwikkeling die naar verwachting plaatsvindt zonder het vaststellen van het nieuwe bestemmingsplan buitengebied.

De referentiesituatie komt overeen met het bestemmingsplan dat op dit moment geldt in het buitengebied. In het vigerende bestemmingsplan is het mogelijk het bouwvlak van de intensieve en grondgebonden veehouderij te vergroten tot 1 ha. Met wijzigingsbevoegdheid is dit 3 ha, maar dan moet wel aan bepaalde voorwaarden worden voldaan. De referentiesituatie is daarmee het 'worst-case'-scenario, met een maximale uitbreiding tot 3 ha. Omschakeling is mogelijk.

Alternatief A: Natuur

In dit alternatief staan de ontwikkelingskansen voor natuur centraal. Door ontwikkelingsmogelijkheden voor agrarische bedrijven te beperken, zal er een aanzienlijke daling zijn van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. De mogelijkheden voor intensieve en grondgebonden veehouderij zijn dus beperkter dan in alternatief 0. De werkelijke, nu aanwezige grootte van de bouwvlakken wordt vastgezet en mogelijkheden voor uitbreiding zijn afwezig (stand-still).

Dit is gedaan door de bouwblokken die nu aanwezig zijn te meten en hieruit de bruto bouwoppervlakte (bebouwing + bestrating + verdere opvulling) te bepalen. Hierbij is als uitgangspunt gehanteerd dat een gemiddeld bouwblok van een intensieve veehouderij uit 60% bebouwing bestaat.

De bouwblokken in de LOG's zijn opgemeten. Deze variëren van 0,2 hectare tot 1,3 hectare. De gemiddelde bouwblok grootte is 0,35 hectare volgens het bestemmingsplan van 2005. Er is aangenomen dat sinds de meting de bouwvlakken gemiddeld met 10% zijn uitgebreid. In dit alternatief hanteren we, na afronding, een bouwblok grootte van gemiddeld 0,4 hectare.

Alternatief B: Gemengde functies

In dit alternatief wordt een mogelijkheid gegeven voor een beperkte uitbreiding van intensieve veehouderij met behoud van ontwikkelingskansen voor natuur. Er wordt een uitbreidingsmogelijkheid voor de intensieve veehouderij gegeven die overeenkomt met de regeling die geldt in het verwevingsgebied van de gemeente. Dit alternatief komt qua ontwikkelingsruimte voor de agrarische sector overeen met mogelijkheden voor een bouwvlak tot 1,5 hectare. Nieuwvestiging en omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij zijn niet mogelijk, wat gelijk is aan de vigerende mogelijkheden in het verwevingsgebied.

Alternatief C: Gemengde functies met omschakeling

In dit alternatief wordt een mogelijkheid gegeven voor een beperkte uitbreiding van intensieve veehouderij met behoud van ontwikkelingskansen voor natuur. Het alternatief is hetzelfde als alternatief B, met als aanvullend element dat omschakeling mogelijk is. Hierbij wordt de doelstelling van de reconstructie beter behaald dan in de andere alternatieven.

7 Milieueffecten en effectbeperkende maatregelen

7.1 Inleiding

De alternatieven worden in dit hoofdstuk beoordeeld op effecten. In hoofdstuk 4 zijn de huidige situatie en de autonome ontwikkeling duidelijk beschreven en zijn de gevolgen en eventuele knelpunten van hiervan al aangegeven. Dit is het referentiekader voor de effectenbeoordeling van de alternatieven.

In de effectbeoordeling zijn sommige milieuaspecten niet meegenomen omdat ze niet onderscheidend zijn. In paragraaf 2.2 wordt eerst toegelicht waarom deze aspecten niet onderscheidende zijn. De effectbeoordeling voor de resterende milieuaspecten wordt vervolgens per alternatief in paragraaf 8.3 weergegeven.

7.2 Niet relevante aspecten

Lucht

De luchtkwaliteit in de Gemeente Twenterand is goed te noemen. Er zijn geen situaties aan te wijzen waar kritische waarden, zoals grenswaarden dreigen te worden overschreden. De waarden liggen ruim onder de wettelijk voorgeschreven toetswaarden. Dit aspect levert alleen voor grotere bedrijven beperkingen voor de ontwikkelingsmogelijkheden van intensieve veehouderij-bedrijven in de LOG gebieden.

Dit betreft, naar verwachting bedrijven met een grotere bedrijfsomvang (schatting > 20.000 vleesvarkens of equivalent). Zij krijgen te maken met een overschrijding van de norm (het aantal maal dat de 24-uursgemiddelde concentratie van $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ mag wordt overschreden). Zij dienen reducerende maatregelen te nemen. Omdat de kans op overschrijding minimaal is, in combinatie met de mogelijkheid om reducerende maatregelen in te zetten, zal luchtkwaliteit in het kader van de planologische regeling niet worden meegenomen in de effectbeoordeling in het MER.

Geluid

In algemene zin kan worden geconcludeerd dat het geluid van zowel ventilatoren, voermachines als verkeer niet als een obstakel hoeft te worden gezien. Naar verwachting is er bij verspreide groei van intensieve veehouderijbedrijven geen overschrijding van de normen aan de orde. Bij geconcentreerde groei zou dit wel het geval kunnen zijn.

Voor het geluid van ventilatoren geldt dat deze naar verwachting ook geen relevante bijdrage zullen leveren aan de geluidbelasting ter plaatse van woningen van derden, indien gelegen op meer dan 100 meter van de inrichting. Als de afstand tussen een bedrijf en een woning van derden minder dan 100 meter bedraagt, zal meer gedetailleerd akoestisch onderzoek nodig zijn om te beoordelen of voldaan kan worden aan de grenswaarden.

De geluidbelasting, geproduceerd door het aantal vrachtwagens dat een huis passeert naar aanleiding van de (her)vestiging van één bedrijf, is acceptabel, ook als er woningen langs de weg staan. Bij een clustering van vier bedrijven dient de woning dan wel minimaal zes meter van de weg te liggen.

Omdat geluid op het niveau van het bestemmingsplan niet beperkend is voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij en daardoor niet onderscheidend is, wordt dit niet meegenomen in de effectbeoordeling in het MER.

Archeologie

De drie landbouwontwikkelingsgebieden hebben overwegend een lage archeologische verwachtingswaarde. In Fortwijk en Weitemanslanden zijn gebiedjes met middelhoge archeologische verwachtingswaarde aanwezig. Die moeten planologisch worden beschermd. In Weitemanslanden zijn een drietal archeologische vindplaatsen aangegeven, waarvan een met administratieve plaatsing. Er is in de landbouwontwikkelingsgebieden geen sprake van archeologische rijksmonumenten, gemeentelijk archeologische monumenten of AMK-terreinen. Voor alle landbouwontwikkelingsgebieden geldt dat de grond (mogelijk) is verstoord. Als de verstoring in het verleden tot onder het archeologisch relevante niveau heeft plaatsgevonden dan is archeologisch onderzoek niet verplicht. Bij verstoringen tot boven het archeologisch relevante niveau is het beleid behorend bij de archeologische verwachtingswaarde van toepassing. Omdat de effecten van de uitbreidingen van intensieve veehouderij als neutraal worden beoordeeld en bovendien niet onderscheidend per alternatief zijn, wordt het effect op de archeologie niet in de effectbeoordeling in het MER meegenomen.

Bodem

Het buitengebied is niet gezoneerd en daarom is de bodemkwaliteit hiervan niet in kaart gebracht. In alle landbouwontwikkelingsgebieden bevinden zich wel zones bermgrond langs asfaltwegen, bermgrond langs elementverhardingen en sloten. Voor de bermgrond langs asfaltwegen geldt dat er sprake is van lichte verontreiniging met PAK ($> 2 \times SW1$). De andere twee zones voldoen aan de streefwaarden (SW1) of aan de eisen van MVR-grond en worden ook beleidsmatig als 'schone grond' gezien.

Het bodembeleidsplan wordt in 2010 geactualiseerd. Dan wordt ook de bodemkwaliteit van het buitengebied meegenomen. Voor nieuwe ontwikkelingen moet worden voldaan aan de vigerende regelgeving. Er zijn geen bijzondere belemmeringen voor de ontwikkeling van intensieve veehouderij. Omdat de effecten van de uitbreidingen van intensieve veehouderij neutraal worden beoordeeld en bovendien niet onderscheidend per alternatief zijn, wordt het effect op de bodem niet in de effectbeoordeling in het MER meegenomen.

Externe Veiligheid

In de landbouwontwikkelingsgebieden zijn er geen knelpunten met betrekking tot het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. Er zijn geen ontwikkelingen voorzien die deze situatie veranderen en belemmerend kunnen werken op de ontwikkeling van de intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden. Externe veiligheid wordt daarom niet in de effectbeoordeling meegenomen in het MER.

7.3 Effectenbeoordeling

De beoordeling van de effecten van de alternatieven is met expert judgement uitgevoerd en beknopt beschreven in dit hoofdstuk. Dit is mede gedaan omdat bij de beschrijving van de referentiesituatie al een uitvoerige beschrijving is gegeven van de gevolgen van het vigerende bestemmingsplan. Dit vigerende bestemmingsplan is tevens het 'worst-case' scenario met de meest omvangrijke effecten.

De scores van de effectenbeoordeling moeten niet worden gezien als een absolute beoordeling. Het geeft een indicatie van het effect weer op grond van een relatieve vergelijking tussen de alternatieven. Daarnaast kan de waardering van de verschillende aspecten niet onderling worden vergeleken ('geen appels met peren vergelijken').

In tabel 8.1 zijn de effecten van de alternatieven beoordeeld op verschillende criteria. Voor de beoordeling van de milieueffecten zijn in de tabel de volgende aanduidingen gehanteerd:

- ++ sterk positief effect
- + positief effect
- 0/+ gering positief effect

0	geen positief en geen negatief effect
0/-	gering negatief effect
-	negatief effect
--	sterk negatief effect

De referentiesituatie is hierbij het nulalternatief, waarbij de huidige bestemming blijft gelden. Dit betekent dat veehouderij de mogelijkheid heeft te vergroten tot het bouwblok tot maximaal 3 ha (met wijzigingsbevoegdheid). Nieuwvestiging is mogelijk met een wijzigingsbevoegdheid en zo ook omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij.

Alternatief A biedt geen mogelijkheid tot uitbreiding van intensieve veehouderij. Nieuwvestiging en omschakeling is niet mogelijk. Alternatieven B en C houden rekening met de combinaties van de functies van natuur en intensieve veehouderij, waarbij intensieve veehouderij kan uitbreiden tot 1,5 hectare. Omschakeling is alleen mogelijk in alternatief C. Nieuwvestiging is in alternatieven A,B en C niet mogelijk.

De LOG gebieden zijn in bepaalde aspecten verschillend van elkaar. Daarlerveen waarin 1 grondgebonden veehouderij ligt, verschilt sterk van de andere LOG's waarin grondgebonden en intensieve veehouderijen liggen. In de effectbeschrijving worden de effecten nader toegelicht. Indien deze voor de verschillende LOG's verschillend zijn, zal dit genoemd worden. De effectbeoordeling is wel in één tabel samengevat omdat de uiteindelijke scores niet veel verschillen tussen de LOG's.

Tabel 8.1 Effectenbeoordeling intensieve veehouderij in de LOG's

Aspect	Criterium	Effectbeoordeling per alternatief			
		0	A Natuur	B Gemeng- de func- ties	C Gemeng- de func- ties met omscha- keling
Geur	Toename/ afname aantal geurknelpunten	0	++	+	+/-
	Verbetering/verslechtering van woon- en leefklimaat (cumulatieve geurbelasting in en nabij de LOG gebieden).	0	+	+	+/-
Natuur (Natura 2000-gebieden)	Verstoring vanwege toename onrust	0	0	0	0
	Verstoring van aangewezen soorten door lawaai (geluid)	0	0	0	0
	Verstoring van aangewezen soorten door betreding	0	0	0	0
	Verstoring als gevolg van toename van licht	0	0	0	0
Natuur (EHS)	Effecten als gevolg van stikstofdepositie op N2000	0	++	+	+
	Verstoring	0	0	0	0
	Effecten als gevolg van stikstofdepositie op EHS	0	++	+	+
Natuur (Flora- en Faunawet)	Vernietiging	0	++	+	+/-
	Verstoring	0	++	+	+/-
Natuur (voor Ganzengebied bij Weitemanslanden en fouragegebied Fortwijk en Daarlerveen)	Verstoring	0	+	0/+	0
Natuur (Fayersheide)	Verstoring	0	0	0	0
	Effecten als gevolg van stikstofdepositie	0	++	+	+
Cultuurhistorie/landschap en ruimtelijke kwaliteit	Verandering van de regionale landschapsstructuur, in het bijzonder op de variatie in de landschapsstructuur en op de herkenbaarheid en identiteit van het landschap.	0	+	0/+	0/+

Aspect	Criterium	Effectbeoordeling per alternatief			
		0	A Natuur	B Gemeng- de func- ties	C Gemeng- de func- ties met omscha- keling
Water	Aantasting van waardevolle lintstructuren.	0	+	0/+	0/+
	Verandering van contrasten tussen open gebieden en besloten linten (open veenontginningslandschap versus dichte ontginningslinten).	0	+	0/+	0/+
	Verandering van kenmerkende verkavelingstructuren.	0	+	0/+	0/+
	Risico negatieve effecten voor grond- en oppervlakte water kwaliteit	0	0	0	0
	Verkeer	0	+	+	+/-
Gezondheid	Toename/afname risico op volksgezondheidseffecten	0	+	0/+	0/+

Geur

De uitbreidingsmogelijkheden worden in alle alternatieven verminderd ten opzichte van de referentie situatie. In Fortwijk zal alternatief A veel minder en alternatief B relatief minder geurknelpunten in de linten en minder bijdrage aan de cumulatieve geurhinder leveren. Indien er omschakeling plaatsvindt, zal de bijdrage aan cumulatieve geurhinder relatief groter zijn dan in alternatief A en B. Mogelijk kunnen er knelpunten voor geurgevoelige objecten zijn als er omgeschakeld wordt van grondgebonden veehouderij naar intensieve veehouderij. Daarom scoort alternatief C relatief lager dan alternatief A en B.

In Weitemanslanden geldt hetzelfde als hierboven, behalve dat er in de linten van Weitemanslanden (Oostermatweg) geen geurgevoelige objecten aanwezig zijn. Geurknelpunten kunnen hier dus op dat aspect niet plaatsvinden.

In Daarlerveen wordt de geurcirkel groter door omschakeling, maar zullen er waarschijnlijk geen knelpunten voorkomen omdat het geurgevoelige object niet zeer nabij het agrarische bouwblok ligt.

Natuur

Natura 2000, EHS en Fayersheide

Verstoring

De Natura2000-gebieden en de EHS liggen op zodanige afstand van de LOG's dat er geen verstoring wordt voorzien. Fayersheide ligt nabij het LOG Weitemanslanden, maar verstoring zal niet plaatsvinden.

Effecten als gevolg van stikstofdepositie op N2000 en Fayersheide

Uit de uitvoerige analyse van hoofdstuk 4 is afgeleid dat de kritische depositiewaarde van stikstof op Natura2000-gebieden (deels EHS) in de toekomst ver overschreden is (de minimale kritische depositie is 600 mol/ha/jaar en de totale depositie vanuit de gemeente Twenterand plus de achtergronddepositie, zowel in 2005 als de verwachting voor 2020, van ruim boven 2300 m). In de toekomst zal de depositie zeker dalen, maar het is niet zeker dat dit reikt tot aan of onder het gewenste niveau. Voor de uitstoot van ammoniakdepositie betekent dit dat initiatieven tot uitbreiding of omschakeling volgens de Crisis en Herstelwet een bijdrage van maximaal 1% van de kritische depositiewaarde op de Natura 2000 gebieden mogen bijdragen om op termijn toch een voortgaande daling van de ammoniakdepositie te houden. De Provincie Overijssel geeft aan dat bedrijven mogen uitbreiden onder bepaalde voorwaarden²².

²² Beleidskader Natura2000 en stikstof voor veehouderijen, 13 april 2010.

De berekening van de depositie op de Natura2000-gebieden geeft de volgende uitkomsten. Alternatief B geeft mogelijkheden tot uitbreiding en dus extra emissie. Dit veroorzaakt 45 á 80 procent extra ammoniakdepositie, maar aanzienlijk minder dan in de referentiesituatie waarin ruim een verdubbeling van de depositie optreedt.

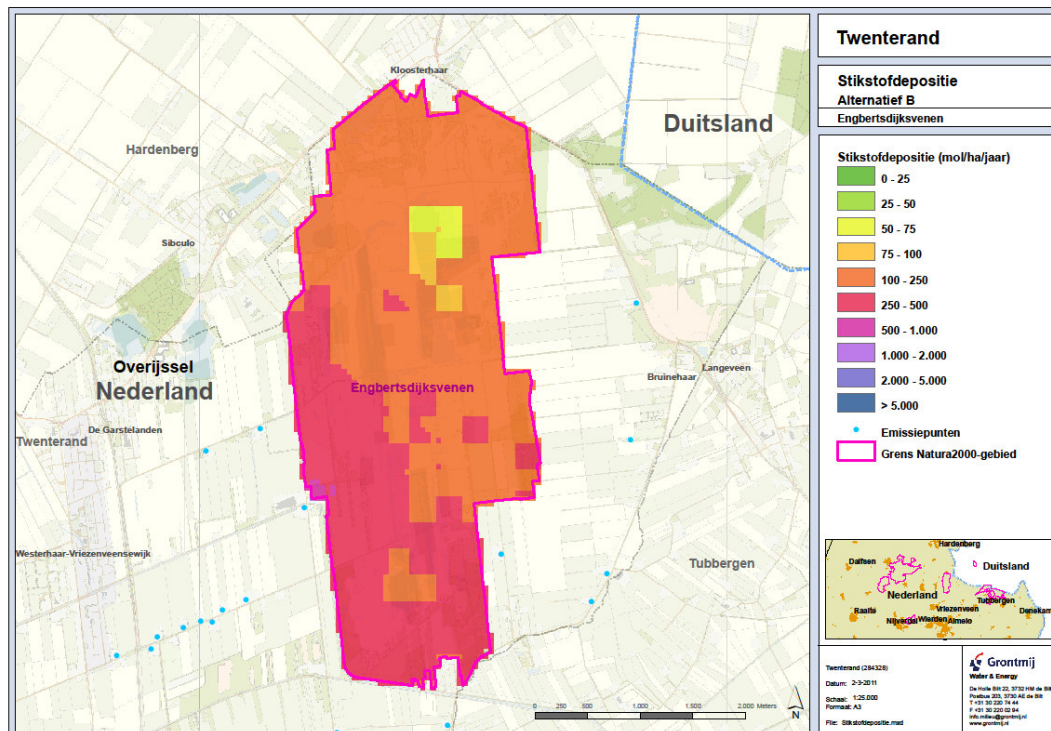
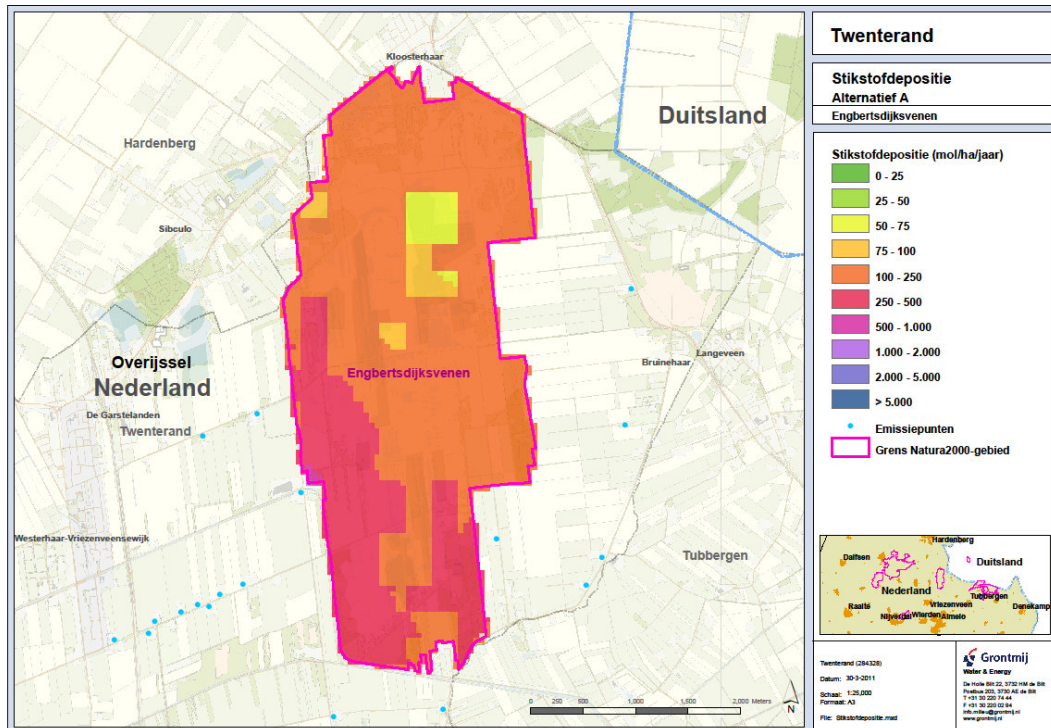
Alternatief C veroorzaakt iets meer stikstofdepositie dan alternatief B maar wel in dezelfde orde van grootte. Vergeleken met de referentiesituatie heeft ook alternatief C dus aanzienlijk minder depositie.

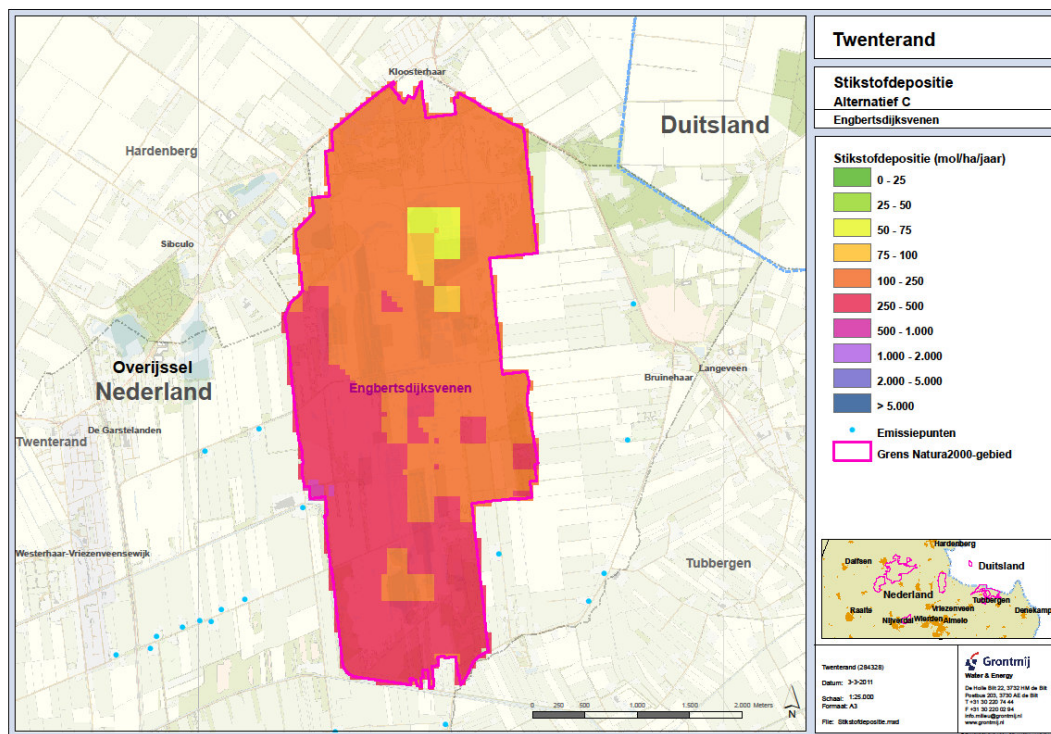
Bij alternatief A is de depositie nog iets lager dan in alternatief B en C, maar nog steeds hoger dan in de huidige situatie.. Dit komt echter omdat in de stikstofberekeningen de toename vanuit de verwevingsgebieden is meegemodelleerd. Wanneer alleen wordt gekeken naar de depositie vanuit het LOG, dan leiden de ontwikkelingsmogelijkheden in Alternatief A naar verwachting niet tot significant negatieve effecten. Dit vanwege de uitgangspunten 'stand-still' en het beëindigen van bedrijven < 70 NGE bij Alternatief A.

Naam Natura2000-gebied	Min Ndep (mol)	Max Ndep (mol)	Gem Ndep (mol)
Huidig			
Engbertsdijkswenen	46,80	720,00	164,36
Itterbecker Heide	30,40	34,40	32,31
Springendal & Dal van de Mosbeek	10,50	45,40	23,49
Vecht- en Beneden-Reggegebied	14,40	1.110,00	116,35
Wierdense Veld	15,00	62,50	27,59
Alt A			
Engbertsdijkswenen	55,90	1.090,00	199,99
Itterbecker Heide	36,80	41,20	38,96
Springendal & Dal van de Mosbeek	12,90	53,90	28,04
Vecht- en Beneden-Reggegebied	22,40	7.770,00	204,18
Wierdense Veld	20,40	85,00	37,25
Alt B			
Engbertsdijkswenen	68,30	1.130,00	236,68
Itterbecker Heide	48,00	53,80	50,74
Springendal & Dal van de Mosbeek	17,70	76,10	39,86
Vecht- en Beneden-Reggegebied	24,30	7.780,00	213,54
Wierdense Veld	24,30	101,00	44,90
Alt C			
Engbertsdijkswenen	68,30	1.130,00	236,45
Itterbecker Heide	48,20	54,00	50,93
Springendal & Dal van de Mosbeek	17,70	76,20	39,85
Vecht- en Beneden-Reggegebied	24,50	7.780,00	214,58
Wierdense Veld	24,20	101,00	44,70

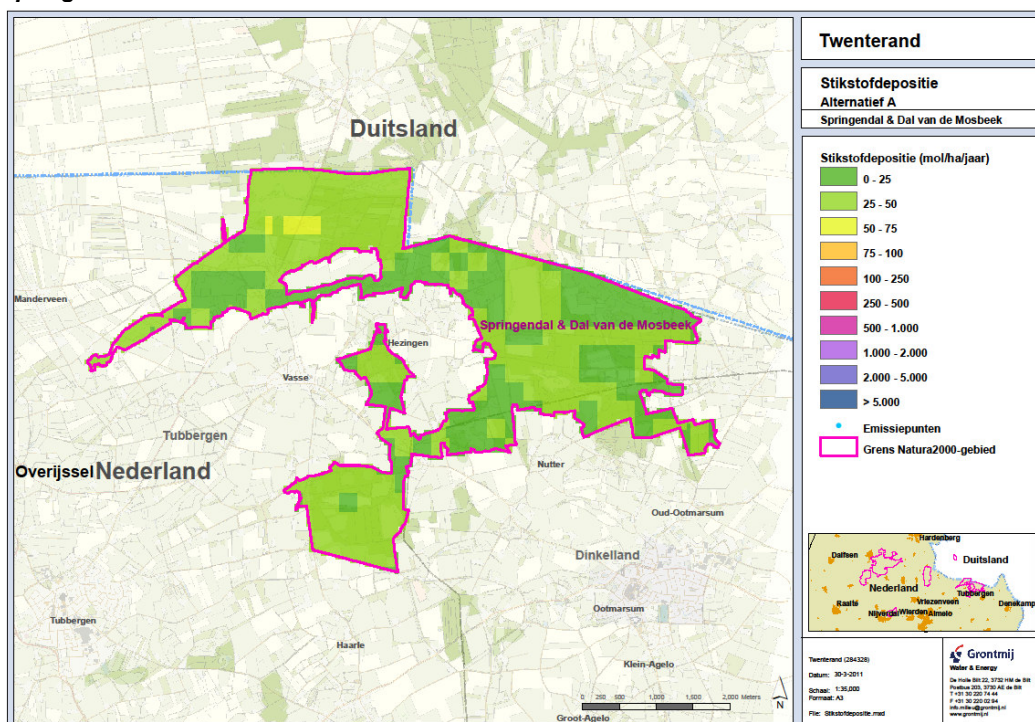
Bron: Passende beoordeling gemeente Bestemmingsplan LOG's Twenterand, 2011.

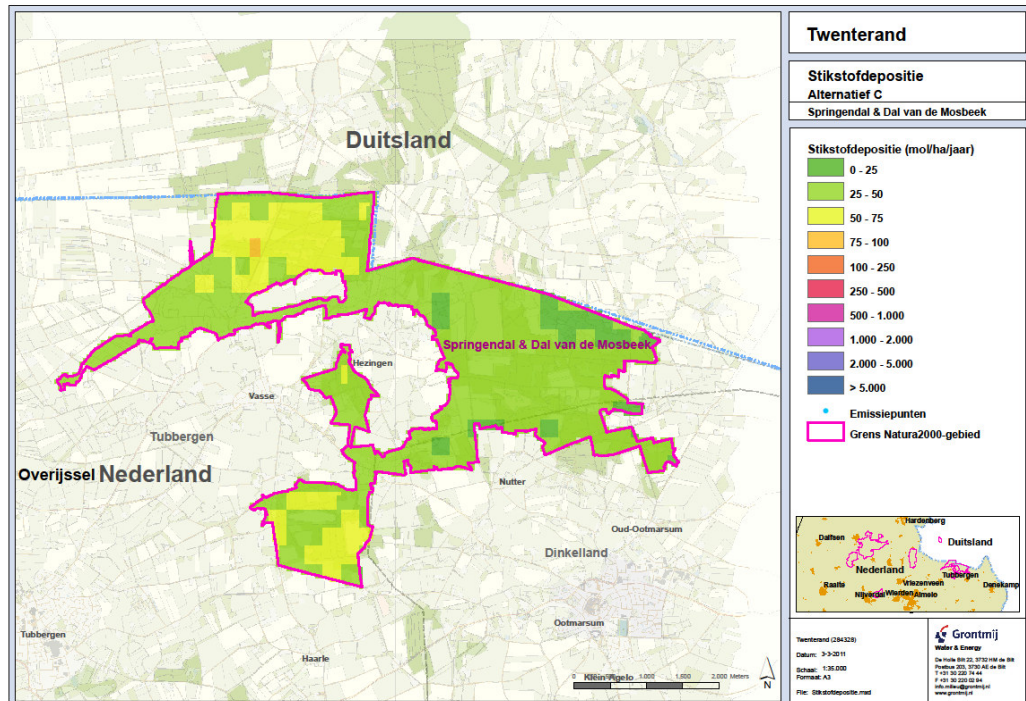
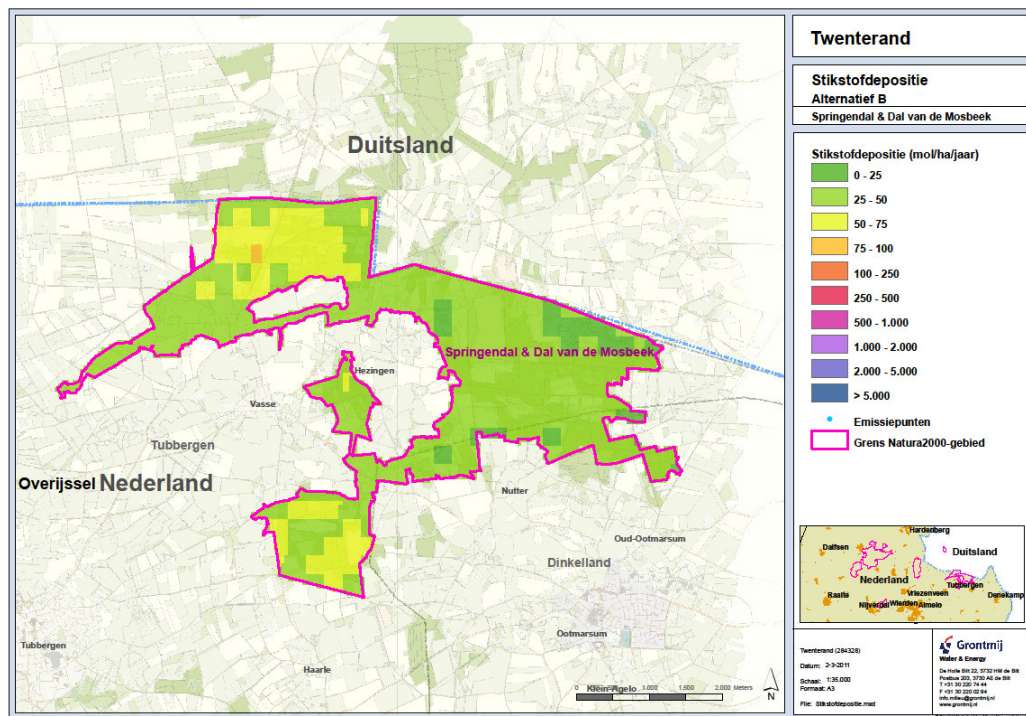
Engbertsdijkvenen

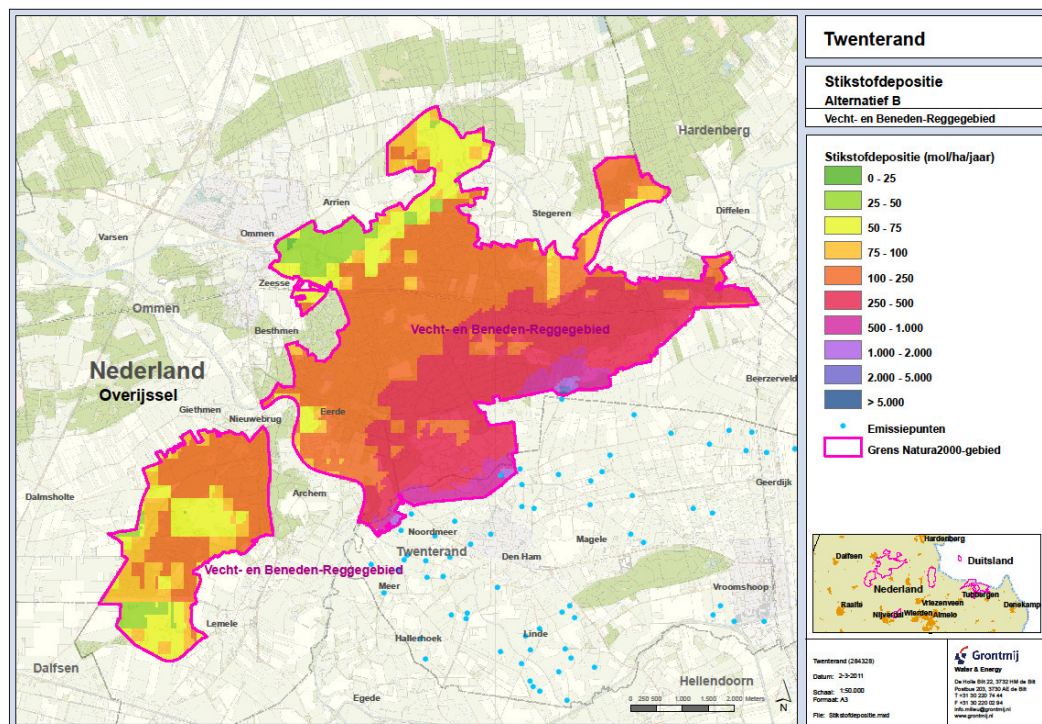
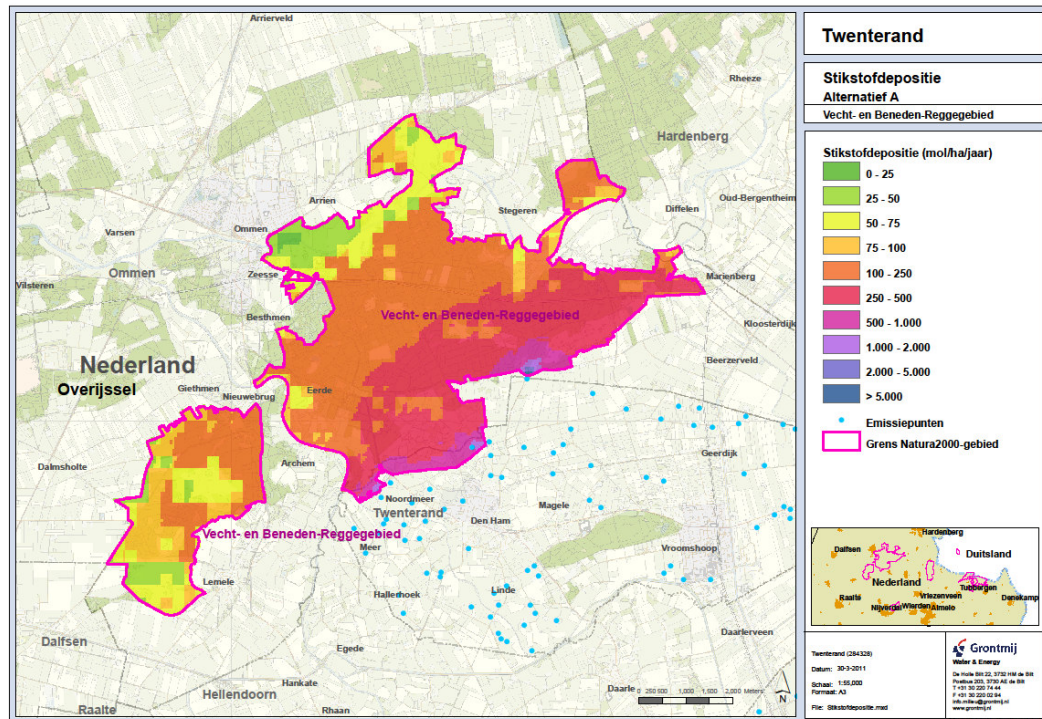

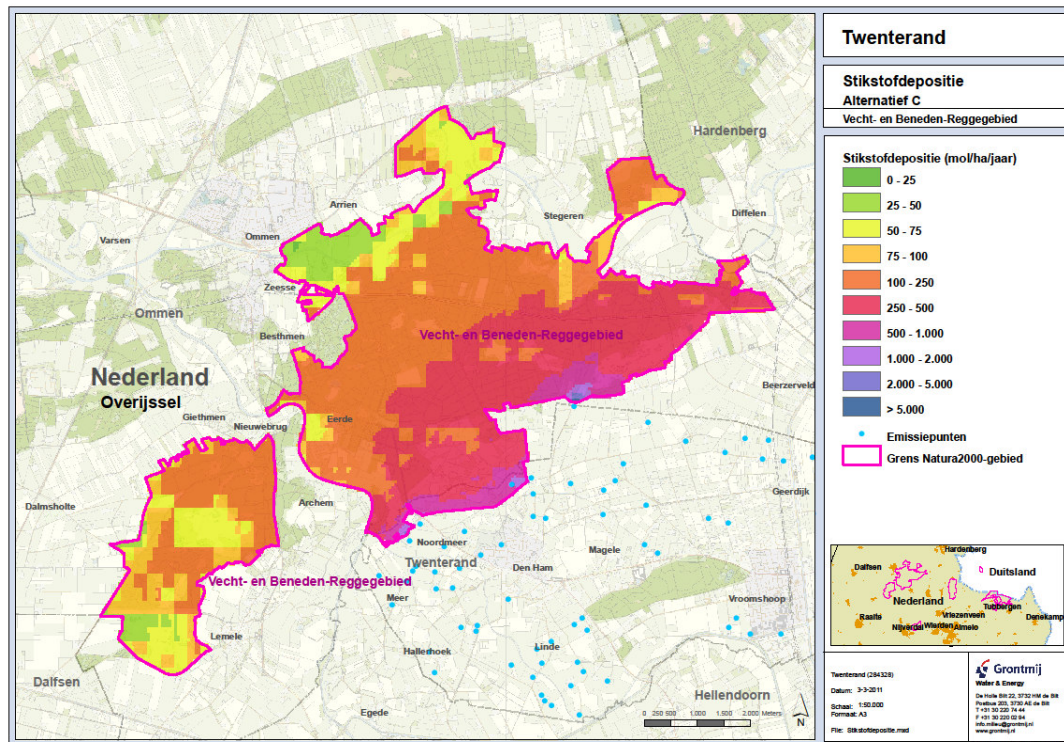
Springendal & Dal van de Mosbeek

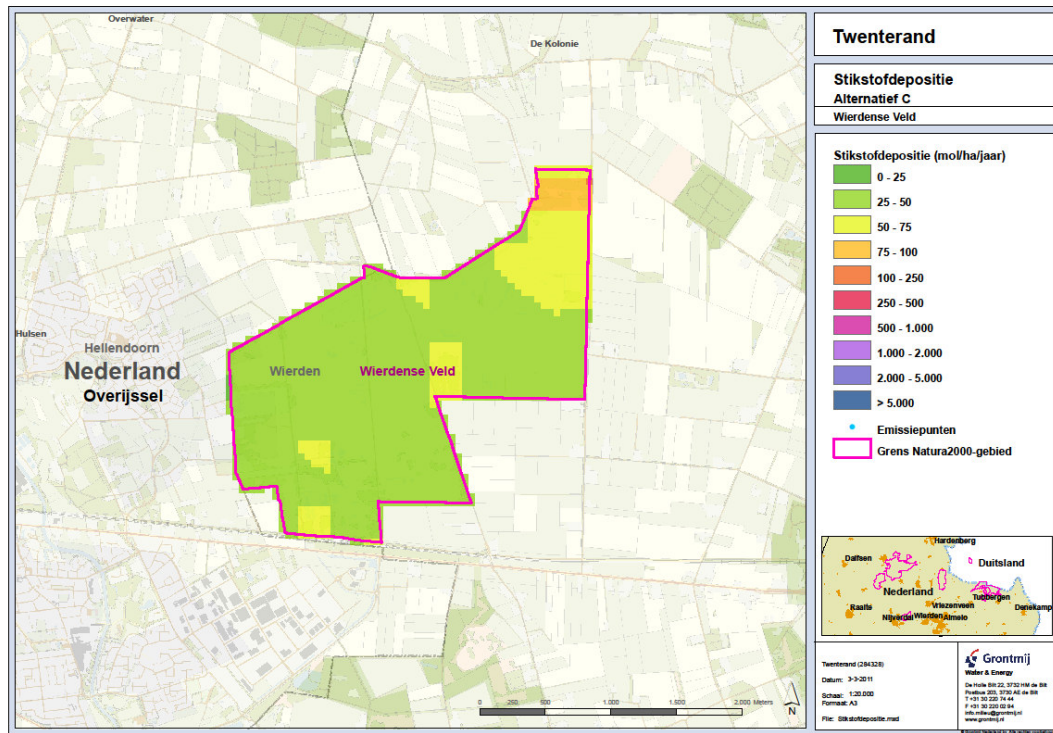

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Bron: Passende beoordeling gemeente Bestemmingsplan LOG's Twenterand, 2011.

De depositie op Fayersheide en Kooiplas is niet berekend, maar aangenomen kan worden dat de depositieontwikkelingen in dezelfde lijn liggen als bij de n2000-gebieden.

In de praktijk zal de ontwikkeling van de veehouderij in het kader van de Crisis en Herstelwet, de Programmatische aanpak stikstof (PAS) en het stikstofbeleid van de Provincie moeten worden gerealiseerd. Hier wordt op ingegaan in paragraaf 5 van dit hoofdstuk: mitigerende maatregelen.

Ganzengebied bij Weitemanslanden

Er liggen zes bedrijven in het ganzengebied bij Weitemanslanden. Er wordt vanuit gegaan dat als deze bedrijven uitbreiden er verstoring zal zijn. De grootte van de uitbreidingen is daarbij van belang. Omdat in alternatief C aanvullend ook omschakeling mogelijk is, zal dit alternatief minder positief scoren dan de alternatieven A en B.

In Daarlerveen ligt het nu al aanwezige bedrijf niet in het foerageergebied dus uitbreiding zal geen effect hebben.

In Fortwijk liggen een aantal bedrijven nabij het foerageergebied, maar niet in het foerageergebied. Hier uit volgt dat er geen effect zal zijn.

Flora en Faunawet

Bij uitbreiding van een veehouderij is het mogelijk dat dit effect heeft op beschermde soorten. Aangezien de ontwikkelingen relatief kleinschalig zijn en er geen gegevens bekend zijn van bijzondere populaties in het gebied, is het aannemelijk dat deze ontwikkelingen alleen individuen van beschermde soorten verstoren. In de stallen en andere gebouwen van boerderijen kunnen bijvoorbeeld uilen broeden. Deze hebben een vaste rust en verblijfplaats en mogen niet zonder meer worden verstoord. Dit wordt beoordeeld als beperkt negatief effect. Het is van belang dat bij de concrete uitbreiding van een veehouderij vooraf ecologisch onderzoek plaatsvindt op het perceel waar gesloopt en/of gebouwd gaat worden. Als beschermde soorten worden aangetroffen kunnen normaal gesproken, na het verkrijgen van een ontheffing van de Flora en Faunawet en het nemen van de voorgeschreven maatregelen, de sloop en bouw plaatsvinden. Omdat de alternatieven mede in het kader van het provinciale salderingsbeleid zullen worden gerealiseerd, kan het eventueel afbreken van schuren en andere bebouwing de leefomgeving van beschermde soorten negatief beïnvloeden.

Cultuurhistorie/landschap en Ruimtelijke kwaliteit

Als de omvang van de bouwvlakken van agrarische bedrijven wordt vergroot kunnen cultuurhistorisch waardevolle landschappen, patronen of elementen worden aangetast. De mogelijkheden om uit te breiden in alternatief B en C vinden plaats in gebieden met verschillende cultuurhistorische waarde. Vergeleken met de referentiesituatie verschillen de mogelijke uitbreidingslocaties echter niet, wel de uitbreidingsgrootte. De alternatieven B en C zullen daarom relatief positief scoren.

Het karakteristieke landschap van Twenterand met haar kenmerkende verschillen in open ruimte en linten kan door vergroting van de omvang van agrarische bedrijven worden aangetast. Dit is echter wel afhankelijk van de specifieke locatie binnen de LOG's. Ten opzichte van de referentiesituatie bieden alternatieven B en C de meeste ruimte voor agrarische bedrijven. Deze zullen daardoor het meeste effect hebben op de landschappelijke kenmerken. In alternatief A zal er geen effect op de landschappelijke kenmerken zijn en dus positief scoren in vergelijking tot de referentiesituatie.

Water

Het waterschap gaat er vanuit dat de intensieve veehouderijen het proceswater niet lozen op het oppervlaktewater en dat ten aanzien van inrichting en bedrijfsvoering voldaan wordt aan de geldende (milieu) wetgeving. Hiermee wordt voorkomen dat verontreiniging van het oppervlaktewater plaatsvindt. Het intrekgebied van de waterwinning Hammerflie in Fortwijk zal dus geen effecten en extra risico ondervinden van uitbreidingsmogelijkheden, stand- still situatie of omschakeling van intensieve veehouderij.

Infrastructuur

Een aantal wegen in het landbouwontwikkelingsgebied is niet breed genoeg. Dit levert problemen bij het elkaar passeren van vrachtauto's in verband met de beperkte draagkracht van de berm.

Voor aanwezig fietsverkeer kan het smalle wegprofiel een gevoel van onveiligheid teweeg brengen. Het is wenselijk, mede afhankelijk van de te verwachten frequentie van transportbewegingen, de bestaande wegen te verbeteren voordat bestaande bedrijven gaan uitbreiden. Dit geldt zowel in de alternatieven waar uitbreidingsmogelijkheden worden gegeven als in het alternatief waar het stand-still principe wordt gevolgd. Daarom zijn alle alternatieven neutraal gescoord.

Gezondheid

Rondom de verhouding gezondheid en intensieve veehouderij is er nog veel onduidelijkheid. Wel is uit onderzoek bekend dat concentratie van dieren (door concentratie van bedrijven of door concentratie op grote bedrijven) meer risico oplevert en dat dit risico mede afhankelijk is van de bedrijfsvoeringsmaatregelen (o.a. preventie, hygiëne). De afstand tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en woningen wordt als risicofactor gezien. In alle alternatieven komt er door de beperkte mogelijkheden voor uitbreidingsmogelijkheden een betere situatie dan in de referentiesituatie. In alternatief 1 zijn geen bedrijfsuitbreidingen mogelijk. Daardoor is de score op gezondheidsrisico daar het best.

7.4 Effectbeoordeling per LOG en activiteit

Om duidelijkheid te creëren over welke activiteit per LOG een mogelijk knelpunt is, gerefereerd aan de realistische situatie die op dit moment aanwezig is, wordt hieronder in een overzichtelijke tabel per LOG een beknopte toelichting gegeven. Deze tabellen gaan alléén over die aspecten in de effectenbeoordeling die negatief scoren en dus een (mogelijk) knelpunt zijn.

(Mogelijke) knelpunten in LOG Fortwijk

Activiteit	Geur	Natuur; Stikstofdepositie*)	Natuur: fourageer- gebied Toendra- rietgans**)	Ruimtelijke kwali- teit, landschap en cultuurhistorie	Gezondheid en intensieve veehou- derij
Uitbreiding agrari- sche bouwblokken	Voorgrondbelasting (directe geurhinder) voor woongevoelige objecten in de linten	Resulteert in extra emissie, dus over- schrijding van kriti- sche stikstof deposi- tie uit het gehele plangebied	Grootschalige uit- breidingen geven verstoring en vernie- ting	Open ruimtes be- houden, versterken lintbebouwing en doorzichten	Afstand tussen be- drijven onderling en geurgevoelige objec- ten en bedrijven zijn klein in de linten
Omschakeling	Voorgrondbelasting (directe geurhinder) voor woongevoelige objecten in de linten	Resulteert in extra emissie, dus over- schrijding van kriti- sche stikstof deposi- tie uit het gehele plangebied	Grootschalige uit- breidingen geven verstoring en vernie- ting	Open ruimtes be- houden, versterken lintbebouwing en doorzichten	Afstand tussen be- drijven onderling en geurgevoelige objec- ten en bedrijven zijn klein in de linten
Nieuwvestiging	Voorgrondbelasting (directe geurhinder) voor woongevoelige objecten in de linten	Resulteert in extra emissie, dus over- schrijding van kriti- sche stikstof deposi- tie uit het gehele plangebied	Grootschalige uit- breidingen geven verstoring en vernie- ting in hetfoura- geergebied	Open ruimtes be- houden, versterken lintbebouwing en doorzichten	Afstand tussen be- drijven onderling en geurgevoelige objec- ten en bedrijven zijn klein in de linten

*) Na inwerking treden van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) wordt dit waarschijnlijk oranje.

**) Externe werking, concept beheerplan N2000-Engbertsijkvenen.

Rood: Knelpunt

Oranje: mogelijk knelpunt

(Mogelijke) knelpunten in LOG Daarlerveen

Activiteit	Geur	Natuur; Stikstofdepositie*)	Natuur: fourageer- gebied Toendra- rietgans**)	Ruimtelijke kwali- teit, landschap en cultuurhistorie	Gezondheid en intensieve veehou- derij
Uitbreiding agrari- sche bouwblokken	Voorgrondbelasting (directe geurhinder) voor woongevoelig object	Resulteert in extra emissie, dus over- schrijding van kriti- sche stikstof deposi- tie uit het gehele plangebied	Grootschalige uit- breidingen geven verstoring en vernie- ting	Landschappelijke inpassing	Afstand tussen geurgevoelige object en bedrijf groot hou- den
Omschakeling	Voorgrondbelasting (directe geurhinder) voor woongevoelige objecten in de linten	Resulteert in extra emissie, dus over- schrijding van kriti- sche stikstof deposi- tie uit het gehele plangebied	Grootschalige uit- breidingen geven verstoring en vernie- ting	Open ruimtes be- houden, versterken lintbebouwing en doorzichten	Afstand tussen be- drijven onderling en geurgevoelige objec- ten en bedrijven zijn klein in de linten
Nieuwvestiging		Resulteert in extra emissie, dus over- schrijding van kriti- sche stikstof deposi- tie uit het gehele plangebied	Grootschalige uit- breidingen geven verstoring en vernie- ting in hetfoura- geergebied	Open ruimtes be- houden, versterken lintbebouwing en doorzichten	Afstand tussen be- drijven onderling en geurgevoelige objec- ten en bedrijven zijn klein in de linten

*) Na inwerking treden van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) wordt dit waarschijnlijk oranje.

**) Externe werking, concept beheerplan N2000-Engbertsijkvenen.

Rood: Knelpunt

Oranje: mogelijk knelpunt

(Mogelijke) knelpunten in LOG Weitemanslanden

Activiteit	Geur	Natuur; Stikstofdepositie*)	Natuur: Ganzen- gebied	Ruimtelijke kwali- teit, landschap en cultuurhistorie	Gezondheid en inten- sieve veehouderij
Uitbreiding agrari- sche bouwblokken	Voorgrondbelasting (directe geurhinder) voor woongevoelige objecten in de linten	Resulteert in extra emissie, dus over- schrijding van kriti- sche stikstof deposi- tie uit het gehele plangebied	Grootschalige uit- breidingen geven verstoring en vernietiging	Open ruimtes behou- den, versterken lint- bebouwing en door- zichten	Afstand tussen bedrij- ven onderling en geur- gevoelige objecten en bedrijven zijn klein in de linten
Omschakeling	Voorgrondbelasting (directe geurhinder) voor woongevoelige objecten in de linten	Resulteert in extra emissie, dus over- schrijding van kriti- sche stikstof deposi- tie uit het gehele plangebied	Grootschalige uit- breidingen geven verstoring en vernietiging	Open ruimtes behou- den, versterken lint- bebouwing en door- zichten	Afstand tussen bedrij- ven onderling en geur- gevoelige objecten en bedrijven zijn klein in de linten
Nieuwvestiging	Voorgrondbelasting (directe geurhinder) voor woongevoelige objecten in de linten	Resulteert in extra emissie, dus over- schrijding van kriti- sche stikstof deposi- tie uit het gehele plangebied	Grootschalige uit- breidingen geven verstoring en vernietiging in het ganzengebied	Open ruimtes behou- den, versterken lint- bebouwing en door- zichten	Afstand tussen bedrij- ven onderling en geur- gevoelige objecten en bedrijven zijn klein in de linten

*) Na inwerking treden van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) wordt dit waarschijnlijk oranje.

Rood: Knelpunt

Oranje: mogelijk knelpunt

7.5 Mitigerende maatregelen voor intensieve veehouderij

Geluid

Voor het aspect geluid kunnen mitigerende maatregelen op verschillende wijzen plaatsvinden. Geluidisolatie van de ventilatoren en voermachines is mogelijk. Daarnaast kunnen de tijden van de geluidsproductie door het vervoer worden beïnvloed door het opstellen van een verordening over de tijden waarin vervoersbewegingen van vrachtwagens zijn toegestaan. Ook met verkeersmaatregelen is de routing van vrachtwagens, afhankelijk van de mogelijkheden daartoe, te beïnvloeden.

Ammoniak en geur

Naast groen label stallen kiezen ondernemers nu bij nieuwbouw massaal voor chemische of biologische wassers of een combinatie hiervan. Dit geldt vooral voor zogenoemde fysiek 'gesloten bedrijven'.

Een combinatie van chemische en biologische wassers (combiwassers) is gericht op maximale beperking van geur dan wel ammoniak (minstens 75% ammoniak en geur reductie). De huidige generatie wassers is echter niet altijd geschikt voor gecombineerde doeleinden. In het kader van Besluit Huisvesting zijn de nieuwe technieken inmiddels voorgeschreven en moeten bedrijven deze op korte termijn installeren. Door het in de vergunningverlening voorschrijven van BBT-technieken verbetert bovendien de milieuprestatie van de gehele sector op herinvesteringsmomenten en momenten van nieuwe vergunningverlening.

Fijnstof

Maatregelen die fijnstof reductie bewerkstelligen kunnen maatregelen buiten en binnen de stal zijn. Buiten de stal kunnen (gecombineerde) luchtwassers en filters in worden gezet (minstens 70% fijnstof reductie). Ter voorkoming van fijnstof productie binnen de stal kunnen verschillende maatregelen worden uitgevoerd zoals maatregelen gericht op het verminderen van hokbevuiling, olie aanbrengen direct op het dier, vernevelen van olie in de stal (bij pluimvee), optimaal hokontwerp (dat bijvoorbeeld ook in stallen de ammoniakemissie vermindert). Hierbij kan de lucht intern worden gezuiverd via recirculatie of extern via reiniging van de uitgaande stallucht. Het voordeel van interne luchtzuivering is dat ook de stofconcentratie in de stal afneemt.

Energie

Duurzame energie zal in de toekomst een belangrijk aandachtspunt worden. Luchtwassers verbruiken veel energie. Het zou kunnen dat het probleem van ammoniakemissie wordt opgelost, maar dat een ander/nieuw probleem wordt gecreëerd: hoog energieverbruik met aanverwante SO₂- en CO₂ emissie. Het verdient aanbeveling om stimuleringsmaatregelen in te zetten voor mogelijkheden van alternatieve energiewinning (vergisting, windenergie, zonne-energie) om het energieverbruik (saldo van extra energie en teruggewonnen energie) zo laag mogelijk te houden.

De mest die geproduceerd wordt door de varkens kan door middel van mestvergisters omgezet worden in energie. Resten van landbouwproducten kunnen hierin ook vergist worden, wat de efficiëntie van de vergisters nog verhoogd. De energie kan gebruikt worden door de agrarische bedrijven en/of afgegeven worden aan het elektriciteitsnet. Daarnaast kan het residu van de vergisting weer uitgereden worden over het land.

Salderen van ammoniak milieugebruiksruimte

In de Omgevingsvisie is het belang van salderen aangegeven. Ook in het beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderij wordt salderen als mogelijkheid aangegeven voor uitbreiden met behoud van herstel- en ontwikkelingskansen voor de Natura2000-gebieden. Individuele bedrijven kunnen worden opgekocht en het saldo ammoniak kan gedeeltelijk worden meegenomen bij de uitbreiding van een ander bedrijf. Individuele saldering is een goede mogelijkheid om uit te breiden. Op gebiedsniveau zou dit gecoördineerd moeten worden. De provincie is voornemens een salderingcoördinatie op te zetten.

Ruimtelijke kwaliteit, landschap en cultuurhistorie

Om het effect van uitbreiding van of omvorming naar intensieve veehouderij op de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteit te reduceren kunnen er voorwaarden of richtlijnen gesteld worden.

Aspecten waarvoor voorwaarden of richtlijnen kunnen worden opgesteld zijn bijvoorbeeld:

- afstand tussen erven (voorkomen dichtslibben tussenruimte);
- erfstructuur (situering, ordening en oriëntatie van gebouwen op het erf);
- erfinrichting (maat en vorm van beplanting);
- beeldkwaliteit gebouwen (vormgeving en maatvoering, kleur- en materiaalgebruik, detaillering).

Dergelijke voorwaarden of richtlijnen kunnen worden opgenomen in een beeldkwaliteitsplan waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende landschappelijke deelgebieden in de gemeente. Door zo'n beeldkwaliteitsplan te koppelen aan of op te nemen in de Welstandnota worden deze criteria opgenomen in een formeel toetsingskader voor bouwvergunningen.

8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de conclusies gegeven van het Plan-MER. Hier wordt ingegaan op de milieueffecten van mogelijke uitbreidingen van intensieve veehouderij en omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij. Daarnaast worden aanbevelingen gedaan voor het mitigeren van eventuele effecten.

8.2 Conclusie

Als eindconclusie kan worden gesteld dat het alternatief waarin de ontwikkelruimte van intensieve veehouderij het meest wordt beperkt (door vastzetten op huidige situatie), alternatief A het meest positief scoort. Voor uitbreiding van de intensieve veehouderij in de LOG's en omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij zijn de belangrijkste aandachtspunten:

- geur;
- natuur/ammoniakdepositie;
- natuur/ganzengebied
- ruimtelijke kwaliteit, landschap en cultuurhistorie
- gezondheid en intensieve veehouderij;

Geur

*Voorgrond- en achtergrondbelasting*²³

Beide type belastingen beperken de ruimte voor het inplaatsen van grote (intensieve) veehouderij bedrijven en het omschakelen van grondgebonden naar intensieve veehouderij.

De directe geurbelasting (voorgroondbelasting) biedt ruimtelijke beperkingen langs de bestaande randen in LOG Fortwijk en LOG Weitemanslanden, uitgezonderd de Oostermaatweg. Deze beperkingen zijn niet aanwezig in de open ruimte in het midden van deze LOG's en in LOG Daarlerveen. Hier zijn ontwikkeling(en) van agrarische bedrijven groter dan 12.500 vleesvarkens-eenheden mogelijk. De achtergrondbelasting is hier geen belemmering.

De typering van het leefklimaat in relatie tot geur is redelijk tot zeer goed. Het uitbreiden van intensieve veehouderijen en omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij betekent een daling van het leefklimaat tot redelijk goed (Arcadis, 2009).

Natuur / Ammoniakdepositie op Natura 2000 gebieden

Het totaal van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in en nabij de gemeente is op dit moment zo hoog dat er geen of zeer beperkte toename van ammoniak depositie op die gebieden mogelijk is onder het huidige beleid en het beleid in voorbereiding (Crisis- en Herstelwet en PAS). Dit betekent dus dat er bijna geen ruimte aanwezig is voor uitbreiding van de veehouderij.

In het totaal van stikstofdepositie is naast de bijdrage van de veehouderij in Twenterand (voorgroondbelasting) ook de achtergrondbelasting (veehouderij buiten Twenterand, verkeer, industrie).

²³ Voorgroondbelasting: de belasting door een individueel bedrijf. Achtergrondbelasting: de belasting door alle andere bronnen samen.

Uit de uitgevoerde berekeningen blijkt dat de bijdrage van de grondgebonden en intensieve veehouderij in Twenterand (voorgrondbelasting) bij uitbreiding van bouwblokken en omschakeling (alternatieven B en C) zal leiden tot een toename van de ammoniakdepositie op de Natura2000-gebieden (met 45 á 80 procent). Dit is echter altijd nog minder dan in de referentiesituatie waarin ruim een verdubbeling van de depositie optreedt. Alternatief A geeft naar verwachting een iets geringe ammoniakdepositie dan in alternatief B. In ieder geval is de depositie vanuit het LOG, gezien de uitgangspunten 'stand-still' en het beëindigen van bedrijven < 70 NGE, minder dan in de huidige situatie.

Via generiek beleid wordt getracht om de achtergrondbelasting te reduceren en via lokaal beleid wordt geprobeerd om de voorgrondbelasting te verminderen. Deze plannen (Programmatische Aanpak Stikstof PAS en de Crisis- en Herstelwet, Provinciaal beleidskader stikstof inclusief salderen en beheerplannen N2000-gebieden) zijn of worden op dit moment opgesteld. Waarschijnlijk in 2011 zal hier in totaliteit duidelijkheid over zijn. Door deze plannen zal waarschijnlijk (enige) ruimte in relatie tot ammoniak beschikbaar komen, onder strikte voorwaarden. Hierdoor ontstaat dan voor de landbouw naar verwachting weer enige ontwikkelruimte. Deze ontwikkelruimte zal, bij een voorgenomen uitbreiding of hervestiging, op bedrijfsniveau (individueel bedrijf) moeten worden aangetoond.

Natuur/Ganzengebied

In Weitemanslanden is een ganzengebied gelegen. Grootschalige uitbreidingen en hervestigingen moeten worden overlegd met de Provincie.

Ruimtelijke kwaliteit, landschap en cultuurhistorie

Op basis van de bestaande kwaliteiten van het landschap zijn de linten en open ruimte in de verschillende LOG's als kenmerkend gezien voor deze gebieden. Grootschalige uitbreidingen en omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij zal waarschijnlijk een negatief effect hebben op deze openheid en de structuur van de lintbebouwing. Vooral de openheid in Fortwijk en Daarlerveen is van zodanige kwaliteit is, dat deze karakteristiek is in relatie met het gebied. De linten en het doorzicht zijn hier van groot belang. In Weitemanslanden is het behoud van geleding in/op de assen (in het bijzonder de knooppunten op de Oostermaatweg) en het doorzicht naar de open ruimte van belang. Nieuwvestiging kan deze unieke karakteristieken verbreken. Uitbreidingen kunnen plaatsvinden indien er aan voorwaarden worden voldaan die inpassing in het gebied waarborgen.

Gezondheid en intensieve veehouderij

Ondanks de onzekerheden omtrent de relatie tussen de gezondheid van mens en dier in relatie tot intensieve veehouderij kan aangenomen worden dat hoe groter het bouwblok en de nabijheid van woonbestemmingen en andere veehouderijen, hoe groter een eventueel risico op overdraagbaarheid van ziektes. Grotere bouwblokken zijn daarom in de linten van Fortwijk en Weitemanslanden niet gewenst. Nieuwvestiging in de open ruimtes zullen relatief minder risico hebben, indien deze ver genoeg van elkaar geplaatst worden.

Niet onderscheidende aspecten

Aspecten die niet onderscheidend zijn per alternatief zijn:

- water
- lucht
- geluid
- archeologie
- bodem
- externe Veiligheid

8.3 Aanbevelingen

De belangrijkste aanbevelingen zijn hieronder gegeven.

- Een (beperkte) ontwikkeling van de intensieve veehouderij kan mogelijk wel plaatsvinden binnen de criteria die de provincie Overijssel momenteel hanteert voor de vergunningverlening van Natuurbeschermingswetvergunningen (Beleidskader Stikstof). De verwachting is dat binnen het provinciale beleidskader de getoetste veehouderijen, indien nodig, een Natuurbeschermingswetvergunning kunnen krijgen om uit te breiden, mits de juiste technische maatregelen (luchtwassers) worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd. Het uitbreiden van veehouderijen is mogelijk, indien er geen significante negatieve gevolgen zijn op Natura 2000 gebieden. Wij adviseren daarom niet een directe mogelijkheid tot uitbreiding van bouwblok, maar uit te zoeken of de beoogde bouwblokvergrotingen op een andere wijze in het bestemmingsplan kunnen worden opgenomen. Hoewel nog niet definitief juridisch vastgesteld zou mogelijk een oplossing kunnen zijn dit als wijzigingsbevoegdheid op te nemen in het bestemmingsplan waarbij de wijziging alleen mogelijk is als deze past binnen de kaders van alle relevante wet- en regelgeving (waaronder het wettelijk kader van de Natuurbeschermingswet) en hiervoor de benodigde onderzoeken zijn uitgevoerd.
- Om geuroverlast te verminderen, zodat de geur norm niet overschreden wordt, kunnen reducerende maatregelen worden toegepast. Reducerende maatregelen kunnen de geurbelasting (de zogenoemde voorgrondbelasting van individuele bedrijven) met maximaal 90% reduceren (voorgrond).
- De ontwikkeling van het landschap en de versterking van de landschapskenmerken is en blijft mogelijk indien er bij het uitbreiden van intensieve veehouderij voorwaarden voor landschappelijke inpassing worden gesteld (bijvoorbeeld in het kader van de wijzigingsbevoegdheid van het bestemmingsplan).
- Er zijn nog geen landelijke vastgestelde duidelijke richtlijnen in het kader van gezondheid en intensieve veehouderij. Op grond van jurisprudentie dient de gemeente bij de besluitvorming mede het aspect gezondheid te betrekken. Voorkomen dient te worden dat onomkeerbaar een situatie ontstaat die uit oogpunt van volksgezondheid onwenselijk is. In het kader van een goede ruimtelijke ordening kan de gemeente ook voor dit aspect in het bestemmingsplan voorschriften opnemen die nadere regels bevatten (bijvoorbeeld een afstandsnorm). Door hier een flexibiliteitselement aan te verbinden (bijvoorbeeld differentiatie naar plaats en/of tijd, evaluatiemoment) wordt de juridische houdbaarheid bevorderd.

9 Leemten in kennis en monitoring

9.1 Inleiding

Na de studies die in het kader van dit Plan-MER zijn beschouwd, zijn nog enkele leemten in kennis blijven bestaan. Deze zullen nog onderwerp moeten zijn van nader onderzoek. Dit kan plaatsvinden ofwel in de fase van nadere uitwerking van het plan in de aanstaande bestemmingsplan- en vergunningenfase, ofwel in de daaropvolgende uitvoerings- en/of beheerfase.

9.2 Leemten in kennis

Omdat het in onderhavig Plan-MER gaat om de mogelijkheid tot omzetting en/of uitbreiden, is er een leemte in kennis over de daadwerkelijke gang van zaken in de toekomst (zowel 'in het terrein' als in de wet- en regelgeving). Het is daarom van belang bij concrete aanvragen de milieueffecten voor omzetting of uitbreiding van intensieve veehouderij te onderzoeken op basis van de dan geldende regelgeving en actuele situatie 'in het terrein'.

Effecten op het milieu zijn afhankelijk van de omvang van de locatie. Het is daarom van belang dat de milieueffecten, die overigens wel binnen de kaders van dit Plan-MER moeten passen, te onderzoeken als de locatie bekend is. Het gaat om de onderstaande effecten op individueel bedrijfsniveau.

- Archeologie.
- Bodemkwaliteit/verontreiniging.
- Waterkwaliteitsverandering.
- Aanwezigheid van beschermde soorten planten of dieren.
- Effect op de dan heersende achtergrondconcentratie van geur.
- Effect op de dan heersende achtergrondconcentratie van ammoniak.
- Toename van fijnstof.

Beschermde soorten

Er zijn geen gegevens bekend van beschermde flora en fauna van elk individueel bouwblok. De Flora- en Faunawet schrijft voor dat voor de uitvoering van een ontwikkeling (bijvoorbeeld sloop of bouw) bekend is of en welke beschermde soorten voorkomen. Gericht flora- en faunaonderzoek dient daarom plaats te vinden op het moment dat een project concreet wordt gerealiseerd.

Geur

In het Plan-MER is er naar de achtergrondbelasting van geur gekeken op globaal niveau. De voorgrondbelasting is niet bepaald per bedrijf. Knelpunten zijn niet te verwachten door het inzetten van reducerende maatregelen. Echter, er is nu een leemte in kennis in kwantitatieve zin met betrekking tot de voorgrondbelasting van de voorgenomen activiteit.

Ammoniak

In het Plan-MER is de bijdrage in de ammoniakdepositie vanuit de gemeente bepaald op de Natura 2000-gebieden. In de alternatieven is gewerkt met saldering en sanering om aan te geven hoe de effecten variëren in relatie tot het draaien aan deze knoppen. Omdat op dit moment nog niet duidelijk is hoe de groei van de veehouderij zal zijn is de daadwerkelijke invulling van het plan onduidelijk en zo ook de daadwerkelijke depositie op de Natura 2000-gebieden. In dit plan MER is waar mogelijk gewerkt met onderbouwde aannames en extrapolaties.

In de toekomst zal de ammoniakdepositie van intensieve veehouderijen moeten passen binnen de kaders van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) dat samen met het provinciale Beleidskader Stikstof een integrale aanpak vormt.

De uitwerking van het PAS is op dit moment nog ontwikkeling. Op dit moment wordt het Beleidskader Stikstof van de Provincie aangehouden. Dit is echter in het kader van een concrete vergunningaanvraag nog niet getoetst door de Raad van State.

Gezondheid

Het onderzoek naar gezondheid en intensieve veehouderij wordt op dit moment uitgevoerd. Naar verwachting komen de resultaten in de loop van 2011 beschikbaar. Daarna zal er nog een traject volgen gericht op het opstellen en vaststellen van beleid. Het is nog dit moment onduidelijk of er afstandsnormen zullen komen en wat de impact daarvan zal zijn;

9.3 Monitoring

Monitoring is aan de orde nadat de genoemde activiteiten zijn opgenomen in het bestemmingsplan. Hieronder zijn aspecten opgenomen die van belang zijn om in de komende jaren te monitoren.

Ammoniak

De daadwerkelijke ontwikkeling van ammoniakdepositie vanuit de gemeente en de rest van het land is op dit moment nog niet duidelijk. Na enkele jaren zal uit monitoring duidelijk moeten worden wat de afname de ammoniakdepositie is in verloop van de tijd. Dit kan mogelijk voor meer of minder ruimte zorgen voor de ontwikkeling van de veehouderij.

Geur

Omdat er mogelijk knelpunten kunnen ontstaan met betrekking tot geur wordt er aangeraden deze concentraties te monitoren na enkele jaren na het instellen van het bestemmingsplan.

Referentielijst

Arcadis: Quick scan LOG's gemeente Twenterand (geurbeleid), 15 april 2008.

BAAC bv, Deventer: Een Archeologische inventarisatie, verwachtings- en beleidsadvieskaart, 2007, in opdracht van de gemeente Twenterand

DGMR Industrie, Verkeer en Milieu BV, Arnhem: Nota Hogere Grenswaarden, 2008, i.o.v. gemeente Twenterand

Gemeente Twenterand, Bodembeleidsplan 2005-2010

Gemeente Twenterand, Welstandsnota, 2004

Gemeente Twenterand, Onderzoek luchtkwaliteit bestemmingsplan Buitengebied, 12 mei 2006

Landschapsonwikkelingsplan Noordoost Twente en Twenterand, Gemeentelijke uitwerking: Gemeente Twenterand, 2008

GGD Noord-Brabant: Informatieblad intensieve veehouderij en gezondheid
www.ggdgelre-ijssel.nl/scripts/download.asp?ID=3314

Gies, GJA, J Kros, JC Voogd en R. Schmid, Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura2000-gebieden in Overijssel, Alterra-rapport 1682, 2008

Gies, T.J.A., J. Kros, J.C. Voogd en R. Smidt, 2009. Effectiviteit van ammoniakmaatregelen in een 10 km zone rond Natura 2000 gebieden in de provincie Overijssel, Alterra-rapport 1893, 2009

Grontmij Advies & Techniek BV Zwolle: Waterplan Twenterand, Strategische visie, 2002, i.o.v. gemeente Twenterand

Grontmij, Voortoets Nb-wet bestemmingsplan LOG's gemeente Twenterand, 2 februari 2010

Goudappel Coffeng: Verkeersvisie Vriezenveen, concept 8 december 2009

Hopster G.K., Landbouw in Twenterand, Een korte schets van de ontwikkelingen in de periode 1999 >>2008 >> 2020, september 2010

Industrie, Verkeer en Milieu BV, Arnhem: Nota Geluidsbeleid, 2008, DGMR, i.o.v. gemeente Twenterand

Ministerie van VROM: Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL),
<http://www.saneringstool.nl>

Provincie Overijssel: Motie Evering c.s. 25 juni 2008,
<http://provincie.overijssel.nl/contents/pages/140094/motieeveringcsburgerinitiatief.pdf>

Provincie Overijssel: Voorbereidingsbesluit Q-koorts en geiten- en schapenhouderij, 16 december 2009

<http://sis.overijssel.nl/Easyk/downdoc.asp?Item=58&format=3003&uid=350060964>

RIVM Briefrapport 609300006, Intensieve veehouderij en gezondheid, Overzicht van kennis over werknemers en omwonenden, 30 januari 2008

RIVM:Themapagina Q-koorts

<http://www.rivm.nl/cib/themas/Q-koorts/q-koorts-publiek.jsp>

Royal Haskoning Nederland BV, Enschede: Externe Veiligheidsbeleid, Twenterand werkt aan veiligheid, 2007, i.o.v. gemeente Twenterand

Taken landschapsarchitectuur en ecologie, MER Oosterweilanden, hoofdrapport 00130-A d.d. 5 maart 2009

Waterschap Regge en Dinkel, Waterbeheerplan 2010-2015, 2010

Witteveen & Bos, Deventer: Bodemkwaliteitskaart en grondstromenplan, 2005 i.o.v. Gemeente Twenterand

Bijlage 1

Klankbordgroep bijeenkomst 7 juli 2010

Besprekingsverslag

Plaats
Zwolle, 7 juli 2010

Referentienummer

Kenmerk

Plaats bespreking
Vriezenveen

Aanwezig
Klankbordgroep LOG's in gemeente Twenterand

Afwezig

Kopie aan

Betreft
Klankbordgroep werksessie

Weergave van punten genoemd door klankbordgroep

Landschap

- **Wat is mooi aan het landschap?**
 - Type agrariërs
 - Geen vogels door vossen
 - Ruimte van landbouw
 - Groen houtwal tot weiland
 - Smalle wegen
 - Stilte
 - Geschiedenis van het land/cultuurhistorie
 - Weidse kleur
 - Weidsheid
 - Reeën in de mist
 - Vee
 - Water stroomkanaal
 - Verschillende gewassen (van bloembol tot tarwe)
 - Verkaveling
 - Historische lijnen
 - Lintbebouwing
- **Wat voor soort bebouwing past daarin?**
 - Bedrijven stoppen
 - Stallen afbreken
 - Rechten intrekken
 - Bouwkavel 1 ha, voorwaarden inpassing en andere eisen

- Twenterandse inpassing
- Bestaand versus nieuw
- Familiebedrijf met o.la. tuin.
- Geen bioindustrie
- Hervestiging mogelijk,
- NIET nieuwvestiging
- 1 grote stal ipv 10 kleine stallen
- Geen verstening
- Niet vol met nieuw gebouwen
- Geen nieuwe burgerwoning
- Niet op maagdelijke plekken
- Mega bedrijven = verkeerd woord, beter praten over gezonde bedrijfsvoering
- Geen rood voor rood
- Relatie verweving en LOG
- Bouwblok is nu te klein voor gezond bedrijf
- Aan randen boerderijen
- **Dilemma's**
 - Hoogspanninglijn beperken de ruimte voor sommige bedrijven
 - Bestaande bebouwing moeilijker te innoveren dan nieuwe gebouwen
 - Melkeer naar intensieve veehouderij omschakeling, geeft kans op groot bedrijf, maximum vereisen aan nieuw op te zetten intensieve veehouderij
 - Uitbreiding gaat niet zo gemakkelijk als iedereen denkt
 - Ruimte voor meer activiteiten op bouwblok (zoals bijvoorbeeld vergisting), daarom ook vergroting mogelijk maken
 - Bestaande bedrijven vergroten tot 1,5 hectare is te klein voor een goede bedrijfsvoering
 - Gemeente moet meer initiatief tonen om bedrijven in LOG's te verplaatsen op hervestigingslocaties
 - LOG in principe voor IV
 - Ruimte moet worden gereserveerd voor bedrijven die er al zijn.
 - Grote bedrijven geven ziektes
- **Kansen**
 - Innovatie
 - Landschappelijke inpassing, meer in groen
 - Hervestiging op bestaande plekken
 - Tonnendijk en schoolstraat als bebouwde kom behandelen
 - Verschillende diersoorten, andere afstanden
 - Bedrijven van elkaar af, een opener structuur van het landschap
 - Hervestiging op bestaande plekken
 - Bedrijven worden vaak hobby-boer, dit moet je niet willen.
 - Aantrekkelijker maken om bedrijven te verkopen
 - Per aanvraag een uitbreiding beoordelen, op maat werken
 - Bouwblokgrootte op maat
 - Overal moet aan de milieunormering worden voldaan
 - Grensoverschrijdende zaken, samenwerken met en overlegvormen tussen gemeentes
- **Conclusie**
 - Geen verstening
 - Geen bioindustrie
 - Geen nieuwvestiging op nieuwe plekken
 - Wel hervestiging en uitbreiding
 - Landschappelijke voorwaarden aan uitbreiding

- Bedrijven niet dicht op elkaar
- Bestaande bedrijven de ruimte bieden
- Let op invloed op het verwevingsgebied

Gezondheid

• Wat zijn belangrijke aspecten van gezondheid

- Gezondheid van de dieren en de mens
- Gezondheidsstatus van bijvoorbeeld melkveebedrijf (is een belangrijke bedrijfseconomische factor. Aantasting van goede gezondheidstatus is aantasting van bedrijfsinkomen)
- Hoeveelheid geur en stoffen in de lucht; Werken wassers wel/niet voldoende?
- Innovatie binnen agrarisch bedrijf is noodzakelijk voor een betere gezondheid: economische randvoorwaarde
- Voor alle mensen, ook voor het agrarisch personeel; Keuzevrijheid om er te gaan wonen?
- Gemeente moet hier toch beleid op voeren, ook al vergt dit veel inspanning en geld; bijv. saneren.
- Berekenen versus meten (dit is objectief): er is al een oversterfte. Eerst feitelijke situatie vaststellen en dan pas nieuwe ontwikkelingen
- Aantal dieren/bedrijven in de nabijheid van bewoners
- Soort bedrijven bij elkaar: geen diersoorten mengen
- Omvang per bedrijf (dieraantallen)
- Geluid van bedrijven en vervoer in het LOG gebied
- Niet alleen de pieken maar ook de continuebelasting ivm verschillen in gevoeligheid van personen (bijvoorbeeld luchtwegaandoeningen als astma)
- Aangename lucht (geur); maatregelen in nieuw stallen door technische voorzieningen
- Effectiviteit van maatregelen op termijn wellicht goed. Op korte termijn is het niet gewaarborgd.
- Schaalsprong niet toestaan. Dit als voorzorgsbeginsel? Alleen landbouw (zowel voor intensief als grondgebonden?) of ook andere sectoren (bedrijven, industrie)
- Angst en onbekendheid wegnemen door zekerheid
- Cumulatie van verschillende aspecten (stapelen) meenemen
- Handhaving is belangrijk/noodzakelijk om gunstige situatie te borgen
- Concentratie versus spreiding en de invloed daarvan. Liever op een plek meer overlast dan overal minder overlast?
- Aantal versus ernst van de invloed
- Eventueel bedrijven uitkopen

• Dilemma's

- Risico op schadeclaims bij zelf grens vaststellen (door gemeente)
- Wie maakt bezwaar? Belanghebbenden vanuit hun beleving en wettelijke rechten, of wetgever/rechter/overheid omdat grenzen gesteld worden die niet/minder makkelijk wetenschappelijk onderbouwd kunnen worden?
- Werkelijke effecten onvoldoende bekend (nog geen wetenschappelijk bewijs)
- Geen wettelijk kader.

• Kansen

- Verdichting gemeente om gezondheid te garanderen.
- Evaluatiemoment inlassen.
- Concentratie is positief voor de gezondheid maar let op voor effecten op vestigingslocatie ivm lokale effecten.
- Onbekendheid ondergrens biedt de kans om als gemeente een ondergrens in te stellen. Anderen moeten dan hun gelijk maar aantonen.

- **Conclusies**

- Gezondheid voor mens en dier is van belang
- Vraag blijft wat te doen voor het afwezig zijn van het wettelijk kader en wetenschappelijk bewezen effecten
- Beleid van gemeente gewenst

Bijlage 2

Passende beoordeling

Bijlage 2 Passende beoordeling
Bijlage 3

Bijlage 3

Informatie Fayersheide

Fayersheide

Het beschermde natuureservaat Fayersheide (Staatsbosbeheer, 10 ha) geeft een beeld van het vroegere hoogveenontginningslandschap en de daarbij behorende flora en fauna. Reden juist dit deel bij de Ruilverkaveling te sparen was de unieke vegetatie in combinatie van een moerige bodem en basische kwel.

Aan alle zijden omsloten door eikenwallen, bestaat de kern van Fayersheide uit een variatie aan open vegetaties: in het midden domineert een pijpestrootje-vegetatie met aan de flanken dophei- en struikheidevegetaties (*Molinio-Arrhenatheretæ* en *Ericion tetralicis* en *Genisto anglicae-Callunetum*). Rondom liggen witbolgraslanden met in de greppels wilgenstruweel en op drogere delen berken-zomereikenbos. In het zuidelijke gedeelte liggen enkele percelen heischraal grasland (*Nardo-Galion saxatilis* met daarbinnen het - buiten de duinen uiterst zeldzame - *Botrichio-Polygaletum*).

Het gebied is rijk aan soorten, waarbinnen jaarlijks grote verschuivingen optreden (160- 183 soorten). Kenmerkende soorten voor Fayersheide zijn koningsvaren (houtwallen), blauwe knoop, tandjesgras, blauwe zegge, tormentil en klokjesgentiaan (heide), hondsviooltje, gewone vleugeltjesbloem (heischraal grasland), kleine en grote ratelaar en grote pimpinel (hooiland). Welriekende nachtorchis komt in alle open vegetatietypen voor. In het verleden was het gebied bekend om de orchideeënrijkdom: een teken van goed ontwikkelde gradiënten tussen zeldzame vegetatietypen.

Het vegetatiebeeld is voortdurend aan verandering onderhevig. Sinds 1957 - de start van de ruilverkaveling - zijn veel kwetsbare en zeer zeldzame plantensoorten verdwenen en maakten plaats voor uiterst algemene soorten. Vooral heide- en veenplanten en soorten van basische, kalkrijke kwel hebben het veld geruimd. Toegenomen zijn storings- en natte pionierplanten en planten van bemeste graslanden.

Oorzaken hiervan zijn:

1. depositie van ammoniak uit aangrenzende landbouwgebieden met als gevolg ophoping van stikstof;
2. verlaging van grondwaterstand met als gevolg mineralisatie van de venige bodem waardoor voedingsstoffen vrijkomen;
3. verlaging van grondwaterstand waardoor grondwaterstromen veranderden en kwelgebieden verschoven naar buiten de Fayersheide;
4. verzuring en verslemping tijdens perioden van veel regenval, met als gevolg een wisselend nat storingsmilieu (bijkomstig in natte zomers is belemmering van maaibeheer, waardoor de vegetatie verruigt).

Door het verschrallingsbeheer van de laatste jaren, zoals plaggen en maaien, zijn enkele van de verdwenen soorten weer teruggekomen. Vooral soorten als hondsviooltje, gewone vleugeltjesbloem, dwergvlas en kleine zonnedauw zijn van plaggen afhankelijk. Ondanks dit verschrallingsbeheer treedt een verschuiving op naar stikstofminnende planten. Naast het plaggen van de heide en heischrale graslanden heeft beheer van de houtwallen plaatsgevonden. koningsvaren - een wettelijk beschermde plantensoort - neemt hierdoor toe.

De avifauna van de Fayersheide is, gezien de rijk gestructureerde vegetatie, sterk afwijkend van de rest van het plangebied. Roofvogels zoals buizerd, torenvalk en Sperwer vinden er een geschikte broedplaats en jachtpost, temidden van een prooirijk open landschap. Ook vinden steen- en ransuil er een geschikte jachthabitat. Verder is de Fayersheide rijk aan struweelvogels; grasmus, koekoek en mogelijk geelgors broeden er.

De Fayersheide en ook de Kooiplas zijn zeer geschikte vlinderbiotopen. Er vinden hier zo'n 25 soorten dagvlinders een geschikt leefgebied. Naast de algemeen verbreide soorten komen hier soorten voor als: groot dikkopje, oranjetipje, groentje, icarusblauwtje, boomblauwtje, en oranje en bruin zandoogje. En zelfs de Rode Lijst soorten bruine vuurvinder en heideblauwtje. Voor veel soorten van nattere biotopen zijn noord-zuid relaties van belang. Als heidebiotop tussen Engbertsdijkerven en Wierdense Veld speelt Fayersheide (potentieel) een cruciale rol als stapsteen voor de uitwisseling van vlinders van heideen hoogveenbiotopen. Populaties van zeldzame soorten als heivinder en veenhooibeestje zijn momenteel van elkaar geïsoleerd. (bron: Taken landschapsarchitectuur en ecologie, 2009).